සිරිපාද තිපිටක ගන්ථාවලී

අභිධම්මපිටකෙ-දුතියං

විභඞ්ගප්පකරණං

ලඞ්කායං
රතනපුර නගරෙ
මාරපණ ගාමෙ සත්ථොදය පරිවෙණාධිපතිනා
කිරිඇල්ලේ පණ්ඩිත ඤාණවිමලත්ථෙරෙන
සංසොධිතො.

ලඞ්කායං
කොලම්බනගරෙ
අනුල මුද්දාලයෙ මුද්දාපිතො.

සිරිඝනවසෙස රස තිථි යුග නයනමිතෙ'ති.

2496

SRIPADA TRIPITAKA SERIES

ABHIDHAMMAPITAKA—Vol.—II

VIBHAṄGAPPAKARAṆAṂ

EDITED BY
PANDITA KIRIELLE NANAWIMALA THERO,
Principal, Sastrodaya Pirivena,
Marapana - Ratnapura,
CEYLON.

PRINTED AT ANULA PRESS,
Maradana, - Colombo,
CEYLON.

Rs. 5-00

1952

SRIPADA TRIPITAKA SERIES

Vol. II. VIBHNGAPPAKARANA

with the Compliments

of

THE EDITOR

TRUSTEE SRIPADASTHANA

AND

THE PUBLIC TRUSTEE

of

CEYLON

PUBLIC TRUSTEE OFFICE
COLOMBO - SEPTEMBER 10 - 1952

සඞ්කෙතනිරූපනං

ABBREVIATIONS

සී: i 'මාරපණ' සත්තොදය පොත්ථකාලයෙ පොත්ථකං
සී: ii 'වේරගම' පුප්ඵාරාමෙ පොත්ථකං
සී: iii 'මාහර' පුරාණ විහාරෙ පොත්ථකං
සී: iv 'අයගම' ගඞ්ගාරාමෙ පොත්ථකං
සී: මු. B. E. 2456 – ලඞ්කාභිනව විස්සුත යන්තාලයෙ මුද්දිත පොත්ථකං
ඉ: ඉඞ්ගලීසක්ඛර මුද්දිත පොත්ථකං–
(Mrs. Rhys Davids, M. A. 1904. London.)
ම: මරම්මක්ඛර මුද්දිත පොත්ථකං. Zabu Press - Meit Swe 1912

සුද්ධිපත්තං

145 ——— 148 අඞ්කානු එව ඌනතා අත්ථි – න පොත්ථකෙ.

Nothing has been omitted from the contents of the book although there appears to be omissions from numbers 145 to 148.

FIRST EDITION - 2000 COPIES - 5, AUGUST, 1952.

The necessary expenses
for the printing of the
Vibhaṅgappakaraṇa
were borne by the Sri Pada Trust Fund.

Editor.

PREFACE

The first publication of "Dhammasanganippakarana" of the "Sripada Tripitaka Series" with an "Index" a clear cut "contents" together with a Pali - English Preface was published on 9th April, 1952.

"Vibhangappakarana" is the second publication. Once the publication of the Abhidhamma - Pitaka is over I propose to get the "Saptappakarana" with a Completed Index published and which will incidentally be the Seventh Volume of the series.

In this connection it is my bounden duty to mention the names of Venerable Pandit Welivitiye Sorata Maha Thero, Vice-Principal of Vidyodaya Pirivena, and Venerable Rerukane Candawimala Maha Thero, Principal of Sri Vinayalankara Pirivena, Pokunuwita, for the valuable advice and help given to me.

I was able to place these books before the Buddhist public both the lay and the Sangha through the financial assistance given by Robert Sydney Ellawala J. P. U. M. Trustee of Sripada at the request of the Public Trustee and his board of advisers.

This generous offer on the part of these gentlemen will help to keep the torch of the sublime teaching of the Tathagata ever burning.

I shall be failing in my duty if I fail to express my thankfulness to Bhikkhu Bendaluve Dheerananda foi correcting the proofs of the present text, and also to Mr. Harold Weragama, (M. P. Niwitigala) for the assistance given to me to print the Tripitaka.

A certain number of copies of each text to be printed from the Tripitaka in this manner will be distributed free among the recognized Buddhist institutions in Ceylon as well as abroad.

"IMAN SARATTAN PISITAN SARIRAN
DHAREMI LOKASSA HITATTHAMEVA".

Kirielle Nanawimala Thero.

5th, August. 1952.
Sastrodaya Pirivena,
Marapana,
Ratnapura,
(Ceylon.)

සූචිපත්තං
CONTENTS

අඞ්කා			පිට්ඨඞ්කා
1.	**ඛන්ධ විභඞ්ගො**	**(1–50)**	
	සුත්තන්තභාජනියං		1–11
	අභිධම්මභාජනියං	(11–42)	
	රූපක්ඛන්ධො		11–13
	වෙදනාක්ඛන්ධො		13–21
	සඤ්ඤාක්ඛන්ධො		21–28
	සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො		28–35
	විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො		36–42
	පඤ්හපුච්ඡකං		43–50
2.	**ආයතන විභඞ්ගො**	**(50–62)**	
	සුත්තන්තභාජනියං		50
	අභිධම්මභාජනියං		51–54
	පඤ්හපුච්ඡකං		54–62
3.	**ධාතු විභඞ්ගො**	**(62–76)**	
	සුත්තන්තභාජනියං		62–66
	අභිධම්මභාජනියං		66–68
	පඤ්හපුච්ඡකං		68–76
4.	**සච්ච විභඞ්ගො**	**(76–94)**	
	සුත්තන්තභාජනියං		76–82
	අභිධම්මභාජනියං		82–87
	පඤ්හපුච්ඡකං		87–94
5.	**ඉන්ද්‍රිය විභඞ්ගො**	**(94–104)**	
	අභිධම්මභාජනියං		94–96
	පඤ්හපුච්ඡකං		96–104
6.	**පච්චයාකාර විභඞ්ගො**	**(104–144)**	
	සුත්තන්තභාජනියං		104–107
	අභිධම්මභාජනියං	(107–144)	
	i මාතිකා		107–110
	ii පච්චය චතුක්කං		110–113
	iii හෙතු චතුක්කං		113–117
	iv සම්පයුත්ත චතුක්කං		117–120
	v අඤ්ඤමඤ්ඤ චතුක්කං		120–125

අඞ්කා			පිටඅඞ්කා
vi	අකුසල නිද්දෙසො		125–128
vii	කුසල නිද්දෙසො		128–131
viii	අව්‍යාකත නිද්දෙසො		132–139
ix	අවිජ්ජාමූලක කුසල නිද්දෙසො		139–141
x	කුසලමූලක විපාක නිද්දෙසො		141–143
xi	අකුසල මූලක විපාක නිද්දෙසො		143–144
7.	සතිපට්ඨාන විභඞ්ගො	(149-160)	
	සුත්තන්ත භාජනියං		149–156
	අභිධම්ම භාජනියං		157–159
	පඤ්හ පුච්ඡකං		159-160
8.	සම්මප්පධාන විභඞ්ගො	(160-166)	
	සුත්තන්ත භාජනියං		160 162
	අභිධම්ම භාජනියං		162-165
	පඤ්හ පුච්ඡකං		165–166
9.	ඉද්ධිපාද විභඞ්ගො	(166-173)	
	සුත්තන්ත භාජනියං		166-169
	අභිධම්ම භාජනියං		169–171
	පඤ්හ පුච්ඡකං		172-173
10.	බොජ්ඣඞ්ග විභඞ්ගො	(173-178)	
	සුත්තන්ත භාජනියං		173-175
	අභිධම්ම භාජනියං		175–177
	පඤ්හ පුච්ඡකං		177–178
11.	මග්ග විභඞ්ගො	(179-185)	
	සුත්තන්ත භාජනියං		179 180
	අභිධම්ම භාජනියං		180–183
	පඤ්හ පුච්ඡකං		183-185
12.	ඣාන විභඞ්ගො	(185-205)	
	මාතිකා		185-186
	සුත්තන්ත භාජනියං		186-198

vi	අකුසල චිත්තං-ඉ.	Mrs. R. D.		125-128
vii	කුසල මූලං-ඉ.	,,	,,	128-131
viii	කුසල විපාක සංඛාර මූලකං	,,	,,	132-136
	අකුසල විපාක සංඛාර මූලකං	,,	,,	136-137
	කිරියා සංඛාර මූලකං	,,	,,	138-139
ix	අවිජ්ජා මූලක කුසල නිද්දෙසො-ඌනං-ඉ.	,,	,,	139-141
x	කුසල මූල විපාක මූලකං-ඉ.	,,	,,	141-143
xi	අකුසල විපාක මූලකං-ඉ.	,,	,,	143-144

		පිට්ඨඞ්කා
අඩකා		
අභිධම්ම භාජනියං		199-203
පඤ්හ පුච්ඡකං		203-205
13. අප්පමඤ්ඤා විභඞ්ගො	(205-215)	
සුත්තන්ත භාජනියං		205-208
අභිධම්ම භාජනියං		208-213
පඤ්හ පුච්ඡකං		213-215
14. සික්ඛාපද විභඞ්ගො	(215-221)	
අභිධම්මභාජනියං		215-220
පඤ්හාපුච්ඡකං		220-221
15. පටිසම්භිදා විභඞ්ගො	(221-231)	
සුත්තන්තභාජනියං		221-222
අභිධම්මභාජනියං		222-229
පඤ්හාපුච්ඡකං		230-231
16. ඤාණවිභඞ්ගො	(232-257)	
මාතිකා		233-237
එකකං		237-240
දුකං		240-242
තිකං		242-244
චතුක්කං		244-248
පඤ්චවිධෙන-දසවිධෙන ඤාණ වත්ථු		249-257
17. ඛුද්දකවත්ථු විභඞ්ගො	(257-295)	
මාතිකා		257-259
එකකං		259-265
දුකං		265-268
තිකං		268-276
චතුක්කං		276-278
පඤ්චකං		278-281
ඡක්කං		281-283
සත්තකං		283-285
අට්ඨකං		285-288
නවකං		288
දසකං		289
අට්ඨාරස තණ්හා විචරිතානි		289 295
18. ධම්මහදය විභඞ්ගො	(295-324)	

සූචිපත්තං සමත්තං

———

විභඞ්ගප්පකරණං

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

1. ඛන්ධවිභඞ්ගො

පඤ්චක්ඛන්ධා- රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො රූපක්ඛන්ධො?

යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගත පච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා-අයං වුච්චති රූපක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමං රූපං අතීතං?

යං රූපං අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථංගතං අබ්භත්ථංගතං උප්පජ්ජිත්වා විගතං අතීතං අතීතංසෙන සඞ්ගහිතං චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං-ඉදං වුච්චති රූපං අතීතං.

තත්ථ කතමං රූපං අනාගතං?

යං රූපං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතං අනුප්පන්නං අසමුප්පන්නං අනුට්ඨිතං අසමුට්ඨිතං අනාගතං අනාගතංසෙන සඞ්ගහිතං චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං ඉදං වුච්චති රූපං අනාගතං.

තත්ථ කතමං රූපං පච්චුප්පන්නං?

යං රූපං ජාතං භූතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං උප්පන්නං සමුප්පන්නං උට්ඨිතං සමුට්ඨිතං පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නංසෙන සඞ්ගහිතං චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං-ඉදං වුච්චති රූපං පච්චුප්පන්නං.

තත්ථ කතමං රූපං අජ්ඣත්තං?

යං රූපං තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකං* පාටිපුග්ගලිකං උපාදින්නං †චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං-ඉදං වුච්චති රූපං අජ්ඣත්තං.

තත්ථ කතමං රූපං බහිද්ධා?

යං රූපං තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකං පාටිපුග්ගලිකං උපාදින්නං චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං- ඉදං වුච්චති රූපං බහිද්ධා.

---

* නියතං-සී. මු. †-උපාදිණ්ණං.-ඉ *Mrs. R. D.*

තත්ථ කතමං රූපං ඔළාරිකං?

චක්ඛායතනං —පෙ— ඵොට්ඨබ්බායතනං- ඉදං වුච්චති රූපං ඔළාරිකං.

තත්ථ කතමං රූපං සුඛුමං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං —පෙ— කබළිඞ්කාරො‡ ආහාරො, ඉදං වුච්චති රූපං සුඛුමං.

තත්ථ කතමං රූපං හීනං?

යං රූපං තෙසං තෙසං සත්තානං උඤ්ඤාතං අවඤ්ඤාතං හීළිතං පරිභූතං අචිත්තීකතං හීනං හීනමතං හීන සම්මතං අනිට්ඨං අකන්තං අමනාපං රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා- ඉදං වුච්චති රූපං හීනං.

තත්ථ කතමං රූපං පණීතං?

යං රූපං තෙසං තෙසං සත්තානං අනුඤ්ඤාතං අනවඤ්ඤාතං අහීළිතං අපරිභූතං චිත්තීකතං පණීතං පණීතමතං පණීත සම්මතං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා- ඉදං වුච්චති රූපං පණීතං - තං තං වා පන රූපං උපාදායුපාදාය රූපං හීනං පණීතං දට්ඨබ්බං.

තත්ථ කතමං රූපං දූරෙ?

ඉත්ථින්ද්‍රියං —පෙ— කබළිඞ්කාරො ආහාරො; යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං අනාසන්නෙ අනුපකට්ඨෙ දූරෙ අසන්තිකෙ- ඉදං වුච්චති රූපං දූරෙ.

තත්ථ කතමං රූපං සන්තිකෙ?

චක්ඛායතනං —පෙ— ඵොට්ඨබ්බායතනං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං ආසන්නෙ උපකට්ඨෙ අවිදූරෙ සන්තිකෙ- ඉදං වුච්චති රූපං සන්තිකෙ. තං තං වා පන රූපං උපාදායුපාදාය රූපං දූරෙ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බං.

තත්ථ කතමො වෙදනාක්ඛන්ධො?

යා කාචි වෙදනා අතීතානාගත පච්චුප්පන්නා අජ්ඣත්තා වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකා වා සුඛුමා වා හීනා වා පණීතා වා යා දූරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා-අයං වුච්චති වෙදනාක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමා වෙදනා අතීතා?

යා වෙදනා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථං ගතා උප්පජ්ජිත්වා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඞ්ගහිතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා-අයං වුච්චති වෙදනා අතීතා.

---

‡ කබළීකාරො, ම

තත්ථ කතමා වෙදනා අනාගතා?

යා වෙදනා අජාතා අභූතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බත්තා අනභිනිබ්බත්තා අපාතුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඞ්ගහිතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා–අයං වුච්චති වෙදනා අනාගතා.

තත්ථ කතමා වෙදනා පච්චුප්පන්නා?

යා වෙදනා ජාතා භූතා සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චන්නංසෙන සඞ්ගහිතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා –අයං වුච්චති වෙදනා පච්චුප්පන්නා.

තත්ථ කතමා වෙදනා අජ්ඣත්තා?

යා වෙදනා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා–අයං වුච්චති වෙදනා අජ්ඣත්තා.

තත්ථ කතමා වෙදනා බහිද්ධා?

යා වෙදනා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා–අයං වුච්චති වෙදනා බහිද්ධා.

තත්ථ කතමා වෙදනා ඔළාරිකා සුඛුමා?

අකුසලා වෙදනා ඔළාරිකා, කුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා සුඛුමා, කුසලාකුසලා වෙදනා ඔළාරිකා, අබ්‍යාකතා වෙදනා සුඛුමා, දුක්ඛා වෙදනා ඔළාරිකා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා සුඛුමා, සුඛ දුක්ඛා වෙදනා ඔළාරිකා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සුඛුමා, අසමාපන්නස්ස වෙදනා ඔළාරිකා, සමාපන්නස්ස වෙදනා සුඛුමා, සාසවා වෙදනා ඔළාරිකා, අනාසවා වෙදනා සුඛුමා, තං තං වා පන වෙදනං උපාදායුපාදාය වෙදනා ඔළාරිකා සුඛුමා දට්ඨබ්බා.

තත්ථ කතමා වෙදනා හීනා පණීතා?

අකුසලා වෙදනා හීනා, කුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා පණීතා, කුසලාකුසලා වෙදනා හීනා, අබ්‍යාකතා වෙදනා පණීතා, දුක්ඛා වෙදනා හීනා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා පණීතා, සුඛ දුක්ඛා වෙදනා හීනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා පණීතා, අසමාපන්නස්ස වෙදනා හීනා, සමාපන්නස්ස වෙදනා පණීතා, සාසවා වෙදනා හීනා, අනාසවා වෙදනා පණීතා, තං තං වා පන වෙදනං උපාදායුපාදාය වෙදනා හීනා පණීතා දට්ඨබ්බා.

තත්ථ කතමා වෙදනා දූරෙ?

අකුසලා වෙදනා කුසලාබ්‍යාකතාහි වෙදනාහි දූරෙ, කුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා අකුසලාය වෙදනාය දූරෙ, කුසලා වෙදනා අකුසලාබ්‍යාකතාහි වෙදනාහි දූරෙ, අකුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා කුසලාය

වෙදනාය දූරෙ, අබ්‍යාකතා වෙදනා කුසලාකුසලාහි වෙදනාහි දූරෙ, කුසලාකුසලා වෙදනා අබ්‍යාකතාය වෙදනාය දූරෙ, දුක්ඛා වෙදනා සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි දූරෙ, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා දුක්ඛාය වෙදනාය දූරෙ, සුඛා වෙදනා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛ-මසුඛාය ච වෙදනාහි දූරෙ, දුක්ඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා සුඛාය වෙදනාය දූරෙ, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි දූරෙ, සුඛ දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය දූරෙ, අසමාපන්නස්ස වෙදනා සමාපන්නස්ස වෙදනාය දූරෙ, සමාපන්නස්ස වෙදනා අසමා-පන්නස්ස වෙදනාය දූරෙ, සාසවා වෙදනා අනාසවාය වෙදනාය දූරෙ, අනාසවා වෙදනා සාසවාය වෙදනාය දූරෙ – අයං වුච්චති වෙදනා දූරෙ.

තත්ථ කතමා වෙදනා සන්තිකෙ?

අකුසලා වෙදනා අකුසලාය වෙදනාය සන්තිකෙ, කුසලා වෙදනා කුසලාය වෙදනාය සන්තිකෙ, අබ්‍යාකතා වෙදනා අබ්‍යාකතාය වෙදනාය සන්තිකෙ, දුක්ඛා වෙදනා දුක්ඛාය වෙදනාය සන්තිකෙ, සුඛා වෙදනා සුඛාය වෙදනාය සන්තිකෙ, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සන්තිකෙ, අසමාපන්නස්ස වෙදනා අසමාපන්නස්ස වෙදනාය සන්තිකෙ, සමාපන්නස්ස වෙදනා සමාපන්නස්ස වෙදනාය සන්තිකෙ, සාසවා වෙදනා සාසවාය වෙදනාය සන්තිකෙ, අනාසවා වෙදනා අනාසවාය වෙදනාය සන්තිකෙ – අයං වුච්චති වෙදනා සන්තිකෙ. තා තං වා පන වෙදනං උපාදායුපාදාය වෙදනා දූරෙ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බා.

තත්ථ කතමො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො?

යා කාචි සඤ්ඤා අතීතානාගත පච්චුප්පන්නා අජ්ඣත්තා වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකා වා සුඛුමා වා හීනා වා පණීතා වා යා දූරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා – අයං වුච්චති සඤ්ඤාක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා අතීතා?

යා සඤ්ඤා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා උප්පජ්ජිත්වා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඞ්ගහිතා චක්ඛු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොත සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණ සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හා සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කාය සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනො සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා – අයං වුච්චති සඤ්ඤා අතීතා.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා අනාගතා?

යා සඤ්ඤා අජාතා අභූතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බත්තා අනභිනිබ්බත්තා අපාතුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඞ්ගහිතා චක්ඛු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොත සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණ සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හා සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කාය සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනො සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා – අයං වුච්චති සඤ්ඤා අනාගතා.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා පච්චුප්පන්නා?

යා සඤ්ඤා ජාතා භූතා සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙන සඞ්ගහිතා චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හාසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කායසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා - අයං වුච්චති සඤ්ඤා පච්චුප්පන්නා.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා අජ්ඣත්තා?

යා සඤ්ඤා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හාසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කායසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා - අයං වුච්චති සඤ්ඤා අජ්ඣත්තා.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා බහිද්ධා?

යා සඤ්ඤා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හාසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කායසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා - අයං වුච්චති සඤ්ඤා බහිද්ධා.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා ඔළාරිකා සුඛුමා?

පටිඝසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඔළාරිකා, අධිවචනසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සුඛුමා, අකුසලා සඤ්ඤා ඔළාරිකා, කුසලාබ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුඛුමා, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා ඔළාරිකා, අබ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුඛුමා, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා ඔළාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛුමා, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා ඔළාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛුමා, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ඔළාරිකා, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සුඛුමා, සාසවා සඤ්ඤා ඔළාරිකා, අනාසවා සඤ්ඤා සුඛුමා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදායුපාදාය සඤ්ඤා ඔළාරිකා සුඛුමා දට්ඨබ්බා.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා හීනා පණීතා?

අකුසලා සඤ්ඤා හීනා, කුසලාබ්‍යාකතා සඤ්ඤා පණීතා, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා හීනා, අබ්‍යාකතා සඤ්ඤා පණීතා- දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා හීනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා පණීතා, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා හීනා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා පණීතා, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා හීනා, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා පණීතා, සාසවා සඤ්ඤා හීනා. අනාසවා සඤ්ඤා පණීතා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදායුපාදාය සඤ්ඤා හීනා පණීතා දට්ඨබ්බා.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා දූරෙ?

අකුසලා සඤ්ඤා කුසලාබ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දූරෙ, කුසලාබ්‍යාකතා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය දූරෙ, කුසලා සඤ්ඤා අකුසලාබ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දූරෙ, අකුසලාබ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය දූරෙ. අබ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාකුසලාහි සඤ්ඤාහි දූරෙ, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා අබ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය දූරෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දූරෙ, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දූරෙ, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දූරෙ, දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දූරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දූරෙ, සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දූරෙ, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය දූරෙ, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය දූරෙ, සාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය දූරෙ, අනාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය දූරෙ- අයං වුච්චති සඤ්ඤා දූරෙ.

තත්ථ කතමා සඤ්ඤා සන්තිකෙ?

අකුසලා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, කුසලා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අබ්‍යාකතා සඤ්ඤා අබ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, සාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අනාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ- අයං වුච්චති සඤ්ඤා සන්තිකෙ. තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදායුපාදාය සඤ්ඤා දූරෙ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බා.

තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො?

යෙ කෙචි සඞ්ඛාරා අතීතානාගත පච්චුප්පන්නා අජ්ඣත්තා වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකා වා සුඛුමා වා හීනා වා පණීතා වා යෙ දූරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා- අයං වුච්චති සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා අතීතා?

යෙ සඞ්ඛාරා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා උප්පජ්ජිත්වා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඞ්ගහිතා චක්ඛු

සම්ඵස්සජා චෙතනා සොත සම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා ජිව්හා සම්ඵස්සජා චෙතනා කාය සම්ඵස්සජා චෙතනා මනො සම්ඵස්සජා චෙතනා- ඉමෙ වුච්චන්ති සඞ්ඛාරා අතීතා.

තත්ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා අනාගතා?

යෙ සඞ්ඛාරා අජාතා අභූතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බත්තා අනභිනිබ්බත්තා අපාතුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඞ්ගහිතා චක්ඛු සම්ඵස්සජා චෙතනා සොත සම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණ සම්ඵස්සජා චෙතනා ජිව්හා සම්ඵස්සජා චෙතනා කාය සම්ඵස්සජා චෙතනා මනො සම්ඵස්සජා චෙතනා - ඉමෙ වුච්චන්ති සඞ්ඛාරා අනාගතා.

තත්ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා පච්චුප්පන්නා?

යෙ සඞ්ඛාරා ජාතා භූතා සඞ්ඛතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙන සංගහිතා චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා සොත සම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණ සම්ඵස්සජා චෙතනා ජිව්හා සම්ඵස්සජා චෙතනා කාය සම්ඵස්සජා චෙතනා මනො සම්ඵස්සජා චෙතනා- ඉමෙ වුච්චන්ති සඞ්ඛාරා පච්චුප්පන්නා;

තත්ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා අජ්ඣත්තා?

යෙ සඞ්ඛාරා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා සොත සම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණ සම්ඵස්සජා චෙතනා ජිව්හා සම්ඵස්සජා චෙතනා කාය සම්ඵස්සජා චෙතනා මනො සම්ඵස්සජා චෙතනා- ඉමෙ වුච්චන්ති සඞ්ඛාරා අජ්ඣත්තා.

තත්ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා බහිද්ධා?

යෙ සඞ්ඛාරා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පර පුග්ගලානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදින්නා චක්ඛු සම්ඵස්සජා චෙතනා සොත සම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණ සම්ඵස්සජා චෙතනා ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා කාය සම්ඵස්සජා චෙතනා මනො සම්ඵස්සජා චෙතනා - ඉමෙ වුච්චන්ති සඞ්ඛාරා බහිද්ධා.

තත්ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා සුඛුමා?

අකුසලා සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා; කුසලාබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා සුඛුමා. කුසලාකුසලා සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා, අබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා සුඛුමා, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා සුඛුමා, සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා සුඛුමා,

අසමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා, සමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා සුඛුමා, සාසවා සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා, අනාසවා සඞ්ඛාරා සුඛුමා, තෙ තෙ වා පන සඞ්ඛාරෙ උපාදායුපාදාය සඞ්ඛාරා ඔළාරිකා සුඛුමා දට්ඨබ්බා.

තත්‍ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා හීනා පණීතා?

අකුසලා සඞ්ඛාරා හීනා, කුසලාබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා පණීතා, කුසලාකුසලා සඞ්ඛාරා හීනා, අබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා පණීතා, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා හීනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා පණීතා, සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා හීනා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා පණීතා, අසමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා හීනා, සමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා පණීතා, සාසවා සඞ්ඛාරා හීනා, අනාසවා සඞ්ඛාරා පණීතා, තෙ තෙ වා පන සඞ්ඛාරෙ උපාදායුපාදාය සඞ්ඛාරා හීනා - පණීතා දට්ඨබ්බා.

තත්‍ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා දූරෙ?

අකුසලා සඞ්ඛාරා කුසලාබ්‍යාකතෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, කුසලාබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා අකුසලෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, කුසලා සඞ්ඛාරා අකුසලාබ්‍යාකතෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, අකුසලාබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා කුසලෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, අබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා කුසලාකුසලෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ. කුසලාකුසලා සඞ්ඛාරා අබ්‍යාකතෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ. දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, අසමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා සමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, සමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා අසමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, සාසවා සඞ්ඛාරා අනාසවෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ, අනාසවා සඞ්ඛාරා සාසවෙහි සඞ්ඛාරෙහි දූරෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති සඞ්ඛාරා දූරෙ.

තත්‍ථ කතමෙ සඞ්ඛාරා සන්තිකෙ?

අකුසලා සඞ්ඛාරා අකුසලානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, කුසලා සඞ්ඛාරා කුසලානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, අබ්‍යාකතා සඞ්ඛාරා අබ්‍යාකතානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සඞ්ඛාරා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ,

අසමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා අසමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, සමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරා සමාපන්නස්ස සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, සාසවා සඞ්ඛාරා සාසවානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, අනාසවා සඞ්ඛාරා අනාසවානං සඞ්ඛාරානං සන්තිකෙ, ඉමෙ වුච්චන්ති සඞ්ඛාරා සන්තිකෙ- තෙ තෙ වා පන සඞ්ඛාරෙ උපාදායුපාදාය සඞ්ඛාරා දූරෙ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බා.

තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො?

යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගත පච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා- අයං වුච්චති විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං අතීතං?

යං විඤ්ඤාණං අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතං උප්පජ්ජිත්වා විගතං අතීතං අතීතංසෙන සඞ්ගහිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොත විඤ්ඤාණං ඝාණ විඤ්ඤාණං ජිව්හා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනො විඤ්ඤාණං- ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං අතීතං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං අනාගතං- යං විඤ්ඤාණං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතු භූතං අනුප්පන්නං අසමුප්පන්නං අනුට්ඨිතං අසමුට්ඨිතං අනාගතං අනාගතංසෙන සඞ්ගහිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොත විඤ්ඤාණං ඝාණ විඤ්ඤාණං ජිව්හා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනො විඤ්ඤාණං- ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං අනාගතං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං පච්චුප්පන්නං?

යං විඤ්ඤාණං ජාතං භූතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතං උප්පන්නං සමුප්පන්නං උට්ඨිතං සමුට්ඨිතං පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නංසෙන සංගහිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොත විඤ්ඤාණං ඝාණ විඤ්ඤාණං ජිව්හා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනො විඤ්ඤාණං- ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං පච්චුප්පන්නං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං අජ්ඣත්තං?

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකං පාටිපුග්ගලිකං උපාදින්නං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොත විඤ්ඤාණං ඝාණ විඤ්ඤාණං ජිව්හා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනො විඤ්ඤාණං- ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං අජ්ඣත්තං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං බහිද්ධා?

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං නියකං පාටිපුග්ගලිකං උපාදින්නං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොත විඤ්ඤාණං ඝාණ විඤ්ඤාණං ජිව්හා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනො විඤ්ඤාණං- ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං බහිද්ධා.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං ඔළාරිකං සුඛුමං?

අකුසලං විඤ්ඤාණං ඔළාරිකං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා සුඛුමා, කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණා ඔළාරිකා, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං සුඛුමං, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං ඔළාරිකං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා සුඛුමා, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා ඔළාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං සුඛුමං, අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං ඔළාරිකං, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං සුඛුමං, සාසවං විඤ්ඤාණං ඔළාරිකං, අනාසවං විඤ්ඤාණං සුඛුමං. තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදායුපාදාය විඤ්ඤාණං ඔළාරිකා සුඛුමං දට්ඨබ්බං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං හීනං, පණීතං?

අකුසලං විඤ්ඤාණං හීනං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා පණීතා; කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණා හීනා, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං පණීතං, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං හීනං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා පණීතා. සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා හීනා. අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං පණීතං. අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං හීනං, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං පණීතං, සාසවං විඤ්ඤාණං හීනං, අනාසවං විඤ්ඤාණං පණීතං, තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදායුපාදාය විඤ්ඤාණං හීනං-පණීතං දට්ඨබ්බං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං දූරෙ?

අකුසලං විඤ්ඤාණං කුසලාබ්‍යාකතෙහි විඤ්ඤාණෙහි දූරෙ, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා අකුසලා විඤ්ඤාණා දූරෙ, කුසලං විඤ්ඤාණං අකුසලාබ්‍යාකතෙහි විඤ්ඤාණෙහි දූරෙ. අකුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා කුසලා විඤ්ඤාණා දූරෙ, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං කුසලාකුසලෙහි විඤ්ඤාණෙහි දූරෙ, කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණා අබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා දූරෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තෙහි විඤ්ඤාණෙහි දූරෙ, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා දූරෙ, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තෙහි විඤ්ඤාණෙහි දූරෙ, දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා දූරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙද නාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තෙහි විඤ්ඤාණෙහි දූරෙ, සුඛ දුක්ඛාහි වෙදනාහි සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා අදුක්ඛ මසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා විඤ්ඤාණා දූරෙ, අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණා දූරෙ, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණා දූරෙ. සාසවං විඤ්ඤාණං අනාසවා විඤ්ඤාණා දූරෙ, අනාසවං විඤ්ඤාණං සාසවා විඤ්ඤාණා දූරෙ, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං දූරෙ.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණං සන්තිකෙ?

අකුසලං විඤ්ඤාණං අකුසලස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, කුසලං විඤ්ඤාණං කුසලස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං අබ්‍යාකතස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං විඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ. සාසවං විඤ්ඤාණං සාසවස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, අනාසවං විඤ්ඤාණං අනාසවස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තිකෙ, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං සන්තිකෙ. තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදායුපාදාය විඤ්ඤාණං දූරෙ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බං.

සුත්තන්තභාජනීයං

පඤ්චක්ඛන්ධා-රූපක්ඛන්ධො, වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො රූපක්ඛන්ධො?

එකවිධෙන රූපක්ඛන්ධො; සබ්බං රූපං න හෙතු, අහෙතුකං, හෙතු විප්පයුත්තං, සප්පච්චයං, සඞ්ඛතං, රූපං, ලොකියං, සාසවං, සංයොජනියං, ගන්ථනියං, ඔඝනියං, යොගනියං, නීවරණියං, පරාමට්ඨං, උපාදානියං, සංකිලෙසිකං, අබ්‍යාකතං, අනාරම්මණං, අචෙතසිකං, චිත්ත විප්පයුත්තං, නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මං, අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකං, න සවිතක්ක සවිචාරං, න අවිතක්ක විචාර මත්තං, අ විතක්ක අවිචාරං, න පීති සහගතං, න සුඛ සහගතං. න උපෙක්ඛා සහගතං, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බං, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බ හෙතුකං, නෙවාචයගාමි නාපචයගාමි, නෙවසෙක්ඛං. නාසෙක්ඛං, පරිත්තං, කාමාවචරං, න රූපාවචරං, න අරූපාවචරං, පරියාපන්නං, නො අපරියාපන්නං, අනියතං, අනිය්‍යානිකං, උප්පන්නං, ඡහි විඤ්ඤාණෙහි විඤ්ඤෙය්‍යං, අනිච්චං, ජරාභිභූතං,

එවං එකවිධෙන රූපක්ඛන්ධො.

දුවිධෙන රූපක්ඛන්ධො අත්ථි රූපං උපාදා, අත්ථි රූපං නුපාදා, අත්ථි-රූපං උපාදිණ්ණං, අත්ථි රූපං අනුපාදිණ්ණං, අත්ථි රූපං උපාදිණ්ණුපාදානියං, අත්ථි රූපං අනුපාදිණ්ණුපාදානියං, අත්ථි රූපං සනිදස්සනං, අත්ථි රූපං අනිදස්සනං, අත්ථි රූපං සප්පටිඝං, අත්ථි රූපං අප්පටිඝං, අත්ථි රූපං ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං න ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි රූපං මහාභූතං, අත්ථි රූපං න මහාභූතං. අත්ථි රූපං විඤ්ඤත්ති, අත්ථි රූපං න විඤ්ඤත්ති, අත්ථි රූපං චිත්ත සමුට්ඨානං. අත්ථි රූපං න

චිත්තසමුට්ඨානං, අත්ථි රූපං චිත්ත සහභූ, අත්ථි රූපං න චිත්තසහභූ, අත්ථි රූපං චිත්තානුපරිවත්ති, අත්ථි රූපං න චිත්තානුපරිවත්ති, අත්ථි රූපං අජ්ඣත්තිකං, අත්ථි රූපං බාහිරං, අත්ථි රූපං ඔළාරිකං, අත්ථි රූපං සුඛුමං, අත්ථි රූපං දූරෙ, අත්ථි රූපං සන්තිකෙ, —පෙ— අත්ථි රූපං කබළිංකාරො ආහාරො, අත්ථි රූපං න කබළිංකාරො ආහාරො. **එවං දුවිධෙන රූපක්ඛන්ධො.** යථා රූපකණ්ඩෙ විභත්තං තථා ඉධ විභජිතබ්බං.

තිවිධෙන රූපක්ඛන්ධො, යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං උපාදා යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි උපාදා, අත්ථි නුපාදා. යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං උපාදිණ්ණං, යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි උපාදිණ්ණං, අත්ථි අනුපාදිණ්ණං යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං උපාදිණ්ණුපාදානියං, යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියං, අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියං, —පෙ— යං තං රූපං අජ්ඣත්තිකං තං න කබළිංකාරො ආහාරො, යං තං රූපං බාහිරං තං අත්ථි කබළිංකාරො ආහාරො, අත්ථි න කබළිංකාරො ආහාරො, එවං තිවිධෙන රූපක්ඛන්ධො.

චතුබ්බිධෙන රූපක්ඛන්ධො, යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදිණ්ණං, අත්ථි අනුපාදිණ්ණං, යං තං රූපං නුපාදා තං අත්ථි උපාදිණ්ණං, අත්ථි අනුපාදිණ්ණං, යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියං, අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියං, යං තං රූපං නුපාදා තං අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියං, අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියං, යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං, යං තං රූපං නුපාදා තං අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං, යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි ඔළාරිකං අත්ථි සුඛුමං, යං තං රූපං නුපාදා තං අත්ථි ඔළාරිකං, අත්ථි සුඛුමං, යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි දූරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ, යං තං රූපං නුපාදා තං අත්ථි දූරෙ අත්ථි සන්තිකෙ. —පෙ— දිට්ඨං, සුතං, මුතං, විඤ්ඤාතං, රූපං **එවං චතුබ්බිධෙන රූපක්ඛන්ධො,**

පඤ්චවිධෙන රූපක්ඛන්ධො පථවීධාතු, ආපොධාතු, තෙජොධාතු, වායොධාතු, යඤ්ච රූපං උපාදා– **එවං පඤ්චවිධෙන රූපක්ඛන්ධො.**

ඡබ්බිධෙන රූපක්ඛන්ධො– චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඝාණවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනොවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, **එවං ඡබ්බිධෙන රූපක්ඛන්ධො.**

සත්තවිධෙන රූපක්ඛන්ධො, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඝාණවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, කායවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනොධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනොවිඤ්ඤාණධාතුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, **එවං සත්තවිධෙන රූපක්ඛන්ධො**

අට්ඨවිධෙන රූපක්ඛන්ධො– චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ඝාණවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං,

කාය විඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, අත්ථි සුඛ සම්ඵස්සං, අත්ථි දුක්ඛ සම්ඵස්සං, මනොධාතු විඤ්ඤෙය්‍යං රූපං, මනො විඤ්ඤාණධාතු විඤ්ඤෙය්‍යං රූපං. **එවං අට්ඨවිධෙන රූපක්ඛන්ධො.**

නවවිධෙන රූපක්ඛන්ධො – චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං, ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, යඤ්ච රූපං න ඉන්ද්‍රියං, **එවං නවවිධෙන රූපක්ඛන්ධො.**

දසවිධෙන රූපක්ඛන්ධො, චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං න ඉන්ද්‍රියං රූපං, අත්ථි සප්පටිඝං, අත්ථි අප්පටිඝං, **එවං දසවිධෙන රූපක්ඛන්ධො.**

එකාදසවිධෙන රූපක්ඛන්ධො චක්ඛායතනං, සොතායතනං, ඝාණායතනං, ජිව්හායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, යඤ්ච රූපං අනිදස්සන අප්පටිඝං ධම්මායතන පරියාපන්නං, එවං එකාදසවිධෙන රූපක්ඛන්ධො, අයං වුච්චති රූපක්ඛන්ධො.

රූපක්ඛන්ධො නිට්ඨිතො.

තත්ථ කතමො වෙදනාක්ඛන්ධො?

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො– අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො; චතුබ්බිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො– අත්ථි කාමාවචරො. අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො; පඤ්චවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛින්ද්‍රියං- අත්ථි දුක්ඛින්ද්‍රියං. අත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රියං, අත්ථි දොමනස්සින්ද්‍රියං, අත්ථි උපෙක්ඛින්ද්‍රියං. එවං පඤ්චවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො. ඡබ්බිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛු සම්ඵස්සජා වෙදනා, සොත සම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණ සම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා වෙදනා, කාය සම්ඵස්සජා වෙදනා, මනො සම්ඵස්සජා වෙදනා, එවං ඡබ්බිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො. සත්තවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛු සම්ඵස්සජා වෙදනා, සොත සම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණ සම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා වෙදනා, කාය සම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, මනො විඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, එවං සත්තවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො. අට්ඨවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො– චක්ඛු සම්ඵස්සජා වෙදනා, සොත සම්ඵස්සජා වෙදනා ඝාණ සම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා වෙදනා, කාය සම්ඵස්සජා වෙදනා, අත්ථි සුඛා, අත්ථි දුක්ඛා, මනොධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, එවං අට්ඨවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො. නව විධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛු සම්ඵස්සජා වෙදනා, සොත සම්ඵස්සජා වෙදනා,

ඝාණ සම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා වෙදනා, කාය සම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අබ්‍යාකතා. එවං නවවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො. දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො – චක්ඛු සම්ඵස්සජා වෙදනා, සොත සම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණ සම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා වෙදනා, කාය සම්ඵස්සජා වෙදනා, අත්ථි සුඛා, අත්ථි දුක්ඛා. මනොධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, මනො විඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා, අත්ථි කුසලා; අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අබ්‍යාකතා, එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො – ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො–අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො - අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො. අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්න අනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ-සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො; අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි ආචයගාමි, අත්ථි අපචයගාමි, අත්ථි නෙවාචය ගාමි. නාපචයගාමි, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛො නාසෙක්ඛො, අත්ථි පරිත්තො, අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො. අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො, අත්ථි මිච්ඡත්ත නියතො. අත්ථි සම්මත්ත නියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති, අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො, අත්ථි උප්පාදී, අත්ථි අතීතො. අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථිපච්චුප්පන්නා රම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො. අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො – ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො – අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො; අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවො, අත්ථි සංයොජනියො, අත්ථි අසං-

යොජනියො, අත්ථි සංයොජන සම්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියො, අත්ථි ගන්ථනියො, අත්ථි අගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථ සම්පයුත්තො අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්ත ගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියො, අත්ථි ඔඝනියො, අත්ථි අනොඝනියො, අත්ථි ඔඝ සම්පයුත්තො; අත්ථි ඔඝ විප්පයුත්තො, අත්ථි ඔඝ විප්පයුත්ත ඔඝනියො, අත්ථි ඔඝ විප්පයුත්ත අනොඝනියො, අත්ථි යොගනියො, අත්ථි අයොගනියො, අත්ථි යොග සම්පයුත්තො, අත්ථි යොග විප්පයුත්තො, අත්ථි යොග විප්පයුත්ත යොගනියො, අත්ථි යොග විප්පයුත්ත අයොගනියො, අත්ථි නීවරණියො, අත්ථි අනීවරණියො, අත්ථි නීවරණ සම්පයුත්තො, අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්තො, අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියො, අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියො, අත්ථි පරාමට්ඨො, අත්ථි අපරාමට්ඨො, අත්ථි පරාමාස සම්පයුත්තො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්තො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨො.

අත්ථි උපාදිණ්ණො, අත්ථි අනුපාදිණ්ණො, අත්ථි උපාදානියො, අත්ථි අනුපාදානියො, අත්ථි උපාදාන සම්පයුත්තො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්තො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්ත උපාදානියො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්ත අනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සංකිලිට්ඨො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨො, අත්ථි කිලෙස සම්පයුත්තො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්තො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි න දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි න භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි සවිතක්කො, අත්ථි අවිතක්කො, අත්ථි සවිචාරො, අත්ථි අවිචාරො, අත්ථි සප්පීතිකො, අත්ථි අප්පීතිකො, අත්ථි පීති සහගතො, අත්ථි න පීති සහගතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි න කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි න රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි න අරූපාවචරො, අත්ථි පරියාපන්නො, අත්ථි අපරියාපන්නො, අත්ථි නිය්‍යානිකො, අත්ථි අනිය්‍යානිකො, අත්ථි නියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි ස උත්තරො, අත්ථි අනුත්තරො, අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො- අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො- ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො- අත්ථි සරණො; අත්ථි අරණො; තිවිධෙන

වෙදනාක්ඛන්ධො- අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියො. —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

දුක මූලකං.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො - ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො- අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො- අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො; එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො - අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො- අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො- ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවො, —පෙ— අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො - අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො-අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නඅනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි ආචයගාමී, අත්ථි අපචයගාමී, අත්ථි නෙවාචයගාමී නාපචයගාමී, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛො නා සෙක්ඛො, අත්ථි පරිත්තො අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො, අත්ථි මිච්ඡත්ත නියතො, අත්ථි සම්මත්ත නියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ග හෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති,

අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො, අත්ථි උප්පාදී, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො. අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො. අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො - ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො. අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො; අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවො, අත්ථි සංයොජනියො, අත්ථි අසංයොජනියො —පෙ— අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො-අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො — පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

තිකමූලකං.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො-ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො-අත්ථි හෙතුසම්පයුත්තො; අත්ථි හෙතුවිප්පයුත්තො; තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො; අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාකධම්මධම්මො, අත්ථි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො. අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො. අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්න අනුපාදානියො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො,

තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසවසම්පයුත්තො, අත්ථි ආසවවිප්පයුත්තො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො - පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසවවිප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ආචයගාමී, අත්ථි අපචයගාමී, අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමි —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනියො, අත්ථි අසංයොජනියො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛො නාසෙක්ඛො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනසම්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජනවිප්පයුත්තො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තො, අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනවිප්පයුත්ත සංයොජනියො, අත්ථි සංයොජනවිප්පයුත්ත අසංයොජනියො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථනියො, අත්ථි අගන්ථනියො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථසම්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්තො. තිවිධෙන

වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි මිච්ඡත්තනියතො, අත්ථි සම්මත්තනියතො, අත්ථි අනියතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියො; අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො. අත්ථි ඔඝනියො, අත්ථි අනොඝනියො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි උප්පන්නො. අත්ථි අනුප්පන්නො, අත්ථි උප්පාදී —පෙ - එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝසම්පයුත්තො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්තො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්ත ඔඝනියො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්ත අනොඝනියො. තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි යොගනියො, අත්ථි අයොගනියො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි යොගසම්පයුත්තො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්තො. තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

උභතො වඩ්ඪකං.

සත්තවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, එවං සත්තවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අපරොපි සත්තවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, . අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, එවං සත්තවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

චතුවීසති විධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො; සොත

සම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො. අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. චක්ඛු සම්ඵස්සජා වෙදනා, සොත සම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා වෙදනා, කායසම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා. එවං චතුවීසතිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

අපරොපි චතුවීසතිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො. අත්ථි විපාකො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො. අත්ථි විපාකො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො. චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා —පෙ— මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා, එවං චතුවීසතිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

තිංසතිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො. අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා, සොත සම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා වෙදනා, කායසම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා. එවං තිංසතිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

බහුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො. අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, සොත සම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්ස පච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා, සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණ, සම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා, කායසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා. එවං බහුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො.

අපරොපි බහුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො. චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, සොත

සම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා, සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා, කායසම්ඵස්සජා වෙදනා, මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා එවං බහුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො

අයං වුච්චති වෙදනාක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො; චතුබ්බිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, අත්ථි කාමාවචරො; අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො; පඤ්චවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි දොමනස්සින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි උපෙක්ඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, එවං පඤ්චවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො. ඡබ්බිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොත සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, ඝාණ සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, කාය සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, මනො සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, එවං ඡබ්බිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො. සත්තවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, චක්ඛු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, ඝාණ සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, ජිව්හා සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, කාය සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, මනො ධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, මනො විඤ්ඤාණ ධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො අට්ඨවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, චක්ඛු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා —පෙ— කාය සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, අත්ථි සුඛසහගතා, අත්ථි දුක්ඛසහගතා, මනොධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, එවං අට්ඨවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො. නවවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජාසඤ්ඤා —පෙ— කායසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, මනොධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, මනො විඤ්ඤාණ ධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අබ්‍යාකතා, එවං නවවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො. දස විධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො; චක්ඛු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා —පෙ— කාය සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, අත්ථි සුඛසහගතා, අත්ථි දුක්ඛ සහගතා, මනො ධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, මනො විඤ්ඤාණ ධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා, අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අබ්‍යාකතා, එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො; ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො; අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි නෙ ව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්න අනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො, අත්ථි පීතිසහගතො, අත්ථි සුඛ සහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛා සහගතො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො. අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බ හෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි ආචයගාමි, අත්ථි අපචයගාමි, අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමි, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛො නාසෙක්ඛො. අත්ථි පරිත්තො, අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො, අත්ථි මිච්ඡත්තනියතො, අත්ථි සම්මත්තනියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති, අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො, අත්ථි උප්පාදී, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො. අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො. —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආ ව විප්පයුත්ත අනාසවො, අත්ථි සංයොජනියො, අත්ථි අසංයොජනියො, අත්ථි සංයොජන සම්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජනවිප්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියො, අත්ථි ගන්ථනියො, අත්ථි අගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථ සම්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්ත

ගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියො, අත්ථි ඔඝනියො, අත්ථි අනොඝනියො, අත්ථි ඔඝ සම්පයුත්තො, අත්ථි ඔඝ විප්පයුත්තො, අත්ථි ඔඝ විප්පයුත්ත ඔඝනියො, අත්ථි ඔඝ විප්පයුත්ත අනොඝනියො, අත්ථි යොගනියො අත්ථි අයොගනියො, අත්ථි යොග සම්පයුත්තො, අත්ථි යොග විප්පයුත්තො, අත්ථි යොග විප්පයුත්ත යොගනියො, අත්ථි යොග විප්පයුත්ත අයොගනියො අත්ථි නීවරණියො, අත්ථි අනීවරණියො, අත්ථි නීවරණ සම්පයුත්තො, අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්තො, අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියො, අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියො, අත්ථි පරාමට්ඨො, අත්ථි අපරාමට්ඨො, අත්ථි පරාමාස සම්පයුත්තො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්තො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨො, අත්ථි උපාදිණ්ණො, අත්ථි අනුපාදිණ්ණො, අත්ථි උපාදානියො, අත්ථි අනුපාදානියො අත්ථි උපාදාන සම්පයුත්තො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්තො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්ත උපාදානියො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්ත අනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සංකිලිට්ඨො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨො, අත්ථි කිලෙසසම්පයුත්තො, අත්ථි කිලෙසවිප්පයුත්තො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකො

අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි න දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි න භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි සවිතක්කො, අත්ථි අවිතක්කො, අත්ථි සවිචාරො, අත්ථි අවිචාරො, අත්ථි සප්පීතිකො, අත්ථි අප්පීතිකො, අත්ථි පීති සහගතො, අත්ථි න පීතිසහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි න සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛාසහගතො, අත්ථි න උපෙක්ඛා සහගතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි න කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි න රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි න අරූපාවචරො; අත්ථි පරියාපන්නො, අත්ථි අපරියාපන්නො, අත්ථි නිය්‍යානිකො, අත්ථි අනිය්‍යානිකො, අත්ථි නියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි සඋත්තරො, අත්ථි අනුත්තරො, අත්ථි සරණො අත්ථි අරණො; තිවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො; ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො; තිවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො; අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො; අත්ථි විපාකො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො; යථා කුසලත්තිකෙ විත්ථාරො එවං සබ්බම්පි තිකා විත්ථාරෙතබ්බා.

දුකමූලකං.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො — පෙ — එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතුසම්පයුත්තො. අත්ථි හෙතුවිප්පයුත්තො, — පෙ — අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො — පෙ — එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි විපාකො — පෙ — අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො — පෙ එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතුසම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතුවිප්පයුත්තො පෙ — අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො — පෙ — අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො; අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, - පෙ - එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

තිකමූලකං

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො; අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. — පෙ — එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතුසම්පයුත්තො. අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො - පෙ — එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො — එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාකධම්මධම්මො, අත්ථි නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො — පෙ — එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ලොකියො අත්ථි ලොකුත්තරො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්න අනුපාදානියො — පෙ — එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො.

අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො — එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි පීතිසහගතො අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛාසහගතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො. අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනියො. අත්ථි අසංයොජනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බ හෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බ හෙතුකො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බ හෙතුකො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජන සම්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්තො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි ආචයගාමි, අත්ථි අපචයගාමි, අත්ථි නෙවාචයගාමී නාපචයගාමි —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථනියො, අත්ථි අගන්ථනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තො අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථ සම්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්තො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො -පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්ත ගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හීනො,

අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝනියො, අත්ථි අනොඝනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි මිච්ඡත්තනියතො, අත්ථි සම්මත්තනියතො, අත්ථි අනියතො -පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝසම්පයුත්තො; අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්තො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්ත ඔඝනියො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්ත අනොඝනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො අත්ථි උප්පාදී —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි යොගනියො, අත්ථි අයොගනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි යොගසම්පයුත්තො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්තො; තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි යොග විප්පයුත්ත යොගනියො. අත්ථි යොග විප්පයුත්ත අයොගනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධා —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. ඵස්සසම්පයුත්තො; දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි නීවරණියො, අත්ථි අනීවරණියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

උභතොවඩ්ඪකං.

සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, එවං සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අපරොපි සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො,

අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, එවං සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

චතුවීසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, සොතසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, ඝාණසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, කායසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, මනොසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, එවං චතුවීසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අපරෙපි චතුවීසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො. සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා —පෙ— මනොසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, එවං චතුවීසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො

තිංසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා —පෙ— මනොසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, එවං තිංසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. බහුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—අත්ථි කුසලො අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා —පෙ— මනොසම්ඵස්සජා සඞ්ඛාරා, එවං බහුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

අපරොපි බහුවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො. අත්ථි අපරියාපන්නො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඤ්ඤාක්ඛන්ධො. අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හාසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කායසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා - එවං බහුවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො

අයං වුච්චති සඤ්ඤාක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු, අත්ථි න හෙතු. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. චතුබ්බිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො. පඤ්චවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛින්ද්‍රියසම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛින්ද්‍රියසම්පයුත්තො, අත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රියසම්පයුත්තො, අත්ථි දොමනස්සින්ද්‍රියසම්පයුත්තො, අත්ථි උපෙක්ඛින්ද්‍රියසම්පයුත්තො, එවං පඤ්චවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. ඡබ්බිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා, සොතසම්ඵස්සජා චෙතනා, ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා. ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා, කායසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා, එවං ඡබ්බිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා, සොතසම්ඵස්සජා චෙතනා, ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා. ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා, කායසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා; මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා, එවං සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අට්ඨවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා —පෙ— කායසම්ඵස්සජා චෙතනා, අත්ථි සුඛසහගතා, අත්ථි දුක්ඛසහගතා, මනොධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා, එවං අට්ඨවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. නවවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා —පෙ— මනොධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා, අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අබ්‍යාකතා, එවං නවවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා —පෙ— කායසම්ඵස්සජා චෙතනා, අත්ථි සුඛසහගතා, අත්ථි

දුක්ඛසහගතා, මනොධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා. අත්ථි කසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අබ්‍යාකතා, එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු, අත්ථි න හෙතු, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො. අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි නෙවවිපාක නවිපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්න අනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො, අත්ථි පීතිසහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛාසහගතො. අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි ආචයගාමී, අත්ථි අපචයගාමී, අත්ථි නෙවාචයගාමී නාපචයගාමී, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙවසෙක්ඛො නාසෙක්ඛො, අත්ථි පරිත්තො, අත්ථි මහග්ගතො අත්ථි අප්පමාණො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො, අත්ථි මිච්ඡත්ත නියතො, අත්ථි සම්මත්තනියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති, අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො. අත්ථි උප්පාදී, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, අත්ථි හෙතුසම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතුවිප්පයුත්තො අත්ථි හෙතුචෙව සහෙතුකො ච, අත්ථි සහෙතුකො චෙව න ච හෙතු, අත්ථි හෙතුචෙව හෙතු සම්පයුත්තො ච, අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො චෙව න ච හෙතු, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො. අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි ආසවො, අත්ථි නො ආසවො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසවවිප්පයුත්තො, අත්ථි ආසවොචෙව සාසවො ච, අත්ථි

චිත්තසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු, අත්ථි න හෙතු, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

තිකමූලකං

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු, අත්ථි න හෙතු. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි හෙතුසම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතුවිප්පයුත්තො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාකධම්මධම්මො, අත්ථි නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි හෙතු චෙව සහෙතුකො ච, අත්ථි සහෙතුකො චෙව න ච හෙතු. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නඅනුපාදානියො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තො ච, අත්ථි හෙතුසම්පයුත්තො චෙව න ච හෙතු. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සවිතක්කසවිචාරො, අත්ථි අවිතක්කවිචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්කඅවිචාරො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි පීතිසහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛාසහගතො, —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො,

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසවො අත්ථි නො ආසවො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො. අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ආචයගාමි, අත්ථි අපචයගාමි, අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමි —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛොනාසෙක්ඛො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො; චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසවො චෙව සාසවො ච, අත්ථි සාසවො චෙව නො ච ආසවො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තො, අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, අත්ථි ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි සංයොජනං. අත්ථි නො සංයොජනං. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි මිච්ඡත්තනියතො, අත්ථි සම්මත්තනියතො, අත්ථි අනියතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි සංයොජනියො අත්ථි අසංයොජනියො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනසම්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජනවිප්පයුත්තො

තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො, අත්ථි උප්පාදී —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනඤ්චෙව සංයොජනියො ච, අත්ථි සංයොජනියො චෙව නො ච සංයොජනං, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනඤ්ච ච සංයොජනසම්පයුත්තො ච, අත්ථි සංයොජනසම්පයුත්තො චෙව නො ච සංයොජනං. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනවිප්පයුත්ත සංයොජනියො, අත්ථි සංයොජනවිප්පයුත්ත අසංයොජනියො, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධො—පෙ—එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චිත්තසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථො; අත්ථි නො ගන්ථො. තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො, —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

උභතොවඩ්ඪකං.

සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො. අත්ථි අපරියාපන්නො; එවං සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අපරොපි සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්ත, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි විපාකො — පෙ — අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, එවං සත්තවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. චතුවීසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—කාය සම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා —පෙ—මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා—එවං චතුවීසති විධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—පෙ.. අපරොපි චතුවීසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො—පෙ—අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—ඝාණසම්ඵස්ස පච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා

—පෙ—මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො—පෙ—අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා, සොතසම්ඵස්සජා චෙතනා, ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා, කායසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා, එවං චතුවීසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

තිංසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො — චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි කාමාවචරො අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා—පෙ—මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා— එවං තිංසතිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. බහුවිධෙන— සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—කායසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා, සොතසම්ඵස්සජා චෙතනා, ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා, කායසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා, එවං බහුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

අපරොපි බහුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො අත්ථි අපරියාපන්නො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා — පෙ—කායසම්ඵස්සපච්චයා—පෙ—මනොසම්ඵස්සපච්චයා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො-පෙ-අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා, සොතසම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා, කායසම්ඵස්සජා චෙතනා, මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා; එවං බහුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

අයං වුච්චති සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො. අත්ථි අහෙතුකො; තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො. අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. චතුබ්බිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො. අත්ථි අපරියාපන්නො. පඤ්චවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි දොමනස්සින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, අත්ථි උපෙක්ඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තො, එවං පඤ්චවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො ඡබ්බිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝාණවිඤ්ඤාණං, ජිව්හා විඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං, එවං ඡබ්බිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝාණවිඤ්ඤාණං, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොධාතු. මනොවිඤ්ඤාණධාතු, එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අට්ඨවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං; ඝාණවිඤ්ඤාණ , ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං, මනොධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතු, එවං අට්ඨවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. නව විධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං, ඝාණවිඤ්ඤාණං, ජිව්හා විඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතු, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, එවං නවවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො; දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං, අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං, මනොධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතු, අත්ථි කුසලං, අත්ථි අකුසලං, අත්ථි අබ්‍යාකතං, එව දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො. අත්ථි අහෙතුකො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි නෙ ව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නු පාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්න අනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො, අත්ථි පීතිසහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛා සහගතො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බ හෙතුකො. අත්ථි ආචය

ගාමි, අත්ථි අපචයගාමි, අත්ථි නෙවාචයගාමි, නාපචයගාමි, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛො නාසෙක්ඛො, අත්ථි පරිත්තො, අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො, අත්ථි මිච්ඡත්තනියතො, අත්ථි සම්මත්තනියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති, අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො, අත්ථි උප්පාදී, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො-ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො. අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, අත්ථි ආසවසම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවො, අත්ථි සංයොජනියො; අත්ථි අසංයොජනියො අත්ථි සංයොජන සම්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියො, අත්ථි ගන්ථනියො, අත්ථි අගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථ සම්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියො, අත්ථි ඔඝනියො, අත්ථි අනොඝනියො, අත්ථි ඔඝසම්පයුත්තො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්තො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්ත ඔඝනියො, අත්ථි ඔඝ විප්පයුත්ත අනොඝනියො, අත්ථි යොගනියො, අත්ථි අයොගනියො, අත්ථි යොගසම්පයුත්තො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්තො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්ත යොගනියො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්ත අයොගනියො, අත්ථි නීවරණියො, අත්ථි අනීවරණියො, අත්ථි නීවරණසම්පයුත්තො, අත්ථි නීවරණවිප්පයුත්තො, අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියො. අත්ථි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියො

අත්ථි පරාමට්ඨො, අත්ථි අපරාමට්ඨො, අත්ථි පරාමාස සම්පයුත්තො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්තො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨො, අත්ථි පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨො, අත්ථි උපාදිණ්ණො, අත්ථි අනුපාදිණ්ණො, අත්ථි උපාදානියො, අත්ථි අනුපාදානියො, අත්ථි උපාදාන සම්පයුත්තො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්තො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්ත උපාදානියො, අත්ථි උපාදාන විප්පයුත්ත අනුපාදානියො, අත්ථි සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලෙසිකො, අත්ථි සංකිලිට්ඨො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨො, අත්ථි

කිලෙස සම්පයුත්තො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්තො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකො, අත්ථි කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි න දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි න භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බ හෙතුකො, අත්ථි න දස්සනෙන පහාතබ්බ හෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි සවිතක්කො, අත්ථි අවිතක්කො, අත්ථි සවිචාරො, අත්ථි අවිචාරො, අත්ථි සප්පීතිකො, අත්ථි අප්පීතිකො, අත්ථි පීතිසහගතො, අත්ථි න පීති සහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි න සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛා සහගතො, අත්ථි න උපෙක්ඛාසහගතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි න කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි න රූපාවචරො, අත්ථි පරියාපන්නො, අත්ථි අපරියාපන්නො, අත්ථි නිය්‍යානිකො, අත්ථි අනිය්‍යානිකො, අත්ථි නියතො, අත්ථි අනියතො, අත්ථි සඋත්තරො, අත්ථි අනුත්තරො, අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො-අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො-අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි විපාකො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධා රම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

දුකමූලකං.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො —පෙ— අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. —පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො. අත්ථි විපාකො.—පෙ– අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො. - පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්ප

යුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො. —පෙ— අත්ථි සරණො, අත්ථි අරණො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො. —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

තිකමූලකං.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි හෙතු සම්පයුත්තො, අත්ථි හෙතු විප්පයුත්තො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො. —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො,- ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි න හෙතු සහෙතුකො, අත්ථි න හෙතු අහෙතුකො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මො අත්ථි නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො. —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ලොකියො, අත්ථි ලොකුත්තරො; තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි උපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදානියො, අත්ථි අනුපාදින්න අනුපාදානියො —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යො, අත්ථි කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකො. —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සාසවො, අත්ථි අනාසවො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරො, අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තො, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරො, —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන වීඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්ස සම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසව සම්පයුත්තො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්තො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි පීතිසහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛා සහගතො, —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත සාසවො, අත්ථි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනියො, අත්ථි අසංයොජනියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි නෙව දස්සනෙන, න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො - පෙ - එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජනසම්පයුත්තො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්තො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ආචයගාමි, අත්ථි අපචයගාමි, අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමි පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියො, අත්ථි සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සෙක්ඛො, අත්ථි අසෙක්ඛො, අත්ථි නෙව සෙක්ඛො නා සෙක්ඛො —පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අත්ථි ගන්ථනියො, අත්ථි අගන්ථනියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තො, අත්ථි මහග්ගතො, අත්ථි අප්පමාණො —පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථසම්පයුත්තො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්තො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි පරිත්තාරම්මණො, අත්ථි මහග්ගතාරම්මණො, අත්ථි අප්පමාණාරම්මණො—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියො, අත්ථි ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි හීනො, අත්ථි මජ්ඣිමො, අත්ථි පණීතො පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝනියො, අත්ථි අනොඝනියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි මිච්ඡත්තනියතො, අත්ථි සම්මත්තනියතො, අත්ථි අනියතො—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝසම්පයුත්තො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්තො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි මග්ගාරම්මණො, අත්ථි මග්ගහෙතුකො, අත්ථි මග්ගාධිපති—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි ඔඝවිප්ප

යුත්තඔඝනියො, අත්ථි ඔඝවිප්පයුත්ත අනොඝනියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි උප්පන්නො, අත්ථි අනුප්පන්නො, අත්ථි උප්පාදී—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි යොගනියො, අත්ථි අයොගනියො, තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතො, අත්ථි අනාගතො, අත්ථි පච්චුප්පන්නො—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි යොග සම්පයුත්තො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්තො තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි අතීතාරම්මණො, අත්ථි අනාගතාරම්මණො, අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණො—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්ත යොගනියො, අත්ථි යොගවිප්පයුත්ත අයොගනියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තො, අත්ථි බහිද්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධො—පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො එකවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි නීවරණියො, අත්ථි අනීවරණියො. තිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො-පෙ—එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

උභතො වඩ්ඪකං

සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො අත්ථි අපරියාපන්නො—එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අපරොපි සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො චතුවීසතිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, චක්ඛුසම්ඵස්ස පච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො; සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝාණ විඤ්ඤාණං, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං, එවං චතුවීසති විධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අපරොපි චතුවීසති විධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො; චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි

විපාකො, අත්ථි විපාකධම්ම ධම්මො, අත්ථි නෙව විපාක න විපාකධම්ම ධම්මො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං, ඝාණවිඤ්ඤාණං, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං, එවං චතුවීසතිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

තිංසතිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො; සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො; චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං— එවං තිංසතිවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. බහුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො; චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො. අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො; සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ- ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ කායසම්ඵස්සපච්චයා -පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං —පෙ මනොවිඤ්ඤාණං එවං බහුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අපරොපි බහුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධා රම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො, අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො; අත්ථි අපරියාපන්නො; සොතසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— ඝාණසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ ජිව්හාසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්ඵස්සපච්චයා —පෙ— මනොසම්ඵස්සපච්චයා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. අත්ථි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, —පෙ— අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ථි බහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණො, අත්ථි කාමාවචරො. අත්ථි රූපාවචරො, අත්ථි අරූපාවචරො, අත්ථි අපරියාපන්නො චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං— එවං බහුවිධෙන විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො— අයං වුච්චති විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො.

අභිධම්මභාජනියං

පඤ්චක්ඛන්ධා, රූපක්ඛන්ධො, වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො;

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අබ්‍යාකතා – පෙ— කති සරණා, කති අරණා;

රූපක්ඛන්ධො අබ්‍යාකතො; චත්තාරො ඛන්ධා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අබ්‍යාකතා; ද්වෙ ඛන්ධා න වත්තබ්බා, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි; තයො ඛන්ධා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, රූපක්ඛන්ධො නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්ම ධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා; රූපක්ඛන්ධො සියා උපාදින්නුපාදානියො, සියා අනුපාදින්නුපාදානියො; චත්තාරො ඛන්ධා සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නානුපාදානියා, රූපක්ඛන්ධො අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා. සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා රූපක්ඛන්ධො අවිතක්ක අවිචාරො, තයො ඛන්ධා සියා සවිතක්ක සවිචාරා, සියා අවිතක්කවිචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා සවිතක්ක සවිචාරො, සියා අවිතක්ක විචාරමත්තො, සියා අවිතක්ක අවිචාරො; සියා න වත්තබ්බො සවිතක්ක සවිචාරො තිපි, අවිතක්ක විචාරමත්තොතිපි, අවිතක්ක අවිචාරොතිපි; රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො පීතිසහගතොතිපි, සුඛසහගතොතිපි, උපෙක්ඛා සහගතොතිපි; වෙදනාක්ඛන්ධො සියා පීතිසහගතො න සුඛසහගතො න උපෙක්ඛාසහගතො, සියා න වත්තබ්බො පීතිසහගතොති; තයො ඛන්ධා සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා; සියා න වත්තබ්බා පීතිසහගතාතිපි, සුඛසහගතාතිපි, උපෙක්ඛාසහගතාතිපි; රූපක්ඛන්ධො නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො; චත්තාරො ඛන්ධා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා, සියා භාවනාය පහාතබ්බා, සියා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා; රූපක්ඛන්ධො නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො.

චත්තාරො ඛන්ධා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, රූපක්ඛන්ධො නෙවාචයගාමි නාපචයගාමි, චත්තාරො ඛන්ධා සියා ආචයගාමිනො, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනො, රූපක්ඛන්ධො, නෙව සෙක්ඛො නා සෙක්ඛො; චත්තාරොඛන්ධා, සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා, සියා නෙව සෙක්ඛා නා සෙක්ඛා, රූපක්ඛන්ධො පරිත්තො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා,

සියා අප්පමාණා, රූපක්ඛන්ධො, අනාරම්මණො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහග්ගතාරම්මණා, සියා අප්පමාණාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා පරිත්තාරම්මණාති'පි, මහග්ගතාරම්මණාති'පි, අප්පමාණාරම්මණාති'පි, රූපක්ඛන්ධො මජ්ඣිමො, චත්තාරො ඛන්ධා, සියා හීනා, සියා මජ්ඣිමා, සියා පණීතා, රූපක්ඛන්ධො අනියතො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා මිච්ඡත්තනියතා, සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා, රූපක්ඛන්ධො අනාරම්මණො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාතිපි මග්ගහෙතුකාතිපි මග්ගාධිපතිනොතිපි. සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො, සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා, රූපක්ඛන්ධො අනාරම්මණො, චත්තාරො ඛන්ධා, සියා අතීතාරම්මණා, සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණාති'පි, සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, රූපක්ඛන්ධො අනාරම්මණො.

චත්තාරො ඛන්ධා සියා අජ්ඣත්තාරම්මණා, සියා බහිද්ධාරම්මණා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අජ්ඣත්තාරම්මණාති'පි බහිද්ධාරම්මණාති'පි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණාති'පි. චත්තාරො ඛන්ධා අනිදස්සන අප්පටිඝා, රූපක්ඛන්ධො සියා සනිදස්සන සප්පටිඝො, සියා අනිදස්සන සප්පටිඝො, සියා අනිදස්සන අප්පටිඝො, චත්තාරො ඛන්ධා- න හෙතු, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා හෙතු, සියා න හෙතු, රූපක්ඛන්ධො අහෙතුකො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා, රූපක්ඛන්ධො හෙතුවිප්පයුත්තො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා හෙතුසම්පයුත්තා, සියා හෙතුවිප්පයුත්තා, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො හෙතු චෙව සහෙතුකොතිපි සහෙතුකො චෙව න ච හෙතූති'පි, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා හෙතු චෙව සහෙතුකාතිපි, සියා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා හෙතු චෙව සහෙතුකො ච, සියා සහෙතුකො චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බො හෙතු චෙව සහෙතුකොතිපි සහෙතුකො චෙව න ච හෙතූතිපි, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තොති'පි, හෙතුසම්පයුත්තො චෙව න ච හෙතූති'පි. තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා හෙතු චෙව හෙතු සම්පයුත්තාති, සියා හෙතු සම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා හෙතු සම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූ ති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා හෙතු චෙව හෙතු සම්පයුත්තො ච, සියා හෙතු සම්පයුත්තො චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බො හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තොති'පි, හෙතුසම්පයුත්තො චෙව න ච හෙතූති'පි. රූපක්ඛන්ධො න හෙතු අහෙතුකො, තයො ඛන්ධා සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා න හෙතු සහෙතුකො, සියා න හෙතු

අහෙතුකො; සියා න වත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකොති'පි න හෙතු අහෙතුකොති'පි, සප්පච්චයා සඞ්ඛතා.

චත්තාරො ඛන්ධා අනිදස්සනා, රූපක්ඛන්ධො සියා සනිදස්සනො, සියා අනිදස්සනො, චත්තාරො ඛන්ධා අප්පටිඝා රූපක්ඛන්ධො සියා සප්පටිඝො, සියා අප්පටිඝො, රූපක්ඛන්ධො රූපං, චත්තාරො ඛන්ධා අරූපා, රූපක්ඛන්ධො ලොකියො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, චත්තාරො ඛන්ධා නො ආසවා, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා ආසවො, සියා නො ආසවො, රූපක්ඛන්ධො සාසවො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා සාසවා, සියා අනාසවා, රූපක්ඛන්ධො ආසවවිප්පයුත්තො, චත්තාරො, ඛන්ධා සියා ආසවසම්පයුත්තා, සියා ආසවවිප්පයුත්තා, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො ආසවො චෙව සාසවොති, සාසවො චෙව නො ච ආසවො, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති, සියා සාසවා චෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා සාසවා චෙව නො ච ආසවාති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා ආසවො චෙව සාසවො ච, සියා සාසවො චෙව නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බො ආසවො චෙව සාසවොති'පි සාසවො චෙව නො ච ආසවොතිපි, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තොතිපි, ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවොති'පි, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තාති, සියා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, සියා ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බො ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො තිපි, ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවො තිපි, රූපක්ඛන්ධො ආසවවිප්පයුත්ත සාසවො.

චත්තාරො ඛන්ධා සියා ආසවවිප්පයුත්ත සාසවා, සියා ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවා, සියා න වත්තබ්බා ආසවවිප්පයුත්ත සාසවා තිපි ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවා තිපි, චත්තාරො ඛන්ධා නො සඤ්ඤොජනා; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා සඤ්ඤොජනං, සියා නො සඤ්ඤොජනං. රූපක්ඛන්ධො, සඤ්ඤොජනියො. චත්තාරො ඛන්ධා සියා සඤ්ඤොජනියා, සියා අසඤ්ඤොජනියා; රූපක්ඛන්ධො සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තො; චත්තාරො ඛන්ධා සියා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා, සියා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා; රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනියො ති. සඤ්ඤොජනියො චෙව නො ච සඤ්ඤොජනං, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනියා ති; සියා සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා; සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා ති; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනියො ච, සියා සඤ්ඤොජනියො චෙව නො ච සඤ්ඤොජනං, සියා න වත්තබ්බො සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනියො ති'පි, සඤ්ඤොජනියො චෙව නො ච

සඤ්ඤොජනන්ති'පි, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො, සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තො චා ති'පි, සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තො චෙව නො ච සඤ්ඤොජනන්ති'පි, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තා ති, සියා සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා, සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා ති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තො ච, සියා සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තො චෙව නො ච සංයොජනං; සියා න වත්තබ්බො සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තො තිපි, සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තො චෙව නො ච සඤ්ඤොජනන්තිපි, රූපක්ඛන්ධො සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සඤ්ඤොජනියො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සඤ්ඤොජනියා, සියා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත අසඤ්ඤොජනියා සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියා තීපි, සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත අසඤ්ඤොජනියා තීපි.

චත්තාරො ඛන්ධා නො ගන්ථා; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා ගන්ථො, සියා නො ගන්ථො; රූපක්ඛන්ධො ගන්ථනියො; චත්තාරො ඛන්ධා සියා ගන්ථනියා, සියා අගන්ථනියා; රූපක්ඛන්ධො ගන්ථවිප්පයුත්තො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා ගන්ථසම්පයුත්තා, සියා ගන්ථවිප්පයුත්තා; රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො ගන්ථො චෙව ගන්ථනියො ති; ගන්ථනියො චෙව නො ච ගන්ථො, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථනියා ති; සියා ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථා, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථා ති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා ගන්ථො චෙව ගන්ථනියො ච, සියා ගන්ථනියො චෙව නො ච ගන්ථො; සියා න වත්තබ්බො ගන්ථො චෙව ගන්ථනියොතිපි. ගන්ථනියො චෙව නො ච ගන්ථොතිපි; රූපක්ඛන්ධො, න වත්තබ්බො ගන්ථො චෙව ගන්ථ සම්පයුත්තොතිපි, ගන්ථසම්පයුත්තො චෙව නො ච ගන්ථොතිපි; තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථ සම්පයුත්තා ති, සියා ගන්ථ සම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා; සියා න වත්තබ්බා ගන්ථ සම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා ති; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා ගන්ථො චෙව ගන්ථ සම්පයුත්තො ච, සියා ගන්ථසම්පයුත්තො චෙව නො ච ගන්ථො; සියා න වත්තබ්බො ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තොතිපි, ගන්ථ සම්පයුත්තො චෙව නො ච ගන්ථොතිපි; රූපක්ඛන්ධො ගන්ථ විප්පයුත්ත ගන්ථනියො; චත්තාරො ඛන්ධා සියා ගන්ථ විප්පයුත්ත ගන්ථනියා, සියා ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියා; සියා න වත්තබ්බා ගන්ථ විප්පයුත්ත ගන්ථනියාතිපි, ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියාතිපි; චත්තාරො ඛන්ධා නො ඔඝා—පෙ—නො යොගා—පෙ—නො නීවරණා; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා නීවරණං, සියා නො නීවරණං, රූපක්ඛන්ධො නීවරණියො;

චත්තාරො ඛන්ධා සියා නීවරණියා, සියා අනීවරණියා, රූපක්ඛන්ධො නීවරණවිප්පයුත්තො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා නීවරණසම්පයුත්තා, සියා නීවරණවිප්පයුත්තා, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො නීවරණං චෙව

නිවරණියො ති. නීවරණියො චෙව නො ච නීවරණං, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණියා'ති, සියා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා, සියා න වත්තබ්බා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා'ති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා, නීවරණං චෙව නීවරණියො ච, සියා නීවරණියො චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බො නීවරණං චෙව නීවරණියොති'පි, නීවරණියො චෙව නො ච නීවරණන්ති'පි, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො නීවරණං චෙව නීවරණ සම්පයුත්තොති'පි නීවරණසම්පයුත්තො චෙව නො ච නීවරණන්ති'පි, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණ සම්පයුත්තාති, සියා නීවරණ සම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණා, සියා න වත්තබ්බා නීවරණ සම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණාති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා නීවරණං චෙව නීවරණ සම්පයුත්තො ච සියා නීවරණ සම්පයුත්තො චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බො නීවරණං චෙව නීවරණ සම්පයුත්තො ති'පි නීවරණ සම්පයුත්තො චෙව නො ච නීවරණන්ති'පි, රූපක්ඛන්ධො නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියා, සියා නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියා, සියා න වත්තබ්බා නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියාති'පි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියාති'පි.

චත්තාරො ඛන්ධා නො පරාමාසා, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා පරාමාසො, සියා නො පරාමාසො, රූපක්ඛන්ධො පරාමට්ඨො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා, රූපක්ඛන්ධො පරාමාස විප්පයුත්තො, තයො ඛන්ධා සියා පරාමාස සම්පයුත්තා, සියා පරාමාස විප්පයුත්තා, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා පරාමාස සම්පයුත්තො, සියා පරාමාස විප්පයුත්තො, සියා න වත්තබ්බො පරාමාස සම්පයුත්තො තිපි පරාමාස විප්පයුත්තො ති'පි, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨොති, පරාමට්ඨො චෙව නො ච පරාමාසො, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා පරාමාසා චෙව පරාමට්ඨාති, සියා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා, සියා න වත්තබ්බා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා ති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨො ච, සියා පරාමට්ඨො චෙව නො ච පරාමාසො, සියා න වත්තබ්බො පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨො තිපි, පරාමට්ඨො චෙව නො ච පරාමාසො තිපි; රූපක්ඛන්ධො පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨො චත්තාරො ඛන්ධා සියා පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨා, සියා පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨා, සියා න වත්තබ්බා පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨා ති'පි, පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨා ති'පි, රූපක්ඛන්ධො අනාරම්මණො,

චත්තාරො ඛන්ධා සාරම්මණා, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො චිත්තං, චත්තාරො ඛන්ධා නො චිත්තා, තයො ඛන්ධා චෙතසිකා, ද්වෙ ඛන්ධා අචෙතසිකා, තයො ඛන්ධා චිත්ත සම්පයුත්තා, රූපක්ඛන්ධො චිත්ත විප්පයුත්තො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො චිත්තෙන සම්පයුත්තො ති'පි චිත්තෙන

න විප්පයුත්තො ති'පි, තයො ඛන්ධා චිත්තසංසට්ඨා, රූපක්ඛන්ධො
චිත්ත විසංසට්ඨො; විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො චිත්තෙන සංස
ට්ඨො තිපි චිත්තෙන විසංසට්ඨො තිපි, තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානා,
විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො නො චිත්තසමුට්ඨානො, රූපක්ඛන්ධො සියා චිත්තසමු
ට්ඨානො, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානො, තයො ඛන්ධා චිත්තසහභුනො
විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො නො චිත්තසහභු, රූපක්ඛන්ධො සියා චිත්තසහභු
සියා නො චිත්තසහභු; තයො ඛන්ධා චිත්තානු පරිවත්තිනො, විඤ්ඤාණ
ක්ඛන්ධො නො චිත්තානු පරිවත්ති, රූපක්ඛන්ධො සියා චිත්තානු පරි
වත්ති, සියා නො චිත්තානු පරිවත්ති, තයො ඛන්ධා චිත්තසංසට්ඨ
සමුට්ඨානා, ද්වෙ ඛන්ධා නො චිත්ත සංසට්ඨ සමුට්ඨානා, තයො ඛන්ධා
චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨාන සහභුනො, ද්වෙ ඛන්ධා නො චිත්තසංසට්ඨ
සමුට්ඨානසහභුනො, තයො ඛන්ධා චිත්ත සංසට්ඨ සමුට්ඨානානු පරි
වත්තිනො, ද්වෙ ඛන්ධා නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානානු පරිවත්තිනො,
විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො අජ්ඣත්තිකො, තයො ඛන්ධා බාහිරා, රූපක්ඛන්ධො
සියා අජ්ඣත්තිකො, සියා බාහිරො, චත්තාරො ඛන්ධා නො උපාදා,
රූපක්ඛන්ධො සියා උපාදා, සියා නො උපාදා, සියා උපාදින්නා, සියා
අනුපාදින්නා,

චත්තාරො ඛන්ධා නො උපාදානා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා උපාදානං,
සියා නො උපාදානං, රූපක්ඛන්ධො උපාදානියො, චත්තාරො ඛන්ධා
සියා උපාදානියා, සියා අනුපාදානියා, රූපක්ඛන්ධො උපාදානවිප්ප
යුත්තො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා උපාදාන සම්පයුත්තා, සියා උපාදාන
විප්පයුත්තා, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො උපාදානං චෙව උපාදා
නියො' ති. උපාදානියො චෙව නො ච උපාදානං, තයො ඛන්ධා න
වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියා ති, සියා උපාදානියා චෙව නො ච
උපාදානා, සියා න වත්තබ්බා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා ති.
සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා උපාදානඤ්චෙව උපාදානියො ච, සියා
උපාදානියො චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බො උපාදානං
චෙව උපාදානියො තිපි, උපාදානියො චෙව නො ච උපාදානන්ති'පි,
රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො උපාදානං චෙව උපාදාන සම්පයුත්තො,
ති'පි. උපාදාන සම්පයුත්තො චෙව නො ච උපාදානන්ති'පි, තයො
ඛන්ධා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදාන සම්පයුත්තා ති,
සියා උපාදාන සම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා, සියා න
වත්තබ්බා උපාදාන සම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා ති.
සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා උපාදානං චෙව උපාදාන සම්පයුත්තො ච, සියා
උපාදාන සම්පයුත්තො චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බො උපා
දානං චෙව උපාදාන සම්පයුත්තො ති'පි, උපාදාන සම්පයුත්තො චෙව
නො ච උපාදානන්ති'පි, රූපක්ඛන්ධො උපාදාන විප්පයුත්ත උපාදා
නියො,

චත්තාරො ඛන්ධා සියා උපාදාන විප්පයුත්තා උපාදානියා, සියා උපාදාන විප්පයුත්තා අනුපාදානියා, සියා න වත්තබ්බා උපාදාන විප්පයුත්තා උපාදානියා තිපි උපාදාන විප්පයුත්තා අනුපාදානියා තිපි; චත්තාරො ඛන්ධා නො කිලෙසා; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා කිලෙසො සියා නො කිලෙසො, රූපක්ඛන්ධො සංකිලෙසිකො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා, රූපක්ඛන්ධො අසංකිලිට්ඨො; චත්තාරො ඛන්ධා සියා සංකිලිට්ඨා, සියා අසංකිලිට්ඨා; රූපක්ඛන්ධො කිලෙස විප්පයුත්තො.

චත්තාරො ඛන්ධා සියා කිලෙස සම්පයුත්තා සියා කිලෙසවිප්පයුත්තා; රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකො ති. සංකිලෙසිකො චෙව නො ච කිලෙසො තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලෙසිකා ති. සියා සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා සියා න වත්තබ්බා සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා ති. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකො ච, සියා සංකිලෙසිකො චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව, සංකිලෙසිකො තිපි සංකිලෙසිකො චෙව නො ච කිලෙසො තිපි. රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨො තිපි, සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච කිලෙසො තිපි, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලිට්ඨා ති. සියා සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා, සියා න වත්තබ්බා සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා ති; සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨො ච, සියා සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨො තිපි, සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච කිලෙසො තිපි, රූපක්ඛන්ධො න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පයුත්තො තිපි, කිලෙසසම්පයුත්තො චෙව නො ච කිලෙසො තිපි, තයො ඛන්ධා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙස සම්පයුත්තා ති; සියා කිලෙස සම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා, සියා න වත්තබ්බා කිලෙස සම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා ති, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො සියා කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පයුත්තො ච, සියා කිලෙස සම්පයුත්තො චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පයුත්තො තිපි. කිලෙස සම්පයුත්තො චෙව නො ච කිලෙසො තිපි, රූපක්ඛන්ධො කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකො.

චත්තාරො ඛන්ධා සියා කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකා, සියා කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකා, සියා න වත්තබ්බා කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකා තිපි, කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකා තිපි, රූපක්ඛන්ධො න දස්සනෙන පහාතබ්බො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා, සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බා. රූපක්ඛන්ධො න භාවනාය පහාතබ්බො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා භාවනාය පහාතබ්බා, සියා න භාවනාය පහාතබ්බා, රූපක්ඛන්ධො න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සියා

න දසසනෙන පහාතබබහෙතුකා, රූපකඛනෙධා න භාවනාය පහා-තබබහෙතුකො, චතතාරො ඛනධා සියා භාවනාය පහාතබබහෙතුකා, සියා න භාවනාය පහාතබබහෙතුකා, රූපකඛනෙධා අවිතකෙකා, චතතාරො ඛනධා සියා සවිතකකා සියා අවිතකකා; රූපකඛනෙධා අවිචාරො, චතතාරො ඛනධා සියා සවිචාරා. සියා අවිචාරා, රූපකඛනෙධා අපපීතිකො,

චතතාරො ඛනධා සියා සපපීතිකා, සියා අපපීතිකා, රූපකඛනෙධා න පීතිසහගතො, චතතාරො ඛනධා සියා පීතිසහගතා, සියා න පීතිසහගතා. ද්වෙ ඛනධා න සුඛසහගතා. තයො ඛනධා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛ-සහගතා, ද්වෙ ඛනධා න උපෙකඛා සහගතා, තයො ඛනධා සියා උපෙකඛා සහගතා, සියා න උපෙකඛා සහගතා, රූපකඛනෙධා කාමාවචරො, චතතාරො ඛනධා සියා කාමාවචරා, සියා න කාමාවචරා, රූපකඛනෙධා, න රූපාවචරො, චතතාරො ඛනධා සියා රූපාවචරා සියා න රූපාවචරා. රූපකඛනෙධා න අරූපාවචරො, චතතාරො ඛනධා සියා අරූපාවචරා සියා න අරූපාවචරා, රූපකඛනෙධා පරියාපනෙනා, චතතාරො ඛනධා සියා පරියාපනනා සියා අපරියාපනනා, රූපකඛනෙධා අනියයානිකො, චතතාරො ඛනධා සියා නියයානිකා සියා අනියයානිකා, රූපකඛනෙධා අනියතො, චතතාරො ඛනධා සියා නියතා සියා අනියතා, රූපකඛනෙධා සඋතතරො, චතතාරො ඛනධා සියා සඋතතරා සියා අනුතතරා, රූප-කඛනෙධා අරණො, චතතාරො ඛනධා සියා සරණා සියා අරණාති.

පඤහපුචඡකං

ඛනධවිභඞෙගා නිටඨිතො.

---

2. ආයතන විභඞෙගා

ද්වාදසායතනානි – චකඛායතනං, රූපායතනං, සොතායතනං, සදදා-යතනං, ඝාණායතනං, ගනධායතනං, ජිවහායතනං රසායතනං, කායායතනං, ඵොටඨබබායතනං, මනායතනං, ධමමායතනං.

චකඛුං අනිචචං දුකඛං අනතතා විපරිණාමධමමං, රූපා අනිචචා දුකඛා අනතතා විපරිණාමධමමා, සොතං අනිචචං දුකඛං අනතතා විපරිණාම ධමමං. සදදා අනිචචා දුකඛා අනතතා විපරිණාම ධමමා, ඝාණං අනිචචං දුකඛං අනතතා විපරිණාමධමමං, ගනධා අනිචචා දුකඛා අනතතා විපරි ණාමධමමා, ජිවහා අනිචචා දුකඛා අනතතා විපරිණාමධමමා, රසා අනිචචා දුකඛා අනතතා විපරිණාමධමමා, කායො අනිචෙචා දුකෙඛා අනතතා විපරිණාමධමෙමා, ඵොටඨබබා අනිචචා දුකඛා අනතතා විපරිණාමධමමා, මනො අනිචෙචා දුකෙඛා අනතතා විපරිණාමධමෙමා, ධමමා අනිචචා දුකඛා අනතතා විපරිණාමධමමා.

සුතතනතභාජනියං.

ද්වාදසායතනානි, චක්ඛායතනං, සොතායතනං, ඝාණායතනං, ජිව්හායතනං, කායායතනං, මනායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, ධම්මායතනං.

තත්ථ කතමං චක්ඛායතනං? යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො, යෙන චක්ඛුනා අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන රූපං සනිදස්සනං සප්පටිඝං පස්සි වා පස්සති වා පස්සිස්සති වා පස්සෙ වා, චක්ඛුමෙතං චක්ඛායතනමෙතං චක්ඛුධාතුපෙසා චක්ඛුන්ද්‍රියමෙතං ලොකොපෙසො ද්වාරාපෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඩරමෙතං ඛෙත්තමෙතං වත්ථුමෙතං නෙත්තමෙතං නයනමෙතං ඔරිමං තීරමෙතං සුඤ්ඤොගාමොපෙසො- ඉදං වුච්චති චක්ඛායතනං;

තත්ථ කතමං සොතායතනං? යං සොතං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො, සප්පටිඝො යෙන සොතෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන සද්දං අනිදස්සනං සප්පටිඝං සුණි වා සුණාති වා සුණිස්සති වා සුණෙ වා සොතමෙතං සොතායතනමෙතං සොතධාතුපෙසා සොතින්ද්‍රියමෙතං ලොකොපෙසො ද්වාරොපෙසො සමුද්දොපෙසො පණ්ඩරමෙතං ඛෙත්තමෙතං වත්ථුමෙතං ඔරිමං තීරමෙතං සුඤ්ඤො ගාමො පෙසො- ඉදං වුච්චති සොතායතනං,

තත්ථ කතමං ඝාණායතනං? යං ඝාණං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාව පරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො යෙන ඝාණෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ගන්ධං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ඝායි වා ඝායති වා ඝායිස්සති වා ඝායෙ වා ඝාණමෙතං ඝාණායතනමෙතං ඝාණධාතුපෙසා ඝාණින්ද්‍රියමෙතං ලොකොපෙසො ද්වාරාපෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඩරංපෙතං ඛෙත්තංපෙතං වත්ථුංපෙතං ඔරිමං තීරංපෙතං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො- ඉදං වුච්චති ඝාණායතනං.

තත්ථ කතමං ජිව්හායතනං? යා ජිව්හා චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො යාය ජිව්හාය අනිදස්සනාය සප්පටිඝාය රසං අනිදස්සනං සප්පටිඝං සායි වා සායති වා සායිස්සති වා සායෙ වා ජිව්හාපෙසා ජිව්හායතනං 'පෙතං ජිව්හාධාතු 'පෙසා ජිව්හින්ද්‍රියං 'පෙතං ලොකො'පෙසො ද්වාරා'පෙසා සමුද්දොපෙසො පණ්ඩරමෙතං ඛෙත්තං'පෙතං වත්ථුං'පෙතං ඔරිම තීරං-පෙතං සුඤ්ඤො ගාමො'පෙසො- ඉදං වුච්චති ජිව්හායතනං;

තත්ථ කතමං කායායතනං? යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියාපන්නො අනිදස්සනො සප්පටිඝො යෙන කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ඵුසි වා ඵුසති වා ඵුසිස්සති වා ඵුසෙ වා, කායො පෙසො කායායතනං'පෙතං කායධාතු පෙසා කායින්ද්‍රියං'පෙතං ලොකො'පෙසා ද්වාරා'පෙසා සමුද්දො-

පෙසො පණ්ඩරං'පෙතං බොධානං'පෙතං වජ්ලං'පෙතං ඔරිමං තීරං'පෙතං සුඤ්ඤො ගාමො'පෙසො-ඉදං'වුච්චති කායායතනං.

තත්ථ කතමං මනායතනං? එකවිධෙන මනායතනං—ඵස්සසම්පයුත්තං, දුවිධෙන මනායතනං—අත්ථි සහෙතුකං, අත්ථි අහෙතුකං, තිවිධෙන මනායතනං—අත්ථි කුසලං අත්ථි අකුසලං අත්ථි අබ්‍යාකතං, චතුබ්බිධෙන මනායතනං—අත්ථි කාමාවචරං අත්ථි රූපාවචරං අත්ථි අරූපාවචරං අත්ථි අපරියාපන්නං, පඤ්චවිධෙන මනායතනං—අත්ථි සුඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තං අත්ථි දුක්ඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තං, අත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රිය සම්පයුත්තං, අත්ථි දොමනස්සින්ද්‍රිය සම්පයුත්තං, අත්ථි උපෙක්ඛින්ද්‍රිය සම්පයුත්තං. ඡබ්බිධෙන මනායතනං-චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනොවිඤ්ඤාණං, එවං ඡබ්බිධෙන මනායතනං. සත්තවිධෙන මනායතනං—චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු, එවං සත්තවිධෙන මනායතනං— අට්ඨවිධෙන මනායතනං—චක්ඛුවිඤ්ඤාණං —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු එවං අට්ඨවිධෙන මනායතනං. නවවිධෙන මනායතනං—චක්ඛුවිඤ්ඤාණං—පෙ—කාය විඤ්ඤාණං-මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු අත්ථි කුසලං අත්ථි අකුසලං, අත්ථි අබ්‍යාකතං-එවං නව විධෙන මනායතනං; දසවිධෙන මනායතනං-චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං, මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු, අත්ථි ලං, අත්ථි අකුසලං, අත්ථි අබ්‍යාකතං-එවං දසවිධෙන මනායතනං.

කවිධෙන මනායතනං - ඵස්සසම්පයුත්තං. දුවිධෙන මනායතනං— හෙතුකං අත්ථි අහෙතුකං. තිවිධෙන මනායතනං - අත්ථි සුඛාය ාය සම්පයුත්තං අත්ථි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, අත්ථි ක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං—පෙ—එවං බහුවිධෙන මනායතනං —ඉදං වුච්චති මනායතනං.

තත්ථ කතමං රූපායතනං? යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා සනිදස්සනං සප්පටිඝං නීලං පීතං ලොහිතං ඔදාතං කාළකං මඤ්ජෙට්ඨකං හරිවණ්ණං† අම්බඞ්කුරවණ්ණං දීඝං රස්සං අණුං ථූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං ඡළංසං අට්ඨංසං සොළසංසං නින්නං ථලං ඡායා ආතපො ආලොකො අන්ධකාරො අබ්භා මහිකා ධූමො රජො චන්දමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා තාරකරූපානං වණ්ණනිභා ආදාසමණ්ඩලස්ස වණ්ණනිභා මණි සඞ්ඛ මුත්ත වෙළුරියස්ස වණ්ණනිභා ජාත රූප රජතස්ස වණ්ණනිභා; යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා

† හරි හරි වණ්ණං—ම.

සනිදස්සනං සප්පටිඝං යං රූපං සනිදස්සන සප්පටිඝං චක්ඛුනා අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන පස්සි වා පස්සති වා පස්සිස්සති වා පස්සෙ වා රූපංපෙතං රූපායතනං'පෙතං රූපධාතුපෙසා, ඉදං වුච්චති රූපායතනං.

තත්ථ කතමං සද්දායතනං? යො සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො භෙරි සද්දො මුතිඞ්ග සද්දො සඞ්ඛ සද්දො පනව සද්දො ගීත සද්දො වාදිත සද්දො සම්ම සද්දො පාණි සද්දො සත්තානං නිග්ඝොස සද්දො ධාතූනං සන්නිඝාත සද්දො වාත සද්දො උදක සද්දො, මනුස්ස සද්දො අමනුස්ස සද්දො—යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො යං සද්දං අනිදස්සනං සප්පටිඝං සොතෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන සුණි වා සුණාති වා සුණිස්සති වා සුණෙ වා සද්දො'පෙසො සද්දායතනං'පෙතං සද්දධාතුපෙසා—ඉදං වුච්චති සද්දායතනං.

තත්ථ කතමං ගන්ධායතනං? යො ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො මූලගන්ධො සාරගන්ධො තචගන්ධො පත්තගන්ධො පුප්ඵගන්ධො ඵලගන්ධො ආමගන්ධො විස්සගන්ධො සුගන්ධො දුග්ගන්ධො—යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො යං ගන්ධං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ඝානෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ඝායි වා ඝායති වා ඝායිස්සති වා ඝායෙ වා ගන්ධොපෙසො ගන්ධායතනං'පෙතං ගන්ධධාතු'පෙසා—ඉදං වුච්චති ගන්ධායතනං

තත්ථ කතමං රසායතනං? යො රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො මූලරසො ඛන්ධරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අම්බිලං මධුරං තිත්තකං කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලපිලකං† කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤොපි අත්ථි රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො යං රසං අනිදස්සනං සප්පටිඝං ජිව්හාය අනිදස්සනාය සප්පටිඝාය සායි වා සායති වා සායිස්සති වා සායෙ වා රසොපෙසො රසායතනං'පෙතං රසධාතු—පෙසා—ඉදං වුච්චති රසායතනං.

තත්ථ කතමං ඵොට්ඨබ්බායතනං? පඨවිධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු කක්ඛලං මුදුකං සණ්හං ඵරුසං සුඛසම්ඵස්සං දුක්ඛසම්ඵස්සං ගරුකං ලහුකං යං ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පටිඝං කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන ඵුසි වා ඵුසති වා ඵුසිස්සති වා ඵුසෙ වා ඵොට්ඨබ්බො'පෙසො ඵොට්ඨබ්බායතනං'පෙතං ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා—ඉදං වුච්චති ඵොට්ඨබ්බායතනං,

† ලම්බිලං. ම. ලම්පිකං—සී.

තත්ථ කතමං ධම්මායතනං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—යං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං අසඞ්ඛතා ච ධාතු.

තත්ථ කතමො වෙදනාක්ඛන්ධො? එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො අත්ථි සහෙතුකො අත්ථි අහෙතුකො. තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො අත්ථි කුසලො අත්ථි අකුසලො අත්ථි අව්‍යාකතො—පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— එවං බහුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො—අයං වුච්චති වෙදනාක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො සඤ්ඤක්ඛන්ධො? එකවිධෙන සඤ්ඤක්ඛන්ධො ඵස්සසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඤ්ඤක්ඛන්ධො - අත්ථි සහෙතුකො අත්ථි අහෙතුකො. තිවිධෙන සඤ්ඤක්ඛන්ධො - අත්ථි කුසලො අත්ථි අකුසලො අත්ථි අව්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඤ්ඤක්ඛන්ධො —පෙ එවං බහුවිධෙන සඤ්ඤක්ඛන්ධො— අයං වුච්චති සඤ්ඤක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො? එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තසම්පයුත්තො. දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අත්ථි හෙතු අත්ථි න හෙතු.

තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො- අත්ථි කුසලො අත්ථි අකුසලො අත්ථි අව්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො —පෙ— එවං බහුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අයං වුච්චති සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමං රූපං අනිදස්සන අප්පටිඝං ධම්මායතන පරියාපන්නං?

ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං —පෙ— කබළිංකාරො ආහාරො, ඉදං වුච්චති රූපං අනිදස්සන අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං.

තත්ථ කතමා අසඞ්ඛතාධාතු? රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො—අයං වුච්චති අසඞ්ඛතාධාතු, ඉදං වුච්චති ධම්මායතනං.

අභිධම්මභාජනියං.

ද්වාදසායතනානි- චක්ඛායතනං, රූපායතනං, සොතායතනං සද්දායතනං, ඝාණායතනං, ගන්ධායතනං, ජිව්හායතනං, රසායතනං, කායායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, මනායතනං, ධම්මායතනං.

ද්වාදසන්නං ආයතනානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා, කති අරණා? දසායතනා අව්‍යාකතා, ද්වායතනා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා, දසායතනා න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාති'පි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාති'පි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාති'පි. මනායතනං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, ධම්මායතනං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා

අදුකඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුතතං, සියා න වතතබබං සුඛාය වෙද
නාය සමපයුතතනති'පි දුකඛාය වෙදනාය සමපයුතතනති'පි අදුකඛමසු-
ඛාය වෙදනාය සමපයුතතනති,පි. දසායතනා නෙව විපාක න විපාක
ධමම ධමමා, ද්වායතනා සියා විපාකා, සියා විපාක ධමම ධමමා, සියා
නෙව විපාක න විපාක ධමම ධමමා, පඤචායතනා උපාදිණණුපාදනියා,
සදදායතනං අනුපාදිණණුපාදනියං, චතතාරො ආයතනා සියා උපා-
දිණණුපාදනියා, සියා අනුපාදිණණුපාදනියා, ද්වායතනා සියා උපාදිණණු
පාදනියා, සියා අනුපාදිණණුපාදනියා, සියා අනුපාදිණණ අනුපාදනියා
දසායතනා අසංකිලිටඨසංකිලෙසිකා, ද්වායතනා සියා සංකිලිටඨසංකි-
ලෙසිකා, සියා අසංකිලිටඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිටඨ අසංකිලෙසිකා.

දසායතනා අවිතකක අවිචාරා, මනායතනං සියා සවිතකක සවි-
චාරං, සියා අවිතකකවිචාරමතතං, සියා අවිතකක අවිචාරං. ධමමා
යතන සියා සවිතකකසවිචාරං, සියා අවිතකක විචාරමතතං, සියා
අවිතකක අවිචාරං, සියා න වතතබබං සවිතකක සවිචාරනති'පි අවිතකක
විචාරමතතනති'පි. අවිතකක අවිචාරනති'පි. දසායතනා න වතතබබා
පීතිසහගතාති'පි සුඛසහගතාති,පි උපෙකඛාසහගතාති'පි, ද්වායතනා
සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙකඛාසහගතා, සියා න
වතතබබා පීතිසහගතාති'පි සුඛසහගතාති'පි උපෙකඛාසහගතාති'පි.
දසායතනා නෙව දසසනෙන න භාවනාය පහාතබබා, ද්වායතනා සියා
දසසනෙන පහාතබබා, සියා භාවනාය පහාතබබා, සියා නෙව දසස
නෙන න භාවනාය පහාතබබා. දසායතනා නෙව දසසනෙන න භාවනාය
පහාතබබහෙතුකා, ද්වායතනා සියා දසසනෙන පහාතබබහෙතුකා, සියා
භාවනාය පහාතබබහෙතුකා, සියා නෙව දසසනෙන න භාවනාය පහා
තබබහෙතුකා. දසායතනා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනො, ද්වායතනා
සියා ආචයගාමිනො, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙව ආචමගාමි නා-
පචයගාමිනො. දසායතනා නෙව සෙකඛා නා සෙකඛා, ද්වායතනා සියා
සෙකඛා, සියා අසෙකඛා, සියා 'නෙව සෙකඛා නාසෙකඛා, දසායතනා
පරිතතා, ද්වායතනා සියා පරිතතා, සියා මහගගතා, සියා අපපමාණා,
දසායතනා අනාරමමණා, ද්වායතනා සියා පරිතතාරමමණා, සියා මහ-
ගගතාරමමණා, සියා අපපමාණාරමමණා, සියා න වතතබබා පරිතතා
රමමණාතිපි මහගගතාරමමණාතිපි අපපමාණාරමමණාතිපි, දසායතනා
මජඣිමා, ද්වායතනා සියා හීනා, සියා මජඣිමා, සියා පණීතා.

දසායතනා අනියතා, ද්වායතනා සියා මිචඡතතනියතා, සියා සමමතත
නියතා, සියා අනියතා, දසායතනා අනාරමමණා, ද්වායතනා සියා
මගගාරමමණා, සියා මගගහෙතුකා, සියා මගගාධිපතිනො, සියා න
වතතබබා මගගාරමමණාති'පි මගගහෙතුකාති'පි මගගාධිපතිනොති,පි.
පඤචායතනා සියා උපපනනා, සියා උපපාදිනො, න වතතබබා අනුපප-
නනාති, සදදායතනං සියා උපපනනං, සියා අනුපපනනං, න වතතබබං
උපපාදීති, පඤචායතනා සියා උපපනනා, සියා අනුපපනනා, සියා

උප්පාදිනො, ධම්මායතනං සියා උප්පන්නං, සියා අනුප්පන්නං, සියා
උප්පාදි, සියා න වත්තබ්බං උප්පන්නන්ති'පි අනුප්පන්නන්ති'පි උප්පාදී
ති'පි. එකාදසායතනා සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා,
ධම්මායතනං සියා අතීතං, සියා අනාගතං, සියා පච්චුප්පන්නං, සියා
න වත්තබ්බං අතීතන්ති'පි අනාගතන්ති'පි පච්චුප්පන්නන්ති'පි, දසා
යතනා අනාරම්මණා, ද්වායතනා සියා අතීතාරම්මණා සියා අනාගතා
රම්මණා, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණා
ති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණාති'පි, සියා අජ්ඣත්තා,
සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, දසායතනා අනාරම්මණා, ද්වාය
තනා සියා අජ්ඣත්තාරම්මණා, සියා බහිද්ධාරම්මණා, සියා අජ්ඣත්ත
බහිද්ධාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අජ්ඣත්තාරම්මණාතිපි බහිද්ධාරම්ම
ණාතිපි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණාතිපි, රූපායතනං සනිදස්සන සප්පටිඝං,
නවායතනා අනිදස්සනසප්පටිඝා, ද්වායතනා අනිදස්සන අප්පටිඝා, එකා
දසායතනා න හෙතු, ධම්මායතනං සියා හෙතු, සියා න හෙතු, දසායතනා
අහෙතුකා, ද්වායතනා සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා.

දසායතනා හෙතුවිප්පයුත්තා, ද්වායතනා සියා හෙතුසම්පයුත්තා,
සියා හෙතුවිප්පයුත්තා. දසායතනා න වත්තබ්බා හෙතු චෙව සහෙතුකා
ති'පි සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූතිපි, මනායතනං න වත්තබ්බං හෙතු
චෙව සහෙතුකන්ති, සියා සහෙතුකං චෙව න ච හෙතු, සියා න
වත්තබ්බං සහෙතුකඤ්චෙව න ච හෙතූති; ධම්මායතනං සියා හෙතු
චෙව සහෙතුකඤ්ච, සියා සහෙතුකං චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බං
හෙතු චෙව සහෙතුකන්ති'පි සහෙතුකඤ්චෙව න ච හෙතූති'පි, දසා
යතනා න වත්තබ්බා හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තා
චෙව න ච හෙතූති'පි, මනායතනං න වත්තබ්බං හෙතු චෙව හෙතු
සම්පයුත්තන්ති, සියා හෙතු සම්පයුත්තං චෙව න ච හෙතු, සියා න
වත්තබ්බං හෙතුසම්පයුත්තං චෙව න ච හෙතූති, ධම්මායතනං සියා
හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තං ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තං චෙව න ච හෙතු,
සියා න වත්තබ්බං හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තන්ති'පි හෙතුසම්පයුත්තං
චෙව න ච හෙතූති'පි, දසායතනා න හෙතු අහෙතුකා, මනායතනං සියා
න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං, ධම්මායතනං සියා න
හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං, සියා න වත්තබ්බං න හෙතු
සහෙතුකන්ති'පි, න හෙතු අහෙතුකන්ති'පි, එකාදසායතනා සප්පච්චයා,
ධම්මායතනං සියා සප්පච්චයං සියා අප්පච්චයං, එකාදසායතනා සඞ්ඛතා,
ධම්මායතනං සියා සඞ්ඛතං සියා අසඞ්ඛතං, රූපායතනං සනිදස්සනං
එකාදසායතනා අනිදස්සනා, දසායතනා සප්පටිඝා, ද්වායතනා අප්පටිඝා,
දසායතනා රූපා, මනායතනං අරූපං, ධම්මායතනං සියා රූපං;
සියා අරූපං.

දසායතනා ලොකියා, ද්වායතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා,
කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, එකාදසායතනා නො

ආසවා, ධමමායතනං සියා ආසවො සියා නො ආසවො, දසායතනා
සාසවා, ද්වායතනා සියා සාසවා සියා අනාසවා, දසායතනා ආසව
විපපයුතතා, ද්වායතනා සියා ආසවසමපයුතතා, සියා ආසව විපපයුතතා,
දසායතනා න වතතබබා ආසවා චෙව සාසවා චාති සාසවා චෙව නො ච
ආසවා; මනායතනං න වතතබබං ආසවො චෙව සාසවනති, සියා
සාසවං චෙව නො ච ආසවො, සියා න වතතබබං සාසවං චෙව නො
ච ආසවො ති; ධමමායතනං සියා ආසවො චෙව සාසවං ච, සියා සාසවං
චෙව නො ච ආසවො, සියා නවතතබබං ආසවො චෙව සාසවනතිපි-
සාසවං චෙව නො ච ආසවො'තිපි. දසායතනා න වතතබබා ආසවා චෙව
ආසව සමපයුතතාතිපි—ආසවසමපයුතතා චෙව නො ච ආසවා තිපි;
මනායතනං න වතතබබං ආසවො චෙව ආසව සමපයුතතනති. සියා
ආසවසමපයුතතං චෙව නො ච ආසවො, සියා න වතතබබං ආසවසමප
යුතතං චෙව නො ච ආසවොති; ධමමායතනං සියා ආසවො චෙව ආසව
සමපයුතතං ච, සියා ආසව සමපයුතතං චෙව නො ච ආසවො, සියා න
වතතබබං ආසවො චෙව ආසව සමපයුතතනතිපි, ආසව සමපයුතතං
චෙ ච නො ච ආසවො තිපි, දසායතනා ආසව විපපයුතත සාසවා,
ද්වායතනා සියා ආසව විපපයුතත සාසවා, සියා ආසව විපපයුතත
අනාසවා. සියා න වතතබබා ආසව විපපයුතත සාසවා තිපි ආසව
විපපයුතත අනාසවා තිපි. එකාදසායතනා නො සඤ්ඤොජනා, ධමමා
යතනං සියා සඤ්ඤොජනං, සියා නො සඤ්ඤොජනං;

දසායතනා සඤ්ඤොජනියා, ද්වායතනා සියා සංයොජනියා සියා
අසංයොජනියා. දසායතනා සඤ්ඤොජනවිපපයුතතා, ද්වායතනා සියා
සඤ්ඤොජන සමපයුතතා, සියා සඤ්ඤොජන විපපයුතතා. දසායතනා
න වතතබබා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනියා ති, සඤ්ඤොජනියා
චෙව නො ච සඤ්ඤොජනා; මනායතනං න වතතබබං සඤ්ඤොජනං
චෙ ච සඤ්ඤොජනියනති- සියා සඤ්ඤොජනියං චෙ ච නො ච සඤ්ඤො
ජනං, සියා න වතතබබං සඤ්ඤොජනියං චෙ ච නො ච සඤ්ඤොජන
නති. ධමමායතනං සියා සඤ්ඤොජනං චෙ ච සඤ්ඤොජනියං ච. සියා
සඤ්ඤොජනියං චෙව නො ච සඤ්ඤොජනං. සියා න වතතබබං සඤ්ඤො
ජනං චෙ ච සඤ්ඤොජනියනතිපි, සඤ්ඤොජනියං චෙ ච නො ච සඤ්ඤො
ජනනතිපි, දසායතනා න වතතබබා සඤ්ඤොජනා චෙ ච සඤ්ඤොජන
සමපයුතතාතිපි, සඤ්ඤොජන සමපයුතතා චෙ ච නො ච සඤ්ඤොජනා
තිපි. මනායතනං න වතතබබං සඤ්ඤොජනං චෙ ච සඤ්ඤොජන
සමපයුතතනති, සියා සඤ්ඤොජන සමපයුතතං චෙ ච නො ච සඤ්ඤො
ජනං, සියා න වතතබබං සඤ්ඤොජන සමපයුතතං චෙ ච නො ච
සඤ්ඤොජනනති. ධමමායතනං සියා සඤ්ඤොජනඤ්චෙව ච සඤ්ඤොජන
සමපයුතතං ච, සියා සඤ්ඤොජනසමපයුතතං චෙ ච නො ච සඤ්ඤො-
ජනං, සියා න වතතබබං සඤ්ඤොජනං චෙ ච සඤ්ඤොජන සමප
යුතතනතිපි, සඤ්ඤොජනසමපයුතතං චෙ ච නො ච සඤ්ඤොජනනතිපි.

දසායතනා සඤ්ඤෝජන විප්පයුත්තා සඤ්ඤෝජනියා, ද්වායතනා සියා සඤ්ඤෝජන විප්පයුත්තා සඤ්ඤෝජනියා, සියා සඤ්ඤෝජන විප්පයුත්තා අසඤ්ඤෝජනියා, සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤෝජන විප්පයුත්තා සඤ්ඤෝජනියා තිපි සඤ්ඤෝජන විප්පයුත්තා අසඤ්ඤෝජනියා තිපි, එකාදසායතනා නො ගන්ථා, ධම්මායතනං සියා ගන්ථො, සියා නො ගන්ථො, දසායතනා ගන්ථනියා, ද්වායතනා සියා ගන්ථනියා, සියා අගන්ථනියා; දසායතනා ගන්ථවිප්පයුත්තා, ද්වායතනා සියා ගන්ථසම්පයුත්තා සියා ගන්ථවිප්පයුත්තා. දසායතනා න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථනියාති. ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථා, මනායතනං න වත්තබ්බං ගන්ථො චෙ ච ගන්ථනියනති. සියා ගන්ථනියංචෙව නො ච ගන්ථො, සියා න වත්තබ්බං ගන්ථනියං චෙ ච නො ච ගන්ථො ති; ධම්මායතනං සියා ගන්ථො චෙ ච ගන්ථනියඤ්ච, සියා ගන්ථනියං චෙව නො ච ගන්ථො, සියා න වත්තබ්බං ගන්ථො චෙව ගන්ථනියනතිපි ගන්ථනියං චෙව නො ච ගන්ථොතිපි, දසායතනා න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථ සම්පයුත්තා තිපි. ගන්ථසම්පයුත්තා චෙ ච නො ච ගන්ථාතිපි. මනායතනං න වත්තබ්බං ගන්ථො චෙ ච ගන්ථසම්පයුත්තනති, සියා ගන්ථ සම්පයුත්තං චෙ ච නො ච ගන්ථො. සියා න වත්තබ්බං ගන්ථසම්පයුත්තං චෙ ච නො ච ගන්ථො ති. ධම්මායතනං සියා ගන්ථො චෙ ච ගන්ථ සම්පයුත්තං ච, සියා ගන්ථ සම්පයුත්තං චෙ ච නො ච ගන්ථො, සියා න වත්තබ්බං ගන්ථො චෙ ච ගන්ථ සම්පයුත්තනතිපි. ගන්ථසම්පයුත්තං චෙ ච නො ච ගන්ථො තිපි, දසායතනා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනියා, ද්වායතනා සියා ගන්ථ විප්පයුත්තා ගන්ථනියා. සියා ගන්ථ විප්පයුත්තා අගන්ථනියා, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථ විප්පයුත්තා ගන්ථනියාතිපි ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථනියාතිපි, එකාදසායතනා නො ඔඝා —පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා ධම්මායතනං. සියා නීවරණං සියා නො නීවරණං.

දසායතනා නීවරණියා, ද්වායතනා සියා නීවරණියා. සියා අනීවරණියා; දසායතනා නීවරණ විප්පයුත්තා; ද්වායතනා සියා නීවරණසම්පයුත්තා, සියා නීවරණ විප්පයුත්තා; දසායතනා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණියාති, නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා, මනායතනං න වත්තබ්බං නීවරණං චෙ'ච නීවරණියනති; සියා නීවරණියඤ්චෙව නො ච නීවරණං; සියා න වත්තබ්බං නීවරණියඤ්චෙව නො ච නීවරණනති ධම්මායතනං සියා නීවරණඤ්චෙව නීවරණියඤ්ච, සියා නීවරණියඤ්චෙව නො ච නීවරණං; සියා න වත්තබ්බං නීවරණඤ්චෙව නීවරණියනතිපි-නීවරණියඤ්චෙව නො ච නීවරණනති'පි; දසායතනා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණ සම්පයුත්තාති'පි, නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණාති'පි; මනායතනං න වත්තබ්බං නීවරණඤ්චෙව නීවරණ සම්පයුත්තනති; සියා නීවරණසම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බං නීවරණ සම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච නීවරණනති, ධම්මායතනං සියා නීවරණඤ්චෙව නීවරණසම්පයුත්තඤ්ච, සියා නීවරණ

සම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බං නීවරණඤ්චෙව නීවරණසම්පයුත්තඤ්චාතිපි - නීවරණසම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච නීවරණන්ති'පි; දසායතනා නීවරණ විප්පයුත්තා නීවරණියා; ද්වායතනා සියා නීවරණ විප්පයුත්තා නීවරණියා, සියා නීවරණ විප්පයුත්තා අනීවරණියා; සියා න වත්තබ්බා නීවරණ විප්පයුත්තා නීවරණියා ති'පි-නීවරණ විප්පයුත්තා අනීවරණියා ති'පි; එකාදසායතනා නො පරාමාසා; ධම්මායතනං සියා පරාමාසො, සියා නො පරාමාසො.

දසායතනා පරාමට්ඨා, ද්වායතනා සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා; දසායතනා පරාමාස විප්පයුත්තා; මනායතනං සියා පරාමාස සම්පයුත්තං, සියා පරාමාස විප්පයුත්තං; ධම්මායතනං සියා පරාමාස සම්පයුත්තං, සියා පරාමාස විප්පයුත්තං, සියා න වත්තබ්බං පරාමාස සම්පයුත්තන්තිපි පරාමාස විප්පයුත්තන්තිපි. දසායතනා න වත්තබ්බා පරාමාසා චෙව පරාමට්ඨාති-පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා; මනායතනං න වත්තබ්බං පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨන්ති, සියා පරාමට්ඨං චෙව නො ච පරාමාසො; සියා න වත්තබ්බං පරාමට්ඨං චෙව නො ච පරාමාසො ති; ධම්මායතනං සියා පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨඤ්ච, සියා පරාමට්ඨඤ්චෙව නො ච පරාමාසො, සියා න වත්තබ්බං පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨන්තිපි.- පරාමට්ඨං චෙව . නො ච පරාමාසොතිපි; දසායතනා පරාමාස විප්පයුත්තා පරාමට්ඨා; ද්වායතනා සියා පරාමාස විප්පයුත්තා පරාමට්ඨා, සියා පරාමාස විප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා; සියා න වත්තබ්බා පරාමාස විප්පයුත්තා පරාමට්ඨාති'පි-පරාමාස විප්පයුත්තා අපරාමට්ඨාතිපි; දසායතනා අනාරම්මණා; මනායතනං සාරම්මණං; ධම්මායතනං සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං; මනායතනං චිත්තං, එකාදසායතනා නො චිත්තා, එකාදසායතනා අචෙතසිකා, ධම්මායතනං සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං, දසායතනා චිත්තවිප්පයුත්තා; ධම්මායතනං සියා චිත්තසම්පයුත්තං, සියා චිත්තවිප්පයුත්තං; මනායතනං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පයුත්තන්ති'පි චිත්තෙන විප්පයුත්තන්ති'පි;

දසායතනා චිත්තවිසංසට්ඨා, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨං, සියා චිත්තවිසංසට්ඨං, මනායතනං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සංසට්ඨන්ති'පි චිත්තෙන විසංසට්ඨන්ති'පි; ඡායතනා නො චිත්තසමුට්ඨානා, ඡායතනා සියා චිත්තසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා; එකාදසායතනා නො චිත්තසහභුනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසහභූ, සියා නො චිත්තසහභූ; එකාදසායතනා නො චිත්තානුපරිවත්තිනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තානුපරිවත්ති, සියා නො චිත්තානුපරිවත්ති; එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං; එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨාන සහභුනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානසහභූ, සියා නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨාන සහභූ; එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨ

සමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨා-නානුපරිවත්ති, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානු පරිවත්ති; ඡායතනා අජ්ඣත්තිකා, ඡායතනා බාහිරා, නවායතනා උපාදා, ද්වායතනා නො උපාදා, ධම්මායතනං සියා උපාදා, සියා නො උපාදා, පඤ්චායතනා උපාදින්නා, සද්දායතනං අනුපාදින්නං, ඡායතනා සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා; එකාදසායතනා නො උපාදානා, ධම්මායතනං සියා උපාදානං, සියා නො උපාදානං; දසායතනා උපාදානියා, ද්වායතනා සියා උපාදානියා, සියා අනුපාදානියා,

දසායතනා උපාදානවිප්පයුත්තා, ද්වායතනා සියා උපාදානසම්ප-යුත්තා, සියා උපාදානවිප්පයුත්තා; දසායතනා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියා චාති, උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා, මනායතනං න වත්තබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානියඤ්චාති, සියා උපාදානියං චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බං උපාදානියං චෙව නො ච උපාදා-නන්ති, ධම්මායතනං සියා උපාදානං චෙව උපාදානියං ච, සියා උපාදානියං චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානියන්ති'පි – උපාදානියං චෙව නො ච උපාදානන්ති'පි; දසායතනා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තාති'පි - උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානාති'පි; මනායතනං න වත්තබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තන්ති, සියා උපාදානසම්පයුත්තං චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බං උපාදානසම්පයුත්තං චෙව නො ච උපාදානන්ති; ධම්මායතනං සියා උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තඤ්ච, සියා උපාදාන සම්පයුත්තං චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තන්ති'පි – උපාදාන සම්පයුත්තං චෙව නො ච උපාදා නන්ති'පි; දසායතනා උපාදානවිප්පයුත්ත උපාදානියා, ද්වායතනා සියා උපාදානවිප්පයුත්ත උපාදානියා, සියා උපාදානවිප්පයුත්ත අනුපාදානියා, සියා න වත්තබ්බා උපාදානවිප්පයුත්ත උපාදානියා ති'පි, උපාදානවිප්ප යුත්ත අනුපාදානියාති'පි; එකාදසායතනා නො කිලෙසා, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො, සියා නො කිලෙසො, දසායතනා සංකිලෙසිකා, ද්වායතනා සියා සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා, දසායතනා අසං කිලිට්ඨා, ද්වායතනා සියා සංකිලිට්ඨා, සියා අසංකිලිට්ඨා;

දසායතනා කිලෙසවිප්පයුත්තා, ද්වායතනා සියා කිලෙසසම්පයුත්තා, සියා කිලෙසවිප්පයුත්තා; දසායතනා න වත්තබ්බා කිලෙසාචෙව සංකි ලෙසිකා ති. සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා, මනායතනං න වත්ත බ්බං කිලෙසොචෙව සංකිලෙසිකන්ති, සියා සංකිලෙසිකං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං සංකිලෙසිකං චෙව නො ච කිලෙසො ති; ධම්මායතනං සියා කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකඤ්ච, සියා සංකිලෙසිකං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව සංකිලෙසික න්ති'පි, සංකිලෙසිකං චෙව නො ච කිලෙසො ති'පි; දසායතනා න වත්ත

බ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලිට්ඨා තිපි, සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසා ති'පි; මනායතනං න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨන්ති, සියා සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසොති; ධම්මායතනං සියා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨං ච, සියා සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨන්ති'පි-සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසො ති'පි; දසායතනා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙස සම්පයුත්තා ති'පි කිලෙස සම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසා තිපි; මනායතනං න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පයුත්තන්ති, සියා කිලෙසසම්පයුත්තං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං කිලෙස සම්පයුත්තං චෙව නො ච කිලෙසො ති, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, සියා කිලෙස සම්පයුත්තං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පයුත්තන්ති'පි, කිලෙසසම්පයුත්තං චෙව නො ච කිලෙසො ති'පි; දසායතනා කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකා, ද්වායතනා සියා කිලෙසවිප්පයුත්ත සංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකා, සියා න වත්තබ්බා කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකා ති'පි—කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකා ති'පි.

දසායතනා න දස්සනෙන පහාතබ්බා, ද්වායතනා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා, සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බා. දසායතනා න භාවනාය පහාතබ්බා, ද්වායතනා සියා භාවනාය පහාතබ්බා, සියා න භාවනාය පහාතබ්බා; දසායතනා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, ද්වායතනා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා—සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා; දසායතනා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, ද්වායතනා සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා. සියා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, දසායතනා අවිතක්කා, ද්වායතනා සියා සවිතක්කා, සියා අවිතක්කා, දසායතනා අවිචාරා ද්වායතනා සියා සවිචාරා—සියා අවිචාරා; දසායතනා අප්පීතිකා, ද්වායතනා සියා සප්පීතිකා—සියා අප්පීතිකා; දසායතනා න පීතිසහගතා, ද්වායතනා සියා පීතිසහගතා, සියා න පීතිසහගතා, දසායතනා න සුඛසහගතා, ද්වායතනා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා, දසායතනා න උපෙක්ඛා සහගතා, ද්වායතනා සියා උපෙක්ඛා සහගතා, සියා න උපෙක්ඛා සහගතා;

දසායතනා කාමාවචරා, ද්වායතනා සියා කාමාවචරා, සියා න කාමාවචරා, දසායතනා න රූපාවචරා, ද්වායතනා සියා රූපාවචරා, සියා න රූපාවචරා; දසායතනා න අරූපාවචරා, ද්වායතනා සියා අරූපාවචරා, සියා න අරූපාවචරා; දසායතනා පරියාපන්නා. ද්වායතනා සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා; දසායතනා අනිය්‍යානිකා, ද්වායතනා සියා නිය්‍යානිකා, සියා අනිය්‍යානිකා; දසායතනා අනියතා, ද්වායතනා සියා

නියතා, සියා අනියතා; දසායතනා සඋත්තරා, ද්වායතනා සියා ස උත්තරා, සියා අනුත්තරා, දසායතනා අරණා, ද්වායතනා සියා සරණා, සියා අරණා'ති.

පඤ්හපුච්ඡකං.

ආයතන විභඞ්ගො නිට්ඨිතො

---

3. ධාතු විභඞ්ගො

ඡධාතුයො — පඨවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු ආකාසධාතු විඤ්ඤාණධාතු.

තත්ථ කතමා පඨවීධාතු? පඨවීධාතු ද්වයං, අත්ථි අජ්ඣත්තිකා, අත්ථි බාහිරා, තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තිකා පඨවීධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං කක්ඛලං ඛරිගතං කක්ඛලත්තං කක්ඛලභාවො අජ්ඣත්තං උපාදින්නං, සෙය්‍යථීදං? කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නහාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජා වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං කක්ඛලං ඛරිගතං කක්ඛලත්තං කක්ඛලභාවො අජ්ඣත්තං උපාදින්නං- අයං වුච්චති අජ්ඣත්තිකා පඨවීධාතු,

තත්ථ කතමා බාහිරා පඨවීධාතු? යං බාහිරං කක්ඛලං ඛරිගතං කක්ඛලත්තං කක්ඛලභාවො බහිද්ධා අනුපාදින්නං, සෙය්‍යථීදං? අයො ලොහං තිපු සීසං සජ්ඣං මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාලං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්කො මසාරගල්ලං තිණං කට්ඨං සක්ඛරං කඨලං භූමි පාසාණො පබ්බතො යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි බාහිරං කක්ඛලං ඛරිගතං කක්ඛලත්තං කක්ඛලභාවො බහිද්ධා අනුපාදින්නං—අයං වුච්චති බාහිරා පඨවීධාතු; යා ච අජ්ඣත්තිකා පඨවීධාතු යා ච බාහිරා පඨවීධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසඞ්ඛිපිත්වා—අයං වුච්චති පඨවීධාතු,

තත්ථ කතමා ආපොධාතු? ආපොධාතු ද්වයං අත්ථි අජ්ඣත්තිකා අත්ථි බාහිරා, තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආපො ආපොගතං සෙනහො සෙනහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස අජ්ඣත්තං උපාදින්නං, සෙය්‍යථීදං? පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙලො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තං, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආපො ආපොගතං සෙනහො සෙනහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස අජ්ඣත්තං උපාදින්නං—අයං වුච්චති අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු,

තත්ථ කතමා බාහිරා ආපොධාතු? යං බාහිරං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස බහිද්ධා අනුපාදින්නං, සෙය්‍යථීදං? මූලරසො ඛන්ධරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො

ඵලරසො, ඛීරං දධි සප්පි නවනීතං තෙලං මධු ඵාණිතං භූම්මානි වා උදකානි අන්තලික්ඛානි වා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි බාහිරං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බන්ධනත්තං රූපස්ස බහිද්ධා අනුපාදින්නං අයං වුච්චති බාහිරා ආපොධාතු, යා ච අජ්ඣත්තිකා ආපො ධාතු යා ච බාහිරා ආපොධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා – අයං වුච්චති ආපොධාතු.

තත්ථ කතමා තෙජො ධාතු? තෙජො ධාතුද්වයං, අත්ථි අජ්ඣත්තිකා, අත්ථි බාහිරා, තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තිකා තෙජො ධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං තෙජො තෙජොගතං උස්මා උස්මාගතං උසුමං උසුමගතං අජ්ඣත්තං උපාදින්නං, සෙය්‍යථීදං? යෙන ච සන්තප්පති යෙන ච ජීරියති, යෙන ච පරිඩය්හති, යෙන ච අසිත, පීත, ඛායිත, සායිතං සම්මා පරිණාමං ගච්ඡති, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං තෙජො තෙජොගතං උස්මා උස්මාගතං උසුමං උසුමගතං අජ්ඣත්තං උපාදින්නං—අයං වුච්චති අජ්ඣත්තිකා තෙජො ධාතු.

තත්ථ කතමා බාහිරා තෙජො ධාතු? යං බාහිරං තෙජො තෙජොගතං උස්මා උස්මාගතං උසුමං උසුමගතං බහිද්ධා අනුපාදින්නං, සෙය්‍යථීදං? කට්ඨග්ගි සකලිකග්ගි තිණග්ගි ගොමයග්ගි ථුසග්ගි සඞ්කාරග්ගි ඉන්දග්ගි අග්ගිසන්තාපො සුරියසන්තාපො කට්ඨසන්නිචය සන්තාපො තිණ සන්නිචය සන්තාපො ධඤ්ඤසන්නිචය සන්තාපො භණ්ඩසන්නිචය සන්තාපො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි බාහිරං තෙජො තෙජොගතං උස්මා උස්මාගතං උසුමා උසුමගතං බහිද්ධා අනුපාදින්නං—අයං වුච්චති බාහිරා තෙජො ධාතු, යා ච අජ්ඣත්තිකා තෙජො ධාතු යා ච බාහිරා තෙජො ධා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා—අයං වුච්චති තෙජො ධාතු.

තත්ථ කතමා වායො ධාතු? වායොධාතුද්වයං අත්ථි අජ්ඣත්තිකා, අත්ථි බාහිරා, තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං වායො වායොගතං ථම්භිතත්තං රූපස්ස අජ්ඣත්තං උපාදින්නං - සෙය්‍යථීදං? උද්ධඞ්ගමා වාතා, අධොගමා වාතා, කුච්ඡිසයා වාතා *කොට්ඨාසයා වාතා, අඞ්ගමඞ්ගානුසාරිනො වාතා, සත්ථකවාතා, ඛුරකවාතා උප්පලකවාතා, අස්සාසො, පස්සාසො ඉති වා යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං වායො වායොගතං ථම්භිතත්තං රූපස්ස අජ්ඣත්තං උපාදින්නං - අයං වුච්චති අජ්ඣත්තිකා වායො ධාතු.

තත්ථ කතමා බාහිරා වායො ධාතු? යං බාහිරං වායො වායොගතං ථම්භිතත්තං රූපස්ස බහිද්ධා අනුපාදින්නං, සෙය්‍යථීදං? පුරත්ථිමා වාතා පච්ඡිමා වාතා උත්තරා වාතා දක්ඛිණා වාතා සරජා වාතා අරජා වාතා සීතා වාතා උණ්හා වාතා පරිත්තා වාතා අධිමත්තා වාතා කාළ වාතා වෙරම්භ වාතා පක්ඛවාතා සුපණ්ණවාතා තාලවණ්ටවාතා විධූපන

---

* කොට්ඨසයා - ම.

වාතා, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි බාහිරං වායො වායොගතං ථම්භිතත්තං රූපස්ස බහිද්ධා අනුපාදින්නං – අයං වුච්චති බාහිරා වායොධාතු; යා ච අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු යා ච බාහිරා වායොධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසඞ්ඛිපිත්වා– අයං වුච්චති වායොධාතු.

තත්ථ කතමා ආකාසධාතු? ආකාසධාතුද්වයං අත්ථි අජ්ඣත්තිකා අත්ථි බාහිරා, තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තිකා ආකාසධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විවරො විවරගතං අසම්ඵුට්ඨං මංසලොහිතෙහි අජ්ඣත්තං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං? කණ්ණච්ඡිද්දං නාසච්ඡිද්දං මුඛද්වාරං යෙන ච අසිත පීත ඛායිත සායිතං අජ්ඣොහරති, යත්ථ ච අසිත පීත ඛායිත සායිතං සන්තිට්ඨති, යෙන ච අසිත පීත ඛායිත සායිතං අධොභාගං නික්ඛමති, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විවරො විවරගතං අසම්ඵුට්ඨං මංසලොහිතෙහි අජ්ඣත්තං උපාදින්නං—අයං වුච්චති අජ්ඣත්තිකා ආකාසධාතු;

තත්ථ කතමා බාහිරා ආකාසධාතු? යං බාහිරං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විවරො විවරගතං අසම්ඵුට්ඨං චතූහි මහාභූතෙහි බහිද්ධා අනුපාදින්නං, අයං වුච්චති බාහිරා ආකාසධාතු; යා ච අජ්ඣත්තිකා ආකාසධාතු යා ච බාහිරා ආකාසධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසඞ්ඛිපිත්වා—අයං වුච්චති ආකාසධාතු;

තත්ථ කතමා විඤ්ඤාණධාතු? චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතු ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු කායවිඤ්ඤාණධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු—අයං වුච්චති විඤ්ඤාණධාතු;

ඉමා ඡධාතුයො

අපරාපි ඡ ධාතුයො—සුඛධාතු, දුක්ඛධාතු, සොමනස්සධාතු, දොමනස්සධාතු උපෙක්ඛාධාතු, අවිජ්ජාධාතු.

තත්ථ කතමා සුඛධාතු? යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා —අයං වුච්චති සුඛධාතු.

තත්ථ කතමා දුක්ඛධාතු? යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කාය-සම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා—අයං වුච්චති දුක්ඛධාතු.

තත්ථ කතමා සොමනස්සධාතු? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති සොමනස්සධාතු.

තත්ථ කතමා දොමනස්සධාතු? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා—අයං වුච්චති දොමනස්සධාතු.

තත්‍ථ කතමා උපෙක්ඛා ධාතු? යං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතො සම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති උපෙක්ඛාධාතු.

තත්‍ථ කතමා අවිජ්ජා ධාතු? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසඞ්ගාහණා අපරියොගාහණා අසමපෙක්ඛණා අපච්චවෙක්ඛණා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති අවිජ්ජා ධාතු

ඉමා ඡ ධාතුයො. අපරාපි ඡධාතුයො - කාමධාතු, ව්‍යාපාදධාතු, විහිංසා ධාතු, නෙක්ඛම්ම ධාතු, අව්‍යාපාදධාතු, අවිහිංසාධාතු.

තත්‍ථ කතමා කාමධාතු? කාමපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො සංකප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා මිච්ඡාසංකප්පො—අයං වුච්චති කාමධාතු; හෙට්ඨතො අවීචිනිරයං පරියන්තං කත්වා උපරිතො පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවෙ අන්තො කරිත්වා යං එතස්මිං අන්තරෙ එත්‍ථාවචරා එත්‍ථ පරියාපන්නා ඛන්ධධාතු ආයතනා රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං—අයං වුච්චති කාමධාතු.

තත්‍ථ කතමා ව්‍යාපාද ධාතු? ව්‍යාපාද පටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො —පෙ— මිච්ඡාසංකප්පො—අයං වුච්චති ව්‍යාපාදධාතු. දසසු වා ආඝාතවත්‍ථූසු චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති ව්‍යාපාද ධාතු.

තත්‍ථ කතමා විහිංසා ධාතු? විහිංසා පටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො - පෙ— මිච්ඡාසංකප්පො—අයං වුච්චති විහිංසාධාතු, ඉධෙකච්චො පාණිනා වා ලෙඩ්ඩුනා වා දණ්ඩෙන වා සත්‍ථෙන වා රජ්ජුයා වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා සත්තෙ විහෙඨෙති, යා එවරූපා හෙඨනා විහෙඨනා හිංසනා විහිංසනා රොසනා විරොසනා පරූපඝාතො—අයං වුච්චති විහිංසාධාතු,

තත්‍ථ කතමා නෙක්ඛම්මධාතු? නෙක්ඛම්ම පටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො —පෙ— සම්මාසංකප්පො — අයං වුච්චති නෙක්ඛම්මධාතු, සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා නෙක්ඛම්මධාතු.

තත්‍ථ කතමා අව්‍යාපාදධාතු? අව්‍යාපාදපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො —පෙ— සම්මාසංකප්පො— අයං වුච්චති අව්‍යාපාදධාතු, යා

සත්තෙසු මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතො විමුත්ති —අයං වුච්චති අව්‍යාපාදධාතු.

තත්ථ කතමා අවිහිංසාධාතු? අවිහිංසා පටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො සංකප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මා සංකප්පො—අයං වුච්චති අවිහිංසාධාතු; යා සත්තෙසු කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණාචෙතොවිමුත්ති—අයං වුච්චති අවිහිංසා ධාතු - **ඉමා ඡ ධාතුයො**.

ඉති ඉමානි තීණි ඡක්කානි, තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා අට්ඨාරස ධාතුයො හොන්ති.

සුත්තන්තභාජනියං.

අට්ඨාරස ධාතුයො-චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු, සද්දධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝාණධාතු, ගන්ධධාතු, ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු, ජිව්හාධාතු, රසධාතු, ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු, ඵොට්ඨබ්බධාතු, කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු, ධම්මධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ථ කතමා චක්ඛුධාතු? යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො—පෙ— සුඤ්ඤො ගාමො 'පෙසො—අයං වුච්චති චක්ඛුධාතු.

තත්ථ කතමා රූපධාතු? යං රූපං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය වණ්ණනිභා —පෙ— රූපධාතුපෙසා—අයං වුච්චති රූපධාතු.

තත්ථ කතමා චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු? චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චිත්තං, මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු— අයං වුච්චති චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ථ කතමා සොතධාතු? යං සොතං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො —පෙ— සුඤ්ඤො ගාමො 'පෙසො—අයං වුච්චති සොතධාතු.

තත්ථ කතමා සද්දධාතු? යො සද්දො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො —පෙ— සද්දධාතු 'පෙසා-අයං වුච්චති සද්දධාතු.

තත්ථ කතමා සොතවිඤ්ඤාණධාතු? සොතඤ්ච පටිච්ච සද්දෙ ච උප්පජ්ජති චිත්තං, මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා සොතවිඤ්ඤාණධාතු - අයං වුච්චති සොතවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ථ කතමා ඝාණධාතු? යං ඝාණං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො —පෙ— සුඤ්ඤො ගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති ඝාණධාතු

තත්ථ කතමා ගන්ධධාතු? යො ගන්ධො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො—පෙ—ගන්ධධාතු 'පෙසා-අයං වුච්චති ගන්ධධාතු.

තත්ථ කතමා ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු? ඝාණඤ්ච පටිච්ච ගන්ධෙ ච උප්පජ්ජති චිත්තං, මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු,- අයං වුච්චති ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ථ කතමා ජිව්හාධාතු? යා ජිව්හා චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො —පෙ— සුඤ්ඤොගාමො 'පෙසො-අයං වුච්චති ජිව්හාධාතු.

තත්ථ කතමා රසධාතු? යො රසො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පටිඝො —පෙ—රසධාතු පෙසා-අයං වුච්චති රසධාතු.

තත්ථ කතමා ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු? ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති චිත්තං—මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, -අයං වුච්චති ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ථ කතමා කායධාතු? යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො —පෙ— සුඤ්ඤොගාමො'පෙසො-අයං වුච්චති කායධාතු.

තත්ථ කතමා ඵොට්ඨබ්බධාතු? පඨවිධාතු —පෙ— ඵොට්ඨබ්බධාතු- පෙසා-අයං වුච්චති ඵොට්ඨබ්බධාතු.

තත්ථ කතමා කායවිඤ්ඤාණධාතු? කායඤ්ච පටිච්ච ඵොට්ඨබ්බෙ ච උප්පජ්ජති චිත්තං—මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු- අයං වුච්චති කායවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ථ කතමා මනොධාතු? චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධ සමනන්තරා උප්පජ්ජති චිත්තං-මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතුයා--පෙ—ඝාණවිඤ්ඤාණධාතුයා—පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතුයා—පෙ—කායවිඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධ සමනන්තරා උප්පජ්ජති චිත්තං - මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොධාතු සබ්බධම්මෙසු වා පන පඨමසමන්නාහාරො උප්පජ්ජති, චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොධාතු-අයං වුච්චති මනොධාතු.

තත්ථ කතමා ධම්මධාතු? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො යං ච රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං අසඞ්ඛතා ච ධාතු.

තත්ථ කතමො වෙදනාක්ඛන්ධො? එකවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො,

අත්ථි අව්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— එවං බහුවිධෙන වෙදනාක්ඛන්ධො-අයං වුච්චති වෙදනාක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො? එකවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො— ඵස්සසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො - අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො, තිවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො-අත්ථි කුසලො අත්ථි අකුසලො අත්ථි අව්‍යාකතො —පෙ එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො —පෙ— එවං බහුවිධෙන සඤ්ඤාක්ඛන්ධො-අයං වුච්චති සඤ්ඤාක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, එකවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තසම්පයුත්තො, දුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො. අත්ථි හෙතු අත්ථි න හෙතු, තිවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, අත්ථි කුසලො අත්ථි අකුසලො අත්ථි අව්‍යාකතො —පෙ— එවං දසවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො —පෙ— එවං බහුවිධෙන සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො-අයං වුච්චති සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො.

තත්ථ කතමං රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං? ඉත්ථින්ද්‍රියං —පෙ— කබලිංකාරො ආහාරො-ඉදං වුච්චති රූපං අනිදස්සනං අප්පටිඝං ධම්මායතනපරියාපන්නං.

තත්ථ කතමා අසඞ්ඛතා ධාතු? රාගක්ඛයො දොසක්ඛයො මොහක්ඛයො අයං වුච්චති අසඞ්ඛතා ච ධාතු-අයං වුච්චති ධම්මධාතු.

තත්ථ කතමා මනොවිඤ්ඤාණධාතු? චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධ සමනන්තරා උප්පජ්ජති මනොධාතු, මනොධාතුයා'පි උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධ සමනන්තරා උප්පජ්ජති චිත්තං මනො මානසං, හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතුයා—පෙ— ඝාණවිඤ්ඤාණධාතුයා —පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතුයා —පෙ— කායවිඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධ සමනන්තරා උප්පජ්ජති මනොධාතු, මනොධාතුයා'පි උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධ සමනන්තරා උප්පජ්ජති චිත්තං මනො මානසං —පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—අයං වුච්චති මනොවිඤ්ඤාණධාතු.

අභිධම්ම භාජනියං.

අට්ඨාරස ධාතුයො, චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු, සද්දධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝාණධාතු, ගන්ධධාතු, ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු, ජිව්හාධාතු, රසධාතු, ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු, ඵොට්ඨබ්බධාතු, කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු, ධම්මධාතු, මනොවිඤ්ඤාණධාතු,

අට්ඨාරසන්නං ධාතූනං කති කුසලා කති අකුසලා කති අබ්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා කති අරණා? සොළස ධාතුයො අබ්‍යාකතා, ද්වෙ ධාතුයො සියා කුසලා සියා අකුසලා සියා අබ්‍යාකතා, දස ධාතුයො න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානී'පි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තානි'පි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාති'පි. පඤ්චධාතුයො අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, කායවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, ධම්මධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. සියා න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාති පි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාති'පි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාති'පි; දස ධාතුයො නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා, පඤ්ච ධාතුයො විපාකා, මනොධාතු සියා විපාකා. සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. ද්වෙ ධාතුයො සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්ම ධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. දස ධාතුයො උපාදිණ්ණුපාදානියා, සද්දධාතු අනුපාදිණ්ණුපාදානියා, පඤ්ච ධාතුයො සියා උපාදිණ්ණුපාදානියා, සියා අනුපාදිණ්ණුපාදානියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා උපාදිණ්ණුපාදානියා, සියා අනුපාදිණ්ණුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා. සොළස ධාතුයො අසඞ්කිලිට්ඨ සඞ්කිලෙසිකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා

පණ්ණරස ධාතුයො අවිතක්ක අවිචාරා, මනොධාතු සවිතක්ක සවිචාරා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සවිතක්ක සවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා, ධම්මධාතු සියා සවිතක්කසවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා. සියා අවිතක්ක අවිචාරා, සියා න වත්තබ්බා සවිතක්කසවිචාරාති'පි අවිතක්කවිචාරමත්තාති'පි අවිතක්ක අවිචාරාති'පි, දසධාතුයො න වත්තබ්බා පීති සහගතා ති'පි සුඛසහගතා ති'පි උපෙක්ඛා සහගතාති'පි, පඤ්චධාතුයො උපෙක්ඛාසහගතා, කායවිඤ්ඤාණධාතු න පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, න උපෙක්ඛාසහගතා; සියා න වත්තබ්බා සුඛසහගතා'ති, ද්වෙ ධාතුයො සියා පීති සහගතා, සියා සුඛ සහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා, සියා න වත්තබ්බා පීති සහගතාති'පි සුඛ සහගතා ති'පි උපෙක්ඛාසහගතාති'පි, සොළසධාතුයො නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, ද්වෙ ධාතුයො සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා, සියා භාවනාය පහාතබ්බා සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, සොළස ධාතුයො නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බ හෙතුකා, සොළස ධාතුයො

නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො, ද්වෙ ධාතුයො සියා ආචයගාමිනො, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො.

සොළස ධාතුයො නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා, සියා නෙව සෙක්ඛා නා සෙක්ඛා, සොළස ධාතුයො පරිත්තා, ද්වෙ ධාතුයො සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා, සියා අප්පමාණා, දස ධාතුයො අනාරම්මණා. ඡ ධාතුයො පරිත්තාරම්මණා, ද්වෙ ධාතුයො සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහග්ගතාරම්මණා, සියා අප්පමාණාරම්මණා. සියා න වත්තබ්බා පරිත්තාරම්මණා ති'පි මහග්ගතාරම්මණා ති'පි අප්පමාණා රම්මණා ති'පි, සොළස ධාතුයො මජ්ඣිමා, ද්වෙ ධාතුයො සියා හීනා, සියා මජ්ඣිමා, සියා පණීතා. සොළස ධාතුයො අනියතා, ද්වෙ ධාතුයො සියා මිච්ඡත්තනියතා, සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා, දස ධාතුයො අනාරම්මණා, ඡ ධාතුයො න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණා ති'පි මග්ගහෙතුකා ති'පි මග්ගාධිපතිනො ති'පි, ද්වෙ ධාතුයො සියා මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො. සියා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණා ති'පි මග්ගහෙතුකා ති'පි මග්ගාධිපතිනො ති'පි, දස ධාතුයො සියා උප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො, සියා න වත්තබ්බා අනුප්පන්නා ති, සද්දධාතු සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා න වත්තබ්බා උප්පාදිනී ති, ඡ ධාතුයො සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො ධම්මධාතු සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිනී, සියා න වත්තබ්බා උප්පන්නා ති'පි අනුප්පන්නා ති'පි උප්පාදිනී ති'පි.

70 සත්තරස ධාතුයො සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා. ධම්මධාතු සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා සියා න වත්තබ්බා අතීතා තිපි අනාගතා තිපි පච්චුප්පන්නා තිපි, දස ධාතුයො අනාරම්මණා, ඡ ධාතුයො පච්චුප්පන්නාරම්මණා, ද්වෙ ධාතුයො සියා අතීතාරම්මණා, සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණා තිපි අනාගතාරම්මණා තිපි, පච්චුප්පන්නා රම්මණා ති'පි. සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, දස ධාතුයො අනාරම්මණා, ඡ ධාතුයො සියා අජ්ඣත්තාරම්මණා, සියා බහිද්ධා රම්මණා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, ද්වෙ ධාතුයො සියා අජ්ඣත්තා රම්මණා, සියා බහිද්ධාරම්මණා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අජ්ඣත්තාරම්මණා ති'පි බහිද්ධාරම්මණා තිපි අජ්ඣත්තබහිද්ධා රම්මණා ති'පි, රූපධාතු සනිදස්සන සප්පටිඝා, නවධාතුයො අනිදස්සන සප්පටිඝා, අට්ඨධාතුයො අනිදස්සන අප්පටිඝා, සත්තරසධාතුයො න හෙතු, ධම්මධාතු සියා හෙතු, සියා න හෙතු, සොළසධාතුයො අහෙතුකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා, සොළස ධාතුයො හෙතුවිප්පයුත්තා. ද්වෙ ධාතුයො සියා හෙතුසම්පයුත්තා, සියා හෙතුවිප්පයුත්තා, සොළස ධාතුයො න වත්තබ්බා හෙතු චෙව සහෙතුකා තිපි, සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු තිපි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා හෙතු චෙව සහෙතුකා ති,

සියා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූති, ධම්මධාතු සියා හෙතු චෙව සහෙතුකා ච, සියා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා හෙතු චෙව සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූතිපි,

සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තාතිපි, හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූතිපි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තා ති, සියා හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූති, ධම්මධාතු සියා හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තා ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතු, සියා නවත්තබ්බා හෙතු චෙව හෙතු සම්පයුත්තාතිපි හෙතු සම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූතිපි, සොළස ධාතුයො න හෙතු අහෙතුකා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා, ධම්මධාතු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා, සියා න වත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාතිපි නහෙතු අහෙතුකාතිපි, සත්තරස ධාතුයො සප්පච්චයා, ධම්මධාතු සියා සප්පච්චයා සියා අප්පච්චයා, සත්තරස ධාතුයො සඞ්ඛතා, ධම්මධාතු සියා සඞ්ඛතා, සියා අසඞ්ඛතා, රූප ධාතු සනිදස්සනා, සත්තරස ධාතුයො අනිදස්සනා, දස ධාතුයො සප්පටිඝා, අට්ඨ ධාතුයො අප්පටිඝා, දස-ධාතුයො රූපා, සත්තධාතුයො අරූපා, ධම්මධාතු සියා රූපා, සියා අරූපා, සොළස ධාතුයො ලොකියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, සත්තරස ධාතුයො නො ආසවා, ධම්මධාතු සියා ආසවා, සියා නො ආසවා,

සොළස ධාතුයො සාසවා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සාසවා, සියා අනාසවා, සොළසධාතුයො ආසවවිප්පයුත්තා, ද්වෙ ධාතුයො සියා ආසව සම්පයුත්තා, සියා ආසවවිප්පයුත්තා, සොළස ධාතුයො න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති සාසවා චෙව නො ච ආසවා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු න වත්තබ්බා ආසවො චෙව සාසවාති, සියා සාසවා චෙව නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බා සාසවා චෙව නො ච ආසවොති, ධම්මධාතු සියා ආසවො චෙව සාසවා ච, සියා සාසවා චෙව නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බා ආසවො චෙව සාසවා තිපි, සාසවා චෙව නො ච ආස-වො'තිපි, සොළස ධාතුයො න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තා තිපි, ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාතිපි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තා ති, සියා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවො ති, ධම්මධාතු සියා ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තා ච, සියා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බා ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තාති පි, ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවො තිපි, සොළසධාතුයො ආසවවිප්පයුත්ත සාසවා, ද්වෙ ධාතුයො සියා ආසව විප්පයුත්ත සාසවා, සියා ආසව විප්පයුත්ත අනාසවා, සියා න

වත්තබ්බා ආසව විප්පයුත්තා සාසවාතිපි ආසව විප්පයුත්තා අනාසවාතිපි. සත්තරස ධාතුයො නො සඤ්ඤොජනා, ධම්මධාතු සියා සඤ්ඤොජනං, සියා නො සඤ්ඤොජනං,

සොළසධාතුයො සඤ්ඤොජනියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සඤ්ඤොජනියා, සියා අසඤ්ඤොජනියා, සොළස ධාතුයො සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා, සියා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජනියා ති, සඤ්ඤොජනියා චෙ 'ව නො ච සඤ්ඤොජනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනං චෙ ච සඤ්ඤොජනියා ති, සියා සඤ්ඤොජනියා චෙ ච නො ච සඤ්ඤොජනං, සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනියා චෙ ච නො ච සඤ්ඤොජනනති, ධම්මධාතු සියා සඤ්ඤොජනං චෙ ච සඤ්ඤොජනියා ච, සියා සඤ්ඤොජනියා චෙ ච නො ච සඤ්ඤොජනං, සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනියාතිපි සඤ්ඤොජනියා චෙ ච නො ච සඤ්ඤොජනන්තිපි, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනා චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තාතිපි, සඤ්ඤොජන සම්පයුත්ත චෙව නො ච සඤ්ඤොජනාතිපි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තාති, සියා සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනං, සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනනති, ධම්මධාතු සියා සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා ච, සියා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනං, සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනං චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තාතිපි, සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනන්තිපි.

සොළසධාතුයො සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සඤ්ඤොජනියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සඤ්ඤොජනියා සියා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත අසඤ්ඤොජනියා, සියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සඤ්ඤොජනියා 'තිපි, සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත අසඤ්ඤොජනියා තිපි, සත්තරසධාතුයො – නො ගන්ථා, ධම්මධාතු සියා ගන්ථො, සියා නො ගන්ථො, සොළසධාතු ගන්ථනියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා ගන්ථනියා, සියා අගන්ථනියා, සොළසධාතුයො ගන්ථවිප්ප යුත්තා, ද්වෙ ධාතුයො සියා ගන්ථසම්පයුත්තා, සියා ගන්ථවිප්පයුත්තා, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථනියාති, ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා ගන්ථො චෙව ගන්ථනියාති. සියා ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථො, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථොති ධම්මධාතු සියා ගන්ථො චෙව ගන්ථනියා ච, සියා ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථො, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථො චෙව ගන්ථනියා තිපි, ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථො තිපි. සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථ සම්පයුත්තා තිපි,

ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා ති'පි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තා ති, සියා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථො සියා න වත්තබ්බා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථොති; ධම්මධාතු සියා ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තා ච සියා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථො, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තා ති'පි ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථො ති'පි,

සොළසධාතුයො ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියා සියා ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියා, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියා තිපි ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියා ති'පි, සත්තරසධාතුයො නො ඔඝා—පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා, ධම්මධාතු සියා නීවරණං, සියා නො නීවරණං, සොළස ධාතුයො නීවරණියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා නීවරණියා සියා අනීවරණියා සොළසධාතුයො නීවරණවිප්පයුත්තා, ද්වෙ ධාතුයො සියා නීවරණ සම්පයුත්තා, සියා නීවරණවිප්පයුත්තා, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණියා ති නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා, මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු න වත්තබ්බා නීවරණඤ්චෙව නීවරණියා ති සියා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණන්ති, ධම්මධාතු සියා නීවරණං චෙව නීවරණියා ච, සියා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බා නීවරණඤ්චෙව නීවරණියා තිපි, නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණන්ති පි; සොළස ධාතුයො න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණසම්පයුත්තා තිපි නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණා තිපි, මනො විඤ්ඤාණ ධාතු න වත්තබ්බා නීවරණඤ්චෙව නීවරණසම්පයුත්තා ති, සියා නීවරණ සම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බා නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණන්ති, ධම්මධාතු සියා නීවරණඤ්චෙව නීවරණසම්පයුත්තා ච නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බා නීවරණඤ්චෙව නීවරණසම්පයුත්තා තිපි නීවරණ සම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණන්තිපි,

සොළසධාතුයො නීවරණවිප්පයුත්ත නීවරණියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා නීවරණවිප්පයුත්ත නීවරණියා සියා නීවරණවිප්පයුත්ත අනීවරණියා, සියා න වත්තබ්බා නීවරණවිප්පයුත්ත නීවරණියා තිපි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියා තිපි, සත්තරසධාතුයො නො පරාමාසා, ධම්ම ධාතු සියා පරාමාසා, සියා නො පරාමාසා, සොළසධාතුයො පරාමට්ඨා, ද්වෙ ධාතුයො සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා, සොළසධාතුයො පරාමාසවිප්පයුත්තා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා පරාමාසසම්පයුත්තා, සියා පරාමාසවිප්පයුත්තා, ධම්මධාතු සියා පරාමාස සම්පයුත්තා, සියා පරාමාසවිප්පයුත්තා, සියා න වත්තබ්බා පරාමාසසම්පයුත්තා තිපි පරාමාසවිප්පයුත්තා තිපි, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා පරාමාසා චෙව

පරාමට්ඨාති පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨාති, සියා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසො, සියා න වත්තබ්බා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසො ති, ධම්මධාතු සියා පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨා ච සියා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසො, සියා න වත්තබ්බා පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨා තිපි පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසො තිපි,

සොළස ධාතුයො පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා, ද්වෙ ධාතුයො සියා පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා, සියා පරාමස විප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා, සියා න වත්තබ්බා පරාමාස විප්පයුත්තා පරාමට්ඨාතිපි පරාමාස විප්පයුත්තා අපරාමට්ඨාතිපි, දසධාතුයො අණාරම්මණා, සත්තධාතුයො සාරම්මණා, ධම්මධාතු සියා සාරම්මණා. සියා අනාරම්මණා, සත්තධාතුයො චිත්තා, එකාදසධාතුයො නො චිත්තා, සත්තරසධාතුයො අචෙතසිකා, ධම්මධාතු සියා චෙතසිකා, සියා අචෙතසිකා, දසධාතුයො චිත්තවිප්පයුත්තා, ධම්මධාතු සියා චිත්තසම්පයුත්තා, සියා චිත්තවිප්පයුත්තා, සත්තධාතුයො න වත්තබ්බා චිත්තෙන සම්පයුත්තාති'පි, චිත්තෙන විප්පයුත්තාති'පි, දසධාතුයො චිත්ත විසංසට්ඨා, ධම්මධාතු සියා චිත්ත සංසට්ඨා සියා චිත්ත විසංසට්ඨා, සත්තධාතුයො න වත්තබ්බා චිත්තෙන සංසට්ඨාති'පි චිත්තෙන විසංසට්ඨාතිපි, ද්වාදසධාතුයො නො චිත්තසමුට්ඨානා, ඡ ධාතුයො සියා චිත්තසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා, සත්තරසධාතුයො නො චිත්තසහභුනො, ධම්මධාතු සියා චිත්තසහභූ, සියා නො චිත්තසහභූ, සත්තරස ධාතුයො නො චිත්තානුපරිවත්තිනො, ධම්මධාතු සියා චිත්තානුපරිවත්ති, සියා නො චිත්තානුපරිවත්ති, සත්තරසධාතුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා. සත්තරසධාතුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභුනො, ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභූ, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභූ, සත්තරසධාතුයො නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, ධම්මධාතු සියා චිත්ත සංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිවත්ති, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්ති, ද්වාදස ධාතුයො අජ්ඣත්තිකා, ඡ ධාතුයො බාහිරා, නව ධාතුයො උපාදා, අට්ඨධාතුයො නො උපාදා, ධම්මධාතු සියා උපාදා, සියා නො උපාදා, දසධාතුයො උපාදිණ්ණා, සද්දධාතු අනුපාදිණ්ණා, සත්තධාතුයො, සියා උපාදිණ්ණා, සියා අනුපාදිණ්ණා, සත්තරසධාතුයො නො උපාදානා, ධම්මධාතු සියා උපාදානං, සියා නො උපාදානං.

සොළස ධාතුයො උපාදානියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා උපාදානියා, සියා අනුපාදානියා, සොළසධාතුයො උපාදානවිප්පයුත්තා, ද්වෙ ධාතුයො සියා උපාදානසම්පයුත්තා, සියා උපාදානවිප්පයුත්තා, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියාති උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා උපාදානඤ්චෙව උපාදානියාති සියා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බා උපාදානියා

චෙව නො ච උපාදානන්ති, ධම්මධාතු සියා උපාදානඤ්චෙව උපාදානියා ච, සියා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බා උපාදානඤ්චෙව උපාදානියාතිපි උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානන්තිපි, සොළස ධාතුයො න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තා චාති'පි උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානාති'පි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා උපාදානඤ්චෙව උපාදානසම්පයුත්තා චාති, සියා උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බා උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානන්ති, ධම්මධාතු සියා උපාදානඤ්චෙව උපාදානසම්පයුත්තා ච සියා උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානං, සියා න වත්තබ්බා උපාදානඤ්චෙව උපාදානසම්පයුත්තාති පි උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානන්තිපි, සොළසධාතුයො උපාදානවිප්පයුත්ත උපාදානියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා උපාදානවිප්පයුත්ත උපාදානියා, සියා උපාදානවිප්පයුත්ත අනුපාදානියා, සියා න වත්තබ්බා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියාති'පි උපාදානවිප්පයුත්ත අනුපාදානියාති'පි සත්තරසධාතුයො නො කිලෙසා, ධම්මධාතු සියා කිලෙසා සියා නො කිලෙසා සොළසධාතුයො සංකිලෙසිකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා, සොළසධාතුයො අසංකිලිට්ඨා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සංකිලිට්ඨා සියා අසංකිලිට්ඨා.

සොළසධාතුයො කිලෙසවිප්පයුත්තා, ද්වෙ ධාතුයො සියා කිලෙසසම්පයුත්තා සියා කිලෙසවිප්පයුත්තා, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලෙසිකාති සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකාති, සියා සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසොති ධම්මධාතු සියා කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකා ච සියා සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකාතිපි සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසොතිපි, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලිට්ඨාතිපි සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසාතිපි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨාති, සියා සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසොතිපි; ධම්මධාතු සියා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨා ච, සියා සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨාතිපි සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසොතිපි, සොළසධාතුයො න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තාතිපි කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසාතිපි, මනොවිඤ්ඤාණධාතු න වත්තබ්බා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තාති කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසොති, ධම්මධාතු සියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තා ච, සියා කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තාතිපි කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසොතිපි.

සොළස ධාතුයො කිලෙසවිප්පයුත්තා සංකිලෙසිකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා කිලෙසවිප්පයුත්තා සංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිප්පයුත්තා අසංකිලෙසිකා, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසවිප්පයුත්තා සංකිලෙසිකාතිපි කිලෙසවිප්පයුත්තා අසංකිලෙසිකාතිපි, සොළසධාතුයො න දස්සනෙන පහාතබ්බා, ද්වෙ ධාතුයො සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා, සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බා, සොළසධාතුයො න භාවනාය පහාතබ්බා. ද්වෙ ධාතුයො සියා භාවනාය පහාතබ්බා, සියා න භාවනාය පහාතබ්බා, සොළස ධාතුයො න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සොළසධාතුයො න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, පණ්ණරසධාතුයො අවිතක්කා, මනොධාතු සවිතක්කා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සවිතක්කා සියා අවිතක්කා, පණ්ණරසධාතුයො අවිචාරා, මනොධාතු සවිචාරා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සවිචාරා සියා අවිචාරා, සොළස ධාතුයො අප්පීතිකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සප්පීතිකා, සියා අප්පීතිකා, සොළසධාතුයො න පීතිසහගතා, ද්වෙ ධාතුයො සියා පීතිසහගතා, සියා න පීතිසහගතා, පණ්ණරස ධාතුයො න සුඛසහගතා, තිස්සො ධාතුයො සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා, එකාදසධාතුයො න උපෙක්ඛා සහගතා, පඤ්චධාතුයො උපෙක්ඛාසහගතා, ද්වෙ ධාතුයො සියා උපෙක්ඛා සහගතා, සියා න උපෙක්ඛා සහගතා.

සොළසධාතුයො කාමාවචරා, ද්වෙ ධාතුයො සියා කාමාවචරා සියා න කාමාවචරා, සොළස ධාතුයො න රූපාවචරා, ද්වෙ ධාතුයො සියා රූපාවචරා, සියා න රූපාවචරා; සොළසධාතුයො න අරූපාවචරා, ද්වෙ ධාතුයො සියා අරූපාවචරා, සියා න අරූපාවචරා, සොළසධාතුයො පරියාපන්නා, ද්වෙ ධාතුයො සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා, සොළසධාතුයො අනීය්‍යානිකා, ද්වෙ ධාතුයො සියා නීය්‍යානිකා සියා අනීය්‍යානිකා, සොළසධාතුයො අනියතා, ද්වෙ ධාතුයො සියා නියතා සියා අනියතා, සොළසධාතුයො සඋත්තරා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සඋත්තරා සියා අනුත්තරා, සොළසධාතුයො අරණා, ද්වෙ ධාතුයො සියා සරණා, සියා අරණාති - පඤ්හපුච්ඡකං.

ධාතුවිභඞ්ගො නිට්ඨිතො

---

4. සච්චවිභඞ්ගො

චත්තාරි අරියසච්චානි - දුක්ඛං අරියසච්චං, දුක්ඛසමුදයං අරියසච්චං, දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං අරියසච්චං? ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණම්පි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අප්පි-

යෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො, යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං සඞ්ඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා.

තත්ථ කතමා ජාති? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො - අයං වුච්චති ජාති.

තත්ථ කතමා ජරා? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො - අයං වුච්චති ජරා.

තත්ථ කතමං මරණං? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා චුති චවනතා භෙදො අන්තරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා ඛන්ධානං භෙදො කළෙබරස්ස නික්ඛෙපො ජීවිතින්ද්‍රියස්ස උපච්ඡෙදො - ඉදං වුච්චති මරණං.

තත්ථ කතමො සොකො? ඤාතිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස භොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස රොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස සීලව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොචිතත්තං අන්තොසොකො අන්තොපරිසොකො චෙතසො පරිජ්ඣායනා දොමනස්සං සොකසල්ලං - අයං වුච්චති සොකො.

තත්ථ කතමො පරිදෙවො? ඤාති ව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස භොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස රොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස සීලව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතත්තං පරිදෙවිතත්තං වාචා පලාපො විප්පලාපො ලාලප්පො ලාලප්පනා ලාලප්පිතත්තං - අයං වුච්චති පරිදෙවො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං? යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං, කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා - ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ථ කතමං දොමනස්සං? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා - ඉදං වුච්චති දොමනස්සං.

තත්ථ කතමො උපායාසො? ඤාතිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස භොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස රොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස සීලව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස ආයාසො උපායාසො ආයාසිතත්තං උපායාසිතත්තං - අයං වුච්චති උපායාසො

තතථ කතමො අපපියෙහි සමපයොගො දුකෙඛා? ඉධ යසස තෙ හොනති අනිටඨා අකනතා අමනාපා රූපා සදදා ගනධා රසා ඵොටඨබබා, යෙ වා පනසස තෙ හොනති අනතථකාමා අහිතකාමා අඵාසුකකාමා අයොගකෙඛමකාමා, යා තෙහි සඞගති සමාගමො සමොධානං මිසසීභාවො- අයං වුචචති අපපියෙහි සමපයොගො දුකෙඛා.

තතථ කතමො පියෙහි විපපයොගො දුකෙඛා? ඉධ යසස තෙ හොනති ඉටඨා කනතා මනාපා රූපා සදදා ගනධා රසා ඵොටඨබබා, යෙ වා පනසස තෙ හොනති අතථකාමා හිතකාමා ඵාසුකකාමා යොගකෙඛමකාමා මාතා වා පිතා වා භාතා වා භගිනී වා මිතතාමචචා වා ඤාති සාලොහිතා වා, යා තෙහි අසඞගති අසමාගමො අසමොධානං අමිසසීභාවො-අයං වුචචති පියෙහි විපපයොගො දුකෙඛා.

තතථ කතමං යං පිචඡං න ලභති තමපි දුකඛං? ජාතිධමමානං සතතානං එවං ඉචඡා උපපජජති, අහො වත මයං න ජාති ධමමා අසසාම, න ච වත නො ජාති ආගචෙඡයයා ති, න ඛො පනෙතං ඉචඡාය පතතබබං -ඉදමපි යමපිචඡං න ලභති තමපි දුකඛං, ජරාධමමානං සතතානං —පෙ— ව්‍යාධිධමමානං සතතානං—පෙ—මරණධමමානං සතතානං —පෙ— සොක පරිදෙව දුකඛ දොමනසසුපායාස ධමමානං සතතානං එවං ඉචඡා උපපජජති, අහො වත මයං න සොක පරිදෙව දුකඛ දොමනසසුපායාස ධමමා අසසාම, න ච වත නො සොක පරිදෙව දුකඛ දොමනසසුපායාසා ආගචෙඡයයුනති, න ඛො පනෙතං ඉචඡාය පතතබබං- ඉදමපි යමපිචඡං න ලභති තමපි දුකඛං.

තතථ කතමෙ සංඛිතෙතන පඤචුපාදානකඛනධා දුකඛා? සෙයයථීදං? රූපූපාදානකඛනෙධා, වෙදනූපාදානකඛනෙධා, සඤඤූපාදානකඛනෙධා, සඞඛාරූපාදානකඛනෙධා, විඤඤාණූපාදානකඛනෙධා, ඉමෙ වුචචනති සංඛිතෙතන පඤචුපාදානකඛනධා දුකඛා.

ඉදං වුචචති දුකඛං අරියසචචං.

තතථ කතමං දුකඛසමුදයං අරියසචචං?

යායං තණහා පොනොබභවිකා නනදිරාගසහගතා තතර තතරාභිනනදිනී, සෙයයථීදං? කාමතණහා, භවතණහා, විභවතණහා, සා ඛො පනෙසා තණහා කතථ උපපජජමානා උපපජජති, කතථ නිවිසමානා නිවිසති. යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතථෙසා තණහා උපපජජමානා උපපජජති, එතථ නිවිසමානා නිවිසති, කිඤච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං? චකඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතථෙසා තණහා උපපජජමානා උපපජජති, එතථ නිවිසමානා නිවිසති. සොතං ලොකෙ -ඝාණං ලොකෙ-ජිවහා ලොකෙ-කායො ලොකෙ-මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතථෙ'සා තණහා උපපජජමානා උපපජජති, එතථ නිවිසමානා නිවිසති, රූපා † ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතථෙ'සා තණහා

† රූපං—සාඵවි,

උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සද්දා ලොකෙ-ගන්ධා ලොකෙ-රසා ලොකෙ - ඵොට්ඨබ්බා ලොකෙ - ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සොතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—ඝාණවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—කායවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—මනොවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සොතසම්ඵස්සො ලොකෙ — ඝාණසම්ඵස්සො ලොකෙ—ජිව්හාසම්ඵස්සො ලොකෙ—කායසම්ඵස්සො ලොකෙ — මනොසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—කායසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. රූපසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සද්දසඤ්ඤා ලොකෙ—ගන්ධසඤ්ඤා ලොකෙ—රසසඤ්ඤා ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා ලොකෙ — ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. රූපසඤ්චෙතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙ'සා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති, සද්දසඤ්චෙතනා ලොකෙ—ගන්ධසඤ්චෙතනා ලොකෙ—රසසඤ්චෙතනා ලොකෙ — ඵොට්ඨබ්බසඤ්චෙතනා ලොකෙ—ධම්මසඤ්චෙතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සද්දතණ්හා ලොකෙ—ගන්ධතණ්හා ලොකෙ—රසතණ්හා ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. රූපවිතක්කො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සද්දවිතක්කො ලොකෙ—ගන්ධවිතක්කො ලොකෙ—රසවිතක්කො ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බවිතක්කො ලොකෙ—ධම්මවිතක්කො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිස

මානා නිවිසති. රූපවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සද්දවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. ගන්ධවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. රසවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. ඵොට්ඨබ්බවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. ධම්මවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

ඉදං වුච්චති දුක්ඛසමුදයං අරියසච්චං.

තත්ථ කතමං දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං? **යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාග නිරොධො චාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො.** සා ඛො පනෙසා තණ්හා කත්ථ පහීයමානා පහීයති, කත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. කිඤ්චලොකෙ පියරූපං සාතරූපං? චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතං ලොකෙ—ඝාණං ලොකෙ—ජිව්හා ලොකෙ—කායො ලොකෙ-මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සද්දා ලොකෙ—ගන්ධා ලොකෙ—රසා ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බා ලොකෙ—ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—ඝාණවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—ජිව්හාවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—කායවිඤ්ඤාණං ලොකෙ—මනොවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

චක්ඛුසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතසම්ඵස්සො ලොකෙ—ඝාණසම්ඵස්සො ලොකෙ—ජිව්හාසම්ඵස්සො ලොකෙ—කායසම්ඵස්සො ලොකෙ—මනො සම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—කායසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ—මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පිය-

රූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. රූපසඤ්ඤා ලොකෙ — සද්දසඤ්ඤා ලොකෙ — ගන්ධසඤ්ඤා ලොකෙ—රසසඤ්ඤා ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා ලොකෙ—ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති. එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. රූපසඤ්චෙතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති සද්දසඤ්චෙතනා ලොකෙ—ගන්ධසඤ්චෙතනා ලොකෙ—රසසඤ්චෙතනා ලොකෙ – ඵොට්ඨබ්බසඤ්චෙතනා ලොකෙ—ධම්මසඤ්චෙතනා ලොකෙ පිය රූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

රූපතණ්හා ලොකෙ—සද්දතණ්හා ලොකෙ—ගන්ධතණ්හා ලොකෙ—රසතණ්හා ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ— ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති; රූපවිතක්කො ලොකෙ—සද්දවිතක්කො ලොකෙ—ගන්ධවිතක්කො ලොකෙ—රස විතක්කො ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බවිතක්කො ලොකෙ— ධම්මවිතක්කො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති; රූපවිචාරො ලොකෙ— සද්දවිචාරො ලොකෙ - ගන්ධවිචාරො ලොකෙ— රසවිචාරො ලොකෙ—ඵොට්ඨබ්බවිචාරො ලොකෙ- ධම්මවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ඉදං වුච්චති දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං.

තත්ථ කතමං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං?

අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො; සෙය්‍යථීදං? සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි.

තත්ථ කතමා සම්මාදිට්ඨි? දුක්ඛෙ ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං, අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සම්මාසඞ්කප්පො? නෙක්ඛම්මසඞ්කප්පො අව්‍යාපාදසඞ්කප්පො අවිහිංසාසඞ්කප්පො,-අයං වුච්චති සම්මාසඞ්කප්පො.

තත්ථ කතමා සම්මාවාචා? මුසාවාදා වෙරමණී පිසුනාවාචා වෙරමණී ඵරුසාවාචා වෙරමණී සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී—අයං වුච්චති සම්මාවාචා.

තත්ථ කතමො සම්මාකම්මන්තො? පාණාතිපාතා වෙරමණී අදින්නාදානා වෙරමණී කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී,-අයං වුච්චති සම්මාකම්මන්තො.

තත්ථ කතමො සම්මාආජීවො? ඉධ අරියසාවකො මිච්ඡාආජීවං පහාය සම්මාආජීවෙන ජීවිකං කප්පෙති- අයං වුච්චති සම්මාආජීවො.

තත්‍ථ කතමො සම්මා වායාමො? ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති, වායමති, විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති - අයං වුච්චති සම්මා වායාමො.

තත්‍ථ කතමා සම්මා සති? ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං, වෙදනාසු - පෙ- චිත්තෙ -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං-අයං වුච්චති සම්මාසති.

තත්‍ථ කතමො සම්මාසමාධි? ඉධ භික්ඛු විවිච්චෙ'ව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො'ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකො ච සතිමා සුඛවිහාරීති— තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සුඛස්ස ච පහාණා දුක්ඛස්ස ච පහාණා පුබ්බෙ'ව සොමනස්ස දොමනස්සානං අත්‍ථඞ්ගමා + අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛා සති පාරිසුද්ධිං චතුත්‍ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති,- අයං වුච්චති සම්මා සමාධි; **ඉදං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරිය සච්චං.**

සුත්තන්තභාජනියං

චත්තාරි සච්චානි, දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරොධො, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා,

තත්‍ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො? තණ්හා—අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො. තත්‍ථ කතමං දුක්ඛං? අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා තීනි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්ම විපාකා සබ්බඤ්ච රූපං- ඉදං වුච්චති දුක්ඛං. තත්‍ථ කතමො දුක්ඛ නිරොධො? තණ්හාය පහාණං - අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො;

+ අත්‍ථගමා — ඉ

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා?

ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නීය්‍යාණිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං - තස්මිං සමයෙ අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති,- සම්මාදිට්ඨි පෙ— සම්මා සමාධි, තත්ථ කතමා සම්මා දිට්ඨි? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සම්මාසඞ්කප්පො? යො තක්කො විතක්කො—පෙ— සම්මා සඞ්කප්පො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මා සඞ්කප්පො, තත්ථ කතමා සම්මාවාචා? යා චතූහි වචීදුච්චරිතෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාවාචා මග්ගඞ්ග මග්ගපරියාපන්නං— අයං වුච්චති සම්මාවාචා; තත්ථ කතමො සම්මාකම්මන්තො? යා තීහි කායදුච්චරිතෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාකම්මන්තො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මාකම්මන්තො; තත්ථ කතමො සම්මා ආජීවො, යා මිච්ඡාආජීවා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මා ආජීවො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මා ආජීවො; තත්ථ කතමො සම්මාවායාමො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා වායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මා වායාමො; තත්ථ කතමා සම්මාසති? යා සති අනුස්සති - පෙ— සම්මාසති සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං-අයං වුච්චති සම්මාසති, තත්ථ කතමො සම්මා සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති —පෙ— සම්මාසමාධි, සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මාසමාධි—අයං වුච්චති දුක්ඛ නිරොධගාමිණී පටිපදා—අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛ නිරොධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො දුක්ඛ සමුදයො? තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො, තත්ථ කතමං දුක්ඛං? අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා තීණි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලාධම්මා සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බං ච රූපං—ඉදං වුච්චති දුක්ඛං, තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං පහාණං—අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො; තත්ථ කතමා දුක්ඛ නිරොධගාමිනි පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නීය්‍යාණිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි – පෙ – පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති

දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති සම්මාදිට්ඨි—පෙ— සම්මා සමාධි—අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා-අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා

තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො? තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා -අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො; තත්ථ කතමං දුක්ඛං? තීණි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලාධම්මා සාසවා ච කුසලා කුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙ'ව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති දුක්ඛං, තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං පහානං - අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො, තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං; තස්මිං සමයෙ අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති; සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මා සමාධි—අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා—අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො දුක්ඛ සමුදයො? තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා තීණි ච කුසලමූලානි සාසවානි—අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො, තත්ථ කතමං දුක්ඛං? අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙ'ව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති දුක්ඛං, තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං තිණ්ණඤ්ච කුසල මූලානං සාසවානං පහානං— අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො. තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති සම්මාදිට්ඨි —පෙ— සම්මා සමාධි—අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා — අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො? තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා තීණි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා—අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො; තත්ථ කතමං දුක්ඛං? සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා, කිරියා නෙ'ව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති දුක්ඛං, තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ච

කිලෙසානං අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං තිණ්ණඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං අවසෙසානඤ්ච සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහාණං— අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො; තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යාණිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සම්මාදිට්ඨි —පෙ— සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

චත්තාරි සච්චානි, දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරොධො, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා.

තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො? තණ්හා-අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො, තත්ථ කතමං දුක්ඛං? අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලාධම්මා තීණි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නා කුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති දුක්ඛං; තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය පහාණං—අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො. තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යාණිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, විවිච්චෙ'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සම්මා දිට්ඨි සම්මා සඞ්කප්පො සම්මා වායාමො සම්මා සති සම්මා සමාධි.

තත්ථ කතමා සම්මාදිට්ඨි? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ග පරියාපන්නං, – අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි, තත්ථ කතමො සම්මාසඞ්කප්පො? යො තක්කො—පෙ—සම්මාසඞ්කප්පො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං,-අයං වුච්චති සම්මා සඞ්කප්පො, තත්ථ කතමො සම්මා වායාමො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො. විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං,-අයං වුච්චති සම්මාවායාමො. තත්ථ කතමා සම්මාසති? යා සති අනුස්සති —පෙ— සම්මා සති සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මාසති. තත්ථ කතමො සම්මා සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති—පෙ—සම්මා සමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං-අයං වුච්චති සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා - අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා,

තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො? තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා තීණි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා-අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො,

තත්‍ථ කතමං දුක්ඛං? සාසවා කුසලා කුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙව ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ච රූපං— ඉදං වුච්චති දුක්ඛං. තත්‍ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං තිණ්ණඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං අවසෙසානඤ්ච සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං-අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො, තත්‍ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි-අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා - අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

චත්තාරි සච්චානි, දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරොධො, දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා.

තත්‍ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො? තණ්හා,-අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො, තත්‍ථ කතමං දුක්ඛං? අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලාධම්මා තිණි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ච රූපං-ඉදං වුච්චති දුක්ඛං. තත්‍ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය පහානං,-අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො, තත්‍ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනි පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති-අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා.

තත්‍ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො? තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා තිණි ච කුසලමූලානි සාසවානි අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා-අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො, තත්‍ථ කතමං දුක්ඛං? සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති දුක්ඛං, තත්‍ථ කතමො දුක්ඛනිරොධො? තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං තිණ්ණඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං අවසෙසානඤ්ච සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං-අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධො, තත්‍ථ කතමා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා

විවිච්චෙව ‘ච කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ එසො හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරොධ ගාමිනී පටිපදා.

අභිධම්මභාජනීයං.

චත්තාරි අරියසච්චානි, දුක්ඛං අරියසච්චං, දුක්ඛසමුදයං අරියසච්චං, දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං.

චතුන්නං අරියසච්චානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා, —පෙ— කති සරණා කති අරණා? සමුදයසච්චං අකුසලං, මග්ගසච්චං කුසලං, නිරොධසච්චං අව්‍යාකතං, දුක්ඛසච්චං සියා කුසලං, සියා අකුසලං සියා අබ්‍යාකතං. ද්වෙ සච්චා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. නිරොධසච්චං න වත්තබ්බං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති‘පි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති‘පි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති‘පි. දුක්ඛ සච්චං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛම සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං. සියා න වත්තබ්බං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති’පි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති’පි අදුක්ඛම සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති’පි. ද්වෙ සච්චා විපාක ධම්මධම්මා, නිරොධ සච්චං නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මං දුක්ඛසච්චං සියා විපාකං, සියා විපාකධම්ම ධම්මං, සියා නෙ ව විපාක න විපාකධම්මධම්මං. සමුදයසච්චං අනුපාදින්නුපාදානියං, ද්වෙ සච්චා අනුපාදින්න අනුපාදානියා, දුක්ඛසච්චං සියා උපාදින්නුපාදානියං, සියා අනුපාදින්නුපාදානියං. සමුදයසච්චං සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං, ද්වෙ සච්චා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා, දුක්ඛ සච්චං සියා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං, සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං.

සමුදයසච්චං සවිතක්කසවිචාරං, නිරොධසච්චං අවිතක්ක අවිචාරං, මග්ගසච්චං සියා සවිතක්කසවිචාරං, සියා අවිතක්කවිචාරමත්තං, සියා අවිතක්කඅවිචාරං. දුක්ඛසච්චං සියා සවිතක්කසවිචාරං සියා අවිතක්ක විචාරමත්තං, සියා අවිතක්කඅවිචාරං. සියා න වත්තබ්බං සවිතක්කසවිචාරන්ති’පි අවිතක්කවිචාරමත්තන්ති’පි අවිතක්කඅවිචාරන්ති’පි ද්වෙ සච්චා සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා. නිරොධසච්චං න වත්තබ්බං පීතිසහගතන්ති’පි සුඛසහගතන්ති’පි උපෙක්ඛාසහගතන්ති’පි. දුක්ඛසච්චං සියා පීතිසහගතං, සියා සුඛසහගතං, සියා උපෙක්ඛාසහගතං. සියා න වත්තබ්බං පීතිසහගතන්ති’පි සුඛසහගතන්ති’පි උපෙක්ඛාසහගතන්ති’පි. ද්වෙ සච්චා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා. සමුදයසච්චං සියා දස්සනෙන පහාතබ්බං, සියා භාවනාය පහාතබ්බං. දුක්ඛසච්චං සියා දස්සනෙන පහාතබ්බං, සියා

භාවනාය පහාතබ්බං, සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බං.
ද්වෙ සච්චා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සමුදය
සච්චං සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකං, සියා භාවනාය පහාතබ්බ
හෙතුකං. දුක්ඛ සච්චං සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකං, සියා භාව
නාය පහාතබ්බහෙතුකං, සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බ
හෙතුකං. සමුදය සච්චං ආචයගාමි, මග්ගසච්චං අපචයගාමී, නිරොධ
සච්චං නෙවාචයගාමි නාපචයගාමී, දුක්ඛසච්චං සියා ආචයගාමි, සියා
නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමි. මග්ගසච්චං සෙක්ඛං, තීණි සච්චානි නෙව
සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, සමුදය සච්චං පරිත්තං, ද්වෙ සච්චා අප්පමාණා,
දුක්ඛසච්චං සියා පරිත්තං, සියා මහග්ගතං. නිරොධ සච්චං අනාරම්මණං
මග්ගසච්චං අප්පමාණාරම්මණං.

සමුදයසච්චං සියා පරිත්තාරම්මණං, සියා මහග්ගතාරම්මණං න අප්ප
මාණාරම්මණං. සියා න වත්තබ්බං පරිත්තාරම්මණන්ති'පි මහග්ගතා
රම්මණන්ති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා පරිත්තාරම්මණං, සියා මහග්ගතාරම්ම
ණං, සියා අප්පමාණාරම්මණං, සියා න වත්තබ්බං පරිත්තාරම්මණන්ති'පි
මහග්ගතාරම්මණන්ති'පි අප්පමාණා රම්මණන්ති'පි සමුදයසච්චං හීනං
ද්වෙ සච්චා පණීතා, දුක්ඛසච්චං සියා හීනං, සියා මජ්ඣිමං, නිරොධ
සච්චං අනියතං, මග්ගසච්චං සම්මත්තනියතං, ද්වෙ සච්චා සියා මිච්ඡ-
ත්තනියතා, සියා අනියතා, නිරොධසච්චං අනාරම්මණං, සමුදයසච්චං
න වත්තබ්බං මග්ගාරම්මනන්ති'පි මග්ගහෙතුකන්ති'පි මග්ගාධිපතීති'පි,
මග්ගසච්චං න මග්ගාරම්මණං මග්ගහෙතුකං, සියා මග්ගාධිපති, සියා
න වත්තබ්බං මග්ගාධිපතීති, දුක්ඛසච්චං සියා මග්ගාරම්මණං න මග්ග-
හෙතුකං, සියා මග්ගාධිපති. සියා න වත්තබ්බං මග්ගාරම්මණන්ති පි
මග්ගාධිපතීති'පි, ද්වෙ සච්චා සියා උප්පන්නා. සියා අනුප්පන්නා න
වත්තබ්බා උප්පාදිනොති, නිරොධසච්චං න වත්තබ්බං උප්පන්නන්ති'පි
අනුප්පන්නන්ති'පි උප්පාදීති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා උප්පන්නං, සියා අනු-
ප්පන්නං, සියා උප්පාදි. තීණි සච්චානි සියා අතීතා, සියා අනාගතා
සියා පච්චුප්පන්නා නිරොධසච්චං න වත්තබ්බං අතීතන්ති'පි අනාගත
න්ති'තිපි පච්චුප්පන්නන්ති'පි නිරොධසච්චං අනාරම්මණං, මග්ගසච්චං න
වත්තබ්බං අතීතාරම්මණන්ති'පි අනාගතාරම්මණන්ති'පි පච්චුප්පන්නා
රම්මණන්ති'පි ද්වෙ සච්චා සියා අතීතාරම්මණා, සියා අනාගතාරම්මණා
සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා සියා න වත්තබ්බා අතීතා රම්මණාතිපි අනා
ගතා රම්මණාතිපි පච්චුප්පන්නා රම්මණාති'පි නිරොධ සච්චං බහිද්ධා,
තීණි සච්චානි සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්ත බහිද්ධා,
නිරොධසච්චං අනාරම්මණං, මග්ගසච්චං බහිද්ධාරම්මණං.

සමුදයසච්චං සියා අජ්ඣත්තාරම්මණං, සියා බහිද්ධාරම්මණං, සියා
අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණං. දුක්ඛසච්චං සියා අජ්ඣත්තාරම්මණං, සියා
බහිද්ධාරම්මණං, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණං. සියා න වත්තබ්බං
අජ්ඣත්තාරම්මණන්ති'පි බහිද්ධාරම්මණන්ති'පි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්ම-

ණන්ති'පි. තීණි සච්චානි අනිදස්සන අප්පටිඝා, දුක්ඛසච්චං සියා සනිදස්සන සප්පටිඝං, සියා අනිදස්සන සප්පටිඝං, සියා අනිදස්සන අප්පටිඝං. සමුදයසච්චං හෙතු, නිරොධසච්චං න හෙතු, ද්වෙ සච්චා සියා හෙතු, සියා න හෙතු. ද්වෙ සච්චා සහෙතුකා, නිරොධසච්චං අහෙතුකං, දුක්ඛසච්චං සියා සහෙතුකං, සියා අහෙතුකං. ද්වෙ සච්චා හෙතු සම්පයුත්තා, නිරොධසච්චං හෙතු විප්පයුත්තං, දුක්ඛසච්චං සියා හෙතු සම්පයුත්තං සියා හෙතුවිප්පයුත්තං. සමුදයසච්චං හෙතුචෙව සහෙතුකඤ්ච, නිරොධසච්චං න වත්තබ්බං හෙතු චෙව සහෙතුකන්ති'පි සහෙතුකඤ්චෙව 'ච න ච හෙතූති'පි. මග්ගසච්චං සියා හෙතු චෙව සහෙතුකඤ්ච, සියා සහෙතුකඤ්චෙව න ච හෙතු, දුක්ඛසච්චං සියා හෙතුචෙ'ව සහෙතුකඤ්චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බං හෙතුචෙ'ව සහෙතුකන්ති'පි සහෙතුකඤ්චෙව න ච හෙතූති'පි, සමුදයසච්චං හෙතුචෙ'ව හෙතු සම්පයුත්තඤ්ච, නිරොධසච්චං න වත්තබ්බං හෙතුචෙව හෙතුසම්පයුත්තන්ති'පි හෙතුසම්පයුත්තඤ්චෙව න ච හෙතූති'පි, මග්ගසච්චං සියා හෙතුචෙ'ව හෙතුසම්පයුත්තඤ්ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තඤ්චෙ 'ව න ච හෙතු. දුක්ඛ සච්චං සියා හෙතුචෙ'ව හෙතු සම්පයුත්තඤ්ච සියා හෙතු සම්පයුත්තඤ්චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බං හෙතුචෙ'ව හෙතුසම්පයුත්තන්ති'පි, හෙතු සම්පයුත්තඤ්චෙව න ච හෙතූති'පි නිරොධසච්චං න හෙතු අහෙතුකං.

සමුදය සච්චං න වත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකන්ති'පි, න හෙතු අහෙතුකන්ති'පි. මග්ගසච්චං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න වත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකන්ති'පි - න හෙතු අහෙතුකන්ති'පි. දුක්ඛ සච්චං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං. සියා න වත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකන්ති'පි න හෙතු අහෙතුකන්ති'පි, තීණි සච්චානි සප්පච්චයා. නිරොධසච්චං අප්පච්චයං, තීණි සච්චානි සඞ්ඛතා; නිරොධසච්චං අසඞ්ඛතං, තීණි සච්චානි අනිදස්සනං, දුක්ඛසච්චං සියා සනිදස්සනං, සියා අනිදස්සනං, තීණි සච්චානි අප්පටිඝා, දුක්ඛසච්චං සියා සප්පටිඝං සියා අප්පටිඝං; තීණි සච්චානි අරූපානි, දුක්ඛසච්චං සියා රූපං, සියා අරූපං, ද්වෙ සච්චා ලොකියා, ද්වෙ සච්චා ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා; සමුදයසච්චං ආසවො, ද්වෙ සච්චා නො ආසවා, දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො, සියා නො ආසවො, ද්වෙ සච්චා සාසවා, ද්වෙ සච්චා අනාසවා, සමුදය සච්චං ආසව සම්පයුත්තං, ද්වෙ සච්චා ආසව විප්පයුත්තා, දුක්ඛසච්චං සියා ආසව සම්පයුත්තං සියා ආසව විප්පයුත්තං, සමුදයසච්චං ආසවො චෙව සාසවඤ්ච ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා ආසවාචෙව සාසවා ති'පි - සාසවා චෙව නො ච ආසවාති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො චෙව සාසවඤ්ච, සියා සාසවඤ්චෙ'ව නො ච ආසවො, සමුදයසච්චං ආසවො චෙව ආසව සම්පයුත්තඤ්ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසව සම්පයුත්තා ති'පි, ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො

චෙව ආසවසම්පයුත්තඤ්ච, සියා ආසවසම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බං ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තන්ති'පි ආසවසම්පයුත්තඤ්චෙ'ව නො ච ආසවොති'පි, ද්වෙ සච්චා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා, සමුදයසච්චං න වත්තබ්බං ආසවවිප්පයුත්ත සාසවන්තිපි ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවන්තිපි, දුක්ඛසච්චං සියා ආසවවිප්පයුත්තසාසවං, සියා න වත්තබ්බං ආසවවිප්පයුත්ත සාසවන්ති'පි- ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවන්තිපි,

සමුදයසච්චං සංයොජනං, ද්වෙ සච්චා නො සංයොජනා දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤොජනං, සියා නො සඤ්ඤොජනං, ද්වෙ සච්චා සඤ්ඤොජනියා, ද්වෙ සච්චා අසඤ්ඤොජනියා, සමුදයසච්චං සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තං ද්වෙ සච්චා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා, දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තං, සියා සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තං, සමුදයසච්චං සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනියඤ්ච; ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනාචෙව සඤ්ඤොජනියාති'පි, සඤ්ඤොජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤොජනාති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනියඤ්ච, සියා සඤ්ඤොජනියඤ්චෙව නො ච සඤ්ඤොජනං, සමුදයසච්චං සඤ්ඤොජනඤ්චෙ'ව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනාචෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තාති'පි, සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තාචෙව නො ච සඤ්ඤොජනාතිපි, දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්ච, සියා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තඤ්චෙ'ව නො ච සඤ්ඤොජනං, සියා න වත්තබ්බං සඤ්ඤොජනඤ්චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තන්ති'පි, සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තඤ්චෙ'ව නො ච සඤ්ඤොජනන්තිපි, ද්වෙ සච්චා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්තා අසඤ්ඤොජනියා,

සමුදයසච්චං න වත්තබ්බං සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සඤ්ඤොජනියන්තිපි, සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත අසඤ්ඤොජනියන්තිපි, දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියං, සියා න වත්තබ්බං සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත සඤ්ඤොජනියන්ති'පි, සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත අසඤ්ඤොජනියන්ති'පි, සමුදයසච්චං ගන්ථො, ද්වෙ සච්චා නො ගන්ථා, දුක්ඛසච්චං සියා ගන්ථො, සියා නො ගන්ථො, ද්වෙ සච්චා ගන්ථනියා, ද්වෙ සච්චා අගන්ථනියා, ද්වෙ සච්චා ගන්ථවිප්පයුත්තා, ද්වෙ සච්චා සියා ගන්ථ සම්පයුත්තා, සියා ගන්ථවිප්පයුත්තා, සමුදයසච්චං ගන්ථො චෙව ගන්ථනියඤ්ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා ගන්ථාචෙ'ව ගන්ථනියාති'පි, ගන්ථනියාචෙ'ව නො ච ගන්ථාති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා ගන්ථො චෙ'ව ගන්ථනියඤ්ච, සියා ගන්ථනියඤ්චෙව නො ච ගන්ථො, සමුදයසච්චං ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තඤ්ච, සියා න වත්තබ්බං ගන්ථො චෙව ගන්ථ සම්පයුත්තන්තිපි, ගන්ථ සම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච ගන්ථොතිපි, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා ගන්ථා චෙව ගන්ථසම්පයුත්තාති'පි, ගන්ථසම්පයුත්තාචෙව

නො ච ගන්ථාතිපි, දුක්ඛසච්චං සියා ගන්ථො චෙව ගන්ථසම්පයුත්තඤ්ච, සියා ගන්ථසම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච ගන්ථො, සියා න වත්තබ්බං ගන්ථො චෙව ගන්ථ සම්පයුත්තන්තිපි, ගන්ථසම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච ගන්ථොතිපි, ද්වෙ සච්චා ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියා, ද්වෙ සච්චා සියා ගන්ථ විප්පයුත්ත ගන්ථනියා, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථ විප්පයුත්ත ගන්ථනියා තිපි ගන්ථ විප්පයුත්ත අගන්ථනියාතිපි,

සමුද්‍දයසච්චං ඔඝො—පෙ—යොගො—පෙ— නීවරණං, ද්වෙ සච්චා නො නීවරණා, දුක්ඛසච්චං සියා නීවරණං, සියා නො නීවරණං, ද්වෙ සච්චා නීවරණියා, ද්වෙ සච්චා අනීවරණියා, සමුද්‍දය සච්චං නීවරණ සම්පයුත්තං, ද්වෙ සච්චා නීවරණවිප්පයුත්තා, දුක්ඛසච්චං සියා නීවරණ සම්පයුත්තං සියා නීවරණ විප්පයුත්තං. සමුද්‍දය සච්චං නීවරණං චෙව නීවරණියඤ්ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණියා තිපි නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණාතිපි, දුක්ඛසච්චං සියා නීවරණඤ්චෙව නීවරණියඤ්ච, සියා නීවරණියඤ්චෙව නො ච නීවරණං සමුද්‍දයසච්චං නීවරණඤ්චෙව නීවරණ සම්පයුත්තඤ්ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණ සම්පයුත්තාති'පි, නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණාතිපි, දුක්ඛසච්චං සියා නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තං ච, සියා නීවරණසම්පයුත්තං චෙව නො ච නීවරණං, සියා න වත්තබ්බං නීවරණං චෙව නීවරණසම්පයුත්තන්තිපි නීවරණ සම්පයුත්තං චෙව නො ච නීවරණන්තිපි, ද්වෙ සච්චා නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියා,

සමුද්‍දය සච්චං න වත්තබ්බං නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියංතිපි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියන්ති'පි; දුක්ඛසච්චං සියා නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියං, සියා න වත්තබ්බං නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියන්ති'පි, නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියන්තිපි; තීණි සච්චානි නො පරාමාසා, දුක්ඛසච්චං සියා පරාමාසො, සියා නො පරාමාසො, ද්වෙ සච්චා පරාමට්ඨා, ද්වෙ සච්චා අපරාමට්ඨා, ද්වෙ සච්චා පරාමාස විප්පයුත්තා, සමුද්‍දය සච්චං සියා පරාමාස සම්පයුත්තං, සියා පරාමාසවිප්පයුත්තං; දුක්ඛ සච්චං සියා පරාමාස සම්පයුත්තං, සියා පරාමාසවිප්පයුත්තං, සියා න වත්තබ්බං පරාමාසසම්පයුත්තන්ති'පි පරාමාසවිප්පයුත්තන්ති'පි, සමුද්‍දය සච්චං න වත්තබ්බං පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨන්ති'පි පරාමට්ඨංචෙව නො ච පරාමාසො; ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා පරාමාසා චෙව පරාමට්ඨා තිපි පරාමට්ඨාචෙව නො ච පරාමාසාති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා පරාමාසො චෙව පරාමට්ඨං ච සියා පරාමට්ඨං චෙව නො ච පරාමාසො; ද්වෙ සච්චා පරාමාසවිප්පයුත්ත අපරාමට්ඨා, ද්වෙ සච්චා සියා පරාමාසවිප්පයුත්ත පරාමට්ඨා, සියා න වත්තබ්බා පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨාති'පි පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨාති'පි; ද්වෙ සච්චා සාරම්මණා, නිරොධ සච්චං අනාරම්මණං; දුක්ඛසච්චං සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං, තීණි

සච්චානි නො චිත්තා, දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තං, සියා නො චිත්තං, ද්වෙ සච්චා චෙතසිකා, නිරොධසච්චං අචෙතසිකං, දුක්ඛසච්චං සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං; ද්වෙ සච්චා චිත්තසම්පයුත්තා, නිරොධසච්චං චිත්තවිප්පයුත්තං, දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසම්පයුත්තං සියා චිත්ත විප්පයුත්තං, සියා න වත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පයුත්තන්ති'පි චිත්තෙන විප්පයුත්තන්ති'පි.

ද්වෙ සච්චා චිත්තසංසට්ඨා, නිරොධසච්චං චිත්තවිසංසට්ඨං, දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසට්ඨං, සියා චිත්ත විසංසට්ඨං, සියා න වත්තබ්බං චිත්තෙන සංසට්ඨන්ති'පි චිත්තෙන විසංසට්ඨන්ති'පි, ද්වෙ සච්චා චිත්තසමුට්ඨානා, නිරොධසච්චං නො චිත්ත සමුට්ඨානං; දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානං, ද්වෙ සච්චා චිත්තසහභුනො, නිරොධසච්චං නො චිත්තසහභූ, දුක්ඛ සච්චං සියා චිත්තසහභූ, සියා නො චිත්තසහභූ; ද්වෙ සච්චා චිත්තානුපරිවත්තිනො, නිරොධසච්චං නො චිත්තානුපරිවත්ති, දුක්ඛ සච්චං සියා චිත්තානුපරිවත්ති, සියා නො චිත්තානුපරිවත්ති; ද්වෙ සච්චා චිත්ත සංසට්ඨසමුට්ඨානා, නිරොධසච්චං නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, ද්වෙ සච්චා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභුනො, නිරොධසච්චං නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභූ, දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභූ, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභූ, ද්වෙ සච්චා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, නිරොධසච්චං නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්ති; දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්ති, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්ති; තීණි සච්චානි බාහිරා, දුක්ඛ සච්චං සියා අජ්ඣත්තිකං, සියා බාහිරං, තීණි සච්චානි නො උපාදා, දුක්ඛසච්චං සියා උපාදා, සියා නො උපාදා; තීණි සච්චානි අනුපාදින්නා, දුක්ඛ සච්චං සියා උපාදින්නං, සියා අනුපාදින්නං; සමුදයසච්චං උපාදානං, ද්වෙ සච්චා නො උපාදානා; දුක්ඛසච්චං සියා උපාදානං සියා නො උපාදානං, ද්වෙ සච්චා උපාදානියා, ද්වෙ සච්චා අනුපාදානියා; ද්වෙ සච්චා උපාදාන විප්පයුත්තා, ද්වෙ සච්චා සියා උපාදානසම්පයුත්තා; සියා උපාදානවිප්පයුත්තා; සමුදයසච්චං උපාදානං චෙව උපාදානියඤ්ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියාතිපි, උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානානි'පි, දුක්ඛසච්චං සියා උපාදානං චෙව උපාදානියඤ්ච සියා උපාදානියං චෙව නො ච උපාදානං.

සමුදයසච්චං සියා උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තඤ්ච, සියා න වත්තබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තන්ති'පි උපාදානසම්පයුත්තඤ්චෙව නො ච උපාදානන්තිපි, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානසම්පයුත්තා තිපි උපාදානසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදානා තිපි, දුක්ඛ සච්චං සියා උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තං ච සියා උපාදානසම්පයුත්තං චෙව නො ච උපාදානං; සියා න වත්තබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානසම්පයුත්තන්තිපි, උපාදානසම්පයුත්තං චෙව නො ච උපා

දානානීති'පි; ද්වෙ සච්චා උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියා, ද්වෙ සච්චා සියා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියා, සියා න වත්තබ්බා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියාති'පි උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියාති'පි, සමුදයසච්චං කිලෙසො, ද්වෙ සච්චා නො කිලෙසා, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො සියා නො කිලෙසො, ද්වෙ සච්චා සංකිලෙසිකා, ද්වෙ සච්චා අසංකිලෙසිකා සමුදයසච්චං සංකිලිට්ඨං ද්වෙ සච්චා අසංකිලිට්ඨා. දුක්ඛසච්චං සියා සංකිලිට්ඨං සියා අසංකිලිට්ඨං, සමුදයසච්චං කිලෙසසම්පයුත්තං, ද්වෙ සච්චා කිලෙසවිප්පයුත්තා; දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසසම්පයුත්තං සියා කිලෙසවිප්පයුත්තං.

සමුදයසච්චං කිලෙසොචෙව සංකිලෙසිකඤ්ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලෙසිකාති'පි, සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසාති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසොචෙව සංකිලෙසිකඤ්ච සියා සංකිලෙසිකං චෙව නො ච කිලෙසො; සමුදයසච්චං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨං ච, ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා කිලෙසාචෙව සංකිලිට්ඨාති'පි සංකිලිට්ඨාචෙව, නො ච කිලෙසාති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨඤ්ච, සියා සංකිලිට්ඨඤ්චෙව නො ච කිලෙසො; සියා න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨන්ති'පි සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසොති'පි; සමුදයසච්චං කිලෙසොචෙව කිලෙසසම්පයුත්තඤ්ච ද්වෙ සච්චා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙස සම්පයුත්තාති'පි, කිලෙස සම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසාති'පි; දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, සියා කිලෙසසම්පයුත්තංචෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තන්ති'පි, කිලෙසසම්පයුත්තං චෙව නො ච කිලෙසොති'පි; ද්වෙ සච්චා කිලෙස විප්පයුත්තා අසංකිලෙසිකා, සමුදය සච්චං න වත්තබ්බං කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකන්ති'පි කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකන්ති'පි, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසවිප්පයුත්ත සංකිලෙසිකං, සියා න වත්තබ්බං කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකන්ති'පි කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකන්ති'පි, ද්වෙ සච්චා න දස්සනෙන පහාතබ්බා, ද්වෙ සච්චා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා, සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බා, ද්වෙ සච්චා න භාවනාය පහාතබ්බා, ද්වෙ සච්චා සියා භාවනාය පහාතබ්බා, සියා න භාවනාය පහාතබ්බා, ද්වෙ සච්චා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, ද්වෙ සච්චා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා; ද්වෙ සච්චා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා; ද්වෙ සච්චා සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා සියා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා;

සමුදයසච්චං සවිතක්කං; නිරොධ සච්චං අවිතක්කං ද්වෙ සච්චා සියා සවිතක්කා, සියා අවිතක්කා, සමුදය සච්චං සවිචාරං, නිරොධ සච්චං අවිචාරං ද්වෙ සච්චා සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා, නිරොධසච්චං අප්පීතිකං, තීණි සච්චානි සියා සප්පීතිකා සියා අප්පීතිකා, නිරොධ-

සච්චං න පීතිසහගතං, තීණි සච්චානි සියා පීතිසහගතා සියා න පීති සහගතා, නිරොධසච්චං න සුඛසහගතං, තීණි සච්චානි සියා සුඛසහ- ගතා සියා න සුඛසහගතා, නිරොධසච්චං න උපෙක්ඛාසහගතා, තීණි සච්චානි සියා උපෙක්ඛා සහගතා, සියා න උපෙක්ඛා සහගතා, සමුදය සච්චං කාමාවචරං, ද්වෙ සච්චා න කාමාවචරා, දුක්ඛ සච්චං සියා කාමාවචරං, සියා න කාමාවචරං, තීණි සච්චානි න රූපාවචරා, දුක්ඛ සච්චං සියා රූපාවචරං; සියා න රූපාවචරං, තීණි සච්චානි න අරූපා- වචරා, දුක්ඛසච්චං සියා අරූපාවචරං, සියා න අරූපාවචරං, ද්වෙ සච්චා පරියාපන්නා, ද්වෙ සච්චා අපරියාපන්නා; මග්ග සච්චං නිය්‍යානිකං, තීණි සච්චානි අනිය්‍යානිකා, මග්ගසච්චං නියතං, නිරොධසච්චං අනියතං, ද්වෙ සච්චා සියා නියතා, සියා අනියතා, ද්වෙ සච්චා සඋත්තරා, ද්වෙ සච්චා අනුත්තරා, සමුදයසච්චං සරණං, ද්වෙ සච්චා අරණා, දුක්ඛසච්චං සියා සරණං සියා අරණන්ති.

පඤ්හපුච්ඡකං

සච්චවිභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

---

5 ඉන්ද්‍රිය විභඞ්ගො

බාවීසතින්ද්‍රියානි, චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සුඛින්ද්‍රියං දුක්ඛින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං දොමනස්සින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සා- මීතින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං චක්ඛුන්ද්‍රියං? යං චක්ඛු චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො —පෙ— සුඤ්ඤො ගාමො පෙසො- ඉදං වුච්චති චක්ඛුන්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං සොතින්ද්‍රියං? —පෙ— ඝාණින්ද්‍රියං —පෙ – ජිව්හින්ද්‍රියං —පෙ— කායින්ද්‍රියං? යො කායො චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො —පෙ— සුඤ්ඤො ගාමො පෙසො – ඉදං වුච්චති කායින්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං මනින්ද්‍රියං? එකවිධෙන මනින්ද්‍රියං, ඵස්සසම්පයුත්තං, දුවිධෙන මනින්ද්‍රියං, අත්ථි සහෙතුකං, අත්ථි අහෙතුකං, තිවිධෙන මනින්ද්‍රියං, අත්ථි කුසලං, අත්ථි අකුසලං, අත්ථි අව්‍යාකතං, චතුබ්බිධෙන මනින්ද්‍රියං, අත්ථි කාමාවචරං, අත්ථි රූපාවචරං, අත්ථි අරූපාවචරං අත්ථි අපරියාපන්නං. පඤ්චවිධෙන මනින්ද්‍රියං, අත්ථි සුඛින්ද්‍රිය සම්ප යුත්තං, අත්ථි දුක්ඛින්ද්‍රියසම්පයුත්තං, අත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රිය සම්පයුත්තං, අත්ථි දොමනස්සින්ද්‍රියසම්පයුත්තං, අත්ථි උපෙක්ඛින්ද්‍රියසම්පයුත්තං. ඡබ්බි- ධෙන මනින්ද්‍රියං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනොවිඤ්ඤාණං — එවං ඡබ්බිධෙන

මනින්ද්‍රියං සත්තවිධෙන මනින්ද්‍රියං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු—එවං සත්තවිධෙන මනින්ද්‍රියං, අට්ඨවිධෙන මනින්ද්‍රියං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං, අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං, මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු—එවං අට්ඨවිධෙන මනින්ද්‍රියං, නවවිධෙන මනින්ද්‍රියං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අව්‍යාකතා—එවං නවවිධෙන මනින්ද්‍රියං, දසවිධෙන මනින්ද්‍රියං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං, අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු, අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අව්‍යාකතා—එවං දසවිධෙන මනින්ද්‍රියං, යථා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තථා විත්ථාරො —පෙ— එවං බහුවිධෙන මනින්ද්‍රියං —ඉදං වුච්චති මනින්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං ජීවිතින්ද්‍රියං? ජීවිතින්ද්‍රියං දුවිධෙන අත්ථි රූප ජීවිතින්ද්‍රියං, අත්ථි අරූප ජීවිතින්ද්‍රියං, තත්ථ කතමං රූපජීවිතින්ද්‍රියං? යො තෙසං රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං—ඉදං වුච්චති රූප ජීවිතින්ද්‍රියං; තත්ථ කතමං අරූප ජීවිතින්ද්‍රියං? යො තෙසං අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතින්ද්‍රියං—ඉදං වුච්චති අරූප ජීවිතින්ද්‍රියං—ඉදං වුච්චති ජීවිතින්ද්‍රියං. තත්ථ කතමං ඉත්ථින්ද්‍රියං? ඉත්ථියා ඉත්ථි ලිඞ්ගං ඉත්ථි නිමිත්තං ඉත්ථි කුත්තං ඉත්ථාකප්පො ඉත්ථත්තං ඉත්ථිභාවො - ඉදං වුච්චති ඉත්ථින්ද්‍රියං; තත්ථ කතමං පුරිසින්ද්‍රියං? යං පුරිසස්ස පුරිසලිඞ්ගං පුරිසනිමිත්තං පුරිසකුත්තං පුරිසාකප්පො පුරිසත්තං පුරිසභාවො – ඉදං වුච්චති පුරිසින්ද්‍රියං; තත්ථ කතමං සුඛින්ද්‍රියං? යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—ඉදං වුච්චති සුඛින්ද්‍රියං; තත්ථ කතමං දුක්ඛින්ද්‍රියං? යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා – ඉදං වුච්චති දුක්ඛින්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං සොමනස්සින්ද්‍රියං? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—ඉදං වුච්චති සොමනස්සින්ද්‍රියං; තත්ථ කතමං දොමනස්සින්ද්‍රියං? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතො සම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා —ඉදං වුච්චති දොමනස්සින්ද්‍රියං. තත්ථ කතමං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං? යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා ඉදං වුච්චති උපෙක්ඛින්ද්‍රියං. තත්ථ කතමං සද්ධින්ද්‍රියං? යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධා සද්ධින්ද්‍රියං සද්ධාබලං -- ඉදං වුච්චති සද්ධින්ද්‍රියං. තත්ථ කතමං විරියින්ද්‍රියං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො

උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තච්ඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං—ඉදං වුච්චති විරියින්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං සතින්ද්‍රියං? යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති—ඉදං වුච්චති සතින්ද්‍රියං. තත්ථ කතමං සමාධින්ද්‍රියං? යා චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි—ඉදං වුච්චති සමාධින්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං පඤ්ඤින්ද්‍රියං? යා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති පඤ්ඤින්ද්‍රියං තත්ථ කතමං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං? යා තෙසං ධම්මානං අනඤ්ඤාතානං අදිට්ඨානං අප්පත්තානං අවිදිතානං අසච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—ඉදං වුච්චති අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං.

තත්ථ කතමං අඤ්ඤින්ද්‍රියං? යා තෙසං ධම්මානං ඤාතානං දිට්ඨානං පත්තානං විදිතානං සච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—ඉදං වුච්චති අඤ්ඤින්ද්‍රියං. තත්ථ කතමං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං? යා තෙසං ධම්මානං අඤ්ඤාතාවීනං දිට්ඨානං පත්තානං විදිතානං සච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—ඉදං වුච්චති අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං.

අභිධම්මභාජනියං.

බාවිසතින්ද්‍රියානි - චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං. ඉත්ථින්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, සුඛින්ද්‍රියං දුක්ඛින්ද්‍රියං, සොමනස්සින්ද්‍රියං, දොමනස්සින්ද්‍රියං, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං, විරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං, අඤ්ඤින්ද්‍රියං, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං,

බාවීසතීනං ඉන්ද්‍රියානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අබ්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා කති අරණා? දසින්ද්‍රියා අබ්‍යාකතා, දොමනස්සින්ද්‍රියං අකුසලං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං කුසලං, චත්තාරින්ද්‍රියා සියා කුසලා, සියා අබ්‍යාකතා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අබ්‍යාකතා, ද්වාදසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා-

තිපි. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. තීණින්ද්‍රියා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. ජීවිතින්ද්‍රියං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා න වත්තබ්බං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති'පි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති'පි- අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්ති'පි සත්තින්ද්‍රියා නෙව විපාක න විපාක ධම්මධම්මා, තීණින්ද්‍රියා විපාකා, ද්වින්ද්‍රියා විපාක ධම්මධම්මා, අඤ්ඤින්ද්‍රියං සියා විපාකං සියා විපාක ධම්මධම්මං, නවින්ද්‍රියා සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්මධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මා. නවින්ද්‍රියා උපාදින්නුපාදානියා, දොමනස්සින්ද්‍රියං අනුපාදින්නුපාදානියං, තීණින්ද්‍රියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා, නවින්ද්‍රියා සියා උපාදින්නුපාදානියා සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා, නවින්ද්‍රියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකං, තීණින්ද්‍රියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා, තීණින්ද්‍රියා සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා,

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා, නවින්ද්‍රියා අවිතක්කඅවිචාරා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සවිතක්ක සවිචාරං, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සියා සවිතක්කසවිචාරං සියා අවිතක්ක අවිචාරං, එකාදසින්ද්‍රියා සියා සවිතක්කසවිචාරා සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා. එකා දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා පීතිසහගතාති'පි සුඛසහගතාති'පි උපෙක්ඛා සහගතාති'පි. සොමනස්සින්ද්‍රියං සියා පීතිසහගතං න සුඛසහගතං න උපෙක්ඛාසහගතං සියා න වත්තබ්බං පීතිසහගතන්ති. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පීතිසහගතා සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා. චත්තාරින්ද්‍රියා සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා. සියා න වත්තබ්බා පීති සහගතාති'පි සුඛසහගතාති'පි උපෙක්ඛාසහගතාති'පි. පණ්ණරසින්ද්‍රියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සියා දස්සනෙන පහාතබ්බං, සියා භාවනාය පහාතබ්බං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා, සියා භාවනාය පහාතබ්බා, සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකං, සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකං.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බ හෙතුකා. දසින්ද්‍රියා නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො, දොමනස්සින්ද්‍රියං ආචයගාමි, අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං අපචයගාමි, අඤ්ඤින්ද්‍රියං සියා

අපචයගාමි, සියා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමි, නවින්ද්‍රියා සියා ආචයගාමිනො, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො, දසින්ද්‍රියා නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, ද්වින්ද්‍රියා සෙක්ඛා, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අසෙක්ඛං, නවින්ද්‍රියා සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා සියා නෙව සෙක්ඛා නා සෙක්ඛා. දසින්ද්‍රියා පරිත්තා, තීණින්ද්‍රියා අප්පමාණා, නවින්ද්‍රියා සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා, සියා අප්පමාණා. සත්තින්ද්‍රියා අනාරම්මණා, ද්වින්ද්‍රියා පරිත්තාරම්මණා, තීණින්ද්‍රියා අප්පමාණාරම්මණා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සියා පරිත්තාරම්මණං, සියා මහග්ගතාරම්මණං න අප්පමාණාරම්මණං. සියා න වත්තබ්බං පරිත්තාරම්මණන්ති'පි මහග්ගතාරම්මණන්ති'පි, නවින්ද්‍රියා සියා පරිත්තාරම්මණා සියා මහග්ගතාරම්මණා සියා අප්පමාණාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා පරිත්තාරම්මණාති'පි මහග්ගතාරම්මණාති'පි අප්පමාණාරම්මණාති'පි නවින්ද්‍රියා මජ්ඣිමා, දොමනස්සින්ද්‍රියං හීනං, තීණින්ද්‍රියා පණීතා, තීණින්ද්‍රියා සියා මජ්ඣිමා, සියා පණීතා.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා හීනා, සියා මජ්ඣිමා, සියා පණීතා, දසින්ද්‍රියා අනියතා, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං සම්මත්තනියතං, චත්තාරින්ද්‍රියා සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සියා මිච්ඡත්තනියතං, සියා අනියතං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා මිච්ඡත්තනියතා, සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා, සත්තින්ද්‍රියා අනාරම්මණා, චත්තාරින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාති'පි මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතිනොති'පි, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං න මග්ගාරම්මණං, සියා මග්ගහෙතුකං, සියා මග්ගාධිපති, සියා න වත්තබ්බං මග්ගහෙතුකන්ති'පි මග්ගාධිපතීති'පි, අඤ්ඤින්ද්‍රියං න මග්ගාරම්මණං සියා මග්ගහෙතුකං, සියා මග්ගාධිපති, සියා න වත්තබ්බං මග්ගහෙතුකන්ති පි මග්ගාධිපතීති'පි, නවින්ද්‍රියා සියා මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො. සියා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාති'පි මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතිනොති'පි, දසින්ද්‍රියා සියා උප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො, න වත්තබ්බා අනුප්පන්නාති, ද්වින්ද්‍රියා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා. න වත්තබ්බා උප්පාදිනොති, දසින්ද්‍රියා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො. සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා. සත්තින්ද්‍රියා අනාරම්මණා, ද්වින්ද්‍රියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාතිපි, අනාගතාරම්මණාති'පි, පච්චුප්පන්නාරම්මණාති'පි. දසින්ද්‍රියා සියා අතීතාරම්මණා, සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා. සියා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණාති'පි, සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, සත්තින්ද්‍රියා අනාරම්මණා තීණින්ද්‍රියා බහිද්ධාරම්මණා, චත්තාරින්ද්‍රියා සියා අජ්ඣත්තාරම්මණා, සියා බහිද්ධාරම්මණා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා. අට්ඨින්ද්‍රියා සියා අජ්ඣත්තාරම්මණා, සියා බහිද්ධාරම්මණා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අජ්ඣත්තාරම්මණාති'පි බහිද්ධාරම්මණාති'පි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණාති'පි, පඤ්චින්ද්‍රියා අනිදස්සන සප්පටිඝා, සත්තරසින්ද්‍රියා අනිදස්සන

අප්පටිඝා, චත්තාරින්ද්‍රියා හෙතු, අට්ඨාරසින්ද්‍රියා න හෙතු, සත්තින්ද්‍රියා සහෙතුකා, නවින්ද්‍රියා අහෙතුකා.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා, සත්තින්ද්‍රියා හෙතුසම්පයුත්තා, නවින්ද්‍රියා හෙතුවිප්පයුත්තා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා හෙතුසම්පයුත්තා, සියා හෙතුවිප්පයුත්තා, චත්තාරින්ද්‍රියා හෙතුචෙව සහෙතුකා ච, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා හෙතුචෙව සහෙතුකාති'පි, සහෙතුකාචෙව න ච හෙතූති'පි තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා හෙතු චෙව සහෙතුකාති, සහෙතුකාචෙව න ච හෙතු, ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා හෙතුචෙව සහෙතුකාති. සියා සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා සහෙතුකාචෙව න ච හෙතූති චත්තාරින්ද්‍රියා හෙතුචෙව හෙතු සම්පයුත්තා ච, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා හෙතුචෙව හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූති'පි, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා හෙතුචෙව හෙතුසම්පයුත්තාති හෙතු සම්පයුත්තාචෙව න ච හෙතු, ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා හෙතුචෙව හෙතු සම්පයුත්තාති සියා හෙතුසම්පයුත්තාචෙව න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා හෙතුසම්පයුත්තාචෙව න ච හෙතූති. නවින්ද්‍රියා න හෙතු අහෙතුකා, තීණින්ද්‍රියා න හෙතු සහෙතුකා, චත්තාරින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාති'පි න හෙතු අහෙතුකාති'පි.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා, සප්පච්චයා සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, පඤ්චින්ද්‍රියා සප්පටිඝා, සත්තරසින්ද්‍රියා අප්පටිඝා, සත්තින්ද්‍රියා රූපා, චුද්දසින්ද්‍රියා අරූපා, ජීවිතින්ද්‍රියා සියා රූපං, සියා අරූපං, දසින්ද්‍රියා ලොකියා. තීණින්ද්‍රියා ලොකුත්තරා, නවින්ද්‍රියා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, නො ආසවා, දසින්ද්‍රියා සාසවා තීණින්ද්‍රියා අනාසවා නවින්ද්‍රියා සියා සාසවා, සියා අනාසවා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා ආසව විප්පයුත්තා, දොමනස්සින්ද්‍රියං ආසවසම්පයුත්තං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ආසව සම්පයුත්තා, සියා ආසව විප්පයුත්තා දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවාචෙව සාසවාති, සාසවාචෙව නො ච ආසවාති, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති'පි සාසවා චෙව නො ච ආසවාති'පි, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති, සියා සාසවා චෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා සාසවා චෙව නො ච ආසවාති, පණ්ණරසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තාති'පි ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති'පි, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තන්ති ආසව සම්පයුත්තං චෙව නො ච ආසවො, ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තාති, සියා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති, නවින්ද්‍රියා ආසව විප්පයුත්තසාසවා, තීණින්ද්‍රියා ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවා, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං ආසවවිප්පයුත්ත සාසවන්ති'පි ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවන්ති'පි, තීණින්ද්‍රියා සියා ආසවවිප්පයුත්ත සාසවා සියා ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවා.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ආසව විප්පයුත්තා සාසවා සියා ආසව විප්පයුත්ත අනාසවා, සියා න වත්තබ්බා ආසව විප්පයුත්ත සාසවාති'පි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවාති'පි නො සඤ්ඤොජනා, දසින්ද්‍රියා සඤ්ඤොජනියා, තිණින්ද්‍රියා අසංයොජනියා, නවින්ද්‍රියා සියා සංයොජනියා, සියා අසංයොජනියා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා සංයොජන විප්පයුත්තා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සංයොජන සම්පයුත්තං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සංයොජන සම්පයුත්තා සියා සංයොජනවිප්පයුත්තා, දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයොජනා චෙව සංයොජනියාති, සංයොජනියා චෙව නො ච සංයොජනා, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සඤ්ඤොජනාචෙව සඤ්ඤොජනියාතිපි සඤ්ඤොජනියා චෙව නොච සංයොජනාතිපි. නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයොජනාචෙව සංයොජනියාති, සියා සංයොජනියා චෙව නො ච සංයොජනා, සියා න වත්තබ්බා සංයොජනියා චෙව නො ච සංයොජනාති. පණ්ණරසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයොජනාචෙ'ව සංයොජනසම්පයුත්තාති'පි සංයොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සංයොජනාතිපි, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං සංයොජනං චෙව සංයොජනසම්පයුත්තන්ති සංයොජනසම්පයුත්තං චෙව නො ච සංයොජනං, ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයොජනා චෙව සඤ්ඤොජන සම්පයුත්තාති, සියා සඤ්ඤොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සංයොජනා, සියා න වත්තබ්බා සංයොජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සංයොජනාති, නවින්ද්‍රියා සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියා, තීණින්ද්‍රියා සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියා, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියන්තිපි සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියන්ති'පි, තිණින්ද්‍රියා සියා සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියා, සියා සංයොජනවිප්පයුත්ත අසංයොජනියා.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියා සියා සංයොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියා, සියා න වත්තබ්බා සංයොජන විප්පයුත්ත සංයොජනියාති'පි, සඤ්ඤොජන විප්පයුත්ත අසංයොජනියාති'පි, නො ගන්ථා, දසින්ද්‍රියා ගන්ථනියා, තීණින්ද්‍රියා අගන්ථනියා, නවින්ද්‍රියා සියා ගන්ථනියා, සියා අගන්ථනියා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා ගන්ථවිප්පයුත්තා, දොමනස්සින්ද්‍රියං ගන්ථසම්පයුත්තං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ගන්ථසම්පයුත්තා, සියා ගන්ථවිප්පයුත්තා, දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ගන්ථාචෙ'ව ගන්ථනියාති— ගන්ථනියාචෙව නො ච ගන්ථා, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ගන්ථාචෙව ගන්ථනියාති'පි ගන්ථනියාචෙව නො ච ගන්ථාති'පි, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ගන්ථාචෙව ගන්ථනියාති, සියා ගන්ථනියා චෙව නො ච ගන්ථා, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථනියාචෙව නො ච ගන්ථාති, පණ්ණරසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ගන්ථාචෙව ගන්ථසම්පයුත්තාති'පි ගන්ථ සම්පයුත්තාචෙව නො ච ගන්ථාති'පි, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං ගන්ථොචෙව ගන්ථසම්පයුත්තන්ති ගන්ථසම්පයුත්තං චෙව නො ච ගන්ථො,

ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ගන්ථාචෙව ගන්ථසම්පයුත්තාති, සියා ගන්ථසම්පයුත්තා චෙව නො ච ගන්ථා, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථසම්පයුත්තා

චෙව නො ච ගන්ථා ති, නවින්ද්‍රියා ගන්ථවිප්පයුත්තගන්ථනියා, තීණින්ද්‍රියා, ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියා, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං ගන්ථවිප්ප-යුත්ත ගන්ථනියන්ති'පි ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියන්ති'පි, තීණින්ද්‍රියා සියා ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියා සියා ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියා සියා ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියා, සියා න වත්තබ්බා ගන්ථවිප්පයුත්ත ගන්ථනියාති'පි ගන්ථවිප්පයුත්ත අගන්ථනියා ති'පි නො ඔඝා —පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා, දසින්ද්‍රියා නීවරණියා, තීණින්ද්‍රියා අනීවරණියා, නවින්ද්‍රියා සියා නීවරණියා, සියා අනීවරණියා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා නීවරණ විප්පයුත්තා, දොමනස්සින්ද්‍රියං නීවරණ සම්පයුත්තං,

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා නීවරණ සම්පයුත්තා සියා නීවරණ විප්පයුත්තා, දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා නීවරණාචෙව නීවරණියාති, නීවරණියාචෙව නො ච නීවරණා, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා නීවරණා චෙව නීවරණියාති'පි නීවර-ණියාචෙව නො ච නීවරණාති'පි, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා නීවරණාචෙව නීවරණියාති, සියා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණා, සියා න වත්තබ්බා නීවරණියා චෙව නො ච නීවරණාති, පණ්ණරසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා නීවරණාචෙව නීවරණසම්පයුත්තාති'පි නීවරණසම්පයුත්තාචෙව නො ච නීවරණාති'පි, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං නීවරණංචෙව නීවරණසම්ප-යුත්තන්ති නීවරණසම්පයුත්තංචෙව නො ච නීවරණං, ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා නීවරණාචෙව නීවරණසම්පයුත්තාති, සියා නීවරණසම්ප යුත්තාචෙව නො ච නීවරණා, සියා න වත්තබ්බා නීවරණසම්පයුත්තා චෙව නො ච නීවරණාති, නවින්ද්‍රියා නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියා, තීණින්ද්‍රියා නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියා, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං නීවරණවිප්පයුත්ත නීවරණියන්ති'පි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණි යන්ති'පි, තීණින්ද්‍රියා සියා නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියා, සියා නීව-රණ විප්පයුත්ත අනීවරණියා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා නීවරණ විප්පයුත්ත නීවරණියා, සියා නීවරණවිප්පයුත්ත අනීවරණියා, සියා න වත්තබ්බා නීවරණවිප්පයුත්ත නීවරණියාති'පි නීවරණ විප්පයුත්ත අනීවරණියා ති'පි, නො පරාමාසා, දසින්ද්‍රියා පරාමට්ඨා, තීණින්ද්‍රියා අපරාමට්ඨා, නවින්ද්‍රියා සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා, සොළසින්ද්‍රියා පරාමාස විප්පයුත්තා.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාස සම්පයුත්තා සියා පරාමාස විප්පයුත්තා දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා පරාමාසාචෙව පරාමට්ඨාති, පරාමට්ඨාචෙව නො ච පරාමාසා, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා පරාමාසාචෙව පරාමට්ඨාති'පි, පරා-මට්ඨාචෙව නො ච පරාමාසාති'පි, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා පරාමාසා චෙව පරාමට්ඨාති, සියා පරාමට්ඨා චෙව නො ච පරාමාසා, සියා න වත්තබ්බා පරාමට්ඨාචෙව නො ච පරාමාසාති, දසින්ද්‍රියා පරාමාස විප්ප-යුත්ත පරාමට්ඨා, තීණින්ද්‍රියා පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨා, තීණි-

න්ද්‍රියා සියා පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨා සියා පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨා සියා පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨා, සියා න වත්තබ්බා පරාමාස විප්පයුත්ත පරාමට්ඨාති'පි පරාමාස විප්පයුත්ත අපරාමට්ඨාති'පි, සත්තින්ද්‍රියා අනාරම්මණා, චුද්දසින්ද්‍රියා සාරම්මණා, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා සාරම්මණං සියා අනාරම්මණං, එකවීසතින්ද්‍රියා නො චිත්තා, මනින්ද්‍රියං චිත්තං, තෙරසින්ද්‍රියා චෙතසිකා, අට්ඨින්ද්‍රියා අචෙතසිකා, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං. තෙරසින්ද්‍රියා චිත්ත සම්පයුත්තා. සත්තින්ද්‍රියා චිත්තවිප්පයුත්තා, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තසම්පයුත්තං සියා චිත්තවිප්පයුත්තං, මනින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පයුත්තන්ති'පි, චිත්තෙන විප්පයුත්තන්ති'පි, තෙරසින්ද්‍රියා චිත්තසංසට්ඨා, සත්තින්ද්‍රියා චිත්තවිසංසට්ඨා. ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තසංසට්ඨං, සියා චිත්තවිසංසට්ඨං, මනින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං චිත්තෙන සංසට්ඨන්ති'පි චිත්තෙන විසංසට්ඨන්ති'පි, තෙරසින්ද්‍රියා චිත්තසමුට්ඨානා, අට්ඨින්ද්‍රියා නො චිත්තසමුට්ඨානා, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානං තෙරසින්ද්‍රියා චිත්තසහභුනො, අට්ඨින්ද්‍රියා නො චිත්තසහභුනො, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තසහභු සියා නො චිත්තසහභු, තෙරසින්ද්‍රියා චිත්තානුපරිවත්තිනො, අට්ඨින්ද්‍රියා නො චිත්තානුපරිවත්තිනො. ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තානුපරිවත්ති. සියා නො චිත්තානුපරිවත්ති, තෙරසින්ද්‍රියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, අට්ඨින්ද්‍රියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, තෙරසින්ද්‍රියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභුනො, අට්ඨින්ද්‍රියා නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨාන සහභුනො, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානසහභු, සියා නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානසහභු. තෙරසින්ද්‍රියා චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, අට්ඨින්ද්‍රියා නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිවත්ති, සියා නො චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිවත්ති,

ඡ ඉන්ද්‍රියා අජ්ඣත්තිකා, සොළසින්ද්‍රියා බාහිරා, සත්තින්ද්‍රියා උපාදා, චුද්දසින්ද්‍රියා නො උපාදා, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා උපාදා, සියා නො උපාදා, නවින්ද්‍රියා උපාදින්නා, චත්තාරින්ද්‍රියා අනුපාදින්නා, නවින්ද්‍රියා සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා, නො උපාදානා, දසින්ද්‍රියා උපාදානියා, තීණින්ද්‍රියා අනුපාදානියා, නවින්ද්‍රියා සියා උපාදානියා, සියා අනුපාදානියා, සොළසින්ද්‍රියා උපාදාන විප්පයුත්තා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා උපාදාන සම්පයුත්තා සියා උපාදාන විප්පයුත්තා, දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියාති උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියාති'පි, උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානාති'පි, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා උපාදානා චෙව උපාදානියාති, සියා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා, දසින්ද්‍රියා සියා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානා, සියා න වත්තබ්බා උපාදානියා චෙව නො ච උපාදානාති,

සොළසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා උපාදින්නාචෙව උපාදින්නසම්පයුත්තාති'පි උපාදින්නසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදින්නාති'පි, ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා උපාදින්නා චෙව උපාදින්න සම්පයුත්තාති, සියා උපාදින්නසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදින්නා, සියා න වත්තබ්බා උපාදින්නසම්පයුත්තා චෙව නො ච උපාදින්නාති, දසින්ද්‍රියා උපාදින්නවිප්පයුත්තඋපාදානියා, තීණින්ද්‍රියා උපාදින්න විප්පයුත්ත අනුපාදානියා, තීණින්ද්‍රියා සියා උපාදින්න විප්පයුත්ත උපාදානියා, සියා උපාදින්න විප්පයුත්ත අනුපාදානියා.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා උපාදින්නවිප්පයුත්ත උපාදානියා, සියා උපාදින්න විප්පයුත්ත අනුපාදානියා, සියා න වත්තබ්බා උපාදින්න විප්පයුත්ත උපාදානියාති'පි උපාදින්න විප්පයුත්ත අනුපාදානියාති'පි, නො කිලෙසා, දසින්ද්‍රියා සංකිලෙසිකා, තීණින්ද්‍රියා අසංකිලෙසිකා, නවින්ද්‍රියා සියා සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලෙසිකා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා අසංකිලිට්ඨා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සංකිලිට්ඨං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සංකිලිට්ඨා සියා අසංකිලිට්ඨා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා කිලෙසවිප්පයුත්තා, දොමනස්සින්ද්‍රියං කිලෙසසම්පයුත්තං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙසසම්පයුත්තා සියා කිලෙසවිප්පයුත්තා, දසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලෙසිකාති සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසා, තීණින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා කිලෙසාචෙව සංකිලෙසිකාති'පි සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසාති'පි, නවින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලෙසිකාති සියා සංකිලෙසිකාචෙව නො ච කිලෙසා, සියා න වත්තබ්බා සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසාති, පණ්ණරසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලිට්ඨාති'පි සංකිලිට්ඨාචෙව නො ච කිලෙසාති'පි, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨනාති, සංකිලිට්ඨඤ්චෙව නො ච කිලෙසො.

ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා කිලෙසාචෙව සංකිලිට්ඨාති, සියා සංකිලිට්ඨාචෙව නො ච කිලෙසා, සියා න වත්තබ්බා සංකිලිට්ඨා චෙව නො ච කිලෙසාති, පණ්ණරසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තාති'පි කිලෙස සම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසාති'පි, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තනාති, කිලෙස සම්පයුත්තං චෙව නො ච කිලෙසො,

ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තාති, සියා කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙස සම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසාති, නවින්ද්‍රියා කිලෙසවිප්පයුත්ත සංකිලෙසිකා, තීණින්ද්‍රියා කිලෙසවිප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකා, දොමනස්සින්ද්‍රියං න වත්තබ්බං කිලෙසවිප්පයුත්ත සංකිලෙසිකනාති'පි කිලෙස විප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකනාති'පි, තීණින්ද්‍රියා සියා කිලෙසවිප්පයුත්ත සඞ්කිලෙසිකා සියා කිලෙසවිප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙස විප්පයුත්ත සංකිලෙසිකා සියා කිලෙසවිප්පයුත්ත අසංකිලෙසිකා, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසවිප්පයුත්ත සඞ්කිලෙසිකාති'පි කිලෙස-

විප්පයුත්ත අසඞ්කිලෙසිකා'ති'පි, පණ්ණරසින්ද්‍රියා න දස්සනෙන පහාතබ්බා, සත්තින්ද්‍රියා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බා සියා න දස්සනෙන පහාතබ්බා පණ්ණරසින්ද්‍රියා න භාවනාය පහාතබ්බා, සත්තින්ද්‍රියා සියා භාවනාය පහාතබ්බා, සියා න භාවනාය පහාතබ්බා පණ්ණරසින්ද්‍රියා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, සත්තින්ද්‍රියා සියා දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා සියා න දස්සනෙන, පහාතබ්බහෙතුකා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

සත්තින්ද්‍රියා සියා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා සියා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, නවින්ද්‍රියා අවිතක්කා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සවිතක්කං, ද්වාදසින්ද්‍රියා සියා සවිතක්කා, සියා අවිතක්කා, නවින්ද්‍රියා අවිචාරා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සවිචාරං, ද්වාදසින්ද්‍රියා සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා, එකාදසින්ද්‍රියා අප්පීතිකා, එකාදසින්ද්‍රියා සියා සප්පීතිකා, සියා අප්පීතිකා, එකාදසින්ද්‍රියා න පීතිසහගතා, එකාදසින්ද්‍රියා සියා පීතිසහගතා, සියා න පීතිසහගතා, ද්වාදසින්ද්‍රියා න සුඛසහගතා, දසින්ද්‍රියා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා, ද්වාදසින්ද්‍රියා න උපෙක්ඛාසහගතා, දසින්ද්‍රියා සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛා සහගතා, දසින්ද්‍රියා කාමාවචරා, තීණින්ද්‍රියා න කාමාවචරා, නවින්ද්‍රියා සියා කාමාවචරා, සියා න කාමාවචරා, තෙරසින්ද්‍රියා න රූපාවචරා, නවින්ද්‍රියා සියා රූපාවචරා සියා න රූපාවචරා, චුද්දසින්ද්‍රියා න අරූපාවචරා, අට්ඨින්ද්‍රියා සියා අරූපාවචරා සියා න අරූපාවචරා, දසින්ද්‍රියා පරියාපන්නා, තීණින්ද්‍රියා අපරියාපන්නා, නවින්ද්‍රියා සියා පරියාපන්නා සියා අපරියාපන්නා, එකාදසින්ද්‍රියා අනිය්‍යානිකා, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං නිය්‍යානිකං දසින්ද්‍රියා සියා නිය්‍යානිකා සියා අනිය්‍යානිකා, දසින්ද්‍රියා අනියතා අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං නියතං, එකාදසින්ද්‍රියා සියා නියතා සියා අනියතා, දසින්ද්‍රියා සඋත්තරා, තීණින්ද්‍රියා අනුත්තරා, නවින්ද්‍රියා සියා සඋත්තරා සියා අනුත්තරා, පණ්ණරසින්ද්‍රියා අරණා, දොමනස්සින්ද්‍රියං සරණං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සරණා සියා අරණාති.

පඤ්හපුච්ඡකං

ඉන්ද්‍රිය විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

---

6 පච්චයාකාර විභඞ්ගො.

අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙව දුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති, එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං- අයං වුච්චති අවිජ්ජා, තත්ථ කතමෙ අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරා? පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරො කායසඞ්ඛාරො වචීසඞ්ඛාරො චිත්තසඞ්ඛාරො,

තත්ථ කතමො පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො? කුසලාචෙතනා කාමාවචරා රූපාවචරා දානමයා සීලමයා භාවනාමයා-අයං වුච්චති පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමො අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො? අකුසලා චෙතනා කාමාවචරා-අයං වුච්චති අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමො ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරො? කුසලා චෙතනා අරූපාවචරා-අයං වුච්චති ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමො කායසඞ්ඛාරො? කායසඤ්චෙතනා කායසඞ්ඛාරො වචීසඤ්චෙතනා වචීසඞ්ඛාරො මනොසඤ්චෙතනා චිත්තසඞ්ඛාරො- ඉමෙ වුච්චන්ති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා.

තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනොවිඤ්ඤාණං-ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං? අත්ථි නාමං අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො-ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චත්තාරො ච මහාභූතා චතුන්නං ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං--ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදං ච නාමං ඉදං ච රූපං-ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා සළායතනං? චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝාණායතනං ජිව්හායතනං කායායතනං මනායතනං-ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා සළායතනං.

තත්ථ කතමො සළායතන පච්චයා ඵස්සො? චක්ඛුසම්ඵස්සො සොතසම්ඵස්සො ඝාණසම්ඵස්සො ජිව්හාසම්ඵස්සො කායසම්ඵස්සො මනොසම්ඵස්සො- අයං වුච්චති සළායතනපච්චයා ඵස්සො.

තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා, සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා, ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා, ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා කායසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා-අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා

තත්ථ කතමා වෙදනා පච්චයා තණ්හා? රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා-අයං වුච්චති වෙදනා පච්චයා තණ්හා.

තත්ථ කතමං තණ්හා පච්චයා උපාදානං? කාමුපාදානං දිට්ඨුපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං- ඉදං වුච්චති තණ්හා පච්චයා උපාදානං.

තත්ථ කතමො උපාදාන පච්චයා භවො? භවො දුවිධෙන- අත්ථි කම්ම භවො අත්ථි උපපත්තිභවො. තත්ථ කතමො කම්මභවො? පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරො-අයං වුච්චති කම්මභවො, සබ්බම්පි භවගාමිකම්මං කම්මභවො, තත්ථ කතමො උපපත්තිභවො? කාමභවො රූපභවො අරූපභවො සඤ්ඤාභවො අසඤ්ඤාභවො නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤා භවො එකවොකාරභවො චතුවොකාරභවො පඤ්චවොකාරභවො-අයං වුච්චති උපපත්තිභවො—අයං වුච්චති උපාදාන පච්චයා භවො.

තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාති? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො—අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

තත්ථ කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං? අත්ථි ජරා, අත්ථි මරණං. තත්ථ කතමා ජරා?යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො—අයං වුච්චති ජරා. තත්ථ කතමං මරණං? යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා චුති චවනතා භෙදො අන්තරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා ඛන්ධානං භෙදො කලෙබරස්ස නික්ඛෙපො ජීවිතින්ද්‍රියස්ස උපච්ඡෙදො—ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයං ච ජරා ඉදං ච මරණං- ඉදං වුච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

තත්ථ කතමො සොකො? ඤාතිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොචිතත්තං අන්තොසොකො අන්තොපරිසොකො චෙතසො පරිජ්ඣායනා දොමනස්සං සොකසල්ලං—අයං වුච්චති සොකො.

තත්ථ කතමො පරිදෙවො? ඤාතිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස, ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතත්තං පරිදෙවිතත්තං වාචා පලාපො විප්පලාපො ලාලප්පො ලාලප්පනා ලාලප්පිතත්තං—අයං වුච්චති පරිදෙවො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං? යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කාය-සම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙ-දනා—ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ථ කතමං දොමනස්සං? යං චෙතසිකං අසාතං, චෙතසිකං දුක්ඛං, චෙතො සම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං, චෙතො සම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා – ඉදං වුච්චති දොමනස්සං, තත්ථ කතමො උපායාසො? ඤාතිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, රොගව්‍යස-නෙන වා ඵුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා ඵුට්ඨස්ස, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස, අඤ්ඤ-තරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස, ආයාසො උපායාසො ආයා-සිතත්තං උපායාසිතත්තං—අයං වුච්චති උපායාසො.

එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති – එවමෙ-තස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඞ්ගති හොති. සමාගමො හොති. සමොධානං හොති. පාතුභාවො හොති. තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

සුත්තන්තභාජනීයං

අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරා මරණං, එව-මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපා-දානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාම රූප පච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. **පච්චයචතුක්කං**

අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤා-ණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාම

පච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමහෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඡට්ඨායතනහෙතුකො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාම පච්චයා ඵස්සො නාම හෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණ හෙතුකං නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූප හෙතුකං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා ඵස්ස හෙතුකා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා හෙතුකා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හා හෙතුකං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාර හෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණ හෙතුකං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං නාමරූපහෙතුකං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

හෙතුචතුක්කං නිට්ඨිතං.

අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්පයුත්තා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුත්තං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණ සම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ඵස්සො නාමසම්පයුත්තො, ඵස්සපච්චයා

වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්පයුත්තා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හා සම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාර සම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපසම්පයුත්තං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්පයුත්තා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුත්තං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං නාමං නාම රූපපච්චයා සළායතනං නාමරූපසම්පයුත්තං සළායතනං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්ස සම්පයුත්තා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා සම්පයුත්තා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හා සම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භව පච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. **සම්පයුත්තචතුක්කං.**

අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං ඡට්ඨායතන පච්චයාපි නාමං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො, වෙදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාම පච්චයා ඵස්සො ඵස්සපච්චයා'පි නාමං ඵස්සපච්චයාවෙදනා වෙදනාපච්චයා පි ඵස්සො. වෙදනා පච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං උපාදාන පච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති. ජාති පච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො සඞ්ඛාරපච්චයා පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාම රූපං - නාමරූප පච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූප පච්චයා ඡට්ඨායතනං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඵස්සපච්චයාපි ඡට්ඨායතනං, ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා,

තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං සළායතන පච්චයා'පි නාමරූපං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං, ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයාපි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

අඤ්ඤමඤ්ඤ චතුක්කං.

සඞ්ඛාරපච්චයා අවිජ්ජා —පෙ— විඤ්ඤාණපච්චයා අවිජ්ජා —පෙ— නාමපච්චයා අවිජ්ජා —පෙ— ඡට්ඨායතන පච්චයා අවිජ්ජා – පෙ— ඵස්සපච්චයා අවිජ්ජා —පෙ— වෙදනා පච්චයා අවිජ්ජා පෙ— තණ්හා පච්චයා අවිජ්ජා – පෙ—උපාදානපච්චයා අවිජ්ජා—පෙ—අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

මාතිකා

කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා. -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අප්පටිවෙධො අසඞ්ගාහණා අපරියොගාහණා අසමපෙක්ඛණා අපච්චක්ඛකම්මං දුම්මෙජ්ඣං බාල්‍යං අසම්පජඤ්ඤං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං– අයං වුච්චති අවිජ්ජා, තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං – අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා

සඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං? වෙදනා-ක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං. තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං—අයං වුච්චති ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො, තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතො සම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා.

තත්ථ කතමා වෙදනාපච්චයා තණ්හා? යො රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොධො නන්දී නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං? යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහණං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකායිකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං ගාහො පතිට්ඨාහො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡත්තං තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො—ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං, තත්ථ කතමො උපාදානපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා උපාදානං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො—අයං වුච්චති උපාදානපච්චයා භවො.

තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාති? යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො. අයං වුච්චති භව පච්චයා ජාති, තත්ථ කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං? අත්ථි ජරා අත්ථි මරණං. තත්ථ කතමා ජරා? යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණතා ආයුනො සංහානි- අයං වුච්චති ජරා. තත්ථ කතමං මරණං? යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං- ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං ඉදං වුච්චති ජාති පච්චයා ජරා මරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති - එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඞ්ගති හොති. සමාගමො හොති. සමොධානං හොති. පාතුභාවො හොති. තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵස්සො ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා භවො, භව පච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරා මරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා?

යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජා ලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං— අයං වුච්චති අවිජ්ජා, තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං— අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො— ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා ඵස්සොති, තත්ථ කතමං නාමං? ඨපෙත්වා ඵස්සං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො— ඉදං වුච්චති නාමං, තත්ථ කතමො නාමපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං අයං වුච්චති නාමපච්චයා ඵස්සො. —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජා ලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං— අයං වුච්චති අවිජ්ජා, තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං? අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො සොතායතනස්ස උපචයො ඝාණායතනස්ස උපචයො ජිව්හායතනස්ස උපචයො කායායතනස්ස උපචයො—යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං ඉදං වුච්චති රූපං— ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං — ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනන්ති:— අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො— සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො— ඉදං වුච්චති නාමං, තත්ථ කතමං රූපං? යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති — ඉදං වුච්චති රූපං,— ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති නාම රූපං, තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු— ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං— අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා

ඵස්සො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස, දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජා ලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං- අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං - අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු- ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං? අත්ථි නාමං අත්ථි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො- ඉදං වුච්චති නාමං, තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො —පෙ— කායායතනස්ස උපචයො යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්ත හෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං—ඉදං වුච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සළායතනන්ති අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො— ඉදං වුච්චති නාමං තත්ථ කතමං රූපං? චත්තාරො ච මහාභූතා යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනො, විඤ්ඤාණධාතු වත්තති—ඉදං වුච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං ඉදං වුච්චති නාමරූපං, තත්ථ කතමං නාමරූප පච්චයා සළායතනං? චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝාණායතනං ජිව්හායතනං කායායතනං මනායතනං—ඉදං වුච්චති නාමරූප පච්චයා සළායතනං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං. අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො—පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

පච්චය චතුක්කං

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණ හෙතුකං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමහෙතුකං ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනා හෙතුකා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හා හෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො,

භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං-පෙ-අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං-අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං. තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමහෙතුකං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමහෙතුකං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං—අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා. තත්ථ කතමා වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා? යො රාගො සාරාගො—පෙ—චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා. තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං? යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසග්ගාහො—ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං—පෙ—තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමපච්චයා ඵස්සො නාමහෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමපච්චයා ඵස්සො නාමහෙතුකොති, තත්ථ කතමං නාමං? ඨපෙත්වා ඵස්සං, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො - ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමො නාමපච්චයා ඵස්සො නාමහෙතුකො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං—අයං වුච්චති නාමපච්චයා ඵස්සො නාමහෙතුකො, —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපහෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං- අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං-අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං? අත්ථි නාමං අත්ථි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො - පෙ— කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං-ඉදං වුච්චති රූපං ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං-ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං. නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපහෙතුකන්ති අත්ථි නාමං අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො-ඉදං වුච්චති නාමං, තත්ථ කතමං රූපං? යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති-ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං-ඉදං වුච්චති නාම රූපං. තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපහෙතුකං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපහෙතුකං, තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතන-

පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො. යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං-අයං වුච්චති ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතන හෙතුකො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාහෙතුකො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාර හෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමරූප පච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමරූපහෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා හෙතුකා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජා ලඞ්ගි මොහො අකුසලමූලං-අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජා හෙතුකො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං-අයං වුච්චති අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජා හෙතුකො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාර හෙතුකං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං? අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො-ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො —පෙ— කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්ත සමුට්ඨානං- ඉදං වුච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං- ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං. නාමරූප පච්චයා සළායතනං නාමරූපහෙතුකන්ති- අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං- තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො- ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චත්තාරො ච මහාභූතා යං ච රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති- ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං- ඉදං වුච්චති නාමරූපං. තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා සළායතනං නාමරූපහෙතුකං? චක්ඛායතනං —පෙ— මනායතනං- ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා සළායතනං නාමරූපහෙතුකං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං- අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතන හෙතුකො. තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා- අයං වුච්චති ඵස්ස පච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා. තත්ථ කතමා වෙදනා පච්චයා තණ්හා

වෙදනාහෙතුකා? යො රාගො සාරාගො —පෙ— චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාහෙතුකා. තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං? යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ— තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො— ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

හෙතුචතුක්කං.

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා වෙදනාසම්පයුත්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං — අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං—තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං. තත්ථ කතමං නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං නාම සම්පයුත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං—අයං වුච්චති ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතන සම්පයුත්තො. තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා —අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා සම්ඵයුත්තා? යො රාගො සාරාගො —පෙ— චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හා

සම්පයුත්තං? යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං — පෙ — තිත්ථායතනං විපරියෙසග්ගාහො — ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හා සම්පයුත්තං — පෙ — තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාර සම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ඵස්සො නාමසම්පයුත්තො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා සම්පයුත්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං — පෙ — අවිජ්ජා ලඞ්ගි මොහො අකුසලමූලං — අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො' යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං — අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං — පෙ — තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු — ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො — ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණ සම්පයුත්තං. නාමපච්චයා ඵස්සො නාම සම්පයුත්තොති — තත්ථ කතමං නාමං? ඨපෙත්වා ඵස්සං, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමො නාමපච්චයා ඵස්සො නාමසම්පයුත්තො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං — අයං වුච්චති නාමපච්චයා ඵස්සො නාමසම්පයුත්තො — පෙ තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති — තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණ සම්පයුත්තං නාමං; නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතන සම්පයුත්තො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා සම්පයුත්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං — පෙ — අවිජ්ජාලඞ්ගි මොහො අකුසලමූලං — අයං වුච්චති අවිජ්ජා, තත්ථ කතමො අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං — අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජා සම්පයුත්තො.

තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු-ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං නාමං? අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො- ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං- ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං- ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං නාමං. නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තන්ති-අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො-ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං - ඉදං වුච්චති නාමරූපං, තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං-අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජා සම්පයුත්තො, සඞ්ඛාරපච්චියා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං නාමං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං නාම සම්පයුත්තං ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතන සම්පයුත්තො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනා පච්චයා තණ්හා වෙදනා සම්පයුත්තා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හා සම්පයුත්තං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරා මරණං එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති, තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජා ලඞ්ගි මොහො අකුසලමූලං - අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං - අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුත්තො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං නාමං? අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො

සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො-ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං -ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං - ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං නාමං. නාමරූප පච්චයා සළායතනං නාමසම්පයුත්තං ඡට්ඨායතනන්ති අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චත්තාරො ච මහාභූතා යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති - ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං - ඉදං වුච්චති නාම රූපං. තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා සළායතනං නාමසම්පයුත්තං ඡට්ඨායතනං? චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං - ඉදං වුච්චති නාම රූපපච්චයා සළායතනං නාමසම්පයුත්තං ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං - අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

සම්පයුත්ත චතුක්කං

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං. ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයාපි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං-අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො තත්ථ කතමා සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජා-ලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං-අයං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං-අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාර-

ක්ඛන්ධො - ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. තත්ථ කතමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො ඉදං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං - අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො.

තත්ථ කතමං ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතො සම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා - අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනා පච්චයා'පි ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං- අයං වුච්චති වෙදනා පච්චයා'පි ඵස්සො. තත්ථ කතමා වෙදනා පච්චයා තණ්හා? යො රාගො සාරාගො — පෙ—චිත්තස්ස සාරාගො -අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා. තත්ථ කතමා තණ්හා පච්චයා'පි වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතො සම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා - අයං වුච්චති තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා. තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං? යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—තිත්ථායතනං විපරියෙසගාහො—ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං.

තත්ථ කතමා උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා? යො රාගො—පෙ —චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා. තත්ථ කතමො උපාදානපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා උපාදානං, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො—අයං වුච්චති උපාදාන පච්චයා භවො. තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාති? යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො - අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති. තත්ථ කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං? අත්ථි ජරා අත්ථි මරණං. තත්ථ කතමා ජරා? යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණතා ආයුනො සංහානි අයං වුච්චති ජරා. තත්ථ කතමං මරණං? යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා, අන්තරධානං ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං— ඉදං වුච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඞ්ගති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාතුභාවො හොති, තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඵස්සො ඵස්සපච්චයා'පි නාමං, ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයාපි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං—පෙ—අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං-අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමා සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං—පෙ—අවිජ්ජා ලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, තත්ථ කතමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං. නාමපච්චයා ඵස්සොති-තත්ථ කතමං නාමං? ඨපෙත්වා ඵස්සං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමො නාම පච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං—අයං වුච්චති නාමපච්චයා ඵස්සො. තත්ථ කතමං ඵස්සපච්චයා'පි නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — ඉදං වුච්චති ඵස්සපච්චයා'පි නාමං —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති-

තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො, වෙදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා-තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං—පෙ—අවිජ්ජා ලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො

අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං
—අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමා සඞ්ඛාරපච්චයා'පි
අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං—පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකු-
සල මූලං—අයං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, තත්ථ කතමං සඞ්ඛාර
පච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—තජ්ජා මනො-
විඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙ-
තනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයාපි සඞ්ඛාරො, තත්ථ
කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාම රූපං? අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ
කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං
වුච්චති නාමං, තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො—පෙ—
කායායතනස්ස උපචයො යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්ත
හෙතුකං චිත්ත සමුට්ඨානං—ඉදං වුච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදං
ච රූපං—ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයාපි
විඤ්ඤාණන්ති, අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං? වෙද-
නාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො ඉදං වුච්චති නාමං, තත්ථ
කතමං රූපං? යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති - ඉදං
වුච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති නාමරූපං,
තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයාපි විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං
—පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා'පි
විඤ්ඤාණං. නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනන්ති, අත්ථි නාමං අත්ථි රූපං.
තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො
— ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? යං රූපං නිස්සාය මනො-
විඤ්ඤාණධාතු වත්තති-ඉදං වුච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච
රූපං, ඉදං වුච්චති නාමරූපං

තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො
මානසං පෙ - තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා
ඡට්ඨායතනං, තත්ථ කතමං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමරූපං? අත්ථි
නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො
සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො-ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායත-
නස්ස උපචයො- පෙ—කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි
අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්ත සමුට්ඨානං-ඉදං වුච්චති රූපං,
ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයාපි
නාමරූපං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො
ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං-අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා
ඵස්සො, තත්ථ කතමං ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො
මානසං - පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති ඵස්සපච්චයා'පි
ඡට්ඨායතනං - පෙ-- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛ-
න්ධස්ස සමුදයො හොතීති—තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො

සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා'පි සළායතනං, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා'පි වෙදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං –පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං–අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං–අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමා සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං–පෙ–අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං–අයං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං· අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං? අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො —පෙ— කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං–ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදං ච රූපං—ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණන්ති, අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? යං රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති—ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති නාමරූපං. තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං. නාමරූපපච්චයා සළායතනන්ති, අත්ථි නාමං අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං? චත්තාරො ච මහාභූතා යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු වත්තති—ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති නාමරූපං.

තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා සළායතනං? චක්ඛායතනං සොතායතනං ඝාණායතනං ජිව්හායතනං කායායතනං මනායතනං—ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා සළායතනං තත්ථ කතමං ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමරූපං? අත්ථි නාමං, අත්ථි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො—ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ

කතමං රූපං? චක්ඛායතනස්ස උපචයො —පෙ— කායායතනස්ස උපචයො යං වා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං—ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං—ඉදං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමරූපං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං—අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො. තත්ථ කතමං ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

අඤ්ඤමඤ්ඤචතුක්කං.

කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා—යං යං වා පනාරබ්භ—තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලංගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති අවිජ්ජා. තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො —පෙ— තත්ථ කතමො තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා අයං වුච්චති තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො - අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති. කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ—තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතන-

පච්චයා ඵස්සො. ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති අවිජ්ජා —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා-අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා —පෙ - තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති. කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ- තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො. සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං- එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති. කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති දොමනස්සසහගතං පටිඝසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- දොමනස්සසහගතං පටිඝසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා ·පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා පටිඝං, පටිඝපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං - එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසල මූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා—පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්ස පච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා - අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමං වෙදනාපච්චයා පටිඝං? යො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣි-

තත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා විරොධො
පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස - ඉදං
වුච්චති වෙදනාපච්චයා පටිඝං. තත්ථ කතමො පටිඝපච්චයා අධි
මොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා-
අයං වුච්චති පටිඝපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛ
පච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො
සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො-අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා
භවො—පෙ—තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස
සමුදයො හොතීති.

කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං
හොති උපෙක්ඛාසහගතං විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ-
ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා
සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම
පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා,
වෙදනාපච්චයා විචිකිච්ඡා, විචිකිච්ඡාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති,
ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමු-
දයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජා-
ලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං-අයං වුච්චති අවිජ්ජා—පෙ—තත්ථ කතමා
ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතො
සම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා
වෙදනා-අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමා වෙදනා
පච්චයා විචිකිච්ඡා? යා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචි-
කිච්ඡා ද්වෙළ්හකං ද්වෙධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො ආසප්පනා
පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ඡම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො-
අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා විචිකිච්ඡා. තත්ථ කතමො විචිකිච්ඡා
පච්චයා භවො? ඨපෙත්වා විචිකිච්ඡං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො
සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො-අයං වුච්චති විචිකිච්ඡාපච්චයා
භවො—පෙ තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස
සමුදයො හොතීති. කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං
චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛා සහගතං උද්ධච්චසම්පයුත්තං රූපා-
රම්මණං වා - පෙ—ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං
සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ
පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො,
ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා උද්ධච්චං, උද්ධච්චපච්චයා අධි-
මොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා
ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං—පෙ අවිජ්ජා-
ලඞ්ගී මොහො අකුසල මූලං අයං වුච්චති අවිජ්ජා පෙ—තත්ථ කතමා

ඵස්සපච්චයා වේදනා? යං චේතසිකං නේවසාතං නාසාතං චේතෝසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදයිතං චේතෝසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා–අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වේදනා. තත්ථ කතමං වේදනාපච්චයා උද්ධච්චං? යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමෝ චේතසෝ වික්ඛේපෝ භන්තත්තං චිත්තස්ස – ඉදං වුච්චති වේදනාපච්චයා උද්ධච්චං. තත්ථ කතමෝ උද්ධච්චපච්චයා අධිමොක්ඛෝ? යෝ චිත්තස්ස අධිමොක්ඛෝ අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා– අයං වුච්චති උද්ධච්චපච්චයා අධිමොක්ඛෝ. තත්ථ කතමෝ අධිමොක්ඛපච්චයා භවෝ? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වේදනාක්ඛන්ධෝ සඤ්ඤාක්ඛන්ධෝ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෝ විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෝ– අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවෝ —පෙ— තේන වුච්චති ඒවමේතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හෝතීති.

අකුසල නිද්දෙසො.

කතමේ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයේ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හෝති සෝමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයේ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරෝ, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සෝ, ඵස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෝ, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛෝ, අධිමොක්ඛපච්චයා භවෝ, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඒවමේතස්ස කේවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයෝ හෝති. තත්ථ කතමේ කුසලමූලා? අලෝභෝ අදෝසෝ අමෝහෝ. තත්ථ කතමෝ අලෝභෝ? යෝ අලෝභෝ අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගෝ අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලෝභෝ කුසලමූලං—අයං වුච්චති අලෝභෝ තත්ථ කතමෝ අදෝසෝ? යෝ අදෝසෝ අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං අබ්‍යාපාදෝ අබ්‍යාපජ්ජෝ අදෝසෝ කුසලමූලං—අයං වුච්චති අදෝසෝ. තත්ථ කතමෝ අමෝහෝ? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමෝහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මාදිට්ඨි—අයං වුච්චති අමෝහෝ—ඉමේ වුච්චන්ති කුසලමූලා

තත්ථ කතමෝ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරෝ? යා චේතනා සඤ්චේතනා චේතයිතත්තං—අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරෝ, තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං —පෙ— විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං –පෙ– නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං —පෙ— ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සෝ —පෙ— ඵස්සපච්චයා වේදනා —පෙ— තත්ථ කතමෝ වේදනාපච්චයා පසාදෝ? යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදෝ—අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා පසාදෝ. තත්ථ කතමෝ පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛෝ? යෝ චිත්තස්ස අධිමොක්ඛෝ අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා—අයං වුච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛෝ. තත්ථ කතමෝ අධිමොක්ඛපච්චයා භවෝ? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වේදනාක්ඛන්ධෝ සඤ්ඤාක්ඛන්ධෝ සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෝ විඤ්ඤාණ-

ක්ඛන්ධො—අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා—යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා? අලොභො අදොසො. තත්ථ කතමො අලොභො? යො අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතත්තං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතත්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං—අයං වුච්චති අලොභො. තත්ථ කතමො අදොසො? යො අදොසො අදුස්සනා අදුස්සිතත්තං අබ්‍යාපාදො අබ්‍යාපජ්ජො අදොසො කුසලමූලං—අයං වුච්චති අදොසො. ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා? අලොභො අදොසො අමොහො - ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං - අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො. -පෙ-

තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතො සම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා-අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. —පෙ—තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං රූපා-රම්මණං වා —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගන්ධාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූල පච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතන පච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාද පච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා? අලොභො අදොසො, -ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා. තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං-අයං වුච්චති කුසලමූල පච්චයා සඞ්ඛාරො—පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙ'ව කාමෙහි—පෙ - පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භව-පච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං-එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා? අලොභො අදොසො අමොහො-ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා. තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං -අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො. තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති—පෙ— කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤා සහගතං සුඛස්ස ච පහානා—පෙ—චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං-එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා? අලොභො අදොසො අමොහො – ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං–අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො—පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා–අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා—පෙ— එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං–තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති. තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා? අලොභො අදොසො අමොහො, තත්ථ කතමො අලොභො—පෙ—අදොසො —පෙ— අමොහො? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං–අයං වුච්චති අමොහො. ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං–අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො —පෙ තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනා පච්චයා පසාදො? යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො-අයං වුච්චති වෙදනා පච්චයා පසාදො. තත්ථ කතමො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා-අයං වුච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො – අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො—පෙ— එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොතී'ති. එවමෙතෙසං ධම්මානං සඞ්ගති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාතුභාවො හොති, තෙන වුච්චති එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොතී'ති.

කුසල නිද්දෙසො.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං - තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං - එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං - අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං - පෙ - තජ්ජා චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො - ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං - අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා - අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා වෙදනං සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො - අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා භවො - පෙ - තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරහෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණහෙතුකං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමහෙතුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනහෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සහෙතුකා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති

තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුත්තං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡට්ඨායතනසම්පයුත්තො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා ඵස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා'පි ඡට්ඨායතනං, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා'පි ඵස්සො, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

අබ්‍යාකතා ම - සී.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං පෙ· ඝාණවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං පෙ· ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං–පෙ–කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං – අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා–අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනා පච්චයා භවො? ඨපෙත්වා වෙදනං සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො–අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා භවො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොධාතු–ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා—අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති, සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං — පෙ — තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා- අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා — අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො— අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති, උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං — එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං— අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු — ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා — අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා—අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො— අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො—පෙ—තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති, සොමනස්ස සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්ස සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්ස සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්ස සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛා සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා —පෙ— උපෙක්ඛා සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛා සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— උපෙක්ඛා සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණා වා පෙ— ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං- අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං —පෙ— තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා පසාදො? යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො- අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා පසාදො. තත්ථ කතමො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා- අයං වුච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො- අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති - ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො,

හොති. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහාණා -පෙ- චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා- තස්සෙ'ව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා- තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං — එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛා සහගතං රූපාරම්මණං —පෙ සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං — පෙ— ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං — පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං — පෙ කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං — එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං - අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො, තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ— තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු - ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා

විඤ්ඤාණං —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා—අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා, තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා වෙදනා, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා භවො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛා සහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්ස-පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා—අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධි-මුත්තතා—අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං, වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො—අයං වුච්චති අධි-මොක්ඛපච්චයා භවො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛා සහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මාරම්මණා වා, යං යං වා පනාරබ්භ-තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ මනොධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා —පෙ— මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා —පෙ— මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මාරම්මණා වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං—එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන—පෙ— සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා—පෙ—සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා—පෙ—උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණා වා—පෙ—ධම්මාරම්මණා වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං—එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඣානං භාවෙති, කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං—එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤා-

නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤා සහගතං සුඛස්ස ච පහානා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තස්මිං සමයෙ සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං-එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

අව්‍යාකතනිද්දෙසො.

කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො. භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං - අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො —පෙ— තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා-අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා. තත්ථ කතමො වෙදනා පච්චයා පසාදො? යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා පසාදො තත්ථ කතමො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා- අයං වුච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො. තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො-අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො—පෙ—තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵස්සො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පාසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං-එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාම රූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං-එවමෙතස්ස

කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං–එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං–පෙ–සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන–පෙ–සොමනස්ස සහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං–පෙ–සොමනස්ස සහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන–පෙ– උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං –පෙ– උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන–පෙ–උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං–පෙ–උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා–පෙ–ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙ'ව කාමෙහි–පෙ–පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං ,සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං–එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා. මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤා සහගතං සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං–එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා

විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං—එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති —පෙ—

කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං—එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො —පෙ— තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

අවිජ්ජාමූලක කුසලනිද්දෙසො.

කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං—පෙ—ඝාණවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං —පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං —පෙ—කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං —පෙ— මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා—පෙ—මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්ස සහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මාරම්මණා වා—පෙ—මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං—එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්ස සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්ස

සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්ස සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්ස සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන—පෙ උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛා සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං—තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං, සුඛස්ස ච පහාණා -පෙ- චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො. භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා

පත්තියා විවිච්චේව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං; තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චේව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨා-යතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

කුසලමූලක විපාකනිද්දෙසො

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං- එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං- අයං වුච්චති අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො —පෙ· තෙන වුච්චති එව-මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං —පෙ— ඝාණවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං —පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං —පෙ – මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛා සහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධි-මොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා

සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්ස සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්ස සහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන—පෙ උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛා සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං—තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති-ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං, සුඛස්ස ච පහාණා -පෙ- චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො. භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා

පත්තියා විවිච්චේ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං; තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චේ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨා-යතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

කුසලමූලක විපාකනිද්දෙසො

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං- එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති. තත්ථ කතමො අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං- අයං වුච්චති අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො —පෙ තෙන වුච්චති එව-මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී ති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං —පෙ— ඝාණවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං —පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං —පෙ— කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං —පෙ – මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛා සහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨා යතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධි-මොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගන්ධාරම්මණා වා

රසාරම්මණා වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පතාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො? යා චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං — අයං වුච්චති අකුසලමූලපච්චයා සඞ්ඛාරො. තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු — ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො — ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු — ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං. තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො? යො ඵස්සො ඵුසනා සම්ඵුසනා සම්ඵුසිතත්තං, අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො; තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා? යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා.

තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො? යො චිත්තස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තතා — අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා අධිමොක්ඛො, තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො? ඨපෙත්වා අධිමොක්ඛං වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — අයං වුච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාති? යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති නිබ්බත්ති අභිනිබ්බත්ති පාතුභාවො — අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති, තත්ථ කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං? අත්ථි ජරා අත්ථි මරණං, තත්ථ කතමා ජරා? යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණතා ආයුනො සංහානි — අයං වුච්චති ජරා, තත්ථ කතමං මරණං? යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අන්තරධානං — ඉදං වුච්චති. මරණං, ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං — ඉදං වුච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සඞ්ගති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාතුභාවො හොති, තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

අකුසලමූලවිපාක නිද්දෙසො.

අභිධම්මභාජනියං

පච්චයාකාර විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

7. සතිපට්ඨාන විභඞ්ගෝ.

චත්තාරො සතිපට්ඨානා—ඉධ භික්ඛු අජ්ඣත්තං කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣත්තං වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣත්තං චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං.

කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තං කායෙ කායානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු අජ්ඣත්තං කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්ථකා තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති—අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නහාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජා වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, බහුලී කරොති, ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලී කරිත්වා ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙත්වා බහිද්ධා කායෙ චිත්තං උපසංහරති. කථඤ්ච, භික්ඛු බහිද්ධා කායෙ කායානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු බහිද්ධා කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්ථකා තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති—අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නහාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජා වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලීකරිත්වා ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙත්වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා කායෙ චිත්තං උපසංහරති.

කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා කායෙ කායානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්ථකා තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති. අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නහාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජා වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො

මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තං. එවං භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අනුපස්සී'ති තත්ථ කතමා අනුපස්සනා? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි- අයං වුච්චති අනුපස්සනා. ඉමාය අනුපස්සනාය උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සම්පන්නො සමන්නාගතො—තෙන වුච්චති අනුපස්සී'ති 'විහරතී'ති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති—තෙන වුච්චති විහරතී'ති. 'ආතාපී'ති තත්ථ කතමං ආතාපං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාවායාමො—ඉදං වුච්චති ආතාපං. ඉමිනා ආතාපෙන උපෙතො හොති. සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සම්පන්නො සමන්නාගතො - තෙන වුච්චති ආතාපී'ති.

'සම්පජානො'ති තත්ථ කතමං සම්පජඤ්ඤං? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති සම්පජඤ්ඤං. ඉමිනා සම්පජඤ්ඤෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සම්පන්නො සමන්නාගතො තෙන වුච්චති සම්පජානො'ති. 'සතිමා'ති තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති —පෙ— සම්මා සති—අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සම්පන්නො සමන්නාගතො —තෙන වුච්චති සතිමා'ති. විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සන්ති තත්ථ කතමො ලොකො? සෙව'ව කායො ලොකො, පඤ්චපි උපාදානක්ඛන්ධා ලොකො—අයං වුච්චති ලොකො. තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා? යො රාගො සාරාගො —පෙ— චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමං දොමනස්සං? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා—ඉදං වුච්චති දොමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දොමනස්සං. ඉමම්හි ලොකෙ විනීතා හොන්ති පටිවිනීතා සන්තා සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා බ්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තීකතා—තෙන වුච්චති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සන්ති.

කායානුපස්සනා නිද්දෙසො.

කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තං වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදයමානො සුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදයමානො දුක්ඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයමානො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදයමානො සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. නිරාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදයමානො නිරා-

මිසං සුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදයමානො සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. නිරාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදයමානො නිරාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයමානො සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. නිරාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයමානො නිරාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයාමී'ති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලී කරොති ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලී කරිත්වා ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙත්වා බහිද්ධා වෙදනාසු චිත්තං උපසංහරති.

කථඤ්ච භික්ඛු බහිද්ධා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සුඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. නිරාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. නිරාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති, නිරාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතී'ති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලීකරිත්වා ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙත්වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා වෙදනාසු චිත්තං උපසංහරති.

කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං සුඛා වෙදනා'ති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං දුක්ඛාවෙදනා'ති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං සාමිසා සුඛා වෙදනා'ති පජානාති. නිරාමිසං වා සුඛං වෙදනං නිරාමිසා සුඛා වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං සාමිසා දුක්ඛා වෙදනා'ති පජානාති. නිරාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං නිරාමිසා දුක්ඛා වෙදනා'ති පජානාති සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සාමිසා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා'ති පජානාති නිරාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං නිරාමිසා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනාති පජානාති. එවං භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අනුපස්සී'ති —පෙ— විහරතී ති -පෙ- ආතාපී'ති —පෙ— සම්පජානො'ති —පෙ— සතිමා'ති —පෙ— විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සන්ති තත්ථ කතමො ලොකො? සා'ව වෙදනා ලොකො, පඤ්චපි උපාදානක්ඛන්ධා ලොකො—අයං වුච්චති ලොකො.

තත්‍ථ කතමා අභිජ්ඣා? යො රාගො සාරාගො - පෙ - චිත්තස්ස සාරාගො- අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්‍ථ කතමං දොමනස්සං? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතො සම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා — ඉදං වුච්චති දොමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දොමනස්සං — ඉමම්හි ලොකෙ විනීතා හොන්ති පටිවිනීතා සන්තා සමිතා වූපසන්තා අත්‍ථඞ්ගතා අබ්භත්‍ථඞ්ගතා අප්පිතා බ්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තීකතා — තෙන වුච්චති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සන්ති.

වෙදනානුපස්සනා නිද්දෙසො

කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තං චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සරාගං වා චිත්තං සරාගං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. සදොසං වා චිත්තං සදොසං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. වීතදොසං වා චිත්තං වීතදොසං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. සමොහං වා චිත්තං සමොහං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. සංඛිත්තං වා චිත්තං සංඛිත්තං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං මෙ චිත්තන්ති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති ස්වාවත්‍ථිතං වවත්‍ථපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලීකරිත්වා ස්වාවත්‍ථිතං වවත්‍ථපෙත්වා බහිද්ධා චිත්තෙ චිත්තං උපසංහරති.

කථඤ්ච භික්ඛු බහිද්ධා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සරාගං වාස්ස චිත්තං සරාගමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. වීතරාගං වාස්ස චිත්තං වීතරාගමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. සදොසං වාස්ස චිත්තං සදොසමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. වීතදොසං වාස්ස චිත්තං වීතදොසමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. සමොහං වාස්ස චිත්තං සමොහමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. වීතමොහං වාස්ස චිත්තං වීතමොහමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. සංඛිත්තං වාස්ස චිත්තං සංඛිත්තමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. වික්ඛිත්තං වාස්ස චිත්තං වික්ඛිත්තමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. මහග්ගතං වාස්ස චිත්තං මහග්ගතමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. අමහග්ගතං වාස්ස චිත්තං අමහග්ගතමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. සඋත්තරං වාස්ස චිත්තං සඋත්තරමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. අනුත්තරං වාස්ස චිත්තං අනුත්තරමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. සමාහිතං වාස්ස

චිත්තං සමාහිතමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. අසමාහිතං වා'ස්ස චිත්තං අසමාහිතම'ස්ස චිත්තන්ති පජානාති. විමුත්තං වා'ස්ස චිත්තං විමුත්තමස්ස චිත්තන්ති පජානාති. අවිමුත්තං වා'ස්ස චිත්තං අවිමුත්තම'ස්ස චිත්තන්ති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, බහුලීකරොති, ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලීකරිත්වා ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙත්වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා චිත්තෙ චිත්තං උපසංහරති.

කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානාති. වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානාති. සදෙසං වා චිත්තං සදෙසං චිත්තන්ති පජානාති. වීතදෙසං වා චිත්තං වීතදෙසං චිත්තන්ති පජානාති. සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්තන්ති පජානාති. වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං චිත්තන්ති පජානාති සංඛිත්තං වා චිත්තං සංඛිත්තං චිත්තන්ති පජානාති. වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං චිත්තන්ති පජානාති. මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං චිත්තන්ති පජානාති. අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං චිත්තන්ති පජානාති. සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්තන්ති පජානාති. අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්තන්ති පජානාති. සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්තන්ති පජානාති. අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්තන්ති පජානාති. විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්තන්ති පජානාති. අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානාති. එවං භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං. අනුපස්සී'ති —පෙ— විහරතී'ති —පෙ— ආතාපී.ති —පෙ— සම්පජානො'ති —පෙ— සතිමා'ති —පෙ— විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සන්ති—තත්ථ කතමො ලොකො? තං යෙව චිත්තං ලොකො, පඤ්චපි උපාදානක්ඛන්ධා ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා? යො රාගො සාරාගො —පෙ— චිත්තස්ස සාරාගො – අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමං දෙමනස්සං? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා—ඉදං වුච්චති දෙමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දෙමනස්සං. ඉමම්හි ලොකෙ විනීතා හොන්ති පටිවිනීතා සන්තා සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා බ්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තීකතා. තෙන වුච්චති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සන්ති.

චිත්තානුපස්සනා නිද්දෙසො.

කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සන්තං වා අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දො'ති

පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දං නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස උප්පාදො හොති. තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස පහාණං හොති. තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීණස්ස කාමච්ඡන්දස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති. තඤ්ච පජානාති. සන්තං වා අජ්ඣත්තං ව්‍යාපාදං —පෙ— සන්තං වා අජ්ඣත්තං ථිනමිද්ධං —පෙ— සන්තං වා අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්චං —පෙ— සන්තං වා අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡා අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡා'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡං නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡා'ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය පහාණං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීණාය විචිකිච්ඡාය ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, සන්තං වා අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣ-ඞ්ගො'ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති. තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා අජ්ඣත්තං විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං පෙ- සන්තං වා අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣ-ඞ්ගොති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති. තඤ්ච පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙති, සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලීකරිත්වා ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙත්වා බහිද්ධා ධම්මෙසු චිත්තං උපසංහරති. කථඤ්ච භික්ඛු බහිද්ධා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු සන්තං වා'ස්ස කාමච්ඡන්දං අත්ථි ස්ස කාමච්ඡන්දො'ති පජානාති. අසන්තං වාස්ස කාමච්ඡන්දං නත්ථිස්ස කාමච්ඡන්දො'ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස පහාණං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීණස්ස කාමච්ඡන්දස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, සන්තං වාස්ස ව්‍යාපාදං —පෙ— සන්තං වා'ස්ස ථිනමිද්ධං —පෙ— සන්තං වා'ස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චං —පෙ— සන්තං

වා'ස්ස විචිකිච්ඡං අත්ථි'ස්ස විචිකිච්ඡා'ති පජානාති, අසන්තං වා'ස්ස විචිකිච්ඡං නත්ථි'ස්ස විචිකිච්ඡා'ති පජානාති.

යථා ච අනුප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය පහාණං හොති තඤ්ච පජානාති යථා ච පහීණාය විචිකිච්ඡාය ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, සන්තං වා'ස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි'ස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති, අසන්තං වා ස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි'ස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සති සම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි හොති තඤ්ච පජානාති. සන්තං වා'ස්ස ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා'ස්ස විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා'ස්ස පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා'ස්ස පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා'ස්ස සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ සන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි'ස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති, අසන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි'ස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති.

යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි හොති. තඤ්ච පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙති, සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලීකරිත්වා ස්වාවත්ථිතං වවත්ථපෙත්වා අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මෙසු චිත්තං උපසංහරති, කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති' ඉධ භික්ඛු සන්තං වා කාමච්ඡන්දං අත්ථි කාමච්ඡන්දො'ති පජානාති, අසන්තං වා කාමච්ඡන්දං නත්ථි කාමච්ඡන්දො'ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස පහාණං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීණස්ස කාමච්ඡන්දස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති, තඤ්ච පජානාති, සන්තං වා ව්‍යාපාදං —පෙ— සන්තං වා ථීනමිද්ධං —පෙ— සන්තං වා උද්ධච්චකුක්කුච්චං —පෙ— සන්තං වා විචිකිච්ඡං අත්ථි විචිකිච්ඡා'ති පජානාති.

අසන්තං වා විචිකිච්ඡං නත්ථි විචිකිච්ඡා'ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය උප්පාදො හොති තං ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය පහාණං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීණාය විචිකිච්ඡාය ආයතිං අනුප්පාදො හොති. තං ච පජානාති, සන්තං වා සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති, අසන්තං වා සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සති සම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි

හොති තඤ්ච පජානාති, සන්තං වා ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගං —පෙ— සන්තං වා උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති.

අසන්තං වා උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති. එවං භික්ඛු අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති. ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං. අනුපස්සී'ති තත්ථ කතමා අනුපස්සනා? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—අයං වුච්චති අනුපස්සනා. ඉමාය අනුපස්සනාය උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සම්පන්නො සමන්නාගතො—තෙන වුච්චති අනුපස්සී'ති විහරතී'ති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති විහරතී'ති. ආතාපී'ති. තත්ථ කතමං ආතාපං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො-ඉදං වුච්චති ආතාපං. ඉමිනා ආතාපෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො- තෙන වුච්චති ආතාපී'ති.

සම්පජානො'ති තත්ථ කතමං සම්පජඤ්ඤං? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති සම්පජඤ්ඤං, ඉමිනා සම්පජඤ්ඤෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො පෙ— සමන්නාගතො—තෙන වුච්චති සම්පජානො'ති. සතිමා'ති තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති —පෙ— සම්මාසති—අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො හොති සමුපෙතො —පෙ— සමන්නාගතො—තෙන වුච්චති සතිමා'ති. විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සන්ති. තත්ථ කතමො ලොකො? තෙ'ව ධම්මා ලොකො. පඤ්ච'පි උපාදානක්ඛන්ධා ලොකො—අයං වුච්චති ලොකො, තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා? යො රාගො සාරාගො —පෙ— චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති අභිජ්ඣා.

තත්ථ කතමං දොමනස්සං? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතො සම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතො සම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා—ඉදං වුච්චති දොමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දොමනස්සං. ඉමම්හි ලොකෙ විනීතා හොන්ති පටිවිනීතා සන්තා සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා බ්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තීකතා—තෙන වුච්චති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සන්ති.

ධම්මානුපස්සනා නිද්දෙසො.

සුත්තන්තභාජනීයං.

චත්තාරො සතිපට්ඨානා- ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං, දන්ධාභිඤ්ඤං- කායෙ කායානුපස්සී, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං -ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං, අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා, කථං ච භික්ඛු වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි—පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං- වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං- ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

කථඤ්ච භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි--පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං-චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මා සති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

කථඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං, අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං සතිපට්ඨානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං—ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං- ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං, අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා. චත්තාරො සතිපට්ඨානා- ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති, වෙදනාසු චිත්තෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති.

කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති—පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං කායෙ කායානුපස්සී. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

කථඤ්ච භික්ඛු වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං—වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා. කථඤ්ච භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං — තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. — ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං—චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං, අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

කථඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං — තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං

විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං-ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන-සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං සතිපට්ඨානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තර-ජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උප-සම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති — ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාජනියං.

චත්තාරො සතිපට්ඨානා—ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං. චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං. ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. චතුන්නං සතිපට්ඨානානං කති කුසලා කති අකු-සලා කති අව්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා කති අරණා?

සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා, සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, අනුපාදින්නානුපාදානියා, අසංකිලිට්ඨා අසංකි-ලෙසිකා, සියා සවිතක්ක සවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා, සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා, නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙවදස්ස-නෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනො, සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා, අප්පමාණා, අප්පමාණාරම්මණා, පණීතා. සියා සම්මත්ත නියතා, සියා අනියතා, න මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතිනොති'පි, සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො. සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා, සියා අතීතා,. න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චු-ප්පන්නාරම්මණාති'පි, සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්ත

බහිද්ධා, බහිද්ධාරම්මණා, අනිදස්සන අප්පටිඝා, න හෙතු සහෙතුකා, හෙතුසම්පයුත්තා, න වත්තබ්බා හෙතු චෙව සහෙතුකාති, සහෙතුකා චෙව න ච හෙතු, න වත්තබ්බා හෙතු චෙව හෙතුසම්පයුත්තා'ති හෙතු සම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතු, න හෙතු සහෙතුකා, සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා අනිදස්සනා, අප්පටිඝා, අරූපා, ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා.

නො ආසවා, අනාසවා, ආසව විප්පයුත්තා, න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති'පි සාසවා චෙව නො ච ආසවාති'පි න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසව සම්පයුත්තාති'පි ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති'පි ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා, නො සංයොජනා —පෙ— නො ගන්ථා —පෙ— නො ඔඝා— පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා —පෙ— නො පරාමාසා —පෙ— සාරම්මණා, නො චිත්තා, චෙතසිකා, චිත්තසම්පයුත්තා චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තසහභුනො, චිත්තානුපරිවත්තිනො, චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානා, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, බාහිරා, නො පාදා, අනුපාදින්නා, නො පාදානා —පෙ— නො කිලෙසා —පෙ— න දස්සනෙන පහාතබ්බා, න භාවනාය පහාතබ්බා, න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබ්බ-හෙතුකා, සියා සවිතක්කා, සියා අවිතක්කා, සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා, සියා සප්පීතිකා, සියා අප්පීතිකා, සියා පීතිසහගතා, සියා න පීතිසහගතා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා, න කාමාවචරා, න රූපාවචරා, න අරූපාවචරා අපරියාපන්නා, සියා නිය්‍යානිකා, සියා අනිය්‍යානිකා, සියා නියතා, සියා අනියතා, අනුත්තරා, අරණාති.

පඤ්හපුච්ඡකං.

සතිපට්ඨාන විභඞ්ගො නිට්ඨිතො,

---

8. සම්මප්පධාන විභඞ්ගො.

චත්තාරො සම්මප්පධානා—ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහාණාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති.

කථඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? තත්ථ කතමෙ අනුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා? තීණි අකුසලමූලානි-ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ච කිලෙසා, තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං—ඉමෙ වුච්චන්ති අනුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා.

ඉති ඉමෙසං අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, ඡන්දං ජනෙතී'ති තත්ථ කතමො ඡන්දො? යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කත්තුකම්‍යතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො-අයං වුච්චති ඡන්දො, ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති උට්ඨපෙති සමුට්ඨපෙති නිබ්බත්තෙති අභිනිබ්බත්තෙති තෙන වුච්චති ඡන්දං ජනෙතී'ති, වායමතී'ති. තත්ථ කතමො වායාමො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා වායාමො-අයං වුච්චති වායාමො, ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සම්පන්නො සමන්නාගතො- තෙන වුච්චති වායමතී'ති විරියං ආරභතී'ති තත්ථ කතමං විරියං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො- ඉදං වුච්චති විරියං, ඉමං විරියං ආරභති සමාරභති ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති, තෙන වුච්චති විරියං ආරභතී'ති, චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති චිත්තං, ඉමං චිත්තං පග්ගණ්හාති සම්පග්ගණ්හාති උපත්ථම්භෙති පච්චුපත්ථම්භෙති, තෙන වුච්චති චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති, පදහතී'ති තත්ථ කතමං පධානං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ— සම්මාවායාමො ඉදං වුච්චති පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො- තෙන වුච්චති පදහතී'ති.

කථඤ්ච භික්ඛු උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? තත්ථ කතමෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා? තීණි අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨාච කිලෙසා, තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං-ඉමෙ වුච්චන්ති උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා. ඉති ඉමෙසං උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. ඡන්දං ජනෙතී'ති —පෙ— වායමතී'ති —පෙ— විරියං ආරභතී'ති —පෙ— චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති —පෙ පදහතී'ති තත්ථ කතමං පධානං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා වායාමො ඉදං වුච්චති පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො හොති. —පෙ— සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති පදහතී'ති,

කථඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? තත්ථ කතමෙ අනුප්පන්නා කුසලා ධම්මා? තීණි කුසලමූලානි අලොභො අදොසො අමොහො. තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො— තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං– ඉමෙ වුච්චන්ති අනුප්පන්නා කුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙසං අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති ඡන්දං ජනෙතී'ති —පෙ— වායමතී'ති – පෙ— විරියං ආරභතී'ති —පෙ— චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති – පෙ— පදහතී'ති තත්ථ කතමං පධානං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මා වායාමො– ඉදං වුච්චති පධානං– ඉමිනා පධානෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො– තෙන වුච්චති පදහතී'ති.

කථඤ්ච භික්ඛු උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? තත්ථ කතමෙ උප්පන්නා කුසලා ධම්මා? තීණි කුසලමූලානි– අලොභො අදොසො අමොහො. තං සම්පයුත්තො වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, තං සමුට්ඨානං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ වුච්චන්ති උප්පන්නා කුසලා ධම්මා– ඉති ඉමෙසං උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති ඨිතියා'ති යා ඨිති සො අසම්මොසො, යො අසම්මොසො සො භිය්‍යොභාවො යො භිය්‍යොභාවො තං වෙපුල්ලං, යං වෙපුල්ලං සා භාවනා, යා භාවනා සා පාරිපූරි. ඡන්දං ජනෙතී'ති —පෙ— වායමතී'ති —පෙ— විරියං ආරභතී'ති —පෙ— චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති —පෙ— පදහතී'ති තත්ථ කතමං පධානං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ - සම්මා වායාමො–ඉදං වුච්චති පධානං ඉමිනා පධානෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති පදහතී'ති.

සුත්තන්තභාජනීයං.

චත්තාරො සම්මප්පධානා– ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති

චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, කථඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං—තස්මිං සමයෙ අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති.

'ඡන්දං ජනෙතී'ති' තත්ථ කතමො ඡන්දො? යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කත්තුකම්‍යතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො—අයං වුච්චති ඡන්දො ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති වුට්ඨපෙති සමුට්ඨපෙති නිබ්බත්තෙති අභිනිබ්බත්තෙති. තෙන වුච්චති ඡන්දං ජනෙතී ති. වායමතී'ති' තත්ථ කතමො වායාමො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා වායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති වායාමො. ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සමුපපන්නො සමන්නාගතො—තෙන වුච්චති වායමතී'ති 'විරියං ආරභතී'ති' තත්ථ කතමං විරියං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා වායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරභති සමාරභති ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති—තෙන වුච්චති විරියං ආරභතී'ති.

'චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති, තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉමං චිත්තං පග්ගණ්හාති සම්පග්ගණ්හාති උපත්ථම්භෙති පච්චුපත්ථම්භෙති—තෙන වුච්චති චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති. 'පදහතී'ති තත්ථ කතමං සම්මප්පධානං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං-ඉදං වුච්චති සම්මප්පධානං. අවසෙසා ධම්මා සම්මප්පධානසම්පයුත්තා. කථඤ්ච භික්ඛු උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, ඡන්දං ජනෙතී'ති —පෙ— වායමතී'ති - පෙ— විරියං ආරභතී'ති —පෙ— චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති —පෙ— පදහතී'ති තත්ථ කතමං සම්මප්පධානං යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—ඉදං වුච්චති සම්මප්පධානං. අවසෙසා ධම්මා සම්මප්පධානසම්පයුත්තා,

කථඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං–තස්මිං සමයෙ අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. ඡන්දං ජනෙති'ති —පෙ— වායමතී'ති —පෙ— විරියං ආරභතී'ති -පෙ- චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති –පෙ— 'පදහතී'ති' තත්ථ කතමං සම්මප්පධානං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං– ඉදං වුච්චති සම්මප්පධානං. අවසෙසා ධම්මා සම්මප්පධාන සම්පයුත්තා.

කථඤ්ච භික්ඛු උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං—තස්මිං සමයෙ උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. 'ඨිතියා'ති යා ඨිති සො අසම්මොසො. යො අසම්මොසො සො භිය්‍යොභාවො. යො භිය්‍යොභාවො තං වෙපුල්ලං. යං වෙපුල්ලං සා භාවනා යා භාවනා සා පාරිපූරි.

'ඡන්දං ජනෙතී'ති, තත්ථ කතමො ඡන්දො? යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කත්තුකම්‍යතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො—අයං වුච්චති ඡන්දො. ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති වුට්ඨපෙති සමුට්ඨපෙති නිබ්බත්තෙති අභිනිබ්බත්තෙති. තෙන වුච්චති ඡන්දං ජනෙතී'ති වායමතී'ති තත්ථ කතමො වායාමො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති වායාමො ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති – පෙ – සමන්නාගතො – තෙන වුච්චති වායමතී'ති 'විරියං ආරභතී'ති' තත්ථ කතමං විරියං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා වායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරභති සමාරභති ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති—තෙන වුච්චති විරියං ආරභතී'ති. 'චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති' තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉමං චිත්තං පග්ගණ්හාති සම්පග්ගණ්හාති උපත්ථම්භෙති පච්චුපත්ථම්භෙති—තෙන වුච්චති චිත්තං පග්ගණ්හාතී'ති

'පදහතී'ති තත්ථ කතමං සම්මප්පධානං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං– ඉදං වුච්චති සම්මප්පධානං අවසෙසා ධම්මා සම්මප්පධානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං සම්මප්පධානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං– ඉදං වුච්චති සම්මප්පධානං– අවසෙසා ධම්මා සම්මප්පධානසම්පයුත්තා

අභිධම්මභාජනියං.

චත්තාරො සම්මප්පධානා– ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය —පෙ— අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය —පෙ— උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති.

චතුන්නං සම්මප්පධානානං කති කුසලා? කති අකුසලා? කති අබ්‍යාකතා? —පෙ— කති සරණා? කති අරණා? කුසලායෙව, සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, විපාකධම්මධම්මා, අනුපාදින්නානුපාදානියා, අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා, සියා සවිතක්කසවිචාරා, සියා අවිතක්කවිචාරමත්තා. සියා අවිතක්කඅවිචාරා, සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා සියා උපෙක්ඛාසහගතා, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, අපචයගාමිනො, සෙක්ඛා, අප්පමාණා, අප්පමාණාරම්මණා, පණීතා, සම්මත්තනියතා, න මග්ගාරම්මණා, මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගාධිපතිනො'ති, සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, න වත්තබ්බා උප්පාදිනො'ති, සියා අතීතා, සියා අනාගතා සියා පච්චුප්පන්නා, න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණා'ති'පි අනාගතාරම්මණා'ති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණා'ති'පි, සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, බහිද්ධාරම්මණා, අනිදස්සනඅප්පටිඝා, න හෙතූ, සහෙතුකා හෙතුසම්පයුත්තා න වත්තබ්බා හෙතූචෙව සහෙතුකා'ති, සහෙතුකා චෙව න ච හෙතූ, න වත්තබ්බා හෙතූචෙව හෙතුසම්පයුත්තා'ති, හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූ, න හෙතූ සහෙතුකා.

සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, අප්පටිඝා, අරූපා, ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, නො ආසවා, අනාසවා,

ආසවවිප්පයුත්තා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති'පි සාසවා චෙව නො ච ආසවාති'පි, න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තාති'පි, ආසවසම්පයුත්තා චෙ'ව නො ච ආසවාති'පි, ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා, නො සඤ්ඤොජනා —පෙ— නො ගන්ථා —පෙ— නො ඔඝා —පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා —පෙ— නො පරාමාසා —පෙ— සාරම්මණා, නො චිත්තා, චෙතසිකා, චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තසහභුනො, චිත්තානුපරිවත්තිනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, බාහිරා, නො උපාදා, අනුපාදින්නා, නො උපාදානා —පෙ— නො කිලෙසා —පෙ— න දස්සනෙන පහාතබ්බා, න භාවනාය පහාතබ්බා, න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා. සියා සවිතක්කා, සියා අවිතක්කා, සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා, සියා සප්පීතිකා, සියා අප්පීතිකා, සියා පීතිසහගතා සියා න පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා සියා න සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා; සියා න උපෙක්ඛාසහගතා, න කාමාවචරා න රූපාවචරා, න අරූපාවචරා, අපරියාපන්නා, නිය්‍යානිකා, නියතා, අනුත්තරා, අරණාති.

පඤ්හපුච්ඡකං.

සම්මප්පධානවිභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

9. ඉද්ධිපාදවිභඞ්ගො.

චත්තාරො ඉද්ධිපාදා, ඉධ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. විරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. චිත්තසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. වීමංසාසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, කථං ච භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති? ඡන්දං චෙ භික්ඛු අධිපතිං කරිත්වා ලභති සමාධිං ලභති චිත්තස්ස එකග්ගතං- අයං වුච්චති ඡන්දසමාධි. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. ඉමෙ වුච්චන්ති පධානසඞ්ඛාරා—ඉති අයං ච ඡන්දසමාධි ඉමෙ ච පධානසඞ්ඛාරා. තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරො ත්වෙ'ව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

තත්ථ කතමො ඡන්දො? යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කත්තුකම්‍යතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො—අයං වුච්චති ඡන්දො. තත්ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහට මානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි—අයං වුච්චති සමාධි. තත්ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උස්සොළ්හී ථාමො ධිති අසිථිලපරක්කමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධුරතා ධුරසම්පග්ගාහො විරියං විරියින්ද්‍රියං විරියබලං සම්මාවායාමො—අයං වුච්චති පධානසඞ්ඛාරො. ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඞ්ඛාරෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සමුපපන්නො සමන්නාගතො—තෙන වුච්චති ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතො'ති. ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉජ්ඣනා සමිජ්ඣනා ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා—ඉද්ධිපාදො'ති තථාභූතස්ස වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති.

කථං ච භික්ඛු විරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති? විරියං චෙ භික්ඛු අධිපතිං කරිත්වා ලභති සමාධිං ලභති චිත්තස්ස එකග්ගතං—අයං වුච්චති විරියසමාධි. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති —පෙ— උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති—ඉමෙ වුච්චන්ති පධානසඞ්ඛාරා. ඉති අයං ච විරියසමාධි ඉමෙ ච පධානසඞ්ඛාරා. තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා විරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරොත්වෙ'ව සඞ්ඛං ගච්ඡති. තත්ථ කතමං විරියං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො—ඉදං වුච්චති විරියං. තත්ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති —පෙ— සම්මාසමාධි—අයං වුච්චති සමාධි. තත්ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො—අයං වුච්චති පධානසඞ්ඛාරො. ඉති ඉමිනා ච විරියෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඞ්ඛාරෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො—තෙන වුච්චති විරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරෙන සමන්නාගතො'ති, ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉජ්ඣනා සමිජ්ඣනා ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා, ඉද්ධිපාදො'ති තථාභූතස්ස වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති

කථං ච භික්ඛු චිත්ත සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධි-පාදං භාවෙති? චිත්තං චෙ භික්ඛු අධිපතිං කරිත්වා ලභති සමාධිං ලභති චිත්තස්ස එකග්ගතං—අයං වුච්චති චිත්තසමාධි. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති —පෙ— උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති—ඉමෙ වුච්චන්ති පධානසඞ්ඛාරා—ඉති අයං ච චිත්තසමාධි ඉමෙ ච පධානසඞ්ඛාරා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභි-සංඛිපිත්වා චිත්ත සමාධි පධාන සඞ්ඛාරොත්වෙ'ව සඞ්ඛං ගච්ඡති. තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති චිත්තං.

තත්ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති —පෙ— සම්මා සමාධි—අයං වුච්චති සමාධි. තත්ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො—අයං වුච්චති පධාන සඞ්ඛාරො. ඉති ඉමිනා ච චිත්තෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඞ්ඛාරෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො —තෙන වුච්චති චිත්ත සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතො'ති. ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි —පෙ— උපසම්පදා, ඉද්ධිපාදො'ති තථාභූතස්ස වෙදනාක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති.

කථං ච භික්ඛු වීමංසා සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධි-පාදං භාවෙති? වීමංසං චෙ භික්ඛු අධිපතිං කරිත්වා ලභති සමාධිං ලභති චිත්තස්ස එකග්ගතං, අයං වුච්චති වීමංසා සමාධි- සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති —පෙ— උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති—ඉමෙ වුච්චන්ති පධාන-සඞ්ඛාරා. ඉති අයං ච වීමංසා සමාධි ඉමෙ ච පධානසංඛාරා-තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා වීමංසා සමාධි පධාන සඞ්ඛාරොත්වෙ'ව සඞ්ඛං ගච්ඡති.

තත්ථ කතමා වීමංසා? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි- අයං වුච්චති වීමංසා. තත්ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති —පෙ— සම්මාසමාධි- අයං වුච්චති සමාධි. තත්ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා වායාමො- අයං වුච්චති පධානසඞ්ඛාරො. ඉති ඉමාය ච වීමං සාය ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඞ්ඛාරෙන උපෙතො හොති

—පෙ— සමන්නාගතො- තෙන වුච්චති වීමංසා සමාධි පධාන සඞ්ඛාර
සමන්නාගතො'ති. ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි —පෙ—
උපසම්පදා. ඉද්ධිපාදෝ'ති තථාභූතස්ස වේදනාක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤා-
ණක්ඛන්ධො, ඉද්ධිපාදං භාවෙති'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති
බහුලී කරොති— තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති.

සුත්තන්තභාජනියං.

චත්තාරො ඉද්ධිපාදා- ඉධ භික්ඛු ඡන්ද සමාධි පධාන සඞ්ඛාරසමන්නා-
ගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. විරියසමාධි පධාන —පෙ— චිත්ත සමාධි පධාන
—පෙ—වීමංසා සමාධි පධානසඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.
කථඤ්ච භික්ඛු ඡන්ද සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං
භාවෙති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යා-
නිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා
විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා
පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඡන්ද සමාධි පධාන සඞ්ඛාර
සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. තත්ථ කතමො ඡන්දො? යො ඡන්දො
ඡන්දිකතා කත්තුකම්‍යතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො- අයං වුච්චති ඡන්දො.
තත්ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති —පෙ— සම්මා සමාධි සමාධි-
සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං- අයං වුච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො
—පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරිය-
පන්නං- අයං වුච්චති පධානසඞ්ඛාරො. ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච
සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඞ්ඛාරෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො-පෙ-
සමන්නාගතො- තෙන වුච්චති ඡන්ද සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාග-
තො'ති. ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි —පෙ— උපසම්පදා
ඉද්ධිපාදෝ'ති තථාභූතස්ස ඵස්සො —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො.
ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති
-තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති, කථං ච භික්ඛු විරිය සමාධි පධාන
සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ
ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං
පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨ-
මජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං තස්මිං
සමයෙ විරිය සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.
තත්ථ කතමං විරියං? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මා-
වායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං- ඉදං වුච්චති
විරියං.

තත්ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති —පෙ— සම්මා සමාධි.
සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං- අයං වුච්චති

සමාධි. තත්‍ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං —අයං වුච්චති පධානසඞ්ඛාරො, ඉති ඉමිනා ච විරියෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඞ්ඛාරෙන උපෙතො හොති. -පෙ- සමන්නාගතො -තෙන වුච්චති විරිය සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතො'ති. ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි —පෙ— උපසම්පදා. ඉද්ධිපාදො'ති තථාභූතස්ස ඵස්සො වෙදනා —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. ඉද්ධිපාදං භාවෙති'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලී කරොති. තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති.

කථං ච භික්ඛු චිත්තසමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ චිත්ත සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. තත්‍ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති චිත්තං. තත්‍ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති —පෙ— සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං - අයං වුච්චති සමාධි.

තත්‍ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං - අයං වුච්චති පධානසඞ්ඛාරො. ඉති ඉමිනා ච චිත්තෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඞ්ඛාරෙන උපෙතො හොති—පෙ—සමන්නාගතො. තෙන වුච්චති චිත්තසමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතො'ති. ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉජ්ඣනා සමිජ්ඣනා ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා. ඉද්ධිපාදො'ති තථාභූතස්ස ඵස්සො වෙදනා පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො, ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති. -තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතීති. කථං ච භික්ඛු විමංසා සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ විමංසා සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, තත්‍ථ කතමා විමංසා? යා පඤ්ඤා පජානනා - පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති වීමංසා. තත්‍ථ කතමො සමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති —පෙ- සම්මා සමාධි. සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සමාධි.

තත්‍ථ කතමො පධානසඞ්ඛාරො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං – අයං වුච්චති පධානසඞ්ඛාරො. ඉති ඉමාය ච වීමංසාය ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසංඛාරෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සමුපපන්නො සමන්නාගතො— තෙන වුච්චති වීමංසා සමාධි පධාන සංඛාර සමන්නාගතො'ති. ඉද්ධී'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි —පෙ— උපසම්පදා. ඉද්ධිපාදො'ති තථාභූතස්ස ඵස්සො වෙදනා —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො. ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලී කරොති තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති. චත්තාරො ඉද්ධිපාදා ඡන්දිද්ධිපාදො. විරියිද්ධිපාදො චිත්තිද්ධිපාදො, වීමංසිද්ධිපාදො.

තත්‍ථ කතමො ඡන්දිද්ධිපාදො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව'ච කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යො තස්මිං සමයෙ ඡන්දො ඡන්දිකතා කත්තුකම්‍යතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො - අයං වුච්චති ඡන්දිද්ධිපාදො අවසෙසා ධම්මා ඡන්දිද්ධිපාද සම්පයුත්තා. තත්‍ථ කතමො විරියිද්ධිපාදො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව'ච කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යො තස්මිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ— සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං. අයං වුච්චති විරියිද්ධිපාදො, අවසෙසා ධම්මා විරියිද්ධිපාද සම්පයුත්තා.

තත්‍ථ කතමො චිත්තිද්ධිපාදො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව'ච කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යං තස්මිං සමයෙ චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-අයං වුච්චති චිත්තිද්ධිපාදො. අවසෙසා ධම්මා චිත්තිද්ධිපාද සම්පයුත්තා. තත්‍ථ කතමො වීමංසිද්ධිපාදො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං ;දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව ච කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං අයං වුච්චති වීමංසිද්ධිපාදො, අවසෙසා ධම්මා වීමංසිද්ධිපාදසම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාජනියං.

චත්තාරො ඉද්ධිපාදා — ඉධ භික්ඛු ඡන්ද සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. විරියසමාධි—පෙ—චිත්ත සමාධි -පෙ- වීමංසා සමාධි පධාන සඞ්ඛාර සමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං කති කුසලා? කති අකුසලා? කති අව්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා? කති අරණා? කුසලා යෙව. සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, විපාකධම්මධම්මා, අනුපාදින්න අනුපාදානියා, අසඞ්කිලිට්ඨ අසඞ්කිලෙසිකා, සියා සවිතක්ක සවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාර—මත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා, සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛ සහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා, නෙ'ව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙ'ව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, අපචයගාමිනො, සෙක්ඛා, අප්පමාණාරම්මණා, පණීතා, සම්මත්තනියතා, න මග්ගාරම්මණා, මග්ගහෙතුකා, න මග්ගාධිපතිනො, සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, න වත්තබ්බා උප්පාදිනොති, සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා, න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නා රම්මණාති'පි සියා අජ්ඣත්තා සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, බහිද්ධාරම්මණා, අනිදස්සන අප්පටිඝා, වීමංසිද්ධිපාදෙ හෙතු, තයොඉද්ධිපාදා, න හෙතු, සහෙතුකා, හෙතුසම්පයුත්තා, වීමංසිද්ධිපාදෙ හෙතුචෙ'ව සහෙතුකො ච, තයො ඉද්ධිපාදා න වත්තබ්බා හෙතුචෙ'ව සහෙතුකා'ති, සහෙතුකාචෙ'ව න ච හෙතු, වීමංසිද්ධිපාදෙ හෙතුචෙ'ව හෙතුසම්පයුත්තො ච, තයො ඉද්ධිපාදා න වත්තබ්බා හෙතුචෙ'ව හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තාචෙ'ව න ච හෙතු, තයො ඉද්ධිපාදා න හෙතු සහෙතුකා, වීමංසිද්ධිපාදෙ න වත්තබ්බො න හෙතු සහෙතුකොති'පි න හෙතු අහෙතුකොති'පි, සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, අප්පටිඝා අරූපා, ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා

නො ආසවා, අනාසවා, ආසව විප්පයුත්තා, න වත්තබ්බා ආසවාචෙ ච සාසවාති'පි, සාසවාචෙව නො ච ආසවාති'පි, න වත්තබ්බා ආසවාචෙ'ව ආසවසම්පයුත්තාති'පි ආසවසම්පයුත්තාචෙ'ව නො ච ආසවාති'පි, ආසව විප්පයුත්තා අනාසවා, නො සඤ්ඤොජනා—පෙ—නො ගන්ථා—පෙ—නො ඔඝා—පෙ—නො යොගා—පෙ—නො නීවරණා—පෙ—නො පරාමාසා—පෙ—සාරම්මණා. තයො ඉද්ධිපාදා නො චිත්තා, චිත්තිද්ධිපාදෙ චිත්තං, තයො ඉද්ධිපාදා චෙතසිකා, චිත්තිද්ධිපාදෙ අචෙතසිකො, තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තිද්ධිපාදෙ න වත්තබ්බො චිත්තෙන සම්පයුත්තොති පි චිත්තෙන විප්පයුත්තොති'පි. තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තිද්ධිපාදෙ න වත්තබ්බො චිත්තෙන සංසට්ඨොති පි චිත්තෙන විසංසට්ඨොති'පි.

තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තිද්ධිපාදෙ නො චිත්තසමුට්ඨානො, තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තසහභුනො, චිත්තිද්ධිපාදෙ නො

චිත්තසහභූ, තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තානුපරිවත්තිනො, චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තානුපරිවත්ති, තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානො, තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභූ, තයො ඉද්ධිපාදා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්ති, තයො ඉද්ධිපාදා බාහිරා චිත්තිද්ධිපාදො අජ්ඣත්තිකො, නො උපාදා අනුපාදින්නා, නො උපාදින්නා, —පෙ— නො කිලෙසා —පෙ— න දස්සනෙන පහාතබ්බා, න භාවනාය පහාතබ්බා, න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා සවිතක්කා, සියා අවිතක්කා, සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා, සියා සප්පීතිකා, සියා අප්පීතිකා, සියා පීතිසහගතා, සියා න පීතිසහගතා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා, න කාමාවචරා, න රූපාවචරා, න අරූපාවචරා, අපරියාපන්නා, නිය්‍යානිකා, නියතා, අනුත්තරා, අරණාති.

පඤ්හපුච්ඡකං.

ඉද්ධිපාදවිභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

---

10. බොජ්ඣඞ්ගවිභඞ්ගො

සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා හොති අනුස්සරිතා-අයං වුච්චති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො. සො තථා සතො විහරන්තො තං ධම්මං පඤ්ඤාය පවිචිනාති පවිචරති.† පරිවීමංසමාපජ්ජති-අයං වුච්චති ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො. තස්ස තං ධම්මං පඤ්ඤාය විචිනතො පවිචරතො පරිවීමංසමාපජ්ජතො ආරද්ධං හොති විරියං අසල්ලීනං-අයං වුච්චති විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො. ආරද්ධවිරියස්ස උප්පජ්ජති පීති නිරාමිසා, -අයං වුච්චති පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො. පීතිමනස්ස කායොʼපි පස්සම්භති චිත්තම්පි පස්සම්භති-අයං වුච්චති පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො, පස්සද්ධකායස්ස සුඛිනො චිත්තං සමාධියති-අයං වුච්චති සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො. සො තථා සමාහිතං චිත්තං සාධුකං අජ්ඣුපෙක්ඛිතා හොති-අයං වුච්චති උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො.

සත්ත සම්බොජ්ඣඞ්ගා-සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො, තත්ථ කතමො සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො? අත්ථි අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු සති, අත්ථි බහිද්ධා ධම්මෙසු

† පවිචිනති. පවිචයති. — ම

සති යද'පි අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු සති තද'පි සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. යද'පි බහිද්ධා ධම්මෙසු සති තද'පි සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. තත්ථ කතමො ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො? අත්ථි අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු පවිචයො අත්ථි බහිද්ධාධම්මෙසු පවිචයො, යද'පි අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු පවිචයො, තද'පි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද'පි බහිද්ධා ධම්මෙසු පවිචයො තද'පි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

තත්ථ කතමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො? අත්ථි කායිකං විරියං, අත්ථි චෙතසිකං විරියං, යද'පි කායිකං විරියං තද'පි විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. යද'පි චෙතසිකං විරියං තද'පි විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. තත්ථ කතමො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරා පීති, අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරාපීති, යද'පි සවිතක්ක සවිචාරා පීති තද'පි පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. යද'පි අවිතක්ක අවිචාරාපීති තද'පි පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. තත්ථ කතමො පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො? අත්ථි කායපස්සද්ධි අත්ථි චිත්තපස්සද්ධි, යද'පි කායපස්සද්ධි තද'පි පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, යද'පි චිත්තපස්සද්ධි තද'පි පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති,

තත්ථ කතමො සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? අත්ථි සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි, අත්ථි අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි, යද'පි සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි තද'පි සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. යද'පි අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි තද'පි සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො? අත්ථි අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු උපෙක්ඛා. අත්ථි බහිද්ධා ධම්මෙසු උපෙක්ඛා. යද'පි අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු උපෙක්ඛා තද'පි උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. යද'පි බහිද්ධා ධම්මෙසු උපෙක්ඛා තද'පි උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති විවෙක නිස්සිතං විරාග නිස්සිතං නිරොධ නිස්සිතං වොස්සග්ග පරිණාමිං, ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති-පෙ- විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති -පෙ- පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති -පෙ- පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං

භාවෙති -පෙ- සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති -පෙ- උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති. විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං.

සුත්තන්තභාජනියං.

සත්තබොජ්ඣඞ්ගා- සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො විරිය සම්බොජ්ඣඞ්ගො පීති සම්බොජ්ඣඞ්ගො පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමෙ සත්තබොජ්ඣඞ්ගා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ සත්තබොජ්ඣඞ්ගා හොන්ති; සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො -පෙ- උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො.

තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං- අයං වුච්චති සති-සම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං-අයං වුච්චති ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං අයං වුච්චති විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො තත්ථ කතමො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්ගං අත්තමනතා චිත්තස්ස පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො-අයං වුච්චති පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා වෙදනාක්ඛන්ධස්ස සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස පස්සද්ධි පටිප්පස්සද්ධි පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භනා පටිප්පස්සම්භිතත්තං පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො-අයං වුච්චති පස්සද්ධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො,

තත්ථ කතමො සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා චිත්තස්ස ඨිති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං- අයං වුච්චති සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො-අයං වුච්චති උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො, ඉමෙ වුච්චන්ති සත්තබොජ්ඣඞ්ගා. අවසෙසා ධම්මා සත්තහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි සම්පයුත්තා.

සත්තබොජ්ඣඞ්ගා-සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො —පෙ— උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො. තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි -පෙ-

පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යා
තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං
මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, අවසෙසා ධම්මා
සතිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා ධම්මවිචය-
සම්බොජ්ඣඞ්ගසම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා විරියසම්බොජ්ඣඞ්ග
සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා
—පෙ— අවසෙසා ධම්මා පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ—
අවසෙසා ධම්මා සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ
ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං
පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ පඨ-
මජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යා තස්මිං
සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස
උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො—අයං වුච්චති උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො.
අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා. සත්තබොජ්ඣඞ්ගා-
සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො —පෙ— උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො.

තත්ථ කතමෙ සත්තබොජ්ඣඞ්ගා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ
ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං
පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨ-
මජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං යො තස්මිං
සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා.
තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා
විපාකං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති
දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ සත්තබොජ්ඣඞ්ගා
හොන්ති. සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො —පෙ— උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො,
තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා සති අනුස්සති සම්මාසති සති
සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සති-
සම්බොජ්ඣඞ්ගො පෙ— තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො?
යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස
උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො—අයං වුච්චති උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො—
ඉමෙ වුච්චන්ති සත්තබොජ්ඣඞ්ගා, අවසෙසා ධම්මා සත්තහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි
සම්පයුත්තා.

සත්තබොජ්ඣඞ්ගා-සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො —පෙ— උපෙක්ඛා සම්බො-
ජ්ඣඞ්ගො, තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං
සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨි-
ගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ—
පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං
සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, අවසෙසා ධම්මා සතිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගසම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගසම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා පීති සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව 'කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං—තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති — ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො—අයං වුච්චති උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාජනියං.

සත්තබොජ්ඣඞ්ගා—සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො ධම්මවිචයො සම්බොජ්ඣඞ්ගො විරිය සම්බොජ්ඣඞ්ගො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො. සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං කති කුසලා කති අකුසලා කති අව්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා, කති අරණා? සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා. පීති සම්බොජ්ඣඞ්ගො සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, අනුපාදින්නානුපාදානියා, අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා, සියා සවිතක්කසවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො න පීතිසහගතො සුඛසහගතො න උපෙක්ඛාසහගතො.

ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා; නෙ'ව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙ'ව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙවාචය ගාමි නාපචයගාමිනො, සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා, අප්පමාණා අප්ප-

පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, අවසෙසා ධම්මා සතිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා ධම්මවිචය-සම්බොජ්ඣඞ්ගසම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා විරියසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො—අයං වුච්චති උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා. සත්තබොජ්ඣඞ්ගා-සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො —පෙ— උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො.

තත්ථ කතමෙ සත්තබොජ්ඣඞ්ගා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං යො තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ සත්තබොජ්ඣඞ්ගා හොන්ති. සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො —පෙ— උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො, තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා සති අනුස්සති සම්මාසති සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සති-සම්බොජ්ඣඞ්ගො පෙ— තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො? යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො—අයං වුච්චති උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො—ඉමෙ වුච්චන්ති සත්තබොජ්ඣඞ්ගා, අවසෙසා ධම්මා සත්තහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි සම්පයුත්තා.

සත්තබොජ්ඣඞ්ගා-සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො —පෙ— උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො, තත්ථ කතමො සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨි-ගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තස්සේ'ව ලෝකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චේ'ව කාමේහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තස්මිං සමයේ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, අවසේසා ධම්මා සතිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසේසා ධම්මා ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගසම්පයුත්තා —පෙ— අවසේසා ධම්මා විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගසම්පයුත්තා —පෙ— අවසේසා ධම්මා පීති සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසේසා ධම්මා පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා —පෙ— අවසේසා ධම්මා සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයේ ලෝකුත්තරං ඣානං භාවේති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චේ'ව 'කාමේහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං —තස්මිං සමයේ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති — ඉමේ ධම්මා කුසලා. තස්සේ'ව ලෝකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චේ'ව කාමේහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තස්මිං සමයේ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො—අයං වුච්චති උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො. අවසේසා ධම්මා උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ග සම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාජනියං.

සත්තබොජ්ඣඞ්ගා—සති සම්බොජ්ඣඞ්ගො ධම්මවිචයො සම්බොජ්ඣඞ්ගො විරිය සම්බොජ්ඣඞ්ගො පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සමාධි සම්බොජ්ඣඞ්ගො උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො. සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගානං කති කුසලා කති අකුසලා කති අබ්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා, කති අරණා? සියා කුසලා, සියා අබ්‍යාකතා. පීති සම්බොජ්ඣඞ්ගො සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, අනුපාදින්නානුපාදානියා, අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා, සියා සවිතක්කසවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො න පීතිසහගතො සුඛසහගතො න උපෙක්ඛාසහගතො.

ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා; නේ'ව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බා, නේ'ව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා, සියා අපචයගාමිනො, සියා නේවාචය ගාමි නාපචයගාමිනො, සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා, අප්පමාණා අප්ප-

මාණාරමමණා, පණීතා, සියා සමමතතනියතා, සියා අනියතා, න මගගාරමමණා, සියා මගගහෙතුකා, සියා මගගාධිපතිනො. සියා න වතතබබා මගගහෙතුකාති'පි මගගාධිපතිනොති'පි, සියා උපපනනා, සියා අනුපපනනා, සියා උපපාදිනො, සියා අතීතා සියා අනාගතා සියා පචචුපපනනා. න වතතබබා අතීතාරමමණාති'පි අනාගතාරමමණාති'පි පචචුපපනනාරමමණාති'පි සියා අජ්ඣතතා සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣතත බහිද්ධා අජ්ඣතතබහිද්ධාරමමණා, අනිදසසන අපපටිඝා, ධමමවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො හෙතු, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා හෙතුසමපයුතතා, ධමමවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො හෙතුචෙව සහෙතුකො ච, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා න වතතබබා හෙතූචෙ'ව සහෙතුකා'ති සහෙතුකාචෙව න ච හෙතු, ධමමවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො හෙතුචෙව හෙතුසමපයුතෙතා ච,

ඡ බොජ්ඣඞ්ගා න වතතබබා හෙතුචෙව හෙතුසමපයුතතා'ති, හෙතු සමපයුතතාචෙව න ච හෙතු, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා න හෙතු සහෙතුකා. ධමම විචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො න වතතබබො න හෙතු සහෙතුකොති'පි න හෙතු අහෙතුකොති'පි, සපපචචයා, සඞ්ඛතා, අනිදසසනා, අපපටිඝා, අරූපා, ලොකුතතරා, කෙනචි විඤ්ඤෙයයා කෙනචි න විඤ්ඤෙයයා, නො ආසවා අනාසවා, ආසව විපපයුතතා, න වතතබබා ආසවාචෙව සාසවාති'පි සාසවාචෙ'ව නො ච ආසවාති'පි, න වතතබබා ආසවාචෙව ආසව සමපයුතතාති'පි ආසව සමපයුතතාචෙව නො ච ආසවාති'පි, ආසව විපප යුතතා අනාසවා, නො සඤ්ඤොජනා —පෙ— නො ගනථා —පෙ— නො ඔඝා —පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා —පෙ— නො පරාමාසා – පෙ— සාරමමණා, නො චිතතා, චෙතසිකා, චිතතසමපයුතතා, චිතතසංසට්ඨා, චිතතසමුට්ඨානා, චිතතසහභුනො, චිතතානුපරිවතතිනො, චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිතත සංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවතතිනො, බාහිරා, නො උපාදා අනුපාදිනනා, නො උපාදානා —පෙ— නො කිලෙසා —පෙ— න දසසනෙන පහාතබබා න භාවනාය පහාතබබා, න දසසනෙන පහාතබබහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබබහෙතුකා, සියා සවිතකකා සියා අවිතකකා, සියා සවිචාරා සියා අවිචාරා, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො අපපීතිකො,

ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා සපපීතිකා, සියා අපපීතිකා, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො න පීතිසහගතො, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා පීතිසහගතා සියා න පීතිසහගතා, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො සුඛසහගතො, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො න උපෙකඛාසහගතො, ඡ බොජ්ඣඞ්ගා සියා උපෙකඛාසහගතා සියා න උපෙකඛාසහගතා, න කාමාවචරා, න රූපාවචරා, න අරූපාවචරා, අපරියාපනනා සියා නියයානිකා සියා අනියයානිකා, සියා නියතා සියා අනියතා අනුතතරා අරණාති.

පඤ්හාපුචඡකං

බොජ්ඣඞ්ග විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

---

11. මග්ගවිභඞ්ගො

අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථිදං? සම්මා දිට්ඨි සම්මා සඞ්කප්පො සම්මා වාචා සම්මා කම්මන්තො සම්මා ආජීවො සම්මා වායාමො සම්මා සති සම්මා සමාධි, තත්‍ථ කතමා සම්මාදිට්ඨි? දුක්ඛෙ ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං— අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි, තත්‍ථ කතමො සම්මා සඞ්කප්පො? නෙක්ඛම්මසඞ්කප්පො අව්‍යාපාදසඞ්කප්පො අවිහිංසා සඞ්කප්පො. අයං වුච්චති සම්මා සඞ්කප්පො තත්‍ථ කතමා සම්මාවාචා? මුසාවාදා වෙරමණී *පිසුණාවාචා වෙරමණී †ඵරුසාවාචා වෙරමණී සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී- අයං වුච්චති සම්මාවාචා. තත්‍ථ කතමො සම්මා කම්මන්තො? පාණාතිපාතා වෙරමණී අදින්නාදානා වෙරමණී කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී —අයං වුච්චති සම්මා කම්මන්තො— තත්‍ථ කතමො සම්මා ආජීවො? ඉධ අරියසාවකො මිච්ඡා ආජීවං පහාය සම්මා ආජීවෙන ජීවිකං කප්පෙති- අයං වුච්චති සම්මා ආජීවො- තත්‍ථ කතමො සම්මා වායාමො? ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අයං වුච්චති සම්මා වායාමො.

තත්‍ථ කතමා සම්මා සති? ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං — අයං වුච්චති සම්මා සති. තත්‍ථ කතමො සම්මා සමාධි? ඉධ භික්ඛු විවිච්චෙ'ව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති. සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තතියජ්ඣානං උප-

---

*පිසුණාය වාචාය. — ම   † ඵරුසාය වාචාය — ම

සමපජජ විහරති. සුඛස්ස ච පහාණා දුක්ඛස්ස ච පහාණා පුබ්බෙව සොමනස්ස දෙමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා* අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛා සති පාරිසුද්ධිං, චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති — අයං වුච්චති සම්මා සමාධි.

අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො සෙය්‍යථීදං? සම්මාදිට්ඨි—පෙ—සම්මා සමාධි. තත්‍ථ කතමා සම්මාදිට්ඨි? ඉධ භික්ඛු සම්මාදිට්ඨිං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිනාමිං —පෙ— සම්මා සඞ්කප්පං භාවෙති —පෙ— සම්මාවාචං භාවෙති – පෙ— සම්මා කම්මන්තං භාවෙති —පෙ— සම්මාආජීවං භාවෙති—පෙ— සම්මා-වායාමං භාවෙති —පෙ— සම්මාසතිං භාවෙති —පෙ— සම්මාසමාධිං භාවෙති විවෙක නිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ග-පරිනාමිං.

සුත්තන්තභාජනියං

අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො—සම්මා දිට්ඨි-පෙ-සම්මාසමාධි. තත්‍ථ කතමො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සම්මාදිට්ඨි —පෙ— සම්මාසමාධි.

තත්‍ථ කතමා සම්මාදිට්ඨි? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියා-පන්නං අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි. තත්‍ථ කතමො සම්මා සඞ්කප්පො? යො තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මා සඞ්කප්පො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මා සඞ්කප්පො. තත්‍ථ කතමා සම්මා වාචා? යා චතූහි වචී-දුච්චරිතෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මා වාචා මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මාවාචා. තත්‍ථ කතමො සම්මා කම්මන්තො? යා තීහි කාය දුච්චරිතෙහි ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මා කම්මන්තො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මා කම්මන්තො.

තත්‍ථ කතමො සම්මාආජීවො? යා මිච්ඡා ආජීවා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මා ආජීවො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං – අයං වුච්චති සම්මා ආජීවො. තත්‍ථ කතමො සම්මා වායාමො? යො

* අත්‍ථගමා — ඉ. Mrs. R. D.

චෙතසිකො විරියාරම්භො — පෙ — සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මාවායාමො. තත්ථ කතමා සම්මාසති? යා සති අනුස්සති — පෙ — සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මාසති තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති — පෙ — සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මාසමාධි. අයං වුච්චති අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. අවසෙසා ධම්මා අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සම්පයුත්තා

පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො - සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි, තත්ථ කතමො පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි — පෙ — පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති. සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. තත්ථ කතමා සම්මාදිට්ඨි? යා පඤ්ඤා පජානනා — පෙ — අමොහො ධම්මවිචයො සම්මා-දිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සම්මාසඞ්කප්පො? යො තක්කො විතක්කො - පෙ - සම්මාසඞ්කප්පො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මාසඞ්කප්පො. තත්ථ කතමො සම්මාවායාමො? යො චෙතසිකො විරියාරම්භො — පෙ — සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං - අයං වුච්චති සම්මාවායාමො. තත්ථ කතමා සම්මාසති? යා සති අනුස්සති — පෙ — සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං - අයං වුච්චති සම්මාසති. තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි? යා චිත්තස්ස ඨිති — පෙ — සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං අයං වුච්චති සම්මාසමාධි.

අයං වුච්චති පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො අවසෙසා ධම්මා පඤ්චඞ්ගි-කෙන මග්ගෙන සම්පයුත්තා.

පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො. සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. තත්ථ කතමා සම්මාදිට්ඨි? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි — පෙ — පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා — පෙ — අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ග-පරියාපන්නං. අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි, අවසෙසා ධම්මා සම්මාදිට්ඨියා

සම්පයුත්තා—පෙ—අවසෙසා ධම්මා සම්මා සඞ්කප්පෙන සම්පයුත්තා —පෙ—අවසෙසා ධම්මා සම්මා වායාමෙන සම්පයුත්තා—පෙ—අවසෙසා ධම්මා සම්මාසතියා සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමො සම්මා සමාධි? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා-පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං, යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති—පෙ—සම්මා සමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං-අයං වුච්චති සම්මාසමාධි, අවසෙසා ධම්මා සම්මා සමාධිනා සම්පයුත්තා.

අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. සම්මාදිට්ඨි —පෙ— සම්මාසමාධි. තත්ථ කතමො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො හොති, සම්මාදිට්ඨි—පෙ—සම්මා සමාධි. අයං වුච්චති අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. අවසෙසා ධම්මා අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සම්පයුත්තා.

පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො, සම්මාදිට්ඨි සම්මා සඞ්කප්පො සම්මා වායාමො සම්මා සති සම්මා සමාධි. තත්ථ කතමො පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි-පෙ-පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති-ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො හොති. සම්මාදිට්ඨි සම්මා සඞ්කප්පො සම්මා වායාමො සම්මා සති සම්මා සමාධි. අයං වුච්චති පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො, අවසෙසා ධම්මා පඤ්චඞ්ගිකෙන මග්ගෙන සම්පයුත්තා.

පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො. සම්මාදිට්ඨි සම්මා සඞ්කප්පො සම්මා වායාමො සම්මා සති සම්මා සමාධි, තත්ථ කතමා සම්මා දිට්ඨි? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං

අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්ම විචය සම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං — අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි. අවසෙසා ධම්මා සම්මාදිට්ඨියා සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා සම්මා සඞ්කප්පෙන සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා සම්මා වායාමෙන සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා සම්මාසතියා සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමො සම්මා සමාධි? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙ'ව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. යා තස්මිං සමයෙ චිත්තස්ස ඨිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවික්ඛෙපො අවිසාහටමානසතා සමථො සමාධින්ද්‍රියං සමාධිබලං සම්මාසමාධි සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නං—අයං වුච්චති සම්මා සමාධි. අවසෙසා ධම්මා සම්මා සමාධිනා සම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාජනියං.

අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො-සෙය්‍යථීදං? සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අට්ඨන්නං මග්ගඞ්ගානං කති කුසලා කති අකුසලා කති අව්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා කති අරණා? සියා කුසලා සියා අව්‍යාකතා. සම්මා සඞ්කප්පො සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා විපාකා සියා විපාකධම්මධම්මා, අනුපාදින්නානුපාදානියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සම්මාසඞ්කප්පො අවිතක්කවිචාරමත්තො, සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා සවිතක්කසවිචාරා සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා සියා අවිතක්ක අවිචාරා. සම්මාසඞ්කප්පො පීතිසහගතො, සුඛසහගතො න උපෙක්ඛා සහගතො. සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා පීතිසහගතා සියා සුඛසහගතා සියා උපෙක්ඛා සහගතා.

නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා අපචයගාමිනො සියා නෙවාචයගාමිනාපචයගාමිනො, සියා සෙක්ඛා සියා අසෙක්ඛා, අප්පමාණා, අප්පමාණාරම්මණා, පණීතා, සියා සම්මත්තනියතා සියා අනියතා, න මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගහෙතුකාති'පි, මග්ගාධිපතිනොති'පි සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිනො සියා අතීතා සියා අනාගතා සියා පච්චුප්පන්නා, න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණාති'පි, සියා අජ්ඣත්තා සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, බහිද්ධාරම්මණා, අනිදස්සනාප්පටිඝා, සම්මාදිට්ඨි හෙතු, සත්ත මග්ගඞ්ගා න හෙතු, සහෙතුකා හෙතු සම්පයුත්තා, සම්මාදිට්ඨි හෙතුචෙව සහෙතුකා ච, සත්ත මග්ගඞ්ගා න වත්තබ්බා හෙතුචෙව සහෙතුකාති, සහෙතුකාචෙ'ව න ච හෙතු, සම්මාදිට්ඨි හෙතුචෙ'ව හෙතුසම්පයුත්තා ච, සත්ත මග්ගඞ්ගා න වත්තබ්බා හෙතුචෙ'ව හෙතුසම්පයුත්තා'ති, හෙතුසම්පයුත්තාචෙ'ව න ච හෙතු, සත්ත මග්ගඞ්ගා න හෙතු සහෙතුකා.

සම්මාදිට්ඨි න වත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාති පි, න හෙතු අහෙතුකාති'පි, සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, අප්පටිඝා, අරූපා, ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, නො ආසවා අනාසවා, ආසවවිප්පයුත්තා, න වත්තබ්බා ආසවාචෙ'ව සාසවාති'පි සාසවාචෙ'ව නො ච ආසවාති'පි, න වත්තබ්බා ආසවාචෙ'ව ආසවසම්පයුත්තාති'පි ආසවසම්පයුත්තාචෙ'ව නො ච ආසවාති'පි, ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා, නො සංයොජනා —පෙ— නො ගන්ථා —පෙ— නො ඔඝා —පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා —පෙ— නො පරාමාසා —පෙ— සාරම්මණා, නො චිත්තා, චෙතසිකා, චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තසහභුනො, චිත්තානුපරිවත්තිනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, බාහිරා, නො උපාදා, අනුපාදින්නා, නො උපාදානා —පෙ— නො කිලෙසා —පෙ— න දස්සනෙන පහාතබ්බා, න භාවනාය පහාතබ්බා, න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සම්මා සඞ්කප්පො අවිතක්කො.

සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා සවිතක්කා සියා අවිතක්කා, සම්මාසඞ්කප්පො සවිචාරො, සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා, සම්මාසඞ්කප්පො සප්පීතිකො, සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා සප්පීතිකා සියා අප්පීතිකා, සම්මා සඞ්කප්පො පීතිසහගතො, සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා පීතිසහගතා සියා න පීතිසහගතා, සම්මා සඞ්කප්පො සුඛසහගතො, සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා සුඛසහගතා සියා න සුඛසහගතා, සම්මා සඞ්කප්පො න උපෙක්ඛාසහගතො. සත්ත මග්ගඞ්ගා සියා උපෙක්ඛාසහගතා සියා න උපෙක්ඛා

සඞ්ගතා, න කාමාවචරා, න රූපාවචරා, න අරූපාවචරා, අපරියාපන්නා. සියා නිය්‍යානිකා සියා අනිය්‍යානිකා' සියා නියතා සියා අනියතා අනුත්තරා අරණාති.

පඤ්හපුච්ඡකං.

මග්ගවිභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

12. ඣානවිභඞ්ගො.

ඉධ භික්ඛු පාතිමොක්ඛ සංවර සංවුතො විහරති. ආචාර ගොචර සම්පන්නො අනුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ පුබ්බරත්තා'පර රත්තං ජාගරියානුයොගමනුයුත්තො සාතච්චං නෙපක්කං බොධිපක්ඛිකානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුත්තො, සො අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති. ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති. සම්මිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති. සඞ්ඝාටිපත්තචීවර ධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති. අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජාන කාරී හොති. උච්චාර පස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති. ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. සො විවිත්තං සෙනාසනං භජති-අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාල පුඤ්ජං අප්පසද්දං අප්පනිග්ඝොසං විජනවාතං මනුස්සරාහසෙය්‍යකං පටිසල්ලාණ සාරුප්පං.

සො අරඤ්ඤ ගතො වා රුක්ඛමූල ගතො වා සුඤ්ඤාගාර ගතො වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති. ව්‍යාපාදපදොසං පහාය අව්‍යා-පන්නචිත්තො විහරති. සබ්බපාණභූත හිතානුකම්පී ව්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති. ථිනමිද්ධං පහාය විගතථිනමිද්ධො විහරති. ආ-ලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති. උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති. අජ්ඣත්තං වූපසන්ත චිත්තො උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති. විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති, අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

සො ඉමෙ පඤ්චනිවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්ක විචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං

අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති. සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති. යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සුඛස්ස ච පහාණා දුක්ඛස්ස ච පහාණා පුබ්බෙ'ව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා, පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා, නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා, අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම, අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම, නත්ථි කිඤ්චීති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති.

මාතිකා.

ඉධා'ති ඉමිස්සා දිට්ඨියා ඉමිස්සා ඛන්තියා ඉමිස්සා රුචියා ඉමස්මිං ආදායෙ ඉමස්මිං ධම්මෙ ඉමස්මිං විනයෙ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ඉමස්මිං පාවචනෙ ඉමස්මිං බ්‍රහ්මචරියෙ ඉමස්මිං සත්ථුසාසනෙ, තෙන වුච්චති ඉධාති. **භික්ඛූ'ති** සමඤ්ඤාය භික්ඛු, පටිඤ්ඤාය භික්ඛු, භික්ඛතී'ති භික්ඛු, භික්ඛකො'ති භික්ඛු භික්ඛාචරියං අජ්ඣූපගතො'ති භික්ඛු, භින්නපටධරො'ති භික්ඛු, භින්දති පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ'ති භික්ඛු භින්නත්තා පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං භික්ඛු, ඔධිසො කිලෙසානං පහාණා භික්ඛු, අනොධිසො කිලෙසානං පහාණා භික්ඛු, සෙක්ඛො භික්ඛු, අසෙක්ඛො භික්ඛු, නෙවසෙක්ඛො නාසෙක්ඛො භික්ඛු, අග්ගො භික්ඛු භද්‍රො භික්ඛු, මණ්ඩො භික්ඛු, සාරො භික්ඛු, සමග්ගෙන සඞ්ඝෙන ඤත්තිචතුත්ථෙන කම්මෙන අකුප්පෙන ඨානාරහෙන උපසම්පන්නො භික්ඛු. **පාතිමොක්ඛ'න්ති** සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සඤ්ඤමො සංවරො මොක්ඛං පාමොක්ඛං කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. **සංවරො'ති** කායිකො අවීතික්කමො, වාචසිකො අවීතික්කමො, කායිකවාචසිකො අවීතික්කමො. **සංවුතො'ති** ඉමිනා පාතිමොක්ඛසංවරෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපන්නො සමුපපන්නො සමන්නාගතො-තෙන වුච්චති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතොති. **විහරති'ති** ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති විහරතී'ති.

ආචාර ගොචර සම්පන්නො'ති අත්ථි ආචාරො, අත්ථි අනාචාරො. **තත්ථ කතමො අනාචාරො?** කායිකො වීතික්කමො, වාචසිකො වීතික්කමො, කායිකවාචසිකො වීතික්කමො - අයං වුච්චති අනාචාරො. සබ්බම්පි දුස්සිල්‍යං අනාචාරො. ඉධෙකච්චො වෙළුදානෙන වා පත්තදානෙන වා, පුප්ඵදානෙන වා, ඵලදානෙන වා, සිනානදානෙන වා, දන්ත-

කට්ඨදානෙන වා, චාටුකම්‍යතාය වා, මුග්ගසූප්‍යතාය වා, පාරිභට්‍යතාය වා ජඞ්ඝපෙසනිකෙන වා, අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වා, බුද්ධපටිකුට්ඨෙන මිච්ඡාජීවෙන ජීවිකං කප්පෙති - අයං වුච්චති අනාචාරො. **තත්ථ කතමො ආචාරො?** කායිකො අවිතික්කමො, වාචසිකො අවීතික්කමො, කායිකවාචසිකො අවීතික්කමො — අයං වුච්චති ආචාරො සබ්බොපි සීලසංවරො ආචාරො. ඉධෙකච්චො න වේළුදානෙන න පත්තදානෙන න පුප්ඵදානෙන න ඵලදානෙන න සිනානදානෙන න දන්තකට්ඨදානෙන න චාටුකම්‍යතාය න මුග්ගසූප්පතාය න පාරිභට්‍යතාය න ජඞ්ඝපෙසනිකෙන න අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බුද්ධපටිකුට්ඨෙන, මිච්ඡාජීවෙන ජීවිකං කප්පෙති—අයං වුච්චති ආචාරො.

ගොචරො'ති අත්ථි ගොචරො, අත්ථි අගොචරො. **තත්ථ කතමො අගොචරො?** ඉධෙකච්චො වෙසියා ගොචරො වා හොති. විධවා ගොචරො වා, ථුල්ලකුමාරි ගොචරො වා, පණ්ඩකගොචරො වා, භික්ඛුනී ගොචරො වා, පානාගාර ගොචරො වා, සංසට්ඨො විහරති රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි අනනුලොමිකෙන සංසග්ගෙන. යානි වා පන තානි කුලානි අස්සද්ධානි අප්පසන්නානි අනොපානභූතානි අක්කොසක පරිභාසකානි අනත්ථකාමානි අහිතකාමානි අඵාසුකකාමානි අයොගක්ඛෙමකාමානි භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. තථාරූපානි කුලානි සෙවති භජති පයිරුපාසති—අයං වුච්චති අගොචරො. **තත්ථ කතමො ගොචරො?** ඉධෙකච්චො න වෙසියා ගොචරො හොති. න විධවා ගොචරො න ථුල්ලකුමාරි ගොචරො න පණ්ඩක ගොචරො න භික්ඛුනි ගොචරො න පානාගාර ගොචරො—අසංසට්ඨො විහරති රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථිය සාවකෙහි අනනුලොමිකෙන සංසග්ගෙන. යානි වා පන තානි කුලානි සද්ධානි පසන්නානි ඕපානභූතානි කාසාවපජ්ජොතානි ඉසිවාත පටිවාතානි අත්ථකාමානි හිතකාමානි ඵාසුකකාමානි යොගක්ඛෙමකාමානි භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. තථා රූපානි කුලානි සෙවති භජති පයිරුපාසති—අයං වුච්චති ගොචරො. ඉති ඉමිනා ච ආචාරෙන ඉමිනා ච ගොචරෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති ආචාරගොචර සම්පන්නො ති.

අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී'ති තත්ථ කතමෙ අණුමත්තා වජ්ජා? යානි තානි වජ්ජානි අප්පමත්තකානි ඔරමත්තකානි ලහුකානි ලහුකසම්මතානි සංයමකරණීයානි සංවරකරණීයානි චිත්තුප්පාදකරණීයානි මනසිකාරපටිබද්ධානි—ඉමෙ වුච්චන්ති අණුමත්තා වජ්ජා. ඉති ඉමෙසු අනුමත්තෙසු වජ්ජෙසු වජ්ජදස්සාවී ච හොති භයදස්සාවී ච ආදීනව දස්සාවී ච නිස්සරණදස්සාවී ච. තෙන වුච්චති අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවීති. **සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසූ**'ති තත්ථ කතමා සික්ඛා? චතස්සො සික්ඛා, භික්ඛූනං භික්ඛුසික්ඛා, භික්ඛුනීනං භික්ඛුනී

සික්ඛා, උපාසකානං උපාසකසික්ඛා, උපාසිකානං උපාසිකාසික්ඛා. ඉමා වුච්චන්ති සික්ඛායො. ඉති ඉමාසු සික්ඛාසු සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං සමාදාය වත්තති. තෙන වුච්චති සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසූති.

ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො'ති අත්ථි ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා, අත්ථි අගුත්තද්වාරතා. තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා? ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති. න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං. චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා —පෙ— ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා —පෙ— ජිව්හාය රසං සායිත්වා —පෙ— කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා —පෙ— මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං. තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති. න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං. මනින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්නං ඉන්ද්‍රියානං අගුත්ති අගොපනා අනාරක්ඛා අසංවරො — අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා. තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා? ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං. තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති. රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති සොතෙන සද්දං සුත්වා —පෙ— ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා —ජිව්හාය රසං සායිත්වා — කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා — මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති. නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං සංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං. තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති. රක්ඛති මනින්ද්‍රියං. මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්නං ඉන්ද්‍රියානං ගුත්ති ගොපනා ආරක්ඛො සංවරො— අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා. ඉමාය ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතාය උපෙතො හොති සමුපෙතො -පෙ- සමන්නාගතො තෙන වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරොති.

භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ'ති අත්ථි භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා, අත්ථි අමත්තඤ්ඤුතා. තත්ථ කතමා **භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා**? ඉධෙකච්චො අප්පටිසඞ්ඛා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති දවාය මදාය මණ්ඩනාය. යා තත්ථ අසන්තුට්ඨිතා අමත්තඤ්ඤුතා අප්පටිසඞ්ඛා භොජනෙ අයං වුච්චති භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා. **තත්ථ කතමා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා?** ඉධෙකච්චො පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය යාවදෙව ඉමස්ස

කායස්ස ඨිතියා යාපනාය විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය-ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි. නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චා'ති. යා තත්ථ සන්තුට්ඨිතා මත්තඤ්ඤුතා පටිසඞ්ඛා භොජනෙ-අයං වුච්චති භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා. ඉමාය භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතාය උපෙතො හොති - පෙ— සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති භොජනෙ මත්තඤ්ඤූති.

කථඤ්ච භික්ඛු පුබ්බරත්තාපරරත්තං ජාගරියානුයොගමනුයුත්තො හොති? ඉධ භික්ඛු දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙති පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො වුට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. එවං භික්ඛු පුබ්බරත්තාපරරත්තං ජාගරියානුයොගමනුයුත්තො. සාතච්චනන්ති යො චෙතසිකො විරියාරම්භො —පෙ - සම්මාවායාමො. නෙපක්කනන්ති යා පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුත්තො'ති තත්ථ කතමෙ බොධිපක්ඛියා ධම්මා? සත්තබොජ්ඣඞ්ගා - සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගො, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො, උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගො-ඉමෙ වුච්චන්ති බොධිපක්ඛියා ධම්මා. ඉති තෙ බොධිපක්ඛිකෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති-තෙන වුච්චති බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුත්තොති.

කථඤ්ච භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති? ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති? සම්මිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති? සංඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති? අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති? උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති? ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති? ඉධ භික්ඛු සතො සම්පජානො අභික්කමති, සතො සම්පජානො පටික්කමති, සතො සම්පජානො ආලොකෙති, සතො සම්පජානො විලොකෙති, සතො සම්පජානො සම්මිඤ්ජෙති, සතො සම්පජානො පසාරෙති, සතො සම්පජානකාරී හොති, සංඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සතො සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සතො සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සතො සම්පජානකාරී හොතීති, තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති—පෙ—සම්මාසති- අයං වුච්චති සති. සම්පජානො'ති තත්ථ කතමං සම්පජඤ්ඤං? යා පඤ්ඤා පජානනා

—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති සම්පජඤ්ඤං. ඉති ඉමාය ච සතියා ඉමිනා ච සම්පජඤ්ඤෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො—පෙ—සමන්නාගතො.

එවං භික්ඛු සතො සම්පජානො අභික්කමති. සතො සම්පජානො පටික්කමති. සතො සම්පජානො ආලොකෙති. සතො සම්පජානො විලොකෙති. සතො සම්පජානො සම්මිඤ්ජෙති. සතො සම්පජානො පසාරෙති. සතො සම්පජානකාරී හොති, සංඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සතො සම්පජානකාරී හොති. අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සතො සම්පජානකාරී හොති. උච්චාර පස්සාව කම්මෙ සතො සම්පජානකාරී හොති ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. විවිත්තන්ති සන්තිකෙ චෙ'පි සෙනාසනං හොති. තං ච අනාකිණ්ණං ගහට්ඨෙහි පබ්බජිතෙහි—තෙන තං විවිත්තං, දූරෙ-චෙ'පි සෙනාසනං හොති. තං ච අනාකිණ්ණං ගහට්ඨෙහි පබ්බජිතෙහි—තෙන තං විවිත්තං. සෙනාසනන්ති මඤ්චො'පි සෙනාසනං පීඨම්පි සෙනාසනං, භිසි'පි සෙනාසනං, බිම්බොහනම්පි සෙනාසනං, විහාරො'පි සෙනාසනං, අඩ්ඪයොගො'පි සෙනාසනං, පාසාදො'පි සෙනාසනං, අට්ටො'පි සෙනාසනං, මාලො'පි සෙනාසනං, ලෙනම්පි සෙනාසනං, ගුහා'පි සෙනාසනං, රුක්ඛමූලම්පි සෙනාසනං, වෙළුගුම්බො'පි සෙනාසනං, යත්ථ වා පන භික්ඛු පටික්කමන්ති සබ්බමෙතං සෙනාසනං. විවිත්තං සෙනාසනං භජතී'ති ඉමං විවිත්තං සෙනාසනං භජති සම්භජති සෙවති නිසෙවති සංසෙවති—තෙන වුච්චති විවිත්තං සෙනාසනං භජතී'ති.

අරඤ්ඤන්ති නික්ඛමිත්වා බහිඉන්දඛීලා සබ්බමෙතං අරඤ්ඤං. රුක්ඛමූලන්ති රුක්ඛමූලඤ්ඤෙ'ව රුක්ඛමූලං. පබ්බතොයෙ'ව පබ්බතො. කන්දරා'යෙව කන්දරා. ගිරිගුහායෙ'ව ගිරිගුහා. සුසානංයෙව සුසානං. අබ්භොකාසොයෙව අබ්භොකාසො. පලාලපුඤ්ජො එව පලාලපුඤ්ජො. වනපත්ථන්ති දූරානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං. වනපත්ථන්ති වනසණ්ඩානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං. වනපත්ථ'න්ති භිංසනකානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං. වනපත්ථන්ති සලොමහංසානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං. වනපත්ථන්ති පරියන්තානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං. වනපත්ථන්ති න මනුස්සූපචාරානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං. වනපත්ථන්ති දුරභිසම්භවානමෙතං සෙනාසනානං අධිවචනං. අප්පසද්දන්ති සන්තිකෙ චෙ'පි සෙනාසනං හොති තං ච අනාකිණ්ණං ගහට්ඨෙහි පබ්බජිතෙහි. තෙන තං අප්පසද්දං දූරෙචෙ'පි සෙනාසනං හොති තඤ්ච අනාකිණ්ණං ගහට්ඨෙහි පබ්බජිතෙහි. තෙන තං අප්පසද්දං, අප්පනිග්ඝොසන්ති යදෙව තං අප්පසද්දං තදෙව තං අප්පනිග්ඝොසං. යදෙ'වතං අප්පනිග්ඝොසං තදෙව තං විජනවාතං. යදෙ'ව තං විජනවාතං තදෙ'වතං මනුස්ස-

රාහසෙය්‍යකං. යදෙ'වතං මනුස්සරාහසෙය්‍යකං තදෙ'ව තං පටිසල්ලානසාරුප්පං. අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා'ති අරඤ්ඤගතො වා හොති රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා. නිසීදති. පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා'ති නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා. උජුං කායං පණිධායා'ති උජුකො හොති කායො ඨිතො පණිහිතො. පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා'ති තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති —පෙ— සම්මාසති අයං වුච්චති සති. අයං සති උපට්ඨිතා හොති සුපට්ඨිතා නාසිකග්ගෙ වා මුඛනිමිත්තෙ වා-තෙන වුච්චති පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා'ති.

අභිජ්ඣං ලොකෙ පහායා'ති තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා? යො රාගො සාරාගො—පෙ—චිත්තස්ස සාරාගො-අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමො ලොකො? පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා ලොකො-අයං වුච්චති ලොකො. අයං අභිජ්ඣා ඉමම්හි ලොකෙ සන්තා හොති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා-තෙන වුච්චති අභිජ්ඣං ලොකෙ පහායා'ති. විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා'ති තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං විගතාභිජ්ඣං හොති. තෙන වුච්චති විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා'ති. විහරතී'ති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති විහරතී'ති. අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙතී'ති තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා? යො රාගො සාරාගො —පෙ— චිත්තස්ස සාරාගො-අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය අභිජ්ඣාය සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති-තෙන වුච්චති අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙතී'ති.

ව්‍යාපාදපදොසං පහායා'ති අත්ථි ව්‍යාපාදො අත්ථි පදොසො. තත්ථ කතමො ව්‍යාපාදො? යො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස ව්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අස්සුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස-අයං වුච්චති ව්‍යාපාදො. තත්ථ කතමො පදොසො? යො ව්‍යාපාදො සො පදොසො, යො පදොසො සො ව්‍යාපාදො, ඉති අයං ච ව්‍යාපාදො අයං ච පදොසො. සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා-තෙන වුච්චති ව්‍යාපාදපදොසං පහායා'ති. අව්‍යාපන්නචිත්තො'ති තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—

තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං අව්‍යාපන්නං හොති. තෙන වුච්චති අව්‍යාපන්නචිත්තො'ති. විහරතී'ති —පෙ—තෙන වුච්චති විහරතී'ති. ව්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසො-ධෙතී'ති අත්ථි ව්‍යාපාදො අත්ථි පදොසො. තත්ථ කතමො ව්‍යාපාදො? යො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො—පෙ—චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස-අයං වුච්චති ව්‍යාපාදො. තත්ථ කතමො පදොසො? යො ව්‍යාපාදො සො පදොසො, යො පදොසො සො ව්‍යාපාදො. තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං—පෙ—තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති චිත්තං ඉදං චිත්තං ඉමම්හා ව්‍යාපාදපදොසා සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති-තෙන වුච්චති ව්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙතී'ති

ථිනමිද්ධං පහායා'ති අත්ථි ථිනං අත්ථි මිද්ධං-තත්ථ කතමං ථිනං? යා චිත්තස්ස අකල්‍යතා අකම්මඤ්ඤතා ඔලීයනා සල්ලීයනා ලීනං ලීයනා ලීයිතත්තං ථිනං ථියනා ථියිතත්තං චිත්තස්ස-ඉදං වුච්චති ථිනං. තත්ථ කතමං මිද්ධං? යා කායස්ස අකල්‍යතා අකම්මඤ්ඤතා ඔනාහො පරියොනාහො අන්තොසමොරොධො මිද්ධං සුප්පං පචලායිකා සුප්පං සුපනා සුපිතත්තං-ඉදං වුච්චති මිද්ධං. ඉති ඉදං ච ථිනං ඉදං ච මිද්ධං සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා—පෙ— සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා. තෙන වුච්චති ථිනමිද්ධං පහායාති. විගතථිනමිද්ධොති තස්ස ථිනමිද්ධස්ස චත්තත්තා වන්තත්තා මුත්තත්තා පහීනත්තා පටිනිස්සට්ඨත්තා පහීනපටිනිස්සට්ඨත්තා-තෙන වුච්චති විගතථිනමිද්ධොති. විහරතී'ති ඉරියති—පෙ—විහරති. තෙන වුච්චති විහරතී'ති.

ආලොකසඤ්ඤීති තත්ථ කතමා සඤ්ඤා? යා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං- අයං වුච්චති සඤ්ඤා. අයං සඤ්ඤා ආලොකා හොති විවටා පරිසුද්ධා පරියොදාතා- තෙන වුච්චති ආලොකසඤ්ඤීති සතො සම්පජා-නොති තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති —පෙ— සම්මා සති, අයං වුච්චති සති. තත්ථ කතමං සම්පජඤ්ඤං? යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි- ඉදං වුච්චති සම්පජඤ්ඤං. ඉති ඉමාය ච සතියා ඉමිනා ච සම්පජඤ්ඤෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො- තෙන වුච්චති සතො සම්පජානොති. ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙතීති, අත්ථි ථිනං අත්ථි මිද්ධං තත්ථ කතමං ථිනං? යං චිත්තස්ස අකල්‍යතා —පෙ— ථියිතත්තං චිත්තස්ස, ඉදං වුච්චති ථිනං- තත්ථ කතමං මිද්ධං? යා කායස්ස අකල්‍යතා —පෙ— සුපිතත්තං- ඉදං වුච්චති මිද්ධං, තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො —පෙ— තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමම්හා ථිනමිද්ධා සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති- තෙන වුච්චති ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙතීති.

උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහායාති අත්ථි උද්ධච්චං අත්ථි කුක්කුච්චං, තත්ථ කතමං උද්ධච්චං? යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස- ඉදං වුච්චති උද්ධච්චං. තත්ථ කතමං කුක්කුච්චං? අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතා අවජ්ජෙ වජ්ජසඤ්ඤිතා වජ්ජෙ අවජ්ජසඤ්ඤිතා. යං එවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා කුක්කුච්චායිතත්තං චෙතසො විප්පටිසාරො මනොවිලෙඛො- ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං. ඉති ඉදං ච උද්ධච්චං ඉදං ච කුක්කුච්චං සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා. තෙන වුච්චති උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහායාති. අනුද්ධතොති තස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස චත්තත්තා වන්තත්තා මුත්තත්තා පහීනත්තා පටිනිස්සට්ඨත්තා පහීනපටිනිස්සට්ඨත්තා තෙන වුච්චති අනුද්ධතොති- විහරතීති. —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති. අජ්ඣත්තන්ති යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං. වූපසන්තචිත්තොති තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං අජ්ඣත්තං සන්තං හොති සමිතං වූපසන්තං. තෙන වුච්චති අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තොති උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙතීති අත්ථි උද්ධච්චං අත්ථි කුක්කුච්චං. තත්ථ කතමං උද්ධච්චං? යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස- ඉදං වුච්චති උද්ධච්චං. තත්ථ කතමං කුක්කුච්චං අකප්පියෙ කප්පියසඤ්ඤිතා -පෙ- වජ්ජෙ අවජ්ජසඤ්ඤිතා. යං එවරූපං කුක්කුච්චං කුක්කුච්චායනා කුක්කුච්චායිතත්තං චෙතසො විප්පටිසාරො මනොවිලෙඛො- ඉදං වුච්චති කුක්කුච්චං.

තත්ථ කතමං චිත්තං? —පෙ— ඉදං වුච්චති චිත්තං- ඉදං චිත්තං ඉමම්හා උද්ධච්චකුක්කුච්චා සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති- තෙන වුච්චති උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙතීති. විචිකිච්ඡං පහායාති තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා? යා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං විමති විචිකිච්ඡා ද්වෙළ්හකං ද්විධාපථො සංසයො අනෙකංසගාහො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා ඡම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො— අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා. අයං විචිකිච්ඡා සන්තා හොති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා— තෙන වුච්චති විචිකිච්ඡං පහායාති. තිණ්ණවිචිකිච්ඡොති- ඉමං විචිකිච්ඡං තිණ්ණො හොති උත්තිණ්ණො නිත්තිණ්ණො පාරංගතො පාරමනුප්පත්තො, තෙන වුච්චති තිණ්ණවිචිකිච්ඡොති. විහරතීති. —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති. අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසූති, ඉමාය විචිකිච්ඡාය කුසලෙසු ධම්මෙසු න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති. අකථංකථී හොති නික්කථංකථී විකථං කථො — තෙන වුච්චති අකථංකථී

කුසලෙසු ධම්මෙසූති විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙතීති තත්ථ කතමා විචිකිච්ඡා? යා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං —පෙ— ඡම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනො විලෙඛො — අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා.

තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු — ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය විචිකිච්ඡාය සොධෙති විසොධෙති පරිසොධෙති මොචෙති විමොචෙති පරිමොචෙති — තෙන වුච්චති විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති. ඉමෙ පඤ්චනීවරණෙ පහායාති ඉමෙ පඤ්චනීවරණා සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා — තෙන වුච්චති ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහායාති, චෙතසො උපක්කිලෙසෙති, ඉමෙ පඤ්චනීවරණා චිත්තස්ස උපක්කිලෙසා. පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙති, ඉමෙහි පඤ්චහි නීවරණෙහි අනුප්පන්නා චෙව පඤ්ඤා න උප්පජ්ජති උප්පන්නා ච පඤ්ඤා නිරුජ්ඣති — තෙන වුච්චති පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙති. විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහීති, තත්ථ කතමෙ කාමා? ඡන්දො කාමො රාගො කාමො ඡන්දරාගො කාමො සඞ්කප්පො කාමො රාගො කාමො සඞ්කප්පරාගො කාමො — ඉමෙ වුච්චන්ති කාමා. තත්ථ කතමෙ අකුසලා ධම්මා කාමච්ඡන්දො ව්‍යාපාදො ථීනමිද්ධං උද්ධච්චං කුක්කුච්චං විචිකිච්ඡා ඉමෙ වුච්චන්ති අකුසලා ධම්මා — ඉති ඉමෙහි ච කාමෙහි ඉමෙහි ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි විවිත්තො හොති — තෙන වුච්චති විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහීති.

සවිතක්කං සවිචාරන්ති අත්ථි විතක්කො අත්ථි විචාරො. තත්ථ කතමො විතක්කො? යො තක්කො විතක්කො සඞ්කප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරොපනා සම්මා සඞ්කප්පො — අයං වුච්චති විතක්කො. තත්ථ කතමො විචාරො? යො චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධනතා අනුපෙක්ඛනතා — අයං වුච්චති විචාරො. ඉති ඉමිනා ච විතක්කෙන ඉමිනා ච විචාරෙන උපෙතො හොති —පෙ— සමන්නාගතො — තෙන වුච්චති සවිතක්කං සවිචාරන්ති. විවෙකජන්ති විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා. තෙ ඉමස්මිං විවෙකෙ ජාතා හොන්ති සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා — තෙන වුච්චති විවෙකජන්ති. පීතිසුඛන්ති අත්ථි පීති, අත්ථි සුඛං, තත්ථ කතමා පීති? යා පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්ගං අත්තමනතා චිත්තස්ස — අයං වුච්චති පීති. තත්ථ කතමං සුඛං? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා — ඉදං වුච්චති සුඛං. ඉදං සුඛං ඉමාය පීතියා සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං — තෙන වුච්චති පීතිසුඛන්ති. පඨමන්ති ගණනානුපුබ්බතා පඨමං. ඉදං පඨමං සමාපජ්ජතීති පඨමං. ඣානන්ති විතක්කො විචාරො පීතිසුඛං

චිත්තස්ස එකග්ගතා. උපසම්පජ්ජාති යො පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා. විහරතීති ඉරියති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති.

විතක්කවිචාරානං වූපසමාති අත්ථි විතක්කො අත්ථි විචාරො. තත්ථ කතමො විතක්කො? යො තක්කො විතක්කො —පෙ— සම්මාසඞ්කප්පො —අයං වුච්චති විතක්කො. තත්ථ කතමො විචාරො? යො චාරො විචාරො අනුවිචාරො උපවිචාරො චිත්තස්ස අනුසන්ධනතා අනුපෙක්ඛනතා-අයං වුච්චති විචාරො. ඉති අයඤ්ච විතක්කො අයඤ්ච විචාරො සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තිකතා—තෙන වුච්චති විතක්කවිචාරානං වූපසමාති.

අජ්ඣත්තන්ති යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං. සම්පසාදනන්ති යා සද්ධා සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො. චෙතසො එකොදිභාවන්ති යා චිත්තස්ස ඨිති —පෙ— සම්මාසමාධි. අවිතක්කං අවිචාරන්ති අත්ථි විතක්කො, අත්ථි විචාරො. තත්ථ කතමො විතක්කො? යො තක්කො විතක්කො —පෙ— සම්මාසඞ්කප්පො අයං වුච්චති විතක්කො තත්ථ කතමො විචාරො? යො චාරො —පෙ— අනුපෙක්ඛනතා. අයං වුච්චති විචාරො ඉති අයඤ්ච විතක්කො අයඤ්ච විචාරො සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තිකතා- තෙන වුච්චති අවිතක්කං අවිචාරන්ති සමාධිජන්ති සම්පසාදො පීතිසුඛං, තෙ ඉමම්හි සමාධිම්හි ජාතා හොන්ති සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා. තෙන වුච්චති සමාධිජන්ති. පීතිසුඛන්ති අත්ථි පීති, අත්ථි සුඛං, තත්ථ කතමා පීති —පෙ— අයං වුච්චති පීති, තත්ථ කතමං සුඛං —පෙ— ඉදං වුච්චති සුඛං. ඉදං සුඛං ඉමාය පීතියා සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං- තෙන වුච්චති පීතිසුඛන්ති. දුතියන්ති ගණනානුපුබ්බතා දුතියං- ඉදං දුතියං සමාපජ්ජතීති දුතියං. ඣානන්ති සම්පසාදො පීතිසුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා. උපසම්පජ්ජාති යො දුතියස්ස ඣානස්ස ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා. විහරතීති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති.

පීතියා ච විරාගාති තත්ථ කතමා පීති? යා පීති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විත්ති ඔදග්ගං අත්තමනතා චිත්තස්ස. අයං වුච්චති පීති. අයං පීති සන්තා හොති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පීතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා— තෙන වුච්චති පීතියා ච විරාගාති. උපෙක්ඛකොති තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස- අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. ඉමාය උපෙක්ඛාය උපෙතො හොති

—පෙ— සමන්නාගතො- තෙන වුච්චති උපෙක්ඛකොති. විහරතීති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති. සතො ච සම්පජානොති තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති —පෙ— සම්මාසති- අයං වුච්චති සති. තත්ථ කතමං සම්පජඤ්ඤං? යා පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - ඉදං වුච්චති සම්පජඤ්ඤං, ඉති ඉමාය ච සතියා ඉමිනා ච සම්පජඤ්ඤෙන උපෙතො හොති. —පෙ— සමන්නාගතො— තෙන වුච්චති සතො ච සම්පජානොති සුඛං ච කායෙන පටිසංවෙදෙතීති තත්ථ කතමං සුඛං? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතො—සම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා. ඉදං වුච්චති සුඛං. තත්ථ කතමො කායො? සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — අයං වුච්චති කායො. ඉදං සුඛං ඉමිනා කායෙන පටිසංවෙදෙති තෙන වුච්චති සුඛංච කායෙන පටිසංවෙදෙතීති.

යං තං අරියා ආචික්ඛන්තීති තත්ථ කතමෙ අරියා? අරියා වුච්චන්ති බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච, තෙ ඉමං ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානි කරොන්ති පකාසෙන්ති, තෙන වුච්චති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති'ති. උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති, තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස-අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති—පෙ—සම්මාසති-අයං වුච්චති සති. තත්ථ කතමං සුඛං? යං චෙතසිකං සාතං—පෙ—ඉදං වුච්චති සුඛං. ඉති ඉමාය ච උපෙක්ඛාය ඉමාය ච සතියා ඉමිනා ච සුඛෙන සමන්නාගතො. ඉරියති වත්තති පාලෙති යාපෙති චරති විහරති- තෙන වුච්චති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති. තතියන්ති ගණනානුපුබ්බතා තතියං. ඉදං තතියං සමාපජ්ජතී'ති තතියං ඣානන්ති උපෙක්ඛා සති සම්පජඤ්ඤං ; සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා. උපසම්පජ්ජාති යො තතියස්ස ඣානස්ස ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා. විහරතී'ති—පෙ—තෙන වුච්චති විහරතී'ති.

සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානාති අත්ථි සුඛං, අත්ථි දුක්ඛං, තත්ථ කතමං සුඛං යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා-ඉදං වුච්චති සුඛං. තත්ථ කතමං දුක්ඛං? යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං කායසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා-ඉදං වුච්චති දුක්ඛං. ඉති ඉදඤ්ච සුඛං ඉදඤ්ච දුක්ඛං සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා බ්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තීකතා. තෙන වුච්චති සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානාති. පුබ්බෙව සොමනස්ස දොමනස්සානං

අත්ථඞ්ගමාති අත්ථි සොමනස්සං, අත්ථි දොමනස්සං. තත්ථ කතමං සොමනස්සං? යං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—ඉදං වුච්චති සොමනස්සං. තත්ථ කතමං දොමනස්සං? යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා-ඉදං වුච්චති දොමනස්සං. ඉති ඉදං ච සොමනස්සං ඉදං ච දොමනස්සං පුබ්බෙව සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තීකතා. තෙන වුච්චති පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාති

අදුක්ඛමසුඛන්ති යං චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. තෙන වුච්චති අදුක්ඛමසුඛන්ති. උපෙක්ඛාසති පාරිසුද්ධින්ති තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? යා උපෙක්ඛා උපෙක්ඛනා අජ්ඣුපෙක්ඛනා මජ්ඣත්තතා චිත්තස්ස- අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමා සති? යා සති අනුස්සති —පෙ— සම්මාසති. අයං වුච්චති සති. අයං සති ඉමාය උපෙක්ඛාය විවටා හොති පරිසුද්ධා පරියොදාතා. තෙන වුච්චති උපෙක්ඛා, සති පාරිසුද්ධින්ති චතුත්ථන්ති ගණනානුපුබ්බතා චතුත්ථං - ඉදං චතුත්ථං සමාපජ්ජතීති චතුත්ථං. ඣානන්ති උපෙක්ඛා සති චිත්තස්ස එකග්ගතා. උපසම්පජ්ජාති, යො චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා, විහරතීති—පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති. සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමාති. තත්ථ කතමා රූපසඤ්ඤා? රූපාවචර සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරිස්ස වා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං—ඉමා වුච්චන්ති රූපසඤ්ඤායො, ඉමා රූපසඤ්ඤායො අතික්කන්තො හොති වීතික්කන්තො සමතික්කන්තො. තෙන වුච්චති සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමාති.

පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමාති තත්ථ කතමා පටිඝසඤ්ඤා? රූපසඤ්ඤා සද්දසඤ්ඤා ගන්ධසඤ්ඤා රසසඤ්ඤා ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා—ඉමා වුච්චන්ති පටිඝසඤ්ඤායො. ඉමා පටිඝසඤ්ඤායො සන්තා හොන්ති සමිතා වූපසන්තා අත්ථඞ්ගතා අබ්භත්ථඞ්ගතා අප්පිතා ව්‍යප්පිතා සොසිතා විසොසිතා ව්‍යන්තී කතා-තෙන වුච්චති පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමාති නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරාති. තත්ථ කතමා නානත්ත සඤ්ඤා? අසමාපන්නස්ස මනොධාතු සමඞ්ගිස්ස වා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු සමඞ්ගිස්ස වා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං-ඉමා වුච්චන්ති නානත්තසඤ්ඤායො. ඉමා නානත්තසඤ්ඤායො න මනසිකරොති. තෙන වුච්චති නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරාති. අනන්තො ආකාසොති තත්ථ කතමො ආකාසො? යො ආකාසො ආකාසගතං අඝං

අඝගතං විවරො විවරගතං අසම්ඵුට්ඨං චතූහි මහාභූතෙහි අයං
වුච්චති ආකාසො. තස්මිං ආකාසෙ චිත්තං ඨපෙති සණ්ඨපෙති
අනන්තං ඵරති - තෙන වුච්චති අනන්තො ආකාසොති.

ආකාසානඤ්චායතනන්ති ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස වා උප
පන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා, උපස
ම්පජ්ජා ති යො ආකාසානඤ්චායතනස්ස ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති
ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා, විහරතීති—පෙ—තෙන වුච්චති විහර-
තීති. සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කමාති ඉමං ආකාසා-
නඤ්චායතනං අතික්කන්තො හොති වීතික්කන්තො සමතික්කන්තො-
තෙන වුච්චති සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කමාති අනන්තං
විඤ්ඤාණන්ති තං යෙව ආකාසං විඤ්ඤාණෙන ඵුට්ඨං මනසිකරොති
අනන්තං ඵරති-තෙන වුච්චති අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති. විඤ්ඤා-
ණඤ්චායතනන්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස
වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා චිත්ත චෙතසිකා ධම්මා. උපසම්පජ්ජාති
යො විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා
සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා, විහරතීති—පෙ—තෙන වුච්චති විහරතීති.

සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කමා'ති ඉමංවිඤ්ඤාණඤ්ච-
යතනං අතික්කන්තො හොති වීතික්කන්තො සමතික්කන්තො—තෙන
වුච්චති සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කමාති. නත්ථි කිංචීති
තං යෙව විඤ්ඤාණං භාවෙති විභාවෙති අන්තරධාපෙති නත්ථි කිංචීති
පස්සති — තෙන වුච්චති නත්ථි කිඤ්චීති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනන්ති
ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්ම සුඛ
විහාරිස්ස වා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා. උපසම්පජ්ජාති යො ආකිඤ්චඤ්ඤ
යතනස්ස ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උප-
සම්පදා, විහරතීති—පෙ—තෙන වුච්චති විහරතීති. සබ්බසො ආකිඤ්ච-
ඤ්ඤායතනං සමතික්කමාති ඉමං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං අතික්කන්තො
හොති වීතික්කන්තො සමතික්කන්තො—තෙන වුච්චති සබ්බසො
ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්මාති. නෙව සඤ්ඤී නා සඤ්ඤීති තං
යෙව ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සන්තතො මනසිකරොති සඞ්ඛාරාවසෙස
සමාපත්තිං භාවෙති. තෙන වුච්චති නෙවසඤ්ඤි නාසඤ්ඤීති. නෙව
සඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනන්ති නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස
වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා.
උපසම්පජ්ජාති යො නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනස්ස ලාභො පටිලාභො
පත්ති සම්පත්ති ඵුසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා විහරතීති ඉරියති වත්තති
පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති තෙන වුච්චති විහරතීති.

සුත්තන්ත භාජනියං

චත්තාරි ඣානානි—පඨමජ්ඣානං දුතියජ්ඣානං තතියජ්ඣානං චතුත්ථජ්ඣානං. තත්ථ කතමං පඨමජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා ඉදං වුච්චති පඨමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං දුතියං ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා—පෙ—දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ තිවඞ්ගිකං ඣානං හොති පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති දුතියජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං තතියජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා—පෙ—තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති තතියං ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා

තත්ථ කතමං චතුත්ථජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සුඛස්ස ච පහානා—පෙ—චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති චතුත්ථං ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි පෙ—පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති පඨමං ඣානං අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති-විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි අවිතක්කං විචාරමත්තං විවෙකජං පීති සුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති. විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති දුතියං ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣාන සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා—පෙ—තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ තිවඞ්ගිකං ඣානං හොති පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා ඉදං වුච්චති තතියං ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා—පෙ—චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං

තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති. සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති චතුත්ථජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. සුඛස්ස ච පහානා

—පෙ— පඤ්චමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා- ඉදං වුච්චති පඤ්චමජ්ඣානං අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං. සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති චතුත්ථජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා.

චත්තාරි ඣානානි- පඨමජ්ඣානං දුතියජ්ඣානං තතියජ්ඣානං චතුත්ථජ්ඣානං. තත්ථ කතමං පඨමජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති. විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා- ඉදං වුච්චති පඨමජ්ඣානං අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං දුතියජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ තිවඞ්ගිකං ඣානං හොති පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා- ඉදං වුච්චති දුතියජ්ඣානං අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං තතියජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා පීතියා ච විරාගා —පෙ— තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා. ඉදං වුච්චති තතියජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං චතුත්ථජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං.

තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා-ඉදං වුච්චති චතුත්ථජ්ඣානං-අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති. විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා- ඉදං වුච්චති පඨමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය

භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි අවිතක්කං විචාරමත්තං විවෙකජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ චතුරඞ්ගිකං ඣානං හොති විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා- ඉදං වුච්චති දුතියජ්ඣානං, අවසෙසා ධම්මා ඣාන සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තර-ජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා -පෙ- තතියජ්ඣා-නං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං තස්මිං සමයෙ තිවඞ්ගිකං ඣානං හොති පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා ඉදං වුච්චති තතියජ්ඣානං, අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨි—ගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා, පීතියා ච විරාගා පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං.

තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා- ඉදං වුච්චති චතුත්ථජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣාන සම්පයුත්තා, ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචය ගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා සුඛස්ස ච පහානා —පෙ—පඤ්චමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං- තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා ඉදං වුච්චති පඤ්චමජ්ඣානං අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා.

චත්තාරි ඣානානි — පඨමජ්ඣානං දුතියජ්ඣානං තතියජ්ඣානං චතුත්ථජ්ඣානං. තත්ථ කතමං පඨමජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති. විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා—ඉදං වුච්චති පඨමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්ප-යුත්තා. තත්ථ කතමං දුතියජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූප-පත්තියා මග්ගං භාවෙති. විතක්ක විචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විතක්ක විචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං—පෙ තතියජ්ඣානං —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං —පෙ— පඨමජ්ඣානං—පෙ—පඤ්චමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති. උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා – ඉදං වුච්චති පඤ්චමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා—පෙ—ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං

භාවෙති. සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා-පෙ-චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා — ඉදං වුච්චති චතුත්ථජ්ඣානං, අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා.

චත්තාරි ඣානානි · පඨමජ්ඣානං දුතියජ්ඣානං තතියජ්ඣානං චතුත්ථජ්ඣානං. තත්ථ කතමං පඨමජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති. විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස එකග්ගතා— ඉදං වුච්චති පඨමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං දුතියජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං. දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විතක්කවිචාරානං වූපසමා—පෙ—දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති-පෙ අවික්ඛෙපො හොති ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ඣානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විතක්කවිචාරානං වූපසමා—පෙ—දුතියජ්ඣානං -පෙ තතියජ්ඣානං · පෙ- චතුත්ථජ්ඣානං —පෙ— පඨමජ්ඣානං —පෙ— පඤ්චමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති. උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා—ඉදං වුච්චති පඤ්චමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා.

චත්තාරි ඣානානි — පඨමජ්ඣානං දුතියජ්ඣානං තතියජ්ඣානං චතුත්ථජ්ඣානං. තත්ථ කතමං පඨමජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරං. විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවීකසිණං. තස්මිං සමයෙ පඤ්චඞ්ගිකං ඣානං හොති. විතක්කො විචාරො පීති සුඛං චිත්තස්ස

එකග්ගතා—ඉදං වුච්චති පඨමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං දුතියජ්ඣානං? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං. විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං —පෙ— තතියජ්ඣානං—පෙ—චතුත්ථජ්ඣානං—පෙ—පඨමජ්ඣානං —පෙ— පඤ්චමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවීකසිණං.

තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා—ඉදං වුච්චති පඤ්චමජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තා —පෙ— ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං. සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ දුවඞ්ගිකං ඣානං හොති උපෙක්ඛා චිත්තස්ස එකග්ගතා. - ඉදං වුච්චති චතුත්ථජ්ඣානං. අවසෙසා ධම්මා ඣානසම්පයුත්තාති.

අභිධම්ම භාජනියං.

චත්තාරි ඣානානි—පඨමජ්ඣානං —පෙ— ඉධ භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති —පෙ— විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති —පෙ— පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති —පෙ— සුඛස්ස ච පහාණා දුක්ඛස්ස ච පහාණා පුබ්බෙව සොමනස්ස දොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

චතුන්නං ඣානානං කති කුසලා? කති අකුසලා? කති අබ්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා? කති අරණා? සියා කුසලා සියා අබ්‍යාකතා, තීණි ඣානානි—එත්ථුප්පන්නං සුඛං වෙදනං ඨපෙත්වා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. චතුත්ථජ්ඣානං එත්ථුප්පන්නං අදුක්ඛමසුඛං වෙදන ඨපෙත්වා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. සියා විපාකා සියා විපාකධම්මධම්මා සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්මධම්මා, සියා උපාදින්නුපාදානියා සියා අනුපාදින්නුපාදානියා සියා අනුපාදින්නානුපාදානියා, සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා. පඨමජ්ඣානං එත්ථුප්පන්නෙ විතක්ක විචාරෙ ඨපෙත්වා සවිතක්කං සවිචාරං. තීණි ඣානානි අවිතක්ක අවිචාරා. ද්වෙ ඣානා එත්ථුප්පන්නං පීතිං ඨපෙත්වා

පීතිසහගතා. තීණි ඣානානි උප්පන්නානං සුඛං ඨපෙත්වා සුඛසහගතා. චතුත්ථජ්ඣානං උප්පන්නානං උපෙක්ඛං ඨපෙත්වා උපෙක්ඛාසහගතං. නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා.

නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සියා ආචයගාමිනො සියා අපචයගාමිනො සියා නෙව ආචයගාමිනාපචයගාමිනො. සියා සෙක්ඛා සියා අසෙක්ඛා සියා නෙවසෙක්ඛානාසෙක්ඛා. සියා මහග්ගතා සියා අප්පමාණා තීණි ඣානානි න වත්තබ්බා පරිත්තා රම්මණාතිපි මහග්ගතාරම්මණාතිපි සියා අප්පමාණාරම්මණා සියා න වත්තබ්බා අප්පමාණා රම්මණාති. චතුත්ථං ඣානං සියා පරිත්තාරම්මණං සියා මහග්ගතාරම්මණං සියා අප්පමාණාරම්මණං සියා න වත්තබ්බං පරිත්තාරම්මණන්තිපි මහග්ගතාරම්මණන්තිපි අප්පමාණාරම්මණන්තිපි. සියා මජ්ඣිමා සියා පණීතා සියා සම්මත්තනියතා සියා අනියතා. තීණි ඣානානි න මග්ගාරම්මණා. සියා මග්ගහෙතුකා සියා මග්ගාධිපතිනො සියා න වත්තබ්බා මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතිනොති'පි. චතුත්ථජ්ඣානං සියා මග්ගාරම්මණං සියා මග්ගහෙතුකං සියා මග්ගාධිපති. සියා න වත්තබ්බං මග්ගාරම්මණන්ති'පි මග්ගහෙතුකන්ති'පි මග්ගාධිපතීති'පි. සියා උප්පන්නා සියා අනුප්පන්නා සියා උප්පාදිනො. සියා අතීතා සියා අනාගතා සියා පච්චුප්පන්නා. තීණි ඣානානි න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණාති'පි.

චතුත්ථජ්ඣානං සියා අතීතාරම්මණං සියා අනාගතාරම්මණං සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණං. සියා න වත්තබ්බං අතීතාරම්මණන්ති'පි අනාගතාරම්මණන්ති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණන්ති'පි. සියා අජ්ඣත්තා සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා. තීණි ඣානානි බහිද්ධාරම්මණා. චතුත්ථජ්ඣානං සියා අජ්ඣත්තාරම්මණං සියා බහිද්ධාරම්මණං සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණං සියා න වත්තබ්බං අජ්ඣත්තාරම්මණන්ති'පි බහිද්ධාරම්මණන්ති'පි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණන්ති'පි, අනිදස්සන අප්පටිඝා න හෙතු සහෙතුකා, හෙතුසම්පයුත්තා, න වත්තබ්බා හෙතූචෙව සහෙතුකාති, සහෙතුකාචෙව න ච හෙතූ; න වත්තබ්බා හෙතූචෙව හෙතුසම්පයුත්තාති, හෙතුසම්පයුත්තා චෙව න ච හෙතූ, න හෙතූ සහෙතුකා. සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, අප්පටිඝා, අරූපා, සියා ලොකියා සියා ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, නො ආසවා, සියා සාසවා සියා අනාසවා, ආසව විප්පයුත්තා, න වත්තබ්බා ආසවාචෙව සාසවාති, සියා සාසවා චෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා සාසවා චෙව නො ච ආසවාති, න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසව සම්පයුත්තාති'පි, ආසව සම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති'පි, සියා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා සියා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා.

නො සඤ්ඤොජනා —පෙ— නො ගන්ථා —පෙ— නො ඔඝා —පෙ— නො යොගො —පෙ— නො නීවරණා —පෙ— නො පරාමාසා —පෙ— සාරම්මණා, නො චිත්තා, චෙතසිකා, චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තසංසට්ඨා,

චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තසහභුනො, චිත්තානුපරිවත්තිනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, බාහිරා, නො උපාදා, සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා නො උපාදානා —පෙ— නො කිලෙසා —පෙ— න දස්සනෙන පහාතබ්බා න භාවනාය පහාතබ්බා න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, පඨමජ්ඣානං එත්ථුප්පන්නං විතක්කං ඨපෙත්වා සවිතක්කං, තීණි ඣානානි අවිතක්කා.

පඨමජ්ඣානං එත්ථුප්පන්නං විචාරං ඨපෙත්වා සවිචාරං. තීණි ඣානානි අවිචාරා. ද්වෙ ඣානා එත්ථුප්පන්නං පීතිං ඨපෙත්වා සප්පීතිකා. ද්වෙ ඣානා අප්පීතිකා. ද්වෙ ඣානා එත්ථුප්පන්නං පීතිං ඨපෙත්වා පීතිසහගතා ද්වෙ ඣානා න පීතිසහගතා, තීණි ඣානානි එත්ථුප්පන්නං සුඛං ඨපෙත්වා සුඛසහගතා. චතුත්ථජ්ඣානං න සුඛසහගතං, චතුත්ථජ්ඣානං එත්ථුප්පන්නං උපෙක්ඛං ඨපෙත්වා උපෙක්ඛාසහගතං. තීණි ඣානානි න උපෙක්ඛාසහගතා. න කාමාවචරා, සියා රූපාවචරා, සියා න රූපාවචරා. තීණි ඣානානි න අරූපාවචරා, චතුත්ථජ්ඣානං සියා අරූපාවචරං සියා න අරූපාවචරං, සියා පරියාපන්නා සියා අපරියාපන්නා, සියා නිය්‍යානිකා සියා අනිය්‍යානිකා, සියා නියතා සියා අනියතා, සියා සඋත්තරා සියා අනුත්තරා, අරණාති

පඤ්හපුච්ඡකං

ඣානවිභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

---

13. අප්පමඤ්ඤා විභඞ්ගො.

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො. ඉධ භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථිං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. කරුණාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථිං —ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං කරුණාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථිං —ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මුදිතාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති තථා දුතියං තථා තතියං තථා චතුත්ථිං ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන

අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. කථං ච භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති.

සෙය්‍යථාපි නාම එකං පුග්ගලං පියං මනාපං දිස්වා මෙත්තායෙය්‍ය —එවමෙව සබ්බෙ සත්තෙ මෙත්තාය ඵරති. තත්ථ කතමා මෙත්තා? යා සත්තෙසු මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තාචෙතොවිමුත්ති—අයං වුච්චති මෙත්තා. තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනින්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය මෙත්තාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං. තෙන වුච්චති මෙත්තාසහගතෙන චෙතසාති. එකං දිසන්ති පුරත්ථිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා දිසං දක්ඛිණං වා දිසං උද්ධං වා අධො වා තිරියං වා විදිසං වා. ඵරිත්වාති ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා. විහරතීති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විවරති, තෙන වුච්චති විහරතීති. තථා දුතියන්ති යථෙව එකං දිසං තථා දුතියං දිසං, තථා තතියං දිසං, තථා චතුත්ථිං දිසං, තථා උද්ධං, තථා අධො, තථා තිරියං, තථා විදිසං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදය වචනමෙතං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති. මෙත්තාසහගතෙන චෙතසාති තත්ථ කතමා මෙත්තා? යා සත්තෙසු මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතොවිමුත්ති—අයං වුච්චති මෙත්තා.

තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය මෙත්තාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං—තෙන වුච්චති මෙත්තා සහගතෙන චෙතසාති. විපුලෙනාති යං විපුලං තං මහග්ගතං යං මහග්ගතං තං අප්පමාණං යං අප්පමාණං සො අවෙරො යො අවෙරො සො අව්‍යාපජ්ජො. ඵරිත්වාති ඵරිත්වා. අධිමුච්චිත්වා, විහරතීති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති.

කථඤ්ච භික්ඛු කරුණාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති? සෙය්‍යථාපි නාම එකං පුග්ගලං දුග්ගතං දුරූපෙතං දිස්වා කරුණායෙය්‍ය--එවමෙවං සබ්බෙ සත්තෙ කරුණාය විහරති. තත්ථ කතමා කරුණා? යා සත්තෙසු කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණා චෙතො විමුත්ති—අයං වුච්චති කරුණා. තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං පෙ තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය කරුණාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං—තෙන වුච්චති කරුණාසහගතෙන චෙතසාති. එකං දිසන්ති පුරත්ථිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා දිසං දක්ඛිණං වා දිසං උද්ධං වා අධො වා තිරියං වා විදිසං වා. ඵරිත්වාති

ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා. විහරතීති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති. තථා දුතියන්ති—යථෙව එකං දිසං, තථා දුතියං දිසං, තථා තතියං දිසං, තථා චතුත්ථිං දිසං, තථා උද්ධං තථා අධො තථා තිරියං තථා විදිසං. සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති—සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදාය වචනමෙතං—සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති. කරුණාසහගතෙන චෙතසාති. තත්ථ කතමා කරුණා? යා සත්තෙසු කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණා චෙතො විමුත්ති. අයං වුච්චති කරුණා.

තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය කරුණාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං. තෙන වුච්චති කරුණා සහගතෙන චෙතසාති. විපුලෙනාති යං විපුලං තං මහග්ගතං, යං මහග්ගතං තං අප්පමාණං, යං අප්පමාණං සො අවෙරො, යො අවෙරො සො අව්‍යාපජ්ජො, ඵරිත්වාති ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා. විහරතීති - පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති. කථඤ්ච භික්ඛු මුදිතා සහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති? සෙය්‍යථාපි නාම එකං පුග්ගලං පියං මනාපං දිස්වා මුදිතො අස්ස. එවමෙව සබ්බෙ සත්තෙ මුදිතාය ඵරති. තත්ථ කතමා මුදිතා? යා සත්තෙසු මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතා චෙතො විමුත්ති- අයං වුච්චති මුදිතා. තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය මුදිතාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං - තෙන වුච්චති මුදිතා සහගතෙන චෙතසාති. එකං දිසන්ති පුරත්ථිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා දිසං දක්ඛිණං වා දිසං උද්ධං වා අධො වා තිරියං වා විදිසං වා. ඵරිත්වාති ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා, විහරතීති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති තථා දුතියන්ති යථෙව එකං දිසං තථා දුතියං දිසං තථා තතියං දිසං තථා චතුත්ථිං දිසං තථා උද්ධං තථා අධො තථා තිරියං තථා විදිසං. සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදාය වචනමෙතං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති මුදිතා සහගතෙන චෙතසාති තත්ථ කතමා මුදිතා? යා සත්තෙසු මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතා චෙතො විමුත්ති. අයං වුච්චති මුදිතා.

තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය මුදිතාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං- තෙන වුච්චති මුදිතා සහගතෙන චෙතසාති, විපුලෙනාති යං විපුලං තං මහග්ගතං යං මහග්ගතං තං අප්පමාණං, යං අප්පමාණං සො අවෙරො, යො අවෙරො සො අව්‍යාපජ්ජො. ඵරිත්වාති ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා විහරතීති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති.

කථං ච භික්ඛු උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති? සෙය්‍යථාපි නාම එකං පුග්ගලං නෙව මනාපං න අමනාපං දිස්වා උපෙක්ඛකො අස්ස. එවමෙව සබ්බෙ සත්තෙ උපෙක්ඛාය ඵරති. තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? යා සත්තෙසු උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛායිතත්තං උපෙක්ඛා චෙතොවිමුත්ති- අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු- ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉදං චිත්තං ඉමාය උපෙක්ඛාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං- තෙන වුච්චති උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසාති. එකං දිසන්ති පුරත්ථිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං උත්තරං වා දිසං දක්ඛිණං වා දිසං උද්ධං වා අධො වා තිරියං වා විදිසං වා. ඵරිත්වාති ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා. විහරතීති —පෙ— තෙන වුච්චති විහරතීති. තථා දුතියන්ති යථෙව එකං දිසං තථා දුතියං දිසං තථා තතියං දිසං තථා චතුත්ථිං දිසං තථා උද්ධං තථා අධො තථා තිරියං තථා විදිසං. සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අසෙසං නිස්සෙසං පරියාදායවචනමෙතං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකන්ති. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසාති තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? යා සත්තෙසු උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛායිතත්තං උපෙක්ඛා චෙතොවිමුත්ති - අයං වුච්චති උපෙක්ඛා.

තත්ථ කතමං චිත්තං? යං චිත්තං මනො මානසං —පෙ— තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු— ඉදං වුච්චති චිත්තං, ඉදං චිත්තං ඉමාය උපෙක්ඛාය සහගතං හොති සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං - තෙන වුච්චති උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසාති. විපුලෙනාති යං විපුලං තං මහග්ගතං, යං මහග්ගතං තං අප්පමාණං, යං අප්පමාණං සො අවෙරො, යො අවෙරො සො අව්‍යාපජ්ජො, ඵරිත්වාති ඵරිත්වා අධිමුච්චිත්වා. විහරතීති ඉරීයති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති, තෙන වුච්චති විහරතීති.

සුත්තන්තභාජනියං.

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො - මෙත්තා කරුණා මුදිතා උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමා මෙත්තා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතොවිමුත්ති. අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා, තත්ථ කතමා මෙත්තා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා—පෙ—දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා

චෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා මෙත්තා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා—පෙ— තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා.

ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි අවිතක්කං විචාරමත්තං විවෙකජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විතක්ක විචාරානං වූපසමා—පෙ—තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා—පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමා කරුණා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණාචෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා කරුණා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා පෙ—දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණා-චෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා කරුණා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා—පෙ—තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණාචෙතො විමුත්ති-අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—

පඤ්චමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණාචෙතොවිමුත්ති —අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා.

ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි අවිතක්කං විචාරමත්තං විවෙකජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණා-චෙතොවිමුත්ති-අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා—පෙ—තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණා-යිතත්තං කරුණාචෙතො විමුත්ති - අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා—පෙ—චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණා චෙතො විමුත්ති - අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමා මුදිතා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායි-තත්තං මුදිතාචෙතොවිමුත්ති-අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා මුදිතා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූප-පත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා—පෙ දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතා චෙතො විමුත්ති අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා මුදිතා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා —පෙ—තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතා සහගතං යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතාචෙතොවිමුත්ති - අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතා චෙතො විමුත්ති අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා.

ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි අවිතක්කං විචාරමත්තං විවෙකජං පීතිසුඛං දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතා චෙතොවිමුත්ති—

අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා, මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතාචෙතොවිමුත්ති - අයං වුච්චති මුදිතා අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා. ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති පීතියා ච විරාගා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතා චෙතොවිමුත්ති - අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා

තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති. සුඛස්ස ච පහාණා—පෙ—චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛා සහගතං. යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛායිතත්තං උපෙක්ඛාචෙතොවිමුත්ති-අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛාය සම්පයුත්තා.

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො — මෙත්තා කරුණා මුදිතා උපෙක්ඛා තත්ථ කතමා මෙත්තා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති - පෙ— අවික්ඛෙපො හොති ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතොවිමුත්ති — අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා තත්ථ කතමා මෙත්තා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති-ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං —පෙ තතියජ්ඣානං—පෙ—පඨමජ්ඣානං—පෙ—දුතියජ්ඣානං —පෙ— තතියජ්ඣානං —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තාචෙතොවිමුත්ති—අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමා කරුණා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති - ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි

—පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණාචෙතොවිමුත්ති –අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා කරුණා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං —පෙ— තතියජ්ඣානං —පෙ— පඨමජ්ඣානං —පෙ— දුතියජ්ඣානං —පෙ— තතියජ්ඣානං —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ කරුණා කරුණායනා කරුණායිතත්තං කරුණාචෙතොවිමුත්ති — අයං වුච්චති කරුණා. අවසෙසා ධම්මා කරුණාය සම්පයුත්තා

තත්ථ කතමා මුදිතා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි පෙ-පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතාචෙතොවිමුත්ති—අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා මුදිතා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං —පෙ— තතියජ්ඣානං – පෙ— පඨමජ්ඣානං —පෙ— දුතියජ්ඣානං – පෙ— තතියජ්ඣානං —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මුදිතාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මුදිතා මුදිතායනා මුදිතායිතත්තං මුදිතාචෙතොවිමුත්ති — අයං වුච්චති මුදිතා. අවසෙසා ධම්මා මුදිතාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති, සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති — ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සුඛස්ස ච පහාණා දුක්ඛස්ස ච පහාණා—පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛායිතත්තං උපෙක්ඛාචෙතොවිමුත්ති — අයං වුච්චති උපෙක්ඛා. අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛාය සම්පයුත්තා.

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො—මෙත්තා කරුණා මුදිතා උපෙක්ඛා. තත්ථ කතමා මෙත්තා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නා කුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං. විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ—. පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතො විමුත්ති—අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමා මෙත්තා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරජ්ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං —පෙ— තතියජ්ඣානං —පෙ— පඨමජ්ඣානං —පෙ— දුතියජ්ඣානං —පෙ— තතියජ්ඣානං —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙත්තාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ මෙත්ති මෙත්තායනා මෙත්තායිතත්තං මෙත්තා චෙතොවිමුත්ති—අයං වුච්චති මෙත්තා. අවසෙසා ධම්මා මෙත්තාය සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමා කරුණා —පෙ— තත්ථ කතමා මුදිතා -පෙ තත්ථ කතමා උපෙක්ඛා? ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ රූපාවචරජ්ඣානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරං. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා—පෙ—චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙක්ඛාසහගතං. යා තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛා උපෙක්ඛායනා උපෙක්ඛායිතත්තං උපෙක්ඛා චෙතො විමුත්ති—අයං වුච්චති උපෙක්ඛා අවසෙසා ධම්මා උපෙක්ඛාය සම්පයුත්තා.

අභිධම්මභාජනියං

චතස්සො අප්පමඤ්ඤායො—ඉධ භික්ඛු මෙත්තා සහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං තථා චතුත්ථිං —ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. කරුණාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථිං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං කරුණාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථිං ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මුදිතාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථිං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං

උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන
අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති

චතුන්නං අප්පමඤ්ඤානං කති කුසලා කති අකුසලා කති අව්‍යා
කතා —පෙ— කති සරණා කති අරණා? සියා කුසලා සියා අව්‍යාකතා,
තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා; උපෙක්ඛා
අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා; සියා විපාකා, සියා විපාකධම්ම-
ධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්මධම්මා. සියා උපාදින්නුපාදානියා
සියා අනුපාදින්නුපාදානියා- අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, තිස්සො අප්ප-
මඤ්ඤායො සියා සවිතක්කසවිචාරා, සියා අවිතක්කවිචාරමත්තා, සියා
අවිතක්කඅවිචාරා උපෙක්ඛා අවිතක්කඅවිචාරා. තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො
සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා. න උපෙක්ඛාසහගතා. සියා න
වත්තබ්බා පීති සහගතාති. උපෙක්ඛා උපෙක්ඛාසහගතා, නෙව දස්ස-
නෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහා-
තබ්බහෙතුකා. සියා ආචයගාමිනො සියා නෙවාචයගාමි නාපචය ගාමි
නො, නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා.

මහග්ගතා, න වත්තබ්බා පරිත්තා රම්මණාතිපි මහග්ගතාරම්මණා
තිපි අප්පමාණාරම්මණාතිපි, මජ්ඣිමා, අනියතා, න වත්තබ්බා මග්ගා
රම්මණාතිපි මග්ගහෙතුකාතිපි මග්ගාධිපතිනොතිපි, සියා උප්පන්නා,
සියා අනුප්පන්නා සියා උප්පාදිනො, සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා
පච්චුප්පන්නා, න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාතිපි අනාගතාරම්මණාතිපි
පච්චුප්පන්නාරම්මණාතිපි, සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්ත-
බහිද්ධා බහිද්ධා රම්මණා, අනිදස්සන අප්පටිඝා, මෙත්තා හෙතු, තිස්සො
අප්පමඤ්ඤායො න හෙතු සහෙතුකා, හෙතු සම්පයුත්තා, මෙත්තා හෙතු
චෙව සහෙතුකා ච, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො න වත්තබ්බා හෙතුචෙව
සහෙතුකාති සහෙතුකාචෙව න ච හෙතු, මෙත්තා හෙතුචෙව හෙතු
සම්පයුත්තා ච, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො න වත්තබ්බා හෙතුචෙව හෙතු-
සම්පයුත්තාති හෙතුසම්පයුත්තාචෙව න ච හෙතු, තිස්සො අප්පමඤ්ඤා
යො න හෙතුසහෙතුකා, මෙත්තා න වත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාතිපි
න හෙතු අහෙතුකාතිපි, සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, අප්පටිඝා,
අරූපා, ලොකියා. කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා,

නො ආසවා, සාසවා, ආසව විප්පයුත්තා, න වත්තබ්බා ආසවා චෙව
සාසවාති, සාසවාචෙව නො ච ආසවා, න වත්තබ්බා ආසවාචෙව ආසව
සම්පයුත්තාතිපි ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාතිපි, ආසවවිප්ප-
යුත්තා සාසවා, නො සඤ්ඤොජනා —පෙ— නො ගන්ථා —පෙ - නො
ඔඝා —පෙ – නො යොගා – පෙ— නො නීවරණා —පෙ— නො පරා
මාසා —පෙ— සාරම්මණා. නො චිත්තා, චෙතසිකා, චිත්තසම්පයුත්තා,
චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තසහභුනො, චිත්තානු පරිවත්තිනො
චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තසංසට්ඨ-

සමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, බාහිරා, නො උපාදා, සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා නො උපාදානා -පෙ- නො කිලෙසා —පෙ— න දස්සනෙන පහාතබ්බා, න භාවනාය පහාතබ්බා, න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා,

තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සියා සවිතක්කා සියා අවිතක්කා. උපෙක්ඛා අවිතක්කා, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සියා සවිචාරා සියා අවිචාරා; උපෙක්ඛා අවිචාරා, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සියා සප්පීතිකා සියා අප්පීතිකා, උපෙක්ඛා අප්පීතිකා තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සියා පීතිසහගතා සියා න පීතිසහගතා, උපෙක්ඛා න පීතිසහගතා, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො සුඛසහගතා. උපෙක්ඛා න සුඛසහගතා, උපෙක්ඛා උපෙක්ඛාසහගතා, තිස්සො අප්පමඤ්ඤායො න උපෙක්ඛාසහගතා, න කාමාවචරා, රූපාවචරා, න අරූපාවචරා, පරියාපන්නා, අනිය්‍යානිකා. අනියතා, සඋත්තරා, අරණාති.

පඤ්හපුච්ඡකං

අප්පමඤ්ඤා විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

---

14 සික්ඛාපද විභඞ්ගො

පඤ්ච සික්ඛාපදානි— පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං, අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං, මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං, සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස— යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො- ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්ඛාපදං, අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස · යා තස්මිං සමයෙ චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං- ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස- ඵස්සො —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො- ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්ස සහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ—සොමනස්ස සහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන—පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණ සම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන පෙ — උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං— පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස — යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො — ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස යා තස්මිං සමයෙ චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං, — ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස—ඵස්සො—පෙ—පග්ගාහො අවික්ඛෙපො - ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං?—පෙ—කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං—පෙ—මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං —පෙ—සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස— යා තස්මිං සමයෙ සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස — යා තස්මිං සමයෙ චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං— ඉදං වුච්චති සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස, ඵස්සො හොති—පෙ—පග්ගාහො

අවික්ඛෙපො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ—සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස—යා තස්මිං සමයෙ සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස—යා තස්මිං සමයෙ චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස —ඵස්සො —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

පඤ්ච සික්ඛාපදානි—පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං, අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං, මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං, සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණ සම්පයුත්තං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං වීමංසාධිපතෙය්‍යං. ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං—පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස—යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො—ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං වීමංසාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස—යා තස්මිං සමයෙ චෙතනා සඤ්චෙතනා චෙතයිතත්තං—ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා. තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං වීමංසාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං —පෙ— වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස ඵස්සො —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො — ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන – පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං – පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං. ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, පාණාතිපාතා විරමන්තස්ස—යා තස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො—ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා —පෙ— ඵස්සො – පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො – ඉදං වුච්චති පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං —පෙ— කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං – පෙ— මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං —පෙ— සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං, යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං වීමංසාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, චිත්තාධි-

පතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, වීමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස—යා තස්මිං සමයෙ සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා —පෙ— එසෙසා —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

තත්ථ කතමං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං විරියාධිපතෙය්‍යං චිත්තාධිපතෙය්‍යං, ඡන්දාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, චිත්තාධිපතෙය්‍යං හීනං මජ්ඣිමං පණීතං, සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා විරමන්තස්ස—යා තස්මිං සමයෙ සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපත්ති වෙලා අනතික්කමො සෙතුඝාතො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං. අවසෙසා ධම්මා වෙරමණියා සම්පයුත්තා —පෙ— අවසෙසා ධම්මා චෙතනාය සම්පයුත්තා —පෙ— එසෙසා —පෙ— පග්ගාහො අවික්ඛෙපො—ඉදං වුච්චති සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

කතමෙ ධම්මා සික්ඛා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා—යං යං වා පනාරබ්භ—තස්මිං සමයෙ එසෙසා හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති, ඉමෙ ධම්මා සික්ඛා. කතමෙ ධම්මා සික්ඛා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ—තස්මිං සමයෙ එසෙසා හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා සික්ඛා. කතමෙ ධම්මා සික්ඛා? යස්මිං සමයෙ

රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති—පෙ—අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති—පෙ—ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි—පෙ—පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ එසෝ හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා සික්ඛා.

අභිධම්මභාජනියං

පඤ්ච සික්ඛාපදානි—පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං, අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං, මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං, සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං.

පඤ්චන්නං සික්ඛාපදානං කති කුසලා කති අකුසලා කති අබ්‍යාකතා—පෙ—කති සරණා කති අරණා? කුසලායෙව—සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා විපාකධම්මධම්මා, අනුපාදින්නුපාදානියා, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සවිතක්කසවිචාරා, සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා, නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, ආචයගාමිනො නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, පරිත්තා, පරිත්තාරම්මණා, මජ්ඣිමා අනියතා, න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාති'පි මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතිනොති'පි. සියා උප්පන්නා සියා අනුප්පන්නා, න වත්තබ්බා උප්පාදිනොති, සියා අතීතා සියා අනාගතා සියා පච්චුප්පන්නා, පච්චුප්පන්නාරම්මණා, සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා බහිද්ධාරම්මණා, අනිදස්සන අප්පටිඝා, න හෙතු සහෙතුකා හෙතුසම්පයුත්තා, න වත්තබ්බා හෙතුචෙව සහෙතුකාති, සහෙතුකාචෙව න ච හෙතු, න වත්තබ්බා හෙතුචෙව හෙතුසම්පයුත්තාති, හෙතුසම්පයුත්තාචෙව න ච හෙතු, න හෙතු සහෙතුකා සප්පච්චයා සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, අප්පටිඝා, අරූපා ලොකියා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා, කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා.

නො ආසවා, සාසවා, ආසවවිප්පයුත්තා, න වත්තබ්බා ආසවාචෙව සාසවාති සාසවාචෙව නො ච ආසවා න වත්තබ්බා ආසවාචෙව ආසවසම්පයුත්තාති'පි ආසවසම්පයුත්තාචෙව නො ච ආසවාති'පි, ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා නො සඤ්ඤොජනා—පෙ—නො ගන්ථා—පෙ—නො ඔඝා—පෙ—නො යොගා—පෙ නො නීවරණා—පෙ නො පරාමාසා—පෙ සාරම්මණා, නො චිත්තා, චෙතසිකා, චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තසහභුනො, චිත්තානුපරිවත්තිනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, බාහිරා, නො උපාදා, අනුපාදින්නා, නො උපාදානා—පෙ—නො කිලෙසා—පෙ—න දස්සනෙන පහාතබ්බා, න-

භාවනාය පහාතබ්බා, න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා, සවිතක්කා, සවිචාරා, සියා සප්පීතිකා, සියා අප්පීතිකා, සියා පීතිසහගතා, සියා න පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා, සියා න උපෙක්ඛා සහගතා, කාමාවචරා, න රූපාවචරා, න අරූපාවචරා, පරියාපන්නා, අනිය්‍යානිකා, අනියතා, සඋත්තරා, අරණාති

පඤ්හපුච්ඡකං

සික්ඛාපද විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

---

15. පටිසම්භිදා විභඞ්ගො

චතස්සො පටිසම්භිදා—අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා අත්ථෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මෙ ඤාණං ධම්ම පටිසම්භිදා, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභාන පටිසම්භිදා. චතස්සො පටිසම්භිදා-අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. දුක්ඛෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා. චතස්සො පටිසම්භිදා-අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. හෙතුම්හි ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, හෙතුඵලෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ති පටිසම්භිදා, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා

චතස්සො පටිසම්භිදා—අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. යෙ ධම්මා ජාතා භූතා සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යම්හා ධම්මා තෙ ධම්මා ජාතා භූතා සඤ්ජාතා නිබ්බත්තා අභිනිබ්බත්තා පාතුභූතා තෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා. චතස්සො පටිසම්භිදා — අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා, ජරාමරණෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, ජරාමරණසමුදයෙ ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. ජරාමරණනිරොධෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, ජරාමරණනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

චතස්සො පටිසම්භිදා—අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. ජාතියා ඤාණං —පෙ— භවෙ ඤාණං

—පෙ— උපාදානෙ ඤාණං —පෙ— තණ්හාය ඤාණං —පෙ— වෙදනාය ඤාණං —පෙ— ඵස්සෙ ඤාණං —පෙ— සළායතනෙ ඤාණං —පෙ— නාමරූපෙ ඤාණං —පෙ— විඤ්ඤාණෙ ඤාණං —පෙ— සඞ්ඛාරෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. සඞ්ඛාරසමුදයෙ ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. සඞ්ඛාරනිරොධෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා. චතස්සො පටිසම්භිදා- අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. තත්ථ කතමා ධම්මපටිසම්භිදා? ඉධ භික්ඛු ධම්මං ජානාති සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං—අයං වුච්චති ධම්මපටිසම්භිදා. සො තස්ස තස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථොති — අයං වුච්චති අත්ථපටිසම්භිදා. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

සුත්තන්තභාජනියං.

චතස්සො පටිසම්භිදා — අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ—තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති— ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති, ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

චතස්සො පටිසම්භිදා — අත්ථපටිසම්භිදා ධම්මපටිසම්භිදා නිරුත්තිපටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— සොමනස්සසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති. තත්‍ර ධම්ම-

නිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා

චතස්සො පටිසම්භිදා— අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා. පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ති පටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති. ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථ ජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

චතස්සො පටිසම්භිදා - අත්ථපටිසම්භිදා —පෙ— පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙව සඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහාණා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති. —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙස ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

චතස්සො පටිසම්භිදා - අත්ථපටිසම්භිදා —පෙ— පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා කුසලා? යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාණාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති - ඉමෙ ධම්මා කුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

චතස්සො පටිසම්භිදා— අත්ථපටිසම්භිදා —පෙ— පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං දිට්ඨිගත සම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති - ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා,

යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභාන පටිසම්භිදා.

චතස්සො පටිසම්භිදා— අත්ථපටිසම්භිදා ධම්මපටිසම්භිදා නිරුත්ති පටිසම්භිදා පටිභාන පටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අකුසලා? යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං දිට්ඨිගත සම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං —පෙ— සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— දොමනස්සසහගතං පටිඝසම්පයුත්තං —පෙ— දොමනස්ස සහගතං පටිඝසම්පයුත්තං සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං විචිකිච්ඡාසම්පයුත්තං —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතං උද්ධච්චසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා —පෙ— ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා අකුසලා ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා. තෙසං විපාකෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති— ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා— අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභාන පටිසම්භිදා, කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්ති පටිසම්භිදා— යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති— ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා,

තිස්සො පටිසම්භිදා— අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං —පෙ— ඝාණ-

විඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං —පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං—පෙ— කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සුඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා — ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභාන පටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා අත්ථපටිසම්භිදා නිරුත්තිපටිසම්භිදා පටිභාන පටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ඵොට්ඨබ්බා රම්මණා වා. යං යං වා පනාරබ්භ—තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා — ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්ම නිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති — ඤාණෙසු ඤාණං පටිභාන පටිසම්භිදා,

තිස්සො පටිසම්භිදා—අත්ථ පටිසම්භිදා, නිරුත්ති පටිසම්භිදා, පටිභාන පටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මා රම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ—තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, පීති හොති, සුඛං හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, සොමනස්සින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා —ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති—තත්‍ර ධම්ම නිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි

ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති—ඤාණෙසු ඤාණං පටි-
භාන පටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා. අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභාන
පටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස
කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු
උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මා
රම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා
හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො
හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති
මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන
තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා—
ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය
නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභි-
ලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි
ජානාති. ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටි-
භාන පටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා. අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභාන
පටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස
කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු
උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා — පෙ— සොම-
නස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන—පෙ සොමනස්සසහගතා
ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛා-
රෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා — පෙ— උපෙක්ඛා-
සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා
ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛා-
රෙන රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පනාරබ්භ,
තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති --පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා
අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්තියා
තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං
නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි
ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා—අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභාන
පටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ රූපූපපත්තියා
මග්ගං භාවෙති, විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ
විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති පෙ—අවික්ඛෙපො
හොති—ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස
කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි පෙ— පඨමජ්ඣානං
උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති
—පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු

ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති— ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා. අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අරූපූපපත්තියා මග්ගං භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං. සුඛස්ස ච පහානා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති— තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති -පෙ- අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා. අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා, කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරජ්ඣානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති. —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති— ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෙව කාමෙහි —පෙ— පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දන්ධාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති —පෙ— අවික්ඛෙපො හොති. ඉමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා, ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා,

තිස්සො පටිසම්භිදා— අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අබ්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රූපාරම්මණං —පෙ— සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- ඝාණවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ගන්ධාරම්මණං —පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං

උප්පන්නං හොති දුක්ඛසහගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං – තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, දුක්ඛං හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, දුක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා—ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමේසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා. අත්ථපටිසම්භිදා නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා —පෙ— මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා—පෙ— ධම්මාරම්මණා වා. යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති. —යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා—ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමේසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති, ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා. අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ මනොධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ ඵොට්ඨබ්බාරම්මණා වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, මනින්ද්‍රියං හොති උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා, ඉමේසු ධම්මේසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා— අත්ථපටිසම්භිදා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා, පටිභානපටිසම්භිදා. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණ-

ධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මාරම්මණා වා —පෙ— මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණා වා —පෙ— ධම්මාරම්මණා වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, චිත්තං හොති, විතක්කො හොති, විචාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, චිත්තස්ස එකග්ගතා හොති, විරියින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, මතින්ද්‍රියං හොති, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤෙපි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා— ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා. යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති— ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා.

තිස්සො පටිසම්භිදා—අත්ථපටිසම්භිදා නිරුත්තිපටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා? යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති, කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා —පෙ— සොමනස්සසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා – පෙ – උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා පෙ— උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිප්පයුත්තා සසඞ්ඛාරෙන —පෙ— රූපාවචරජ්ඣානං භාවෙති—පෙ—අරූපාවචරජ්ඣානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරං —පෙ— සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහාණා–පෙ චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵස්සො හොති—පෙ—අවික්ඛෙපො හොති—ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. ඉමෙසු ධම්මෙසු ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා. යාය නිරුත්තියා තෙසං ධම්මානං පඤ්ඤත්ති හොති. තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා යෙන ඤාණෙන තානි ඤාණානි ජානාති ඉමානි ඤාණානි ඉදමත්ථජොතකානීති, ඤාණෙසු ඤාණං, පටිභානපටිසම්භිදා.

චතස්සො පටිසම්භිදා — අත්ථපටිසම්භිදා. ධම්මපටිසම්භිදා නිරුත්තිපටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා, තිස්සො පටිසම්භිදා—කාමාවචරකුසලතො චතූසු ඤාණසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු, කිරියතො චතූසු ඤාණසම්පයුත්තෙසු චිත්තුප්පාදෙසු උප්පජ්ජන්ති. අත්ථපටිසම්භිදා එතෙසු චෙව උප්පජ්ජති චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු ච උප්පජ්ජති.

අභිධම්මභාජනියං.

චතස්සො පටිසම්භිදා — අත්ථපටිසම්භිදා ධම්මපටිසම්භිදා නිරුත්ති පටිසම්භිදා පටිභාන පටිසම්භිදා. චතුන්නං පටිසම්භිදානං කති කුසලා? කති අකුසලා? කති අව්‍යාකතා —පෙ— කති සරණා? කති අරණා? සියා කුසලා සියා අව්‍යාකතා, සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. තිස්සො පටිසම්භිදා-සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙවවිපාක න විපාක ධම්මධම්මා, අත්ථපටිසම්භිදා-සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්මධම්මා. තිස්සො පටිසම්භිදා—අනුපාදින්නුපාදානියා. අත්ථපටිසම්භිදා සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා. තිස්සො පටිසම්භිදා, අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා, තිස්සො පටිසම්භිදා—සවිතක්ක සවිචාරා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා සවිතක්ක සවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාරා, සියා පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා. නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

තිස්සො පටිසම්භිදා සියා ආචයගාමිනො, සියා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනො. අත්ථපටිසම්භිදා සියා ආචයගාමිනී, සියා අපචයගාමිනී සියා නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනී. තිස්සො පටිසම්භිදා නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා සෙක්ඛා, සියා අසෙක්ඛා, සියා නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා. තිස්සො පටිසම්භිදා පරිත්තා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා පරිත්තා සියා අප්පමාණා. නිරුත්ති පටිසම්භිදා පරිත්තාරම්මණා, තිස්සො පටිසම්භිදා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහග්ගතාරම්මණා, සියා අප්පමාණාරම්මණා, තිස්සො පටිසම්භිදා මජ්ඣිමා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා මජ්ඣිමා, සියා පණීතා, තිස්සො පටිසම්භිදා අනියතා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණා තිපි, මග්ගහෙතුකාතිපි මග්ගාධිපතිනී තිපි, අත්ථ පටිසම්භිදා න මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනී, සියා න වත්තබ්බා මග්ගහෙතුකාතිපි මග්ගාධිපතිනීති'පි. ද්වෙ පටිසම්භිදා සියා මග්ගාරම්මණා න මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතිනො, සියා න වත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාති පි මග්ගාධිපතිනොති'පි.

තිස්සො පටිසම්භිදා සියා උප්පන්නා සියා අනුප්පන්නා, න වත්තබ්බා උප්පාදිනොති, අත්ථපටිසම්භිදා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, සියා උප්පාදිනී, සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, ද්වෙ පටිසම්භිදා සියා අතීතාරම්මණා සියා අනාගතාරම්මණා සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා අතීතාරම්මණා සියා අනාගතාරම්මණා සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණා, සියා න වත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණාති'පි, සියා අජ්ඣත්තා සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා, නිරුත්තිපටිසම්භිදා බහිද්ධාරම්මණා, තිස්සො පටිසම්භිදා සියා අජ්ඣත්තා—

රම්මණා සියා බහිද්ධාරම්මණා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, අනිදස්සන-අප්පටිඝා, හෙතූ, සහෙතුකා, හෙතුසම්පයුත්තා, හෙතූචෙව සහෙතුකා ච හෙතූචෙව හෙතුසම්පයුත්තා ච, න වත්තබ්බා න හෙතූ සහෙතුකාතිපි න හෙතූ අහෙතුකාතිපි, සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා, අනිදස්සනා, අප්පටිඝා, අරූපා, තිස්සො පටිසම්භිදා ලොකියා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා ලොකියා සියා ලොකුත්තරා, කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා, නො ආසවා, තිස්සො පටිසම්භිදා සාසවා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා සාසවා සියා අනාසවා, ආසවවිප්පයුත්තා.

තිස්සො පටිසම්භිදා න වත්තබ්බා ආසවාචෙව සාසවාති, සාසවාචෙව නො ච ආසවා, අත්ථපටිසම්භිදා න වත්තබ්බා ආසවාචෙව සාසවාති, සියා සාසවාචෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා සසවාචෙව නො ච ආසවාති, න වත්තබ්බා ආසවාචෙව ආසවසම්පයුත්තාතිපි ආසවසම්පයුත්තාචෙව නො ච ආසවාතිපි, තිස්සො පටිසම්භිදා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා සියා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා, නො සඤ්ඤොජනා —පෙ— නො ගන්ථා —පෙ— නො ඔඝා —පෙ— නො යොගා —පෙ— නො නීවරණා —පෙ— නො පරාමාසා —පෙ— සාරම්මණා, නො චිත්තා, චෙතසිකා, චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තසංසට්ඨා, චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තසහභුනො, චිත්තානුපරිවත්තිනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිවත්තිනො, බාහිරා, නො උපාදා, අනුපාදින්නා, නො උපාදානා —පෙ— නො කිලෙසා —පෙ— න දස්සනෙන පහාතබ්බා, න භාවනාය පහාතබ්බා, න දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකා, න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකා.

තිස්සො පටිසම්භිදා සවිතක්කා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා සවිතක්කා සියා අවිතක්කා, තිස්සො පටිසම්භිදා සවිචාරා අත්ථපටිසම්භිදා සියා සවිචාරා සියා අවිචාරා, සියා සප්පීතිකා සියා අප්පීතිකා, සියා පීතිසහගතා සියා න පීතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා සියා න සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා සියා න උපෙක්ඛාසහගතා. තිස්සො පටිසම්භිදා කාමාවචරා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා කාමාවචරා සියා න කාමාවචරා, න රූපාවචරා න අරූපාවචරා, තිස්සො පටිසම්භිදා පරියාපන්නා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා පරියාපන්නා සියා අපරියාපන්නා, තිස්සො පටිසම්භිදා අනිය්‍යානිකා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා නිය්‍යානිකා සියා අනිය්‍යානිකා, තිස්සො පටිසම්භිදා අනියතා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා නියතා සියා අනියතා, තිස්සො පටිසම්භිදා ස උත්තරා, අත්ථපටිසම්භිදා සියා ස උත්තරා සියා අනුත්තරා, අරණාති.

පඤ්හපුච්ඡකං.

පටිසම්භිදා විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

16 ඤාණ විභඞ්ගෝ.

ඒකවිධෙන ඤාණවත්ථු—පඤ්ච විඤ්ඤාණා න හේතු අහේතුකා, හේතුවිප්පයුත්තා, සප්පච්චයා, සඞ්ඛතා, අරූපා, ලෝකියා, සාසවා, සඤ්ඤෝජනියා, ගන්ථනියා, ඕඝනියා, යෝගනියා, නීවරණියා, පරාමට්ඨා, උපාදානියා, සංකිලෙසිකා, අබ්‍යාකතා, සාරම්මණා, අචේතසිකා, විපාකා, උපාදින්නුපාදානියා, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, න සවිතක්කසවිචාරා, න අවිතක්කවිචාරමත්තා, අවිතක්කඅවිචාරා, න පීතිසහගතා, නෙව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බා, නෙව දස්සනේන න භාවනාය පහාතබ්බහේතුකා, නේවාචයගාමි නාපචයගාමිනො, නෙවසෙක්ඛනාසෙක්ඛා, පරිත්තා, කාමාවචරා, න රූපාවචරා, න අරූපාවචරා, පරියාපන්නා, නො අපරියාපන්නා, අනියතා, අනිය්‍යානිකා උප්පන්නා මනොවිඤ්ඤාණෙන විඤ්ඤෙය්‍යා, අනිච්චා, ජරාභිභූතා, පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා, උප්පන්නාරම්මණා, පුරෙජාතවත්ථුකා, පුරෙජාතාරම්මණා, අජ්ඣත්තිකවත්ථුකා, බාහිරාරම්මණා, අසම්භින්නවත්ථුකා අසම්භින්නාරම්මණා, නානාවත්ථුකා, නානාරම්මණා, න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගෝචරවිසයං පච්චනුභොන්ති න අසමන්නාහාරා උප්පජ්ජන්ති. න අමනසිකාරා උප්පජ්ජන්ති. න අබොකිණ්ණා උප්පජ්ජන්ති න අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජන්ති. න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්ති. පඤ්චවිඤ්ඤාණා අනාභොගා, පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ධම්මං පටිජානාති අඤ්ඤත්‍ර අභිනිපාතමත්තා.

පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කිඤ්චි ධම්මං පටිවිජානාති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කායකම්මං න වචීකම්මං පට්ඨපෙති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කායකම්මං, න වචීකම්මං පට්ඨපෙති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න සමාපජ්ජති, න වුට්ඨාති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න සමාපජ්ජති, න වුට්ඨාති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න චවති. න උප්පජ්ජති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න චවති. න උප්පජ්ජති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න සුපති. න පටිබුජ්ඣති. න සුපිනං පස්සති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න සුපති. න පටිබුජ්ඣති. න සුපිනං පස්සති යාථාවක වත්ථු විභාවනා පඤ්ඤා.

එවං ඒකවිධෙන ඤාණවත්ථු.

දුවිධෙන ඤාණවත්ථු—ලෝකියා පඤ්ඤා ලෝකුත්තරා පඤ්ඤා. කේනචි විඤ්ඤෙය්‍යා පඤ්ඤා, කේනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා පඤ්ඤා. සාසවා පඤ්ඤා අනාසවා පඤ්ඤා. ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා පඤ්ඤා ආසවවිප්ප—

යුත්තා අනාසවා පඤ්ඤා සඤ්ඤොජනියා පඤ්ඤා අසඤ්ඤොජනියා පඤ්ඤා. සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා සඤ්ඤොජනියා පඤ්ඤා, සඤ්ඤොජනවිප්පයුත්තා අසඤ්ඤොජනියා පඤ්ඤා ගන්ථනියා පඤ්ඤා අගන්ථනියා පඤ්ඤා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනියා පඤ්ඤා ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථනියා පඤ්ඤා. ඔඝනියා පඤ්ඤා අනොඝනියා පඤ්ඤා ඔඝවිප්පයුත්තා අනොඝනියා පඤ්ඤා. යොගනියා පඤ්ඤා අයොගනියා පඤ්ඤා යොගවිප්පයුත්තා යොගනියා පඤ්ඤා යොගවිප්පයුත්තා අයොගනියා පඤ්ඤා නීවරණියා පඤ්ඤා අනීවරණියා පඤ්ඤා. නීවරණවිප්පයුත්තා නීවරණියා පඤ්ඤා. නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියා පඤ්ඤා පරාමට්ඨා පඤ්ඤා අපරාමට්ඨා පඤ්ඤා. පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා පඤ්ඤා පරාමාසවිප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා පඤ්ඤා.

උපාදින්නා පඤ්ඤා අනුපාදින්නා පඤ්ඤා, උපාදානියා පඤ්ඤා අනුපාදානියා පඤ්ඤා, උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියා පඤ්ඤා උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියා පඤ්ඤා. සංකිලෙසිකා පඤ්ඤා අසංකිලෙසිකා පඤ්ඤා, කිලෙසවිප්පයුත්තා සංකිලෙසිකා පඤ්ඤා කිලෙසවිප්පයුත්තා අසංකිලෙසිකා පඤ්ඤා සවිතක්කා පඤ්ඤා අවිතක්කා පඤ්ඤා, සවිචාරා පඤ්ඤා අවිචාරා පඤ්ඤා, සප්පීතිකා පඤ්ඤා, අප්පීතිකා පඤ්ඤා පීතිසහගතා පඤ්ඤා න පීතිසහගතා පඤ්ඤා, සුඛසහගතා පඤ්ඤා න සුඛසහගතා පඤ්ඤා, උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා න උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා කාමාවචරා පඤ්ඤා න කාමාවචරා පඤ්ඤා, රූපාවචරා පඤ්ඤා න රූපාවචරා පඤ්ඤා, අරූපාවචරා පඤ්ඤා න අරූපාවචරා පඤ්ඤා, පරියාපන්නා පඤ්ඤා අපරියාපන්නා පඤ්ඤා, නිය්‍යානිකා පඤ්ඤා අනිය්‍යානිකා පඤ්ඤා, නියතා පඤ්ඤා අනියතා පඤ්ඤා, සඋත්තරා පඤ්ඤා අනුත්තරා පඤ්ඤා, අත්ථජාපිකා පඤ්ඤා ජාපිතත්ථා පඤ්ඤා.

එවං දුවිධෙන ඤාණවත්ථු.

තිවිධෙන ඤාණවත්ථු – චින්තාමයා පඤ්ඤා සුතමයා පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා, දානමයා පඤ්ඤා සීලමයා පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා, අධිසීලෙ පඤ්ඤා අධිචිත්තෙ පඤ්ඤා අධිපඤ්ඤාය පඤ්ඤා. ආයකොසල්ලං අපායකොසල්ලං උපායකොසල්ලං. විපාකා පඤ්ඤා විපාකධම්මධම්මා පඤ්ඤා. නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මා පඤ්ඤා, උපාදින්නුපාදානියා පඤ්ඤා අනුපාදින්නුපාදානියා පඤ්ඤා අනුපාදින්නානුපාදානියා පඤ්ඤා සවිතක්කසවිචාරා පඤ්ඤා අවිතක්කවිචාරමත්තා පඤ්ඤා අවිතක්කඅවිචාරා පඤ්ඤා. පීතිසහගතා පඤ්ඤා සුඛසහගතා පඤ්ඤා උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා. ආචයගාමිනී පඤ්ඤා අපචයගාමිනී පඤ්ඤා නෙවාචයගාමිනාපචයගාමිනී පඤ්ඤා, සෙක්ඛා පඤ්ඤා අසෙක්ඛා පඤ්ඤා නෙවසෙක්ඛානාසෙක්ඛා පඤ්ඤා, පරිත්තා පඤ්ඤා මහග්ගතා පඤ්ඤා අප්පමාණා පඤ්ඤා. පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා මහග්ගතාරම්මණා පඤ්ඤා අප්පමාණා-

රම්මණා පඤ්ඤා, මග්ගාරම්මණා පඤ්ඤා මග්ගහෙතුකා පඤ්ඤා මග්ගාධිපතිනී පඤ්ඤා. උප්පන්නා පඤ්ඤා අනුප්පන්නා පඤ්ඤා උප්පාදිනී පඤ්ඤා අතීතා පඤ්ඤා අනාගතා පඤ්ඤා පච්චුප්පන්නා පඤ්ඤා, අතීතාරම්මණා පඤ්ඤා අනාගතාරම්මණා පඤ්ඤා පච්චුප්පන්නාරම්මණා පඤ්ඤා, අජ්ඣත්තා පඤ්ඤා බහිද්ධා පඤ්ඤා අජ්ඣත්තබහිද්ධා පඤ්ඤා, අජ්ඣත්තාරම්මණා පඤ්ඤා බහිද්ධාරම්මණා පඤ්ඤා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා පඤ්ඤා සවිතක්ක සවිචාරා පඤ්ඤා

අත්ථි විපාකා, අත්ථි විපාකධම්මධම්මා, අත්ථි නෙව විපාක නවිපාක ධම්මධම්මා. අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියා. අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණානුපාදානියා. අත්ථි පීතිසහගතා අත්ථි සුඛසහගතා අත්ථි උපෙක්ඛාසහගතා අත්ථි ආචයගාමිනී අත්ථි අපචයගාමිනී අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනී. අත්ථි සෙක්ඛා අත්ථි අසෙක්ඛා අත්ථි නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ථි පරිත්තා අත්ථි මහග්ගතා අත්ථි අප්පමාණා, අත්ථි පරිත්තාරම්මණා අත්ථි මහග්ගතාරම්මණා අත්ථි අප්පමාණාරම්මණා, අත්ථි මග්ගාරම්මණා අත්ථි මග්ගහෙතුකා අත්ථි මග්ගාධිපතිනී, අත්ථි උප්පන්නා අත්ථි අනුප්පන්නා අත්ථි උප්පාදිනී, අත්ථි අතීතා අත්ථි අනාගතා අත්ථි පච්චුප්පන්නා අත්ථි අතීතාරම්මණා අත්ථි අනාගතාරම්මණා අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණා, අත්ථි අජ්ඣත්තා අත්ථි බහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්ත බහිද්ධා, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණා අත්ථි බහිද්ධාරම්මණා අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, අවිතක්ක විචාරමත්තා පඤ්ඤා, අත්ථි විපාකා, අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මා, අත්ථි නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා, අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණ-අනුපාදානියා, අත්ථි ආචයගාමිනී අත්ථි අපචයගාමිනී අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනී, අත්ථි සෙක්ඛා අත්ථි අසෙක්ඛා අත්ථි නෙවසෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ථි උප්පන්නා අත්ථි අනුප්පන්නා අත්ථි උප්පාදිනී. අත්ථි අතීතා අත්ථි අනාගතා අත්ථි පච්චුප්පන්නා, අත්ථි අජ්ඣත්තා අත්ථි බහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධා, අවිතක්ක අවිචාරා පඤ්ඤා.

අත්ථි විපාකා අත්ථි විපාකධම්මධම්මා අත්ථි නෙවවිපාක නවිපාක ධම්මධම්මා, අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණඅනුපාදානියා, අත්ථි පීතිසහගතා අත්ථි සුඛසහගතා අත්ථි උපෙක්ඛාසහගතා, අත්ථි ආචයගාමිනී අත්ථි අපචයගාමිනී අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනී, අත්ථි සෙක්ඛා අත්ථි අසෙක්ඛා අත්ථි නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ථි පරිත්තාරම්මණා අත්ථි මහග්ගතාරම්මණා අත්ථි අප්පමාණාරම්මණා, අත්ථි මග්ගාරම්මණා අත්ථි මග්ගහෙතුකා අත්ථි මග්ගාධිපතිනී, අත්ථි උප්පන්නා අත්ථි අනුප්පන්නා අත්ථි උප්පාදිනී, අත්ථි අතීතා අත්ථි අනාගතා අත්ථි පච්චුප්පන්නා, අත්ථි අතීතාරම්මණා අත්ථි අනාගතාරම්මණා අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණා, අත්ථි අජ්ඣත්තා අත්ථි බහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණා අත්ථි බහිද්ධාරම්මණා අත්ථි

අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, පීතිසහගතා පඤ්ඤා සුඛසහගතා පඤ්ඤා, අත්ථි විපාකා අත්ථි විපාකධම්මධම්මා අත්ථි නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා, අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණ අනුපාදානියා, අත්ථි සවිතක්ක සවිචාරා අත්ථි අවිතක්ක විචාරමත්තා අත්ථි අවිතක්ක අවිචාරා, අත්ථි ආචයගාමිනී අත්ථි අපචයගාමිනී අත්ථි නෙවාචයගාමි නාපචයගාමිනී, අත්ථි සෙක්ඛා අත්ථි අසෙක්ඛා අත්ථි නෙවසෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ථි පරිත්තා අත්ථි මහග්ගතා අත්ථි අප්පමාණා අත්ථි පරිත්තාරම්මණා අත්ථි මහග්ගතාරම්මණා අත්ථි අප්පමාණාරම්මණා, අත්ථි මග්ගාරම්මණා අත්ථි මග්ගහෙතුකා අත්ථි මග්ගාධිපතිනී, අත්ථි උප්පන්නා අත්ථි අනුප්පන්නා අත්ථි උප්පාදිනී, අත්ථි අතීතා අත්ථි අනාගතා අත්ථි පච්චුප්පන්නා අත්ථි අතීතාරම්මණා අත්ථි අනාගතාරම්මණා අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණා, අත්ථි අජ්ඣත්තා අත්ථි බහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධා, අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණා අත්ථි බහිද්ධාරම්මණා අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා, උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා.

අත්ථි විපාකා අත්ථි විපාක ධම්ම ධම්මා අත්ථි නෙවවිපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා අත්ථි උපාදිණ්ණුපාදානියා, අත්ථි අනුපාදිණ්ණුපාදානියා අත්ථි අනුපාදිණ්ණ අනුපාදානියා, අත්ථි ආචයගාමිනී, අත්ථි අපචයගාමිනී අත්ථි නෙවාචයගාමිනාපචයගාමිනී, අත්ථි සෙක්ඛා අත්ථි අසෙක්ඛා අත්ථි නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා, අත්ථි පරිත්තා අත්ථි මහග්ගතා අත්ථි අප්පමාණා, අත්ථි පරිත්තාරම්මණා අත්ථි මහග්ගතාරම්මණා අත්ථි අප්පමාණාරම්මණා, අත්ථි මග්ගාරම්මණා අත්ථි මග්ගහෙතුකා අත්ථි මග්ගාධිපතිනී, අත්ථි උප්පන්නා අත්ථි අනුප්පන්නා අත්ථි උප්පාදිනී, අත්ථි අතීතා අත්ථි අනාගතා අත්ථි පච්චුප්පන්නා, අත්ථි අතීතාරම්මණා අත්ථි අනාගතාරම්මණා අත්ථි පච්චුප්පන්නාරම්මණා, අත්ථි අජ්ඣත්තා අත්ථි බහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධා අත්ථි අජ්ඣත්තාරම්මණා අත්ථි බහිද්ධාරම්මණා අත්ථි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා.

එවං තිවිධෙන ඤාණවත්ථු

චතුබ්බිධෙන ඤාණවත්ථු— කම්මස්සකත ඤාණං සච්චානුලොමික ඤාණං මග්ගසමඞ්ගිස්ස ඤාණං ඵලසමඞ්ගිස්ස ඤාණං. දුක්ඛෙ ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං. කාමාවචරා පඤ්ඤා රූපාවචරා පඤ්ඤා අරූපාවචරා පඤ්ඤා අපරියාපන්නා පඤ්ඤා ධම්මෙ ඤාණං අන්වයෙ ඤාණං පරිචෙච්ච ඤාණං සම්මුති ඤාණං. අත්ථි පඤ්ඤා ආචයාය නො අපචයාය අත්ථි පඤ්ඤා අපචයාය නො ආචයාය අත්ථි පඤ්ඤා ආචයාය චෙව අපචයාය ච. අත්ථි පඤ්ඤා නෙවාචයාය නො අපචයාය, අත්ථි පඤ්ඤා නිබ්බිදාය නො පටිවෙධාය, අත්ථි පඤ්ඤා පටිවෙධාය නො නිබ්බිදාය අත්ථි පඤ්ඤා නිබ්බිදාය චෙව පටිවෙධාය ච, අත්ථි පඤ්ඤා නෙව නිබ්බිදාය නො පටිවෙධාය, හානභාගිනී පඤ්ඤා ඨිතිභාගිනී පඤ්ඤා විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා නිබ්බෙධභාගිනී පඤ්ඤා.

චතස්සො පටිසම්භිදා, චතස්සො පටිපදා, චත්තාරි ආරම්මණානි, ජරාමරණෙ ඤාණං ජරාමරණසමුදයෙ ඤාණං ජරාමරණ නිරොධෙ

ඤාණං ජරාමරණ නිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං, ජාතියා ඤාණං —පෙ— භවෙ ඤාණං —පෙ— උපාදානෙ ඤාණං —පෙ— තණ්හාය ඤාණං —පෙ— වෙදනාය ඤාණං —පෙ— ඵස්සෙ ඤාණං —පෙ— සළායතනෙ ඤාණං —පෙ— නාමරූපෙ ඤාණං —පෙ— විඤ්ඤාණෙ ඤාණං —පෙ— සඞ්ඛාරෙසු ඤාණං සඞ්ඛාරසමුදයෙ ඤාණං සඞ්ඛාරනිරොධෙ ඤාණං සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං.

එවං චතුබ්බිධෙන ඤාණවත්ථු.

පඤ්චවිධෙන ඤාණවත්ථු - පඤ්චඞ්ගිකො සම්මා සමාධි, පඤ්චඤාණිකො සම්මාසමාධි, එවං පඤ්චවිධෙන ඤාණවත්ථු ඡබ්බිධෙන ඤාණවත්ථු — ඡසු අභිඤ්ඤාසු පඤ්ඤා, එවං ඡබ්බිධෙන ඤාණවත්ථු. සත්තවිධෙන ඤාණවත්ථු. සත්තසත්තති ඤාණවත්ථූනි, එවං සත්තවිධෙන ඤාණවත්ථු. අට්ඨවිධෙන ඤාණවත්ථු, චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා, එවං අට්ඨවිධෙන ඤාණවත්ථු. නවවිධෙන ඤාණවත්ථු. නවසු අනුපුබ්බ විහාර සමාපත්තීසු පඤ්ඤා- එවං නවවිධෙන ඤාණවත්ථු.

දසවිධෙන ඤාණවත්ථු, දස තථාගතබලානි— යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති. පරිසාසු සීහනාදං නදති බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති. කතමානි දස? ඉධ-තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං පජානාති, ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගත බලං හොති, යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො අතීතානාගත පච්චුප්පන්නානං කම්ම සමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති යම්පි තථාගතො අතීතා නාගත පච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගත බලං හොති. යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො සබ්බත්ථගාමිනීපටිපදං යථාභූතං පජානාති යම්පි තථාගතො සබ්බත්ථගාමිනී පටිපදං යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති, යං බලං ආගම්ම-තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති. පරිසාසු සීහනාදං නදති, බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති

පුන ච පරං තථාගතො අනෙකධාතු නානා ධාතු ලොකං යථාභූතං පාජානාති. යම්පි තථාගතො අනෙකධාතු නානා ධාතු ලොකං යථාභූතං පජානාති ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති. යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති. පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං පජානාති ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති. යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රිය පරොපරියත්තං යථාභූතං පජානාති. යම්පි තථාගතො පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති. යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති. පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො ඣාන විමොක්ඛ සමාධි සමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති. යම්පි තථාගතො ඣාන විමොක්ඛ සමාධි සමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති. යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති. පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිං යථාභූතං පජානාති යම්පි තථාගතො පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිං යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති. යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති. පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො සත්තානං චුතූපපාතං යථාභූතං පජානාති, යම්පි තථාගතො සත්තානං චුතූපපාතං යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගතබලං හොති—යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

පුන ච පරං තථාගතො ආසවානං ඛයං යථාභූතං පජානාති. යම්පි තථාගතො ආසවානං ඛයං යථාභූතං පජානාති. ඉදම්පි තථාගතස්ස තථාගත බලං හොති යං බලං ආගම්ම තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති පරිසාසු සීහනාදං නදති බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති. ඉමානි දස තථාගතස්ස තථාගත බලානි යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති. පරිසාසු සීහනාදං නදති. බ්‍රහ්මචක්කං පවත්තෙති.

එවං දසවිධෙන ඤාණවත්ථු.

මාතිකා

පඤ්චවිඤ්ඤාණා න හෙතු මෙව, අහෙතුකමෙව, හෙතුවිප්පයුත්තමෙව, සප්පච්චයමෙව සඞ්ඛතමෙව අරූපමෙව, ලොකියමෙව, සාසවමෙව, සංයොජනියමෙව, ගන්ථනියමෙව, ඔඝනියමෙව, යොගනියමෙව, නීවරණිය–

මෙව, පරාමට්ඨමෙව, උපාදානියමෙව, සංකිලෙසිකමෙව, අබ්‍යාකතමෙව, සාරම්මණමෙව, අචෙතසිකමෙව, විපාකමෙව, උපාදින්නුපාදානියමෙව, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකමෙව, න සවිතක්කසවිචාරමෙව, න අවිතක්කවිචාරමත්තමෙව, අවිතක්කඅවිචාරමෙව, න පීතිසහගතමෙව, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බමෙව, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකමෙව, නෙව ආචයගාමී න අපචයගාමීමෙව, නෙව සෙක්ඛානාසෙක්ඛමෙව, පරිත්තමෙව, කාමාවචරමෙව, න රූපාවචරමෙව, න අරූපාවචරමෙව, පරියාපන්නමෙව, නො අපරියාපන්නමෙව, අනියතමෙව, අනිය්‍යානිකමෙව, උප්පන්නං මනොවිඤ්ඤාණවිඤ්ඤෙය්‍යමෙව, අනිච්චමෙව, ජරාභිභූතමෙව.

පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා උප්පන්නාරම්මණාති, උප්පන්නස්මිං වත්ථුස්මිං උප්පන්නෙ ආරම්මණෙ උප්පජ්ජන්ති. පුරෙජාතවත්ථුකා පුරෙජාතාරම්මණාති පුරෙජාතස්මිං වත්ථුස්මිං පුරෙජාතෙ ආරම්මණෙ උප්පජ්ජන්ති. අජ්ඣත්තිකවත්ථුකා බාහිරාරම්මණාති, පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං වත්ථු අජ්ඣත්තිකා, ආරම්මණා බාහිරා. අසම්භින්නවත්ථුකා අසම්භින්නාරම්මණාති අසම්භින්නස්මිං වත්ථුස්මිං අසම්භින්නෙ ආරම්මණෙ උප්පජ්ජන්ති. නානාවත්ථුකා නානාරම්මණාති අඤ්ඤං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු ච ආරම්මණං ච අඤ්ඤං සොතවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු ච ආරම්මණං ච අඤ්ඤං ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු ච ආරම්මණං ච අඤ්ඤං ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු ච ආරම්මණං ච අඤ්ඤං කායවිඤ්ඤාණස්ස වත්ථු ච ආරම්මණං ච න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්තීති චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයං සොතවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති, සොතවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයං ඝාණවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති, ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති, කායවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති. සොතවිඤ්ඤාණස්ස —පෙ— ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස —පෙ— ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස -පෙ— කායවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයං චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති කායවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයං සොතවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති. සොතවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති. කායවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයං ඝාණවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති. ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි කායවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති කායවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න පච්චනුභොති. ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස ගොචරවිසයම්පි කායවිඤ්ඤාණං න

පච්චනුභොති, න අසමන්නාහාරා උප්පජ්ජන්තීති සමන්නාහාරන්තස්ස උප්පජ්ජන්ති. න අමනසිකාරා උප්පජ්ජන්තීති මනසිකරොන්තස්ස උප්පජ්ජන්ති. න අබ්බොකිණ්ණා උප්පජ්ජන්තීති න පටිපාටියා උප්පජ්ජන්ති. න අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජන්තීති න එකක්ඛණෙ උප්පජ්ජන්ති,

න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්තීති චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්න සමනන්තරා සොතවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. සොතවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරාපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරා ඝාණවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරාපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරා ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරාපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරා කායවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. කායවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරාපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. සොතවිඤ්ඤාණස්ස —පෙ— ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස —පෙ— කායවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්න සමනන්තරා චක්ඛුවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්න සමනන්තරාපි කායවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. කායවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්න සමනන්තරා සොතවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. සොතවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරාපි කාය විඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. කාය විඤ්ඤාණස්ස උප්පන්නසමනන්තරා ඝාණවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති, ඝාණවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්න සමනන්තරාපි කායවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති. කායවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්න සමනන්තරා ජිව්හාවිඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස උප්පන්න සමනන්තරාපි කාය විඤ්ඤාණං න උප්පජ්ජති.

පඤ්ච විඤ්ඤාණා අනාභොගාති පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං නත්ථි ආවජ්ජනා වා ආභොගො වා සමන්නාහාරො වා මනසිකාරො වා පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ධම්මං පටිවිජානාතීති පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ධම්මං පටිවිජානාති, අඤ්ඤත්‍ර අභිනිපාතමත්තාති අඤ්ඤත්‍ර ආපාතමත්තා. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කිඤ්චි ධම්මං පටිවිජානාතීති පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරා මනොධාතුයාපි න කිඤ්චි ධම්මං පටිවිජානාති පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙතීති පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති—ගමනං වා ඨානං වා නිසජ්ජං වා සෙය්‍යං වා. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙතීති පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරා මනොධාතුයාපි න කිඤ්චි ඉරියාපථං කප්පෙති—ගමනං වා ඨානං වා නිසජ්ජං වා සෙය්‍යං වා. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කායකම්මං න වචීකම්මං පට්ඨපෙතීති පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කායකම්මං වචීකම්මං පට්ඨපෙති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කායකම්මං න වචීකම්මං පට්ඨපෙතීති

පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරා මනොධාතුයාපි න කායකම්මං න වචීකම්මං පට්ඨපෙති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියතීති පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති.

පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියතීති පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරා මනොධාතුයාපි න කුසලාකුසලං ධම්මං සමාදියති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න සමාපජ්ජති න උට්ඨාතීති, පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න සමාපජ්ජති න උට්ඨාති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න සමාපජ්ජති න වුට්ඨාතීති පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරා මනොධාතුයාපි න සමාපජ්ජති. න වුට්ඨාති, පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න චවති න උප්පජ්ජතීති පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න චවති න උප්පජ්ජති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සම-නන්තරාපි න චවති න උප්පජ්ජතීති පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමන-න්තරා මනොධාතුයාපි න චවති. න උප්පජ්ජති. පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න සුපති. න පටිබුජ්ඣති න සුපිනං පස්සතීති පඤ්චහි විඤ්ඤාණෙහි න සුපති න පටිබුජ්ඣති න සුපිනං පස්සති. පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරාපි න සුපති න පටිබුජ්ඣති න සුපිනං පස්සතීති පඤ්චන්නං විඤ්ඤාණානං සමනන්තරා මනොධාතුයාපි න සුපති න පටිබුජ්ඣති න සුපිනං පස්සති. එවං යාථාවකවත්ථුවිභාවනා පඤ්ඤා, එවං එකවිධෙන ඤාණවත්ථු

එකකං

තිසු භූමිසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ලොකියා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා ලොකුත්තරා පඤ්ඤා, සබ්බාව පඤ්ඤා කෙනචි විඤ්ඤෙය්‍යා කෙනචි න විඤ්ඤෙය්‍යා. තීසු භූමීසු කුසලාබ්‍යා-කතෙ පඤ්ඤා සාසවා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනාසවා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ආසවවිප්පයුත්තා සාසවා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා ආසවවිප්පයුත්තා අනාසවා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සංයොජනියා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අසංයොජනියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සංයොජනවිප්පයුත්තා සංයොජ-නියා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා සංයොජන විප්පයුත්තා අසංයොජනියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ගන්ථනියා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා. අගන්ථනියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ගන්ථවිප්පයුත්තා ගන්ථනියා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා ගන්ථවිප්පයුත්තා අගන්ථ නියා පඤ්ඤා තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ඔඝනියා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනොඝනියා පඤ්ඤා තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ඔඝවිප්පයුත්තා ඔඝනියා පඤ්ඤා

චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා ඔඝවිප්පයුත්තා අනොඝනියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා යොගනියා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අයොගනියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා යොගවිප්පයුත්තා යොගනියා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා යොගවිප්පයුත්තා අයොගනියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නීවරණියා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනීවරණියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නීවරණවිප්පයුත්තා නීවරණියා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා නීවරණවිප්පයුත්තා අනීවරණියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා පරාමට්ඨා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අපරාමට්ඨා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා පරාමාසවිප්පයුත්තා පරාමට්ඨා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා පරාමාසවිප්පයුත්තා අපරාමට්ඨා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු විපාකෙ පඤ්ඤා උපාදින්නා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලෙ තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතෙ චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනුපාදින්නා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා උපාදානියා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනුපාදානියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා උපාදානවිප්පයුත්තා උපාදානියා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා උපාදානවිප්පයුත්තා අනුපාදානියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සංකිලෙසිකා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අසංකිලෙසිකා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා කිලෙසවිප්පයුත්තා සංකිලෙසිකා පඤ්ඤා.

චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා කිලෙසවිප්පයුත්තා අසංකිලෙසිකා පඤ්ඤා. විතක්කසම්පයුත්තා පඤ්ඤා සවිතක්කා පඤ්ඤා. විතක්කවිප්පයුත්තා පඤ්ඤා අවිතක්කා පඤ්ඤා. විචාරසම්පයුත්තා පඤ්ඤා සවිචාරා පඤ්ඤා. විචාරවිප්පයුත්තා පඤ්ඤා අවිචාරා පඤ්ඤා. පීතිසම්පයුත්තා පඤ්ඤා සප්පීතිකා පඤ්ඤා. පීතිවිප්පයුත්තා පඤ්ඤා අප්පීතිකා පඤ්ඤා. පීතිසම්පයුත්තා පඤ්ඤා පීතිසහගතා පඤ්ඤා. පීතිවිප්පයුත්තා පඤ්ඤා න පීතිසහගතා පඤ්ඤා. සුඛසම්පයුත්තා පඤ්ඤා සුඛසහගතා පඤ්ඤා. සුඛවිප්පයුත්තා පඤ්ඤා න සුඛසහගතා පඤ්ඤා. උපෙක්ඛාසම්පයුත්තා පඤ්ඤා උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා. උපෙක්ඛාවිප්පයුත්තා පඤ්ඤා න උපෙක්ඛාසහගතා පඤ්ඤා. කාමාවචරකුසලාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා කාමාවචරා පඤ්ඤා. රූපාවචරා පඤ්ඤා. අරූපාවචරා පඤ්ඤා. අපරියාපන්නා පඤ්ඤා. න කාමාවචරා පඤ්ඤා. රූපාවචරකුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා රූපාවචරා පඤ්ඤා. කාමාවචරා පඤ්ඤා අරූපාවචරා පඤ්ඤා අපරියාපන්නා පඤ්ඤා න රූපාවචරා පඤ්ඤා. අරූපාවචරකුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අරූපාවචරා පඤ්ඤා. කාමාවචරා පඤ්ඤා රූපාවචරා පඤ්ඤා අපරියාපන්නා පඤ්ඤා න අරූපාවචරා පඤ්ඤා, තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා පරියාපන්නා පඤ්ඤා.

චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අපරියාපන්නා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා නිය්‍යානිකා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලෙ චතූසු භූමීසු විපාකෙ තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අනිය්‍යානිකා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා නියතා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලෙ චතූසු භූමීසු විපාකෙ තීසු භූමීසු කිරියා ව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අනියතා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සඋත්තරා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අනුත්තරා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අත්ථජාපිකා පඤ්ඤා චතූසු භූමීසු කුසලෙ අරහතො අභිඤ්ඤං උප්පාදෙන්තස්ස සමාපත්තිං උප්පාදෙන්තස්ස කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අත්ථජාපිකා පඤ්ඤා චතූසු භූමීසු විපාකෙ අරහතො උප්පන්නාය අභිඤ්ඤාය. උප්පන්නාය සමාපත්තියා කිරියාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා ජාපිතත්ථා පඤ්ඤා. එවං දුවිධෙන ඤාණවත්ථු.

දුකං

තත්ථ කතමා චින්තාමයා පඤ්ඤා? යොග විහිතෙසු වා කම්මායතනෙසු යොගවිහිතෙසු වා සිප්පායතනෙසු යොගවිහිතෙසු වා විජ්ජාට්ඨානෙසු කම්මස්සකතං වා සච්චානුලොමිකං වා රූපං අනිච්චන්ති වා වෙදනා අනිච්චාති වා සඤ්ඤා අනිච්චාති වා සඞ්ඛාරා අනිච්චාති වා විඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති වා යං එවරූපිං අනුලොමිකං ඛන්තිං දිට්ඨිං රුචිං මුදිං පෙක්ඛං ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තිං පරතො අසුත්වා පටිලභති– අයං වුච්චති චින්තාමයා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා සුතමයා පඤ්ඤා යොගවිහිතෙසු වා කම්මායතනෙසු යොගවිහිතෙසු වා සිප්පායතනෙසු යොගවිහිතෙසු වා විජ්ජාට්ඨානෙසු කම්මස්සකතං වා සච්චානුලොමිකං වා රූපං අනිච්චන්ති වා වෙදනා —සඤ්ඤා—සඞ්ඛාරා— විඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති වා යං එවරූපිං අනුලොමිකං ඛන්තිං දිට්ඨිං රුචිං මුදිං පෙක්ඛං ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තිං පරතො සුත්වා පටිලභති– අයං වුච්චති සුතමයා පඤ්ඤා. සබ්බාපි සමාපන්නස්ස පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා දානමයා පඤ්ඤා? දානං ආරබ්භ දානාධිගච්ඡ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා –පෙ– අමොහො ධම්ම විචයො සම්මා දිට්ඨි– අයං වුච්චති දානමයා පඤ්ඤා තත්ථ කතමා සීලමයා පඤ්ඤා? සීලං ආරබ්භ සීලාධිගච්ඡ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති සීලමයා පඤ්ඤා සබ්බාපි සමාපන්නස්ස පඤ්ඤා භාවනාමයා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අධිසීලෙ පඤ්ඤා? පාතිමොක්ඛ සංවරං සංවරන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි— අයං වුච්චති අධිසීලෙ පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අධිචිත්තෙ පඤ්ඤා? රූපාවචරා රූපාවචර සමාපත්තිං සමාපජ්ජන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි— අයං වුච්චති අධිචිත්තෙ පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අධිපඤ්ඤාය පඤ්ඤා? චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අයං වුච්චති අධිපඤ්ඤාය පඤ්ඤා

තත්ථ කතමං ආයකොසල්ලං? ඉමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව අකුසලා ධම්මා න උප්පජ්ජන්ති. උප්පන්නා ච අකුසලා ධම්මා පහීයන්ති. ඉමෙ වා පනිමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව කුසලා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති. උප්පන්නා ච කුසලා ධම්මා භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා සංවත්තන්තීති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති ආයකොසල්ලං. තත්ථ කතමං අපායකොසල්ලං? ඉමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව කුසලා ධම්මා න උප්පජ්ජන්ති උප්පන්නා ච කුසලා ධම්මා නිරුජ්ඣන්ති ඉමෙ වා පනිමෙ ධම්මෙ මනසිකරොතො අනුප්පන්නා චෙව අකුසලා ධම්මා උප්පජ්ජන්ති උප්පන්නා ච අකුසලා ධම්මා භිය්‍යොභාවාය වෙපුල්ලාය සංවත්තන්තීති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි— ඉදං වුච්චති අපායකොසල්ලං. සබ්බාපි තත්‍රුපායා පඤ්ඤා උපායකොසල්ලං.

චතුසු භූමීසු විපාකෙ පඤ්ඤා විපාකා පඤ්ඤා චතුසු භූමීසු කුසලෙ පඤ්ඤා විපාකධම්ම ධම්මා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කිරියාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු විපාකෙ පඤ්ඤා උපාදින්නුපාදානියා පඤ්ඤා. තීසු භූමීසු කුසලෙ තීසු භූමීසු කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අනුපාදින්නුපාදානියා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා. අනුපාදින්න අනුපාදානියා පඤ්ඤා. විතක්ක විචාර සම්පයුත්තා පඤ්ඤා සවිතක්ක සවිචාරා පඤ්ඤා. විතක්ක විප්පයුත්තා විචාරසම්පයුත්තා පඤ්ඤා අවිතක්කවිචාරමත්තා පඤ්ඤා. විතක්කවිචාර විප්පයුත්තා පඤ්ඤා අවිතක්ක අවිචාරා පඤ්ඤා. පීතිසම්පයුත්තා පඤ්ඤා පීතිසහගතා පඤ්ඤා සුඛ සම්පයුත්තා පඤ්ඤා සුඛසහගතා පඤ්ඤා. උපෙක්ඛා සම්පයුත්තා පඤ්ඤා උපෙක්ඛා සහගතා පඤ්ඤා. තීසු භූමිසු කුසලෙ පඤ්ඤා ආචයගාමිනී පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා අපචයගාමිනී පඤ්ඤා චතුසු භූමිසු විපාකෙ තීසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනී පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු තීසු ඵලෙසු පඤ්ඤා සෙක්ඛා පඤ්ඤා. උපරිට්ඨිමෙ අරහත්තඵලෙ පඤ්ඤා අසෙක්ඛා පඤ්ඤා තීසු භූමීසු කුසලෙ තීසු භූමිසු විපාකෙ තීසු භූමිසු කිරියාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා නෙවසෙක්ඛානාසෙක්ඛා පඤ්ඤා.

කාමාවචර කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා පරිත්තා පඤ්ඤා රූපාවචරාරූපාවචර කුසලාව්‍යාකතෙ පඤ්ඤා මහග්ගතා පඤ්ඤා. චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අප්පමාණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා? පරිත්තෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො, සම්මාදිට්ඨි—අයං වුච්චති පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා මහග්ගතාරම්මණා පඤ්ඤා? මහග්ගතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති මහග්ගතාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා

අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා? අප්පමාණෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා මග්ගාරම්මණා පඤ්ඤා? අරියමග්ගං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති මග්ගාරම්මණා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා මග්ගහෙතුකා පඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා මග්ගාධිපතිනී පඤ්ඤා? අරිය මග්ගං අධිපතිං කරිත්වා යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති මග්ගාධිපතිනී පඤ්ඤා. චතූසු භූමීසු විපාකෙ පඤ්ඤා සියා උප්පන්නා සියා උප්පාදිනී; න වත්තබ්බා අනුප්පන්නාති. චතූසු භූමීසු කුසලෙ තීසු භූමීසු කිරියා බ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා සියා උප්පන්නා සියා අනුප්පන්නා. න වත්තබ්බා උප්පාදිනීති. සබ්බාච පඤ්ඤා සියා අතීතා සියා අනාගතා සියා පච්චුප්පන්නා. තත්ථ කතමා අතීතාරම්මණා පඤ්ඤා? අතීතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති අතීතාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අනාගතාරම්මණා පඤ්ඤා? අනාගතෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ— අමොහො ධම්ම විචයො සම්මාදිට්ඨි-අයං වුච්චති අනාගතාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා පච්චුප්පන්නාරම්මණා පඤ්ඤා? පච්චුප්පන්නෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි-අයං වුච්චති පච්චුප්පන්නාරම්මණා පඤ්ඤා. සබ්බාච පඤ්ඤා සියා අජ්ඣත්තා, සියා බහිද්ධා සියා අජ්ඣත්තබහිද්ධා.

තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තාරම්මණා පඤ්ඤා? අජ්ඣත්තෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා-පෙ අමොහො ධම්මවිචයො සම්මා දිට්ඨි—අයං වුච්චති අජ්ඣත්තාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා බහිද්ධාරම්මණා පඤ්ඤා? බහිද්ධා ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—අයංවුච්චති බහිද්ධාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා පඤ්ඤා? අජ්ඣත්තබහිද්ධා ධම්මෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—අයං වුච්චති අජ්ඣත්තබහිද්ධාරම්මණා පඤ්ඤා. එවං තිවිධෙන ඤාණවත්ථු.

තිකං

තත්ථ කතමං කම්මස්සකතං ඤාණං? අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහමණා සම්මග්ගතා සම්මා පටිපන්නා, යෙ ඉමං ච ලොකං පරංච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා

පවෙදෙන්තීති යා එවරූපා පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ඉදං වුච්චති කම්මස්සකතං ඤාණං. ඨපෙත්වා සච්චානුලොමිකං ඤාණං සබ්බාපි සාසවා කුසලා පඤ්ඤා කම්මස්සකතං ඤාණං. තත්ථ කතමං සච්චානුලොමිකං ඤාණං? රූපං අනිච්චන්ති වා වෙදනා—සඤ්ඤා—සඞ්ඛාරා—විඤ්ඤාණං අනිච්චන්ති වා යා එවරූපී අනුලොමිකා ඛන්ති දිට්ඨි රුචි මුදි පෙක්ඛා ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්ති— වුච්චති සච්චානුලොමිකං ඤාණං. චතූසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා මග්ගසමඞ්ගිස්ස ඤාණං. චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා ඵලසමඞ්ගිස්ස ඤාණං. මග්ගසමඞ්ගිස්ස ඤාණං දුක්ඛෙපෙතං ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙපෙතං ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙපෙතං ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදායපෙතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං දුක්ඛෙ ඤාණං? දුක්ඛං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ඉදං වුච්චති දුක්ඛෙ ඤාණං. දුක්ඛසමුදයං ආරබ්භ—පෙ—දුක්ඛනිරොධං ආරබ්භ—පෙ—දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ඉදං වුච්චති දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං.

කාමාවචරකුසලාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා කාමාවචරා පඤ්ඤා. රූපාවචරකුසලාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා රූපාවචරා පඤ්ඤා, අරූපාවචරකුසලාබ්‍යාකතෙ පඤ්ඤා අරූපාවචරා පඤ්ඤා. චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා අපරියාපන්නා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමං ධම්මෙ ඤාණං? චතූසු මග්ගෙසු චතූසු ඵලෙසු පඤ්ඤා ධම්මෙ ඤාණං. සො ඉමිනා ධම්මෙන ඤාතෙන දිට්ඨෙන පත්තෙන විදිතෙන පරියොගාළ්හෙන අතීතානාගතෙන නයං නෙති යෙ හි කෙචි අතීතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා දුක්ඛං අබ්භඤ්ඤංසු දුක්ඛසමුදයං අබ්භඤ්ඤංසු දුක්ඛනිරොධං අබ්භඤ්ඤංසු දුක්ඛනිරොධගාමිනිපටිපදං අබ්භඤ්ඤංසු. ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛං අබ්භඤ්ඤංසු, ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛසමුදයං අබ්භඤ්ඤංසු, ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛනිරොධං අබ්භඤ්ඤංසු ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං අබ්භඤ්ඤංසු. යෙපි කෙචි අනාගතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා දුක්ඛං අභිජානිස්සන්ති. දුක්ඛසමුදයං අභිජානිස්සන්ති. දුක්ඛනිරොධං අභිජානිස්සන්ති. දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං අභිජානිස්සන්ති, ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛං අභිජානිස්සන්ති. ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛසමුදයං අභිජානිස්සන්ති. ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛනිරොධං අභිජානිස්සන්ති. ඉමඤ්ඤෙව තෙ දුක්ඛනිරොධගාමිනිපටිපදං අභිජානිස්සන්තීති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති අන්වයෙ ඤාණං.

තත්ථ කතමං පරිච්චෙ ඤාණං? ඉධ භික්ඛු පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාති. සරාගං වා චිත්තං

සරාගං චිත්තන්ති පජානාති. වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානාති. සදොසං වා චිත්තං —පෙ— වීතදොසං වා චිත්තං —පෙ— සමොහං වා චිත්තං —පෙ— වීතමොහං වා චිත්තං —පෙ— සංඛිත්තං වා චිත්තං —පෙ— වික්ඛිත්තං වා චිත්තං —පෙ— මහග්ගතං වා චිත්තං —පෙ— අමහග්ගතං වා චිත්තං —පෙ— සඋත්තරං වා චිත්තං —පෙ— අනුත්තරං වා චිත්තං —පෙ— සමාහිතං වා චිත්තං —පෙ— අසමාහිතං වා චිත්තං —පෙ— විමුත්තං වා චිත්තං —පෙ— අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානාතීති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි-ඉදං වුච්චති පරිචෙච්ච ඤාණං. ඨපෙත්වා ධම්මෙ ඤාණං අන්වයෙ ඤාණං පරිචෙච්ච ඤාණං අවසෙසා පඤ්ඤා සම්මුතිඤාණං.

තත්ථ කතමා පඤ්ඤා ආචයාය නො අපචයාය? කාමාවචරකුසලෙ පඤ්ඤා ආචයාය නො අපචයාය චතූසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා අපචයාය නො ආචයාය, රූපාවචරා රූපාවචර කුසලෙ පඤ්ඤා ආචයාය චෙව අපචයාය ච, අවසෙසා පඤ්ඤා නෙව ආචයාය නො අපචයාය, තත්ථ කතමා පඤ්ඤා නිබ්බිදාය නො පටිවෙධාය? යාය පඤ්ඤාය කාමෙසු වීතරාගො හොති න ච අභිඤ්ඤායො පටිවිජ්ජති න ච සච්චානි, අයං වුච්චති පඤ්ඤා නිබ්බිදාය නො පටිවෙධාය, සොවව පඤ්ඤාය කාමෙසු විතරාගො සමානො අභිඤ්ඤායො පටිවිජ්ඣති න ච සච්චානි-අයං වුච්චති පඤ්ඤා පටිවෙධාය නො නිබ්බිදාය. චතූසු මග්ගෙසු පඤ්ඤා නිබ්බිදාය චෙව පටිවෙධාය ච, අවසෙසා පඤ්ඤා නෙව නිබ්බිදාය නො පටිවෙදාය.

තත්ථ කතමා හානභාගිනී පඤ්ඤා? පඨමස්ස ඣානස්ස ලාභී කාමසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති හානභාගිනී පඤ්ඤා. තදනුධම්මතා සති සන්තිට්ඨති ඨිති භාගිනී පඤ්ඤා, අවිතක්කසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා. නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති විරාගූපසඤ්හිතා නිබ්බෙධභාගිනී පඤ්ඤා, දුතියස්ස ඣානස්ස ලාභී විතක්කසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති හානභාගිනී පඤ්ඤා තදනුධම්මතා සති සන්තිට්ඨති ඨිති භාගිනී පඤ්ඤා. උපෙක්ඛාසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා. නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විරාගූප සඤ්හිතා නිබ්බෙධ භාගිනී පඤ්ඤා. තතියස්ස ඣානස්සලාභී පීතිසුඛසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති හානභාගිනී පඤ්ඤා. තදනුධම්මතා සති සන්තිට්ඨති ඨිතිභාගිනී පඤ්ඤා. අදුක්ඛමසුඛ සහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා. නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති විරාගූපසඤ්හිතා නිබ්බෙධභාගිනී පඤ්ඤා. චතුත්ථස්ස ඣානස්ස ලාභී උපෙක්ඛාසහගතා සඤ්ඤා මනසිකාරා සමුදාචරන්ති හානභාගිනී පඤ්ඤා. තදනුධම්මතා සති සන්තිට්ඨති ඨිතිභාගිනී පඤ්ඤා.

ආකාසානඤ්චායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා, නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විරාගූපසඤ්හිතා නිබ්බෙධභාගිනී පඤ්ඤා. ආකාසානඤ්චායතනස්ස ලාභිං රූපසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති හානභාගිනී පඤ්ඤා, තදනුධම්මතා සති සන්තිට්ඨති ඨිතිභාගිනී පඤ්ඤා. විඤ්ඤාණඤ්චායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා. නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විරාගූපසඤ්හිතා නිබ්බෙධභාගිනීපඤ්ඤා. විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස ලාභිං ආකාසානඤ්චායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති හානභාගිනී පඤ්ඤා. තදනුධම්මතා සති සන්තිට්ඨති ඨිතිභාගිනී පඤ්ඤා. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා. නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විරාගූපසඤ්හිතා නිබ්බෙධභාගිනී පඤ්ඤා. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනස්ස ලාභිං විඤ්ඤාණඤ්චායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති හානභාගිනී පඤ්ඤා. තදනුධම්මතා සති සන්තිට්ඨති ඨිතිභාගිනී පඤ්ඤා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විසෙසභාගිනී පඤ්ඤා. නිබ්බිදාසහගතා සඤ්ඤාමනසිකාරා සමුදාචරන්ති විරාගූපසඤ්හිතා නිබ්බෙධභාගිනී පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා චතස්සො පටිසම්භිදා? අත්ථපටිසම්භිදා ධම්මපටිසම්භිදා නිරුත්තිපටිසම්භිදා පටිභානපටිසම්භිදා. අත්ථෙ ඤාණං අත්ථපටිසම්භිදා, ධම්මෙ ඤාණං ධම්මපටිසම්භිදා, තත්‍ර ධම්මනිරුත්තාභිලාපෙ ඤාණං නිරුත්තිපටිසම්භිදා, ඤාණෙසු ඤාණං පටිභානපටිසම්භිදා—ඉමා චතස්සො පටිසම්භිදා.

තත්ථ කතමා චතස්සො පටිපදා? දුක්ඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා, දුක්ඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා, සුඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා, සුඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා දුක්ඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා? කිච්ඡෙන කසිරෙන සමාධිං උප්පාදෙන්තස්ස දන්ධං තණ්ඨානං අභිජානන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති දුක්ඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා දුක්ඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා? කිච්ඡෙන කසිරෙන සමාධිං උප්පාදෙන්තස්ස ඛිප්පං තණ්ඨානං අභිජානන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති දුක්ඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා තත්ථ කතමා සුඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා? අකිච්ඡෙන අකසිරෙන සමාධිං උප්පාදෙන්තස්ස දන්ධං තණ්ඨානං අභිජානන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි–අයං වුච්චති සුඛාපටිපදා දන්ධාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා සුඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා? අකිච්ඡෙන අකසිරෙන සමාධිං උප්පාදෙන්තස්ස ඛිප්පං තණ්ඨානං අභිජානන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි - අයං වුච්චති සුඛාපටිපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤා පඤ්ඤා ඉමා චතස්සො පටිපදා.

තත්ථ කතමානි චත්තාරි ආරම්මණානි? පරිත්තා පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා, පරිත්තා අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා. අප්පමාණා පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා, අප්පමාණා අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා පරිත්තා පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා? සමාධිස්ස න නිකාමලාභිස්ස ආරම්මණං ථොකං ඵරන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා —පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති පරිත්තා පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා, තත්ථ කතමා පරිත්තා අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා? සමාධිස්ස න නිකාමලාභිස්ස ආරම්මණං විපුලං ඵරන්තස්ස යා උප්පජ්ජතිපඤ්ඤා පජානනා —පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි අයං වුච්චති පරිත්තා අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අප්පමාණා පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා? සමාධිස්ස නිකාමලාභිස්ස ආරම්මණං ථොකං ඵරන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි— අයං වුච්චති අප්පමාණා පරිත්තාරම්මණා පඤ්ඤා. තත්ථ කතමා අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා? සමාධිස්ස නිකාමලාභිස්ස ආරම්මණං විපුලං ඵරන්තස්ස යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—අයං වුච්චති අප්පමාණා අප්පමාණාරම්මණා පඤ්ඤා. ඉමානි චත්තාරි ආරම්මණානි.

මග්ගසමඞ්ගිස්ස ඤාණං ජරාමරණෙපෙතං ඤාණං, ජරාමරණසමුදයෙපෙතං ඤාණං, ජරාමරණනිරොධෙපෙතං ඤාණං, ජරාමරණනිරොධගාමිනියා පටිපදාය පෙතං ඤාණං. තත්ථ කතමං ජරාමරණෙ ඤාණං? ජරාමරණං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති ජරාමරණෙ ඤාණං. ජරාමරණසමුදයං ආරබ්භ—පෙ—ජරාමරණනිරොධං ආරබ්භ—පෙ—ජරාමරණනිරොධගාමිනිං පටිපදං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති ජරාමරණනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං. මග්ගසමඞ්ගිස්ස ඤාණං ජාතියාපෙතං ඤාණං —පෙ භවෙපෙතං ඤාණං —පෙ—උපාදානෙපෙතං ඤාණං —පෙ— තණ්හායපෙතං ඤාණං—පෙ—වෙදනායපෙතං ඤාණං—පෙ—ඵස්සෙපෙතං ඤාණං—පෙ—සළායතනෙපෙතං ඤාණං—පෙ - නාමරූපෙපෙතං ඤාණං—පෙ—විඤ්ඤාණෙපෙතං ඤාණං =පෙ—සඞ්ඛාරෙසුපෙතං ඤාණං සඞ්ඛාරසමුදයෙපෙතං ඤාණං සඞ්ඛාරනිරොධෙපෙතං ඤාණං—සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනියා පටිපදාය පෙතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං සඞ්ඛාරෙසු ඤාණං? සඞ්ඛාරෙ ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා—පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරෙසු ඤාණං. සඞ්ඛාරසමුදයං ආරබ්භ—පෙ—සඞ්ඛාරනිරොධං ආරබ්භ—පෙ—සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනිං පටිපදං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති පඤ්ඤා පජානනා පෙ—අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ඉදං වුච්චති සඞ්ඛාරනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං.

එවං චතුබ්බිධෙන ඤාණවත්ථු.

තත්‍ථ කතමො පඤ්චඞ්ගිකො සම්මාසමාධි? පීතිඵරණතා සුඛඵරණතා චෙතොඵරණතා ආලොකඵරණතා පච්චවෙක්ඛණා නිමිත්තං ද්වීසු ඣානෙසු පඤ්ඤා පීතිඵරණතා තීසු ඣානෙසු පඤ්ඤා සුඛඵරණතා පරචිත්තෙ ඤාණං චෙතො ඵරණතා දිබ්බචක්ඛු ආලොකඵරණතා තම්හා තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨිතස්ස පච්චවෙක්ඛණා ඤාණං පච්චවෙක්ඛණා නිමිත්තං—අයං වුච්චති පඤ්චඞ්ගිකො සම්මාසමාධි, තත්‍ථ කතමො පඤ්චඤාණිකො සම්මාසමාධි? අයං සමාධි පච්චුප්පන්නසුඛො චෙව ආයතිඤ්ච සුඛවිපාකොති පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති—අයං සමාධි අරියො නිරාමිසොති පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති—අයං සමාධි මහාපුරිසසෙවිතොති* පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති—අයං සමාධිසන්තො පණීතො පටිප්පස්සද්ධා ලද්ධො එකොදිභාවාධිගතො න සසඞ්ඛාර නිග්ගය්හ වාරිතගතොති පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති. සො ඛො පනාහං ඉමං සමාධිං සතො සමාපජ්ජාමි සතො උට්ඨහාමීති පච්චත්තඤ්ඤෙව ඤාණං උප්පජ්ජති. අයං පඤ්චඤාණිකො සම්මාසමාධි—එවං පඤ්චවිධෙන ඤාණවත්‍ථු.

තත්‍ථ කතමා ඡසු අභිඤ්ඤාසු පඤ්ඤා? ඉද්ධිවිධෙ ඤාණං, සොතධාතු විසුද්ධියා ඤාණං, පරචිත්තෙ ඤාණං, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති ඤාණං, සත්තානං චුතූපපාතෙ ඤාණං, ආසවානං ඛයෙ ඤාණං—ඉමාසු ඡසු අභිඤ්ඤාසු පඤ්ඤා. එවං ඡබ්බිධෙන ඤාණවත්‍ථු.

තත්‍ථ කතමානි සත්ත සත්තති ඤාණවත්‍ථූනි? ජාති පච්චයා ජරා මරණන්ති ඤාණං. අසති ජාතියා නත්‍ථි ජරාමරණන්ති ඤාණං. අතීතම්පි අද්ධානං ජාතිපච්චයා ජරාමරණන්ති ඤාණං. අසති ජාතියා නත්‍ථි ජරාමරණන්ති ඤාණං. අනාගතම්පි අද්ධානං ජාතිපච්චයා ජරා මරණන්ති ඤාණං—අසති ජාතියා නත්‍ථි ජරාමරණන්ති ඤාණං. යම්පිස්සතං ධම්මට්ඨිති ඤාණං, තම්පි ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධ ධම්මන්ති ඤාණං. භවපච්චයා ජාතීති ඤාණං —පෙ— උපාදාන පච්චයා භවොති ඤාණං —පෙ— තණ්හාපච්චයා උපාදානන්ති ඤාණං —පෙ— වෙදනාපච්චයා තණ්හාති ඤාණං —පෙ— ඵස්සපච්චයා වෙදනාති ඤාණං —පෙ— සළායතනපච්චයා ඵස්සොති ඤාණං —පෙ— නාම රූප පච්චයා සළායතනන්ති ඤාණං —පෙ— විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපන්ති ඤාණං —පෙ— සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණන්ති ඤාණං —පෙ— අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරාති ඤාණං, අසති අවිජ්ජාය නත්‍ථි සඞ්ඛාරාති ඤාණං. අතීතම්පි අද්ධානං අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති ඤාණං—අසති අවිජ්ජාය නත්‍ථි සඞ්ඛාරාති ඤාණං, අනාගතම්පි අද්ධානං අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති ඤාණං—අසති අවිජ්ජාය නත්‍ථි සඞ්ඛාරාති ඤාණං. යම්පිස්ස තං ධම්මට්ඨිති ඤාණං—තම්පි ඛය ධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධ ධම්මන්ති ඤාණං. ඉමානි සත්තති† ඤාණවත්‍ථූනි. එවං සත්තවිධෙන ඤාණවත්‍ථු.

---

* අකාපුරිස සෙවිතොති-ඉ. Mrs R. D. † සත්ත සත්තරි-ඉ. Mrs R. D.

තත්ථ කතමා චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා? සොතාපත්ති මග්ගෙ පඤ්ඤා, සොතාපත්ති ඵලෙ පඤ්ඤා, සකදාගාමි මග්ගෙ පඤ්ඤා, සකදාගාමි ඵලෙ පඤ්ඤා, අනාගාමි මග්ගෙ පඤ්ඤා, අනාගාමි ඵලෙ පඤ්ඤා, අරහත්තමග්ගෙ පඤ්ඤා, අරහත්ත ඵලෙ පඤ්ඤා. ඉමා චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ඵලෙසු පඤ්ඤා. එවං අට්ඨවිධෙන ඤාණවත්ථු.

තත්ථ කතමා නවසු අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීසු පඤ්ඤා? පඨමජ්ඣාන සමාපත්තියා පඤ්ඤා, දුතියජ්ඣාන සමාපත්තියා පඤ්ඤා, තතියජ්ඣාන සමාපත්තියා පඤ්ඤා, චතුත්ථජ්ඣාන සමාපත්තියා පඤ්ඤා, ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්තියා පඤ්ඤා, විඤ්ඤාණඤ්චායතන සමාපත්තියා පඤ්ඤා, ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්තියා පඤ්ඤා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමාපත්තියා පඤ්ඤා, සඤ්ඤාවෙදයිත නිරොධ සමාපත්තියා වුට්ඨිතස්ස පච්චවෙක්ඛණා ඤාණං. ඉමා නවසු අනුපුබ්බ විහාර සමාපත්තීසු පඤ්ඤා. එවං නවවිධෙන ඤාණවත්ථු.

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස ඨානං ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො කඤ්චි සඞ්ඛාරං නිච්චතො උපගච්ඡෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුථුජ්ජනො කඤ්චි සඞ්ඛාරං නිච්චතො උපගච්ඡෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො කඤ්චි සඞ්ඛාරං සුඛතො උපගච්ඡෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුථුජ්ජනො කඤ්චි සඞ්ඛාරං සුඛතො උපගච්ඡෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො කඤ්චි ධම්මං අත්තතො උපගච්ඡෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති. පජානාති ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති, යං පුථුජ්ජනො කඤ්චි ධම්මං අත්තතො උපගච්ඡෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො මාතරං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුථුජ්ජනො මාතරං ජීවිතාවොරොපෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො පිතරං ජීවිතාවොරොපෙය්‍ය —පෙ— අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය —පෙ— දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙය්‍ය —පෙ— සඞ්ඝං භින්දෙය්‍ය —පෙ— අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසෙය්‍ය —පෙ— අට්ඨමං භවං නිබ්බත්තෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුථුජ්ජනො අට්ඨමං භවං නිබ්බත්තෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං එකිස්සා ලොකධාතුයා ද්වෙ අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජෙය්‍යුං නෙතං ඨානං

විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං එකිස්සා ලොකධාතුයා එකො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උප්පජ්ජෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං එකිස්සා ලොකධාතුයා ද්වෙ රාජානො චක්කවත්තී අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජෙය්‍යුං නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං එකිස්සා ලොකධාතුයා එකො රාජා චක්කවත්ති උප්පජ්ජෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං ඉත්ථී අරහං අස්ස සම්මාසම්බුද්ධො නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුරිසො අරහං අස්ස සම්මාසම්බුද්ධො ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං ඉත්ථී රාජා අස්ස චක්කවත්ති නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුරිසො රාජා අස්ස චක්කවත්ති ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං ඉත්ථී සක්කත්තං කරෙය්‍ය, මාරත්තං කරෙය්‍ය බ්‍රහ්මත්තං කරෙය්‍ය— නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං පුරිසො සක්කත්තං කරෙය්‍ය මාරත්තං කරෙය්‍ය බ්‍රහ්මත්තං කරෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායදුච්චරිතස්ස ඉට්ඨො කන්තො මනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං කායදුච්චරිතස්ස අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං වචීදුච්චරිතස්ස යං මනොදුච්චරිතස්ස, ඉට්ඨො කන්තො මනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං වචීදුච්චරිතස්ස යං මනොදුච්චරිතස්ස අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති, අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායසුචරිතස්ස අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං කායසුචරිතස්ස ඉට්ඨො කන්තො මනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං වචීසුචරිතස්ස යං මනොසුචරිතස්ස අනිට්ඨො අකන්තො අමනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය, නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං වචීසුචරිතස්ස යං මනොසුචරිතස්ස, ඉට්ඨො කන්තො මනාපො විපාකො නිබ්බත්තෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායදුච්චරිතසමඞ්ගී තං නිදානා තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උප්පජ්ජෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං කායදුච්චරිතසමඞ්ගී තං නිදානා තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උප්පජ්ජෙය්‍ය ඨානමෙතං-

විජ්ජතීති පජානාති. අට්ඨානමෙතං අනවකාසො වචීදුච්චරිතසමංගී යං මනොදුච්චරිතසමංගී, තං නිදානා තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය- නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං වචීදුච්චරිතසමංගී—යං මනොදුච්චරිතසමංගී—තං නිදානා තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති.

අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං කායසුචරිතසමංගිතං නිදානා තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං කාය සුචරිතසමංගි තං නිදානා තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති, අට්ඨානමෙතං අනවකාසො යං වචීසුචරිතසමංගී යං මනොසුචරිතසමංගී තං නිදානා තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය— නෙතං ඨානං විජ්ජතීති පජානාති ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං වචීසුචරිතසමංගි යං මනොසුචරිත සමංගී තං නිදානං තප්පච්චයා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය— ඨානමෙතං විජ්ජතීති පජානාති යෙ යෙ ධම්මා යෙසං යෙසං ධම්මානං හෙතු පච්චයා, උපාදාය තං තං ඨානං යෙ යෙ ධම්මා යෙසං යෙසං ධම්මානං න හෙතු අප්පච්චයා උපාදාය තං තං අට්ඨානන්ති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා - පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස ඨානඤ්ච ඨානතො අට්ඨානඤ්ච අට්ඨානතො යථාභූතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස අතීතානාගත පච්චුප්පන්නානං කම්ම සමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො පජානාති අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්මසමාදානානි ගති සම්පත්ති පටිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්ම සමාදානානි උපධිසම්පත්ති පටිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්මසමාදානානි කාලසම්පත්ති පටිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්මසමාදානානි පයොගසම්පත්ති පටිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්මසමාදානානි ගති විපත්ති ආගම්ම විපච්චන්ති අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්මසමාදානානි උපධිවිපත්තිං ආගම්ම විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්මසමාදානානි කාලවිපත්තිං ආගම්ම විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි පාපකානි කම්මසමාදානානි පයොග විපත්තිං ආගම්ම විපච්චන්ති.

අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි කම්මසමාදානානි ගතිවිපත්ති පටිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි කම්මසමාදානානි උපධිවිපත්ති පටිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි

කම්මසමාදානානි කාලවිපත්ති පතිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි කම්මසමාදානානි පයොගවිපත්ති පතිබාළ්හානි න විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි කම්මසමාදානානි ගතිසම්පත්තිං ආගම්ම විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි කම්මසමාදානානි උපධිසම්පත්තිං ආගම්ම විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි කම්මසමාදානානි කාලසම්පත්තිං ආගම්ම විපච්චන්ති. අත්ථෙකච්චානි කල්‍යාණානි කම්මසමාදානානි පයොගසම්පත්තිං ආගම්ම විපච්චන්තීති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස අතීතානාගත පච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස සබ්බත්ථගාමිනී පටිපදං යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො අයං මග්ගො අයං පටිපදා නිරයගාමීති පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා තිරච්ඡානයොනිගාමීති පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා පෙත්තිවිසයගාමීති පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා මනුස්සලොකගාමීති පජානාති අයං මග්ගො අයං පටිපදා දෙවලොකගාමීති පජානාති. අයං මග්ගො අයං පටිපදා නිබ්බානගාමීති පජානාතීති. යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස සබ්බත්ථගාමිනී පටිපදං යථාභූතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස අනෙකධාතු නානාධාතුලොකං යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො ඛන්ධනානත්තං පජානාති. ආයතන නානත්තං පජානාති. ධාතු නානත්තං පජානාති. අනෙකධාතු නානාධාතු ලොකනානත්තං පජානාතීති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි-ඉදං තථාගතස්ස අනෙකධාතු නානාධාතුලොකං යථාභූතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො පජානාති. සන්ති සත්තා හීනාධිමුත්තිකා. සන්ති සත්තා පණීතාධිමුත්තිකා, හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවන්ති, භජන්ති, පයිරුපාසන්ති. පණීතාධිමුත්තිකා සත්තා පණීතාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවන්ති, භජන්ති, පයිරුපාසන්ති. අතීතම්පි අද්ධානං හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවිංසු, භජිංසු, පයිරුපාසිංසු. පණීතාධිමුත්තිකා සත්තා පණීතාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවිංසු, භජිංසු, පයිරුපාසිංසු. අනාගතම්පි අද්ධානං හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවිස්සන්ති, භජිස්සන්ති, පයිරුපාසිස්සන්ති. පණීතාධිමුත්තිකා සත්තා පණීතාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවිස්සන්ති, භජිස්සන්ති, පයිරුපාසිස්සන්තීති. යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි-ඉදං තථාගතස්ස සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං ඤාණං.

තත්‍ථ කතමං තථාගතස්ස පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්‍ද්‍රිය–පරොපරියත්තං යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො සත්තානං ආසයං පජානාති, අනුසයං පජානාති, චරිතං පජානාති, අධිමුත්තිං පජානාති. අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්‍ද්‍රියෙ මුදින්‍ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ භබ්බාභබ්බෙ සත්තෙ පජානාති. කතමො ච සත්තානං ආසයො? සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා අන්තවා ලොකොති වා අනන්ත වා ලොකොති වා තං ජීවං තං සරීරන්ති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා, හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, හොති ච න හොති ච තථාගතො පරම්මරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, ඉති භවදිට්ඨිසන්නිස්සිතා වා සත්තා හොන්ති, විභවදිට්ඨි සන්නිස්සිතා වා, එතෙ වා පන උභො අන්තෙ අනුපගම්ම ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අනුලොමිකා ඛන්ති පටිලද්ධා හොති යථාභූතං ඤාණං — අයං සත්තානං ආසයො. කතමො ච සත්තානං අනුසයො? සත්තානුසයා, කාමරාගානුසයො පටිඝානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භවරාගානුසයො අවිජ්ජානුසයො—යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථ සත්තානං රාගානුසයො අනුසෙති. යං ලොකෙ අප්පියරූපං අසාතරූපං එත්ථ සත්තානං පටිඝානුසයො අනුසෙති. ඉති ඉමෙසු ද්වීසු ධම්මෙසු අවිජ්ජානුපතිතා තදෙකට්ඨො මානො ච දිට්ඨි ච විචිකිච්ඡා ච දට්ඨබ්බා, අයං සත්තානං අනුසයො,

කතමඤ්ච සත්තානං චරිතං? පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො අපුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරො පරිත්තභූමකො වා මහාභූමකො වා, ඉදං සත්තානං චරිතං. කතමා ච සත්තානං අධිමුත්ති? සන්ති සත්තා හීනාධිමුත්තිකා සන්ති සත්තා පණීතාධිමුත්තිකා, හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවන්ති, භජන්ති පයිරුපාසන්ති. පණීතාධිමුත්තිකා සත්තා පණීතාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවන්ති භජන්ති පයිරුපාසන්ති. අතීතම්පි අද්ධානං —පෙ— අනාගතම්පි අද්ධානං හීනාධිමුත්තිකා සත්තා හීනාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවිස්සන්ති, භජිස්සන්ති පයිරුපාසිස්සන්ති. පණීතාධිමුත්තිකා සත්තා පණීතාධිමුත්තිකෙ සත්තෙ සෙවිස්සන්ති, භජිස්සන්ති, පයිරුපාසිස්සන්ති. අයං සත්තානං අධිමුත්ති. කතමෙ තෙ සත්තා මහාරජක්ඛා? දස කිලෙසවත්ථූනි – ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා ථීනං උද්ධච්චං අහිරිකං අනොත්තප්පං. යෙසං සත්තානං ඉමානි දසකිලෙසවත්ථූනි ආසෙවිතානි භාවිතානි බහුලීකතානි උස්සදගතානි. ඉමෙ තෙ සත්තා මහාරජක්ඛා, කතමෙ තෙ සත්තා අප්පරජක්ඛා? යෙසං සත්තානං ඉමානි දසකිලෙසවත්ථූනි අනාසෙවිතානි අභාවිතානි අබහුලීකතානි අනුස්සදගතානි— ඉමෙ තෙ සත්තා අප්පරජක්ඛා.

කතමෙ තෙ සත්තා මුදින්ද්‍රියා? පඤ්චින්ද්‍රියානි, සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං. යෙස සත්තානං ඉමානි පඤ්චින්ද්‍රියානි අනාසෙවිතානි අභාවිතානි අබහුලීකතානි අනුස්සදගතානි ඉමෙ තෙ සත්තා මුදින්ද්‍රියා. කතමෙ සත්තා තික්ඛින්ද්‍රියා? යෙසං සත්තානං ඉමානි පඤ්චින්ද්‍රියානි ආසෙවිතානි භාවිතානි බහුලීකතානි උස්සදගතානි-ඉමෙ තෙ සත්තා තික්ඛින්ද්‍රියා. කතමෙ තෙ සත්තා ද්වාකාරා? යෙ තෙ සත්තා පාපාසයා පාපානුසයා පාපචරිතා පාපාධිමුත්තිකා මහාරජක්ඛා මුදින්ද්‍රියා ඉමෙ තෙ සත්තා ද්වාකාරා. කතමෙ තෙ සත්තා ස්වාකාරා? යෙ තෙ සත්තා කල්‍යාණා කල්‍යාණාසයා කල්‍යාණචරිතා කල්‍යාණාධිමුත්තිකා අප්පරජක්ඛා තික්ඛින්ද්‍රියා-ඉමෙ තෙ සත්තා ස්වාකාරා. කතමෙ සත්තා දුවිඤ්ඤාපයා? යෙව තෙ සත්තා ද්වාකාරා තෙව තෙ සත්තා දුවිඤ්ඤාපයා, යෙව තෙ සත්තා ස්වාකාරා, තෙව තෙ සත්තා සුවිඤ්ඤාපයා.

කතමෙ තෙ සත්තා අභබ්බා? යෙ තෙ සත්තා කම්මාවරණෙන සමන්නාගතා, කිලෙසාවරණෙන සමන්නාගතා, විපාකාවරණෙන සමන්නාගතා, අස්සද්ධා අච්ඡන්දිකා දුප්පඤ්ඤා අභබ්බා නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං-ඉමෙ තෙ සත්තා අභබ්බා. කතමෙ තෙ සත්තා භබ්බා? යෙ තෙ සත්තා න කම්මාවරණෙන සමන්නාගතා, න කිලෙසාවරණෙන සමන්නාගතා, න විපාකාවරණෙන සමන්නාගතා, සද්ධා ඡන්දිකා පඤ්ඤවන්තො භබ්බා නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං. ඉමෙ තෙ සත්තා භබ්බා'ති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මා දිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස පරසත්තානං පරපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස ඣාන විමොක්ඛ සමාධි සමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං ඤාණං. ඣායීති චත්තාරො ඣායී, අත්ථෙකච්චො ඣායී සම්පත්තිංයෙව සමානං විපත්තීති පච්චෙති. අත්ථෙකච්චො ඣායී විපත්තිංයෙව සමානං සම්පත්තීති පච්චෙති අත්ථෙකච්චො ඣායී සම්පත්තිං යෙව සමානං සම්පත්තීති පච්චෙති. අත්ථෙකච්චො ඣායී විපත්තිං යෙව සමානං විපත්තීති පච්චෙති. ඉමෙ චත්තාරො ඣායී. අපරෙපි චත්තාරො ඣායී. අත්ථෙකච්චො ඣායී දන්ධං සමාපජ්ජති ඛිප්පං වුට්ඨාති අත්ථෙකච්චො ඣායී. ඛිප්පං සමාපජ්ජති දන්ධං වුට්ඨාති. අත්ථෙකච්චො ඣායී දන්ධං සමාපජ්ජති දන්ධං වුට්ඨාති. අත්ථෙකච්චො ඣායී ඛිප්පං සමාපජ්ජති ඛිප්පං වුට්ඨාති. ඉමෙ චත්තාරො ඣායී, අපරෙපි චත්තාරො ඣායී. අත්ථෙකච්චො ඣායී සමාධිස්මිං සමාධිකුසලො හොති න සමාධිස්මිං සමාපත්තිකුසලො. අත්ථෙකච්චො ඣායී සමාධිස්මිං සමාපත්තිකුසලො හොති න සමාධිස්මිං සමාධිකුසලො. අත්ථෙකච්චො ඣායී සමාධිස්මිං සමාධිකුසලො ච හොති සමාධිස්මිං සමාපත්තිකුසලො ච. අත්ථෙකච්චො ඣායී නෙව සමාධිස්මිං සමාධිකුසලො හොති න

සමාධිස්මිං සමාපත්තිකුසලො ඉමෙ චත්තාරො ඣායී. ඣානන්ති චත්තාරි ඣානානි-පඨමජ්ඣානං දුතියජ්ඣානං තතියජ්ඣානං චතුත්ථජ්ඣානං.

විමොක්ඛොති අට්ඨවිමොක්ඛා-රූපී රූපානි පස්සති- අයං පඨමො විමොක්ඛො. අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති-අයං දුතියො විමොක්ඛො. සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොති-අයං තතියො විමොක්ඛො. සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති—අයං චතුත්ථො විමොක්ඛො. සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති—අයං පඤ්චමො විමොක්ඛො. සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම නත්ථි කිඤ්චීති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති—අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො. සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති—අයං සත්තමො විමොක්ඛො. සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිත නිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති—අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො. සමාධීති තයො සමාධී—සවිතක්කසවිචාරො සමාධි, අවිතක්කවිචාරමත්තො සමාධි, අවිතක්කඅවිචාරො සමාධි. සමාපත්තීති නව අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තියො, පඨමජ්ඣානසමාපත්ති දුතියජ්ඣානසමාපත්ති තතියජ්ඣානසමාපත්ති චතුත්ථජ්ඣානසමාපත්ති ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්ති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමාපත්ති සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති. සංකිලෙසන්ති හානභාගියො ධම්මො, වොදානන්ති විසෙසභාගියො ධම්මො, වුට්ඨානන්ති වොදානම්පි වුට්ඨානං, තම්හා තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨානම්පි වුට්ඨානන්ති යා තත්ථ පඤ්ඤා පජානනා—පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං ඤාණං.

තත්ථ කතමං තථාගතස්ස පුබ්බෙනිවාසානුස්සති යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථීදං? එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසතිම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ, අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ, අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ, අමුත්‍රාසිං— එවං නාමො එවං ගොත්තො එවං වණ්ණො, එවමාහාරො, එවං සුඛදුක්ඛපටිසංවෙදී, එවමායුපරියන්තො සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං තත්‍රාපාසිං— එවං නාමො එවං ගොත්තො එවං වණ්ණො එවමාහාරො

එවං සුඛදුක්ඛ පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො' සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරතීති යා තත්‍ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස පුබ්බෙනිවාසානුස්සති යථාභූතංඤාණං.

තත්‍ථ කතමං තථාගතස්ස සත්තානං චුතූපපාතං යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. ඉමෙ වත හොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන හොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨි කම්මසමාදානා තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති—ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්ත මානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජා-නාත්ති—යා තත්‍ථ පඤ්ඤා පජානනා —පෙ— අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස සත්තානං චුතූපපාතං යථාභූතං ඤාණං.

තත්‍ථ කතමං තථාගතස්ස ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං? ඉධ තථාගතො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤා-විමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහර තීති—යා තත්‍ථ පඤ්ඤා පජානනා සල්ලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණා පණ්ඩිච්චං කොසල්ලං නෙපුඤ්ඤං වෙභව්‍යා චින්තා උපපරික්ඛා භූරි මෙධා පරිනායිකා විපස්සනා සම්පජඤ්ඤං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්‍ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤා ආලොකො පඤ්ඤා ඔභාසො පඤ්ඤා පජ්ජොතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි—ඉදං තථාගතස්ස ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණන්ති—ඉමානි දස තථාගතස්ස තථාගතබලානි, යෙහි බලෙහි සමන්නාගතො තථාගතො ආසභණ්ඨානං පටිජානාති, පරිසාසු සීහනාදං නදති බ්‍රහ්ම-චක්කං පවත්තෙති.

එවං දසවිධෙන ඤාණවත්ථු.

ඤාණ විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

17. ඛුද්දක වත්ථු විභඞ්ගො.

ජාතිමදො ගොත්තමදො ආරොග්‍යමදො යොබ්බනමදො ජීවිතමදො ලාභමදො සක්කාරමදො ගරුකාරමදො පුරෙක්ඛාරමදො පරිවාරමදො භොගමදො වණ්ණමදො සුතමදො පටිභාණමදො රත්තඤ්ඤුමදො පිණ්ඩ-

පාතිකමදො අනවඤ්ඤතමදො ඉරියාපථමදො ඉද්ධිමදො යසමදො සීලමදො ඣානමදො සිප්පමදො ආරොහමදො පරිනාහමදො සණ්ඨානමදො පාරිපූරිමදො මදො පමාදො ථම්භො සාරම්භො අත්‍රිච්ඡතා මහිච්ඡතා පාපිච්ඡතා සිඞ්ගං තින්තිණං චාපල්‍යං අසභාගවුත්ති අරති තන්දි විජම්භිතා භත්තසම්මදො චෙතසො ච ලීනත්තං කුහනා ලපනා නෙමිත්තිකතා නිප්පෙසිකතා ලාභෙන ලාභං නිජිගිංසනතා සෙය්‍යොහමස්මීති මානො සදිසොහමස්මීති මානො, හීනොහමස්මීති මානො, සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති මානො, සෙය්‍යස්ස සදිසොහමස්මීති මානො, සෙය්‍යස්ස හීනොහමස්මීති මානො, සදිසස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති මානො, සදිසස්ස සදිසොහමස්මීති මානො, සදිසස්ස හීනොහමස්මීති මානො, හීනස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති මානො, හීනස්ස සදිසොහමස්මීති මානො, හීනස්ස හීනොහමස්මීති මානො, මානො අතිමානො මානාතිමානො ඔමානො අධිමානො අස්මිමානො මිච්ඡාමානො ඤාතිවිතක්කො ජනපදවිතක්කො අමරවිතක්කො පරානුද්දයතා පටිසංයුත්තො විතක්කො ලාභ සක්කාර සිලොක පටිසංයුත්තො විතක්කො අනවඤ්ඤත්ති පටිසංයුත්තො විතක්කො ඒකකං

කොධො ච උපනාහො ච මක්ඛො ච පළාසො ච ඉස්සා ච මච්ඡරියං ච මායා ච සාඨෙය්‍යං ච අවිජ්ජා ච භවතණ්හා ච භවදිට්ඨි ච විභවදිට්ඨි ච සස්සතදිට්ඨි ච උච්ඡෙදදිට්ඨි ච අන්තවා දිට්ඨිච අනන්තවා දිට්ඨි ච පුබ්බන්තානුදිට්ඨිච අපරන්තානුදිට්ඨිච අහිරිකං ච අනොත්තප්පං ච දොවචස්සතා ච පාපමිත්තතා ච අනජ්ජවො ච අමද්දවො ච අක්ඛන්ති ච අසොරච්චං ච අසාබල්ලං ච අප්පටිසන්ථාරො ච ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා ච භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා ච මුට්ඨස්සච්චං ච අසම්පජඤ්ඤං ච සීලවිපත්ති ච දිට්ඨිවිපත්ති ච අජ්ඣත්තසංයොජනං ච බහිද්ධාසංයොජනංච දුකං.

තීණි අකුසලමූලානි තයො අකුසලවිතක්කා තිස්සො අකුසලසඤ්ඤා තිස්සො අකුසලධාතුයො තීණි දුච්චරිතානි තයො ආසවා තීණි සංයොජනානි තිස්සො තණ්හා අපරාපි තිස්සො තණ්හා තිස්සො එසනා තිස්සො විධා තීණි භයානි තීණි තමානි තීණි තිත්ථායතනානි තයො කිඤ්චනා තීණි අඞ්ගණානි තීණි මලානි තීණි විසමානි අපරානිපි තීණි විසමානි තයො අග්ගී තයො කසාවා අපරෙපි තයො කසාවා අස්සාදදිට්ඨි අත්තානුදිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨි අරති විහෙසා අධම්මචරියා දොවචස්සතා පාපමිත්තතා නානත්තසඤ්ඤා උද්ධච්චං කොසජ්ජං පමාදො අසන්තුට්ඨිතා අසම්පජඤ්ඤතා මහිච්ඡතා අහිරිකං අනොත්තප්පං පමාදො අනාදරියං දොවචස්සතා පාපමිත්තතා අස්සද්ධියං අවදඤ්ඤුතා කොසජ්ජං උද්ධච්චං අසංවරො දුස්සීල්‍යං අරියානං අදස්සනකම්‍යතා සද්ධම්මං අසොතුකම්‍යතා උපාරම්භචිත්තතා මුට්ඨස්සච්චං අසම්පජඤ්ඤං චෙතසො වික්ඛෙපො අයොනිසො මනසිකාරො කුම්මග්ගසෙවනා චෙතසො ච ලීනත්තං—තිකං.

චත්තාරො ආසවා චත්තාරො ගන්ථා චත්තාරො ඔඝා චත්තාරො යොගා චත්තාරි උපාදානානි චත්තාරො තණ්හුප්පාදා චත්තාරි අගතිගමනානි චත්තාරො විපරියෙසා චත්තාරො අනරියවොහාරා අපරෙපි චත්තාරො අනරියවොහාරා චත්තාරි දුච්චරිතානි අපරානිපි චත්තාරි දුච්චරිතානි චත්තාරි භයානි අපරානිපි චත්තාරි භයානි චතස්සො දිට්ඨියො—**චතුක්කං**.

පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි පඤ්ච මච්ඡරියානි පඤ්ච සඞ්ගා පඤ්ච සල්ලා පඤ්ච චෙතොඛිලා පඤ්ච චෙතසො විනිබන්ධා පඤ්ච නීවරණානි පඤ්ච කම්මානි ආනන්තරිකානි පඤ්ච දිට්ඨියො පඤ්ච වෙරා පඤ්ච ව්‍යසනා පඤ්ච අක්ඛන්තියා ආදීනවා පඤ්ච භයානි පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා. **පඤ්චකං**.

ඡ විවාදමූලානි ඡ ඡන්දරාගා ඡ විරොධවත්ථූනි ඡ තණ්හාකායා ඡ අගාරවා ඡ පරිහානියා ධම්මා අපරෙපි ඡ පරිහානියා ධම්මා ඡ සොමනස්සුපවිචාරා ඡ දොමනස්සුපවිචාරා ඡ උපෙක්ඛුපවිචාරා ඡ ගෙහසිතානි සොමනස්සානි ඡ ගෙහසිතානි දොමනස්සානි ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා ඡ දිට්ඨියො. **ඡක්කං**.

සත්තානුසයා සත්ත සංයොජනානි සත්ත පරිවුට්ඨානානි සත්ත අසද්ධම්මා සත්ත දුච්චරිතානි සත්ත මානා සත්ත දිට්ඨියො. **සත්තකං**.

අට්ඨ කිලෙසවත්ථූනි අට්ඨ කුසීතවත්ථූනි අට්ඨසු ලොකධම්මෙසු චිත්තස්ස පටිඝාතො අට්ඨ අනරියවොහාරා අට්ඨ මිච්ඡත්තා අට්ඨ පුරිසදොසා අට්ඨ අසඤ්ඤීවාදා අට්ඨ නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා. **අට්ඨකං**.

නව ආඝාතවත්ථූනි නව පුරිසමලානි නව විධමානා නව තණ්හාමූලිකා ධම්මා නව ඉඤ්ජිතානි නව මඤ්ඤිතානි නව ඵන්දිතානි නව පපඤ්චිතානි නව සඞ්ඛතානි. **නවකං**.

දස කිලෙසවත්ථූනි දස ආඝාතවත්ථූනි දස අකුසලකම්මපථා දස සංයොජනානි දස මිච්ඡත්තා දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි දසවත්ථුකා අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි. **දසකං**.

අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානි අජ්ඣත්තිකස්ස උපාදාය අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානි බාහිරස්ස උපාදාය තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි හොන්ති—ඉති අතීතානි ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි අනාගතානි ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි පච්චුප්පන්නානි ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා අට්ඨතණ්හාවිචරිතසතං හොති, යානි ච ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ වෙය්‍යාකරණෙ වුත්තානි භගවතා.

මාතිකා.

තත්ථ කතමො ජාතිමදො? ජාතිම්පටිච්ච මදො මජ්ජනා මජ්ජිතත්තං මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො

කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස — අයං වුච්චති ජාතිමදො. තත්ථ කතමො ගොත්තමදො? ගොත්තං පටිච්ච —පෙ— ආරොග්‍යං පටිච්ච —පෙ— යොබ්බනං පටිච්ච —පෙ— ජීවිතං පටිච්ච —පෙ— ලාභං පටිච්ච-සක්කාරං පටිච්ච-ගරුකාරං පටිච්ච-පුරෙක්ඛාරං පටිච්ච පරිවාරං පටිච්ච-භොගං පටිච්ච-වණ්ණං පටිච්ච-සුතං පටිච්ච-පටිභානං පටිච්ච රත්තඤ්ඤුතං පටිච්ච-පිණ්ඩපාතිකත්තං පටිච්ච අනවඤ්ඤතං පටිච්ච-ඉරියාපථං පටිච්ච-ඉද්ධිං පටිච්ච-යසං පටිච්ච සීලං පටිච්ච-ඣානං පටිච්ච සිප්පං පටිච්ච-ආරොහං පටිච්ච-පරිනාහං පටිච්ච-සණ්ඨානං පටිච්ච-පාරිපූරිං පටිච්ච මදො මජ්ජනා මජ්ජිතත්තං මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස— අයං වුච්චති පාරිපූරි මදො. තත්ථ කතමො මදො? යො මදො මජ්ජනා මජ්ජිතත්තං මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති මදො.

තත්ථ කතමො පමාදො? කායදුච්චරිතෙ වා වචීදුච්චරිතෙ වා මනොදුච්චරිතෙ වා පඤ්චසු වා කාමගුණෙසු චිත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුප්පදානං කුසලානං වා ධම්මානං භාවනාය අසක්කච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනට්ඨිතකිරියතා ඔලීන වුත්තිතා නික්ඛිත්ත ඡන්දතා නික්ඛිත්ත ධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනධිට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො. යො එවරූපො පමාදො පමජ්ජනා පමජ්ජිතත්තං— අයං වුච්චති පමාදො. තත්ථ කතමො ථම්භො? යො ථම්භො ථම්භනා ථම්භිතත්තං කක්ඛළියං ඵාරුසියං උජුචිත්තතා අමුදුතා—අයං වුච්චති ථම්භො. තත්ථ කතමො සාරම්භො? යො සාරම්භො පටිසාරම්භො සාරම්භනා පටිසාරම්භනා පටිසාරම්භිතත්තං — අයං වුච්චති සාරම්භො. තත්ථ කතමා අත්‍රිච්ඡතා? ඉතරීතර චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානපච්චය භෙසජ්ජ පරික්ඛාරෙහි පඤ්චහි වා කාමගුණෙහි අසන්තුට්ඨස්ස භිය්‍යොකම්‍යතා යා එවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතා අත්‍රිච්ඡතා රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොධො නන්දී නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති අත්‍රිච්ඡතා. තත්ථ කතමා මහිච්ඡතා? ඉතරීතර චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානපච්චය භෙසජ්ජ පරික්ඛාරෙහි පඤ්චහි වා කාමගුණෙහි අසන්තුට්ඨස්ස භිය්‍යොකම්‍යතා. යා එවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතා මහිච්ඡතා රාගො සාරාගො, චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති මහිච්ඡතා

තත්ථ කතමා පාපිච්ඡතා? ඉධෙකච්චො අස්සද්ධො සමානො සද්ධොති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. දුස්සීලො සමානො සීලවාති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. අප්පස්සුතො සමානො බහුස්සුතොති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. සඞ්ගණිකාරාමො සමානො පවිවිත්තොති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. කුසීතො සමානො ආරද්ධවිරියොති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. මුට්ඨස්සති සමානො උපට්ඨිතසතීති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. අසමාහිතො සමානො සමාහිතොති මං

ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. දුප්පඤ්ඤො සමානො පඤ්ඤවාති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. අඛීණාසවො සමානො ඛීණාසවොති මං ජනො ජානාතූති ඉච්ඡති. යා එවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං පාපිච්ඡතා රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො. අයං වුච්චති පාපිච්ඡතා

තත්ථ කතමං සිඞ්ගං? යං සිඞ්ගං සිඞ්ගාරතා චාතුරතා චාතුරියං පරික්ඛත්තතා පාරික්ඛත්තියං-ඉදං වුච්චති සිඞ්ගං. තත්ථ කතමං තින්තිණං? යං තින්තිණං තින්තිණායනා තින්තිණායිතත්තං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පායිතත්තං පුච්ඡඤ්ජිකතා සාධුකම්‍යතා-ඉදං වුච්චති තින්තිණං. තත්ථ කතමං චාපල්‍යං? චීවරමණ්ඩනා පත්තමණ්ඩනා සෙනාසනමණ්ඩනා ඉමස්ස වා පූතිකායස්ස බාහිරානං වා පරික්ඛාරානං මණ්ඩනා විභූසනා කෙළනා පරිකෙළනා ගෙධිකතා ගෙධිකතත්තං චපලතා චාපල්‍යං ඉදං වුච්චති චාපල්‍යං. තත්ථ කතමා අසභාගවුත්ති? මාතරි වා පිතරි වා ජෙට්ඨෙ භාතරි වා ආචරියෙසු වා උපජ්ඣායෙසු වා බුද්ධෙ වා සාවකෙසු වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙසු ගරුට්ඨානියෙසු විප්පටිකූලගාහිතා විපච්චනීකසාතතා අනාදරියං අනාදරියතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා-අයං වුච්චති අසභාගවුත්ති. තත්ථ කතමා අරති? පන්තෙසු වා සෙනාසනෙසු අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙසු වා අධිකුසලෙසු ධම්මෙසු අරති අරතිතා අනභිරති අනභිරමනා උක්කණ්ඨිතා පරිතස්සිතා—අයං වුච්චති අරති. තත්ථ කතමා තන්දී? යා තන්දී තන්දියනා තන්දිමනකතා ආලස්‍යං ආලස්‍යායනා ආලස්‍යායිතත්තං-අයං වුච්චති තන්දී. තත්ථ කතමා විජම්භිකා? යා කායස්ස ජම්භනා විජම්භනා ආනමනා විනමනා සන්නමනා පනමනා ව්‍යාධියකං-අයං වුච්චති විජම්භිකා.

තත්ථ කතමො භත්තසම්මදො? යා භුත්තාවිස්ස භත්තමුච්ඡා භත්තකිලමථො භත්තපරිළාහො කායදුට්ඨුල්ලං—අයං වුච්චති භත්තසම්මදො. තත්ථ කතමං චෙතසො ච ලීනත්තං? යා චිත්තස්ස අකල්ලතා අකම්මඤ්ඤතා ඔලීයනා සල්ලීයනා ලීනං ලීයනා ලීයිතත්තං ථිනං ථියනා ථියිතත්තං චිත්තස්ස—ඉදං වුච්චති චෙතසො ච ලීනත්තං. තත්ථ කතමා කුහනා? ලාභ සක්කාර සිලොක සන්නිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස පච්චයපටිසෙධනසඞ්ඛාතෙන වා සාමන්තජප්පිතෙන වා ඉරියාපථස්ස වා අට්ඨපනා* ඨපනා සණ්ඨපනා භාකුටිකා භාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතත්තං—අයං වුච්චති කුහනා. තත්ථ කතමා ලපනා? ලාභසක්කාර සිලොක සන්නිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස යා පරෙසං ආලපනා ලපනා සල්ලපනා උල්ලපනා සමුල්ලපනා උන්නහනා සමුන්නහනා උක්කාචනා සමුක්කාචනා අනුප්පියභාණිතා චාටුකම්‍යතා මුග්ගසූප්‍යතා පාරිභට්ටතා—අයං වුච්චති ලපනා

---

* ආඨපනා—සී-මු-ම

තත්ථ කතමා නෙමිත්තිකතා? ලාභසක්කාර සිලොක සන්නිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස යං පරෙසං නිමිත්තං නිමිත්තකම්මං ඔභාසො ඔභාසකම්මං සාමන්තජප්පා පරිකථා—අයං වුච්චති නෙමිත්තිකතා. තත්ථ කතමා නිප්පෙසිකතා? ලාභසක්කාර සිලොක සන්නිස්සිතස්ස පාපිච්ඡස්ස ඉච්ඡාපකතස්ස යා පරෙසං අක්කොසනා වම්භනා ගරහනා උක්ඛෙපනා සමුක්ඛෙපනා ඛිපනා සංඛිපනා පාපනා සම්පාපනා අවණ්ණහාරිකා පරපිට්ඨිමංසිකතා—අයං වුච්චති නිප්පෙසිකතා. තත්ථ කතමා ලාභෙන ලාභං නිජිගිංසනතා? ලාභසක්කාර සිලොක සන්නිස්සිතො පාපිච්ඡො ඉච්ඡාපකතො ඉතො ලද්ධං ආමිසං අමුත්‍ර හරති, අමුත්‍ර වා ලද්ධං ආමිසං ඉධ ආහරති, යා එවරූපා ආමිසෙන ආමිසස්ස එට්ඨි ගවෙට්ඨි පරියෙට්ඨි එසනා ගවෙසනා පරියෙසනා—අයං වුච්චති ලාභෙන ලාභං නිජිගිංසනතා.

තත්ථ කතමො සෙය්‍යො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා මානං ජප්පෙති—යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති සෙය්‍යො හමස්මීති මානො. තත්ථ කතමො සදිසො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා මානං ජප්පෙති. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති සදිසො හමස්මීති මානො.

තත්ථ කතමො හීනො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා ඔමානං ජප්පෙති—යො එවරූපො ඔමානො ඔමඤ්ඤනා ඔමඤ්ඤිතත්තං හීළනා ඔහීළනා ඔහීළිතත්තං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො—අයං වුච්චති හීනො හමස්මීති මානො. තත්ථ කතමො සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො සෙය්‍යො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි සෙය්‍යං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජප්පෙති -

යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො.

තත්ථ කතමො සෙය්‍යස්ස සදිසො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො සෙය්‍යො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි සදිසං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජප්පෙති. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති සෙය්‍යස්ස සදිසො හමස්මීති මානො. තත්ථ කතමො සෙය්‍යස්ස හීනො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො සෙය්‍යො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි හීනං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය ඔමානං ජප්පෙති. යො එවරූපො ඔමානො ඔමඤ්ඤනා ඔමඤ්ඤිතත්තං හීළනා ඔහීළනා ඔහීළිතත්තං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො — අයං වුච්චති සෙය්‍යස්ස හීනො හමස්මීති මානො. තත්ථ කතමො සදිසස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො සදිසො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා —පෙ— අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි සෙය්‍යං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජප්පෙති යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං —පෙ— කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස —අයං වුච්චති සදිසස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො.

තත්ථ කතමො සදිසස්ස සදිසො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො සදිසො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා - පෙ— අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි සදිසං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජප්පෙති. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං —පෙ— කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති සදිසස්ස සදිසො හමස්මීති මානො. තත්ථ කතමො සදිසස්ස හීනොහමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො සදිසො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා — පෙ— අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි හීනං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය ඔමානං ජප්පෙති. යො එවරූපො ඔමානො ඔමඤ්ඤනා ඔමඤ්ඤිතත්තං හීළනා ඔහීළනා ඔහීළිතත්තං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො—අයං වුච්චති සදිසස්ස හීනො හමස්මීති මානො.

තත්ථ කතමො හීනස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො හීනො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා—පෙ—අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි සෙය්‍යං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං

ජප්පෙති. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං —පෙ— කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති හීනස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො. තත්ථ කතමො හීනස්ස සදිසො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො හීනො හොති, ජාතියා වා ගොත්තෙන වා—පෙ—අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි සදිසං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය මානං ජප්පෙති. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං -පෙ- කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස —අයං වුච්චති හීනස්ස සදිසො හමස්මීති මානො. තත්ථ කතමො හීනස්ස හීනො හමස්මීති මානො? ඉධෙකච්චො හීනො හොති ජාතියා වා ගොත්තෙන වා —පෙ— අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි හීනං අත්තානං දහති. සො තං නිස්සාය ඔමානං ජප්පෙති. යො එවරූපො ඔමානො ඔමඤ්ඤනා ඔමඤ්ඤිතත්තං හීළනා ඔහීළනා ඔහීළිතත්තං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො—අයං වුච්චති හීනස්ස හීනො හමස්මීති මානො.

තත්ථ කතමො මානො? යො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස අයං වුච්චති මානො. තත්ථ කතමො අතිමානො? ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොත්තෙන වා —පෙ— අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පරෙහි අත්තානං අතිමඤ්ඤති. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං —පෙ— කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස — අයං වුච්චති අතිමානො. තත්ථ කතමො මානාතිමානො? ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොත්තෙන වා —පෙ— අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා පුබ්බකාලං පරෙහි සදිසං අත්තානං දහති. අපරකාලං අත්තානං සෙය්‍යං දහති. යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං —පෙ— කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති මානාති-මානො. තත්ථ කතමො ඔමානො? ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙ-නෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා ඔමානං ජප්පෙති. යො එවරූපො ඔමානො ඔමඤ්ඤනා ඔමඤ්ඤිතත්තං හීළනා ඔහීළනා ඔහීළිතත්තං අත්තුඤ්ඤා අත්තවඤ්ඤා අත්තපරිභවො—අයං වුච්චති ඔමානො

තත්ථ කතමො අධිමානො? අප්පත්තෙ පත්තසඤ්ඤිතා අකතෙ කතසඤ්ඤිතා අනධිගතෙ අධිගතසඤ්ඤිතා අසච්ඡිකතෙ සච්ඡිකත-සඤ්ඤිතා—යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති අධිමානො. තත්ථ කතමො අස්මිමානො? රූපං අස්මීති මානො, අස්මීති ඡන්දො, අස්මීති අනුසයො, වෙදනා —පෙ— සඤ්ඤා—පෙ—සඞ්ඛාරා -පෙ- විඤ්ඤාණං අස්මීති මානො, අස්මීති ඡන්දො, අස්මීති අනුසයො. යො එව රූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති අස්මිමානො.

තත්ථ කතමො මිච්ඡාමානො? ඉධෙකච්චො පාපකෙන වා කම්මායතනෙන පාපකෙන වා සිප්පායතනෙන පාපකෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන පාපකෙන වා සුතෙන පාපකෙන වා පටිභානෙන පාපකෙන වා සීලෙන පාපකෙන වා වතෙන පාපකෙන වා සීලබ්බතෙන පාපිකාය වා දිට්ඨියා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා මානං ජප්පෙති යො එවරූපො මානො මඤ්ඤනා මඤ්ඤිතත්තං උන්නති උන්නාමො ධජො සම්පග්ගාහො කෙතුකම්‍යතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති මිච්ඡාමානො.

තත්ථ කතමො ඤාතිවිතක්කො? ඤාතකෙ ආරබ්භ ගෙහසිතො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො—අයං වුච්චති ඤාතිවිතක්කො. තත්ථ කතමො ජනපදවිතක්කො? ජනපදං ආරබ්භ ගෙහසිතො තක්කො විතක්කො මිච්ඡා සඞ්කප්පො—අයං වුච්චති ජනපදවිතක්කො. තත්ථ කතමො අමරවිතක්කො? දුක්කරකාරිතා පටිසංයුත්තො වා දිට්ඨිගත පටිසංයුත්තො වා ගෙහසිතො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො—අයං වුච්චති අමරවිතක්කො. තත්ථ කතමො පරානුද්දයතා පටිසංයුත්තො විතක්කො? ඉධෙකච්චො ගිහිසංසට්ඨො විහරති සහනන්දී සහසොකී සුඛිතෙසු සුඛිතො දුක්ඛිතෙසු දුක්ඛිතො උප්පන්නෙසු කිච්චකරණීයෙසු අත්තනා වා යොගං ආපජ්ජති. යො තත්ථ ගෙහසිතො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො—අයං වුච්චති පරානුද්දයතා පටිසංයුත්තො විතක්කො.

තත්ථ කතමො ලාභසක්කාරසිලොක පටිසංයුත්තො විතක්කො? ලාභසක්කාරසිලොකං ආරබ්භ ගෙහසිතො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසංකප්පො—අයං වුච්චති ලාභසක්කාරසිලොක පටිසංයුත්තො විතක්කො. තත්ථ කතමො අනවඤ්ඤත්ති පටිසංයුත්තො විතක්කො? ඉධෙකච්චො ජාතියා වා ගොත්තෙන වා කොලපුත්තියෙන වා වණ්ණපොක්ඛරතාය වා ධනෙන වා අජ්ඣෙනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිප්පායතනෙන වා විජ්ජාට්ඨානෙන වා සුතෙන වා පටිභානෙන වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන වත්ථුනා වා මං පරෙ අවජානිංසූති. සො තත්ථ ගෙහසිතො තක්කො විතක්කො මිච්ඡා සඞ්කප්පො—අයං වුච්චති අනවඤ්ඤත්ති පටිසංයුත්තො විතක්කො.

එකකං.

තත්ථ කතමො කොධො? යො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං, දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං, ව්‍යාපත්ති ව්‍යාපජ්ජනා විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති කොධො. තත්ථ කතමො උපනාහො? පුබ්බකාලං කොධො අපරකාලං උපනාහො. යො එවරූපො උපනාහො උපනය්හනා උපනය්හිතත්තං ආඨපනා ඨපනා සණ්ඨපනා අනුසංසන්දනා අනුප්පබන්ධනා දළ්හි කම්මං කොධස්ස—අයං වුච්චති උපනාහො. තත්ථ කතමො

මක්ඛො? යො මක්ඛො මක්ඛායනා මක්ඛායිතත්තං නිට්ඨුරියං නිට්ඨුරියකම්මං—අයං වුච්චති මක්ඛො. තත්ථ කතමො පළාසො? යො පළාසො පළාසායනා පළාසාහාරො විවාදට්ඨානං යුගග්ගාහො අප්පටිනිස්සග්ගො—අයං වුච්චති පළාසො. තත්ථ කතමා ඉස්සා? යා පරලාභසක්කාරගරුකාර මානන වන්දන පූජනාසු ඉස්සා ඉස්සායනා ඉස්සායිතත්තං, උසූයා උසූයනා උසූයිතත්තං — අයං වුච්චති ඉස්සා. තත්ථ කතමං මච්ඡරියං? පඤ්ච මච්ඡරියානි-ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං. යං එවරූපං මච්ඡෙරං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුකඤ්චුකතා පග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස—ඉදං වුච්චති මච්ඡරියං.

තත්ථ කතමා මායා? ඉධෙකච්චො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා, වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා, මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා, තස්ස පටිච්ඡාදනහෙතු පාපිකං ඉච්ඡං පතිදහති. මා මං ජඤ්ඤාති ඉච්ඡති, මා මං ජඤ්ඤාති සංකප්පෙති. මා මං ජඤ්ඤාති වාචං භාසති. මා මං ජඤ්ඤාති කායෙන පරක්කමති. යා එවරූපා මායා මායාවිතා අච්චාසරා වඤ්චනා නිකති විකිරණා පරිහරණා ගූහනා පරිගූහනා ඡාදනා පටිච්ඡාදනා අනුත්තානීකම්මං අනාවිකම්මං වොච්ඡාදනා පාපකිරියා—අයං වුච්චති මායා. තත්ථ කතමං සාඨෙය්‍යං? ඉධෙකච්චො සඨො හොති පරිසඨො. යං තත්ථ සඨං සඨතා සාඨෙය්‍යං කක්කරතා කක්කාරියං පරික්ඛත්තතා පාරික්ඛත්තියං—ඉදං වුච්චති සාඨෙය්‍යං. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලංගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමා භවතණ්හා? යො භවෙසු භවච්ඡන්දො භවරාගො භවනන්දි භවතණ්හා භවසෙනහො භවපරිළාහො භවමුච්ඡා භවජ්ඣොසානං—අයං වුච්චති භවතණ්හා. තත්ථ කතමා භවදිට්ඨි? භවිස්සති අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසගාහො? අයං වුච්චති භවදිට්ඨි. තත්ථ කතමා විභවදිට්ඨි? න භවිස්සති අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසගාහො—අයං වුච්චති භවදිට්ඨි තත්ථ කතමා සස්සතදිට්ඨි? සස්සතො අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසගාහො—අයං වුච්චති සස්සතදිට්ඨි. තත්ථ කතමා උච්ඡෙදදිට්ඨි? උච්ඡිජ්ජිස්සති අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසගාහො—අයං වුච්චති උච්ඡෙදදිට්ඨි. තත්ථ කතමා අන්තවා දිට්ඨි? අන්තවා අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසගාහො—අයං වුච්චති අන්තවා දිට්ඨි. තත්ථ කතමා අනන්තවා දිට්ඨි? අනන්තවා අත්තා ච ලොකො චාති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසගාහො—අයං වුච්චති අනන්තවා දිට්ඨි.

තත්ථ කතමා පුබ්බන්තානුදිට්ඨි? පුබ්බන්තං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසග්ගාහො—අයං වුච්චති පුබ්බන්තානුදිට්ඨි තත්ථ කතමා අපරන්තානුදිට්ඨි? අපරන්තං ආරබ්භ යා උප්පජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං—පෙ—විපරියෙසග්ගාහො අයං වුච්චති අපරන්තානුදිට්ඨි තත්ථ කතමං අහිරිකං? යං න හිරීයති හිරීයිතබ්බෙන න හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා—ඉදං වුච්චති අහිරිකං. තත්ථ කතමං අනොත්තප්පං? යං න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන න ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා—ඉදං වුච්චති අනොත්තප්පං. තත්ථ කතමා දොවචස්සතා? සහධම්මිකෙ වුච්චමානෙ දොවචස්සතා දොවචස්සායං දොවචස්සියං දොවචස්සිතා විප්පටිකූලගාහිතා විපච්චනීකසාතතා අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා—අයං වුච්චති දොවචස්සතා. තත්ථ කතමා පාපමිත්තතා? යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සද්ධා දුස්සීලා අප්පස්සුතා මච්ඡරිනො දුප්පඤ්ඤා යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සංභජනා භත්තිසම්භත්ති සම්පවඞ්කතා—අයං වුච්චති පාපමිත්තතා.

තත්ථ කතමො අනජ්ජවො? යො අනජ්ජවො අනජ්ජවතා ජිම්හතා වඞ්කතා කුටිලතා—අයං වුච්චති අනජ්ජවො. තත්ථ කතමො අමද්දවො? යා අමුදුතා අමද්දවතා කක්ඛළියං ඵාරුසියං කක්ඛළතා කඨිනතා උජුචිත්තතා අමුදුතා—අයං වුච්චති අමද්දවො. තත්ථ කතමා අක්ඛන්ති? යා අක්ඛන්ති අක්ඛමනතා අනධිවාසනතා චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස—අයං වුච්චති අක්ඛන්ති. තත්ථ කතමං අසොරච්චං? කායිකො වීතික්කමො වාචසිකො වීතික්කමො කායිකවාචසිකො වීතික්කමො—ඉදං වුච්චති අසොරච්චං සබ්බම්පි දුස්සීල්‍යං අසොරච්චං. තත්ථ කතමං අසාඛල්‍යං? යා සා වාචා අණ්ඩකා කක්කසා පරකටුකා පරාභිසජ්ජනී කොධසාමන්තා අසමාධිසංවත්තනිකා තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති. යා තත්ථ අසණ්හවාචතා අසඛිලවාචතා ඵරුසවාචතා—ඉදං වුච්චති අසාඛල්‍යං. තත්ථ කතමො අපටිසන්ථාරො? ද්වෙ පටිසන්ථාරා ආමිසපටිසන්ථාරො ච ධම්මපටිසන්ථාරො ච. ඉධෙකච්චො අපටිසන්ථාරකො හොති ආමිසපටිසන්ථාරෙන වා ධම්මපටිසන්ථාරෙන වා—අයං වුච්චති අපටිසන්ථාරො.

තත්ථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා? ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං—තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා —පෙ— ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා —පෙ— ජිව්හාය රසං සායිත්වා —පෙ— කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා —පෙ— මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී? යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසං-

වුත්තං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං. තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති, න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. යා ඉමෙසං ඡන්නං ඉන්ද්‍රියානං අගුත්ති අගොපනා අනාරක්ඛො අසංවරො—අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරතා. තත්ථ කතමා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා? ඉධෙකච්චො අප්පටිසඞ්ඛා අයොනිසො ආහාරං ආහාරෙති—දවාය මදාය මණ්ඩනාය විභූසනාය. යා තත්ථ අසන්තුට්ඨිතා අමත්තඤ්ඤුතා අප්පටිසඞ්ඛා භොජනෙ—අයං වුච්චති භොජනෙ අමත්තඤ්ඤුතා.

තත්ථ කතමං මුට්ඨස්සච්චං? යා අසති අනනුස්සති අප්පටිස්සති අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා සම්මුස්සනතා—ඉදං වුච්චති මුට්ඨස්සච්චං. තත්ථ කතමං අසම්පජඤ්ඤං? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං—ඉදං වුච්චති අසම්පජඤ්ඤං. තත්ථ කතමා සීලවිපත්ති? යො කායිකො වීතික්කමො වාචසිකො වීතික්කමො කායිකවාචසිකො වීතික්කමො—අයං වුච්චති සීලවිපත්ති. සබ්බම්පි දුස්සීල්‍යං සීලවිපත්ති. තත්ථ කතමා දිට්ඨිවිපත්ති? නත්ථි දින්නං නත්ථි යිට්ඨං —පෙ— යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො—අයං වුච්චති දිට්ඨිවිපත්ති. සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිවිපත්ති. තත්ථ කතමං අජ්ඣත්තසංයොජනං? පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි අජ්ඣත්තසංයොජනං. පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි බහිද්ධා සංයොජනං.

දුකං

තත්ථ කතමානි තීණි අකුසලමූලානි? ලොභො දොසො මොහො,

තත්ථ කතමො ලොභො? යො රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොධො නන්දි නන්දිරාගො චිත්තස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අජ්ඣොසානං ගෙධො පරිගෙධො සඞ්ගො පඞ්කො එජා මායා ජනිකා සඤ්ජනනී සිබ්බිනී ජාලිනී සරිතා විසත්තිකා සොත්තං විසටා ආයූහනී දුතියා පණිධි භවනෙත්ති වනං වනථො සන්ථවො සෙනහො අපෙක්ඛා පටිබන්ධු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතත්තං රූපාසා සද්දාසා ගන්ධාසා රසාසා ඵොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා ජප්පා අභිජප්පා ජප්පනා ජප්පිතත්තං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පායිතත්තං පුච්ඡඤ්ජිකතා සාධුකම්‍යතා අධම්මරාගො විසමලොභො නිකන්ති නිකාමනා පත්ථනා පිහනා සම්පත්ථනා කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරොධතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා ඔඝො යොගො ගන්ථො උපාදානං ආවරණං නීවරණං ඡදනං බන්ධනං උපක්කිලෙසො අනුසයො පරියුට්ඨානං ලතා වෙවිච්ඡං දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පභවො මාරපාසො මාරබළිසං මාරවිසයො තණ්හානදී තණ්හා-

ජාලං තණ්හාගද්දුලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං — අයං වුච්චති ලොභො.

තත්ථ කතමො දොසො? අනත්ථං මෙ අචරීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරතීති ආඝාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි, අනත්ථං චරති, අනත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි, අත්ථං චරති, අත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති. යො එවරූපො චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො චිත්තස්ස බ්‍යාපත්ති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතත්තං දොසො දුස්සනා දුස්සිතත්තං බ්‍යාපත්ති බ්‍යාපජ්ජනා විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස — අයං වුච්චති දොසො.

තත්ථ කතමො මොහො? දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං, අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං. යං එවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං — පෙ — අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං — අයං වුච්චති මොහො. ඉමානි තීණි අකුසලමූලානි.

තත්ථ කතමෙ තයො අකුසලවිතක්කා? කාමවිතක්කො බ්‍යාපාදවිතක්කො විහිංසාවිතක්කො. තත්ථ කතමො කාමවිතක්කො? කාමපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො — අයං වුච්චති කාමවිතක්කො. තත්ථ කතමො බ්‍යාපාදවිතක්කො? බ්‍යාපාදපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො — අයං වුච්චති බ්‍යාපාදවිතක්කො. තත්ථ කතමො විහිංසාවිතක්කො? විහිංසාපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො — අයං වුච්චති විහිංසාවිතක්කො. ඉමෙ තයො අකුසලවිතක්කා.

තත්ථ කතමා තිස්සො අකුසලසඤ්ඤා? කාමසඤ්ඤා බ්‍යාපාදසඤ්ඤා විහිංසාසඤ්ඤා. තත්ථ කතමා කාමසඤ්ඤා? කාමපටිසංයුත්තා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං — අයං වුච්චති කාමසඤ්ඤා. තත්ථ කතමා බ්‍යාපාදසඤ්ඤා? බ්‍යාපාදපටිසංයුත්තා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං — අයං වුච්චති බ්‍යාපාදසඤ්ඤා. තත්ථ කතමා විහිංසාසඤ්ඤා? විහිංසාපටිසංයුත්තා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතත්තං — අයං වුච්චති විහිංසාසඤ්ඤා. ඉමා තිස්සො අකුසලසඤ්ඤා.

තත්ථ කතමා තිස්සො අකුසලධාතුයො? කාමධාතු, බ්‍යාපාදධාතු, විහිංසාධාතු. තත්ථ කතමා කාමධාතු? කාමවිතක්කො කාමධාතු

ව්‍යාපාද විතක්කො ව්‍යාපාදධාතු විහිංසාවිතක්කො විහිංසාධාතු. තත්‍ථ කතමො කාමවිතක්කො? කාමපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො— අයං වුච්චති කාමවිතක්කො. තත්‍ථ කතමො ව්‍යාපාද විතක්කො? ව්‍යාපාදපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදවිතක්කො. තත්‍ථ කතමො විහිංසා විතක්කො? විහිංසාපටිසංයුත්තො තක්කො විතක්කො මිච්ඡාසඞ්කප්පො— අයං වුච්චති විහිංසා විතක්කො. ඉමා තිස්සො අකුසලධාතුයො.

තත්‍ථ කතමානි තීණි දුච්චරිතානි? කායදුච්චරිතං වචීදුච්චරිතං මනොදුච්චරිතං? තත්‍ථ කතමං කායදුච්චරිතං? පාණාතිපාතො අදින්නාදානං කාමෙසු මිච්ඡාචාරො— ඉදං වුච්චති කායදුච්චරිතං. තත්‍ථ කතමං වචීදුච්චරිතං? මුසාවාදො පිසුණාවාචා ඵරුසාවාචා සම්ඵප්පලාපො— ඉදං වුච්චති වචීදුච්චරිතං. තත්‍ථ කතමං මනොදුච්චරිතං? අභිජ්ඣා ව්‍යාපාදො මිච්ඡාදිට්ඨි— ඉදං වුච්චති මනොදුච්චරිතං. තත්‍ථ කතමං කායදුච්චරිතං? අකුසලං කායකම්මං කායදුච්චරිතං, අකුසලං වචීකම්මං වචීදුච්චරිතං, අකුසලං මනොකම්මං මනොදුච්චරිතං. තත්‍ථ කතමං අකුසලං කායකම්මං? අකුසලා කායසඤ්චෙතනා අකුසලං කායකම්මං අකුසලා වචීසඤ්චෙතනා අකුසලං වචීකම්මං අකුසලා මනොසඤ්චෙතනා අකුසලං මනොකම්මං—ඉමානි තීණි දුච්චරිතානි.

තත්‍ථ කතමෙ තයො ආසවා? කාමාසවො භවාසවො අවිජ්ජාසවො. තත්‍ථ කතමො කාමාසවො? යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො —පෙ— කාමජ්ඣොසානං— අයං වුච්චති කාමාසවො. තත්‍ථ කතමො භවාසවො? යො භවෙසු භවච්ඡන්දො —පෙ— භවජ්ඣොසානං— අයං වුච්චති භවාසවො තත්‍ථ කතමො අවිජ්ජාසවො? දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං— අයං වුච්චති අවිජ්ජාසවො. ඉමෙ තයො ආසවා.

තත්‍ථ කතමානි තීණි සංයොජනානි? සක්කාය දිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො. තත්‍ථ කතමා සක්කායදිට්ඨි? ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති රූපවන්තං වා අත්තානං අත්තනි වා රූපං රූපස්මිං වා අත්තානං, වෙදනං —පෙ— සඤ්ඤං —පෙ— සඞ්ඛාරෙ —පෙ— විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති. විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං අත්තනි වා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො— අයං වුච්චති සක්කාය දිට්ඨි.

තත්‍ථ කතමා විචිකිච්ඡා? සත්‍ථරි කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති. ධම්මෙ කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති. සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති. සික්ඛාය කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති. පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති, අපරන්තෙ කඞ්ඛති විචි-

ඛිච්ඡති පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති, ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති. යා එවරූපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතත්තං ඡම්භිතත්තං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො— අයං වුච්චති විචිකිච්ඡා.

තත්ථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො? ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසගාහො— අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසො. ඉමානි තීණි සංයොජනානි.

තත්ථ කතමා තිස්සො තණ්හා? කාමතණ්හා භව තණ්හා විභව තණ්හා තත්ථ කතමා භවතණ්හා? භවදිට්ඨි සහගතො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති භවතණ්හා. තත්ථ කතමා විභවතණ්හා? උච්ඡෙදදිට්ඨි සහගතො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති විභවතණ්හා. අවසෙසා තණ්හා කාමතණ්හා. තත්ථ කතමා කාමතණ්හා? කාමධාතු පටිසංයුත්තො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො. අයං වුච්චති කාමතණ්හා. රූපධාතු අරූපධාතු පටිසංයුත්තො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති භවතණ්හා. උච්ඡෙදදිට්ඨිසහගතොරාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති විභවතණ්හා ඉමාතිස්සො තණ්හා.

තත්ථ කතමා අපරාපි තිස්සො තණ්හා? කාමතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා. තත්ථ කතමා කාමතණ්හා? කාමධාතු පටිසංයුත්තො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති කාමතණ්හා තත්ථ කතමා රූපතණ්හා? රූපධාතුපටිසංයුත්තො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති රූපතණ්හා තත්ථ කතමා අරූපතණ්හා? අරූපධාතුපටිසංයුත්තො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො—අයං වුච්චති අරූපතණ්හා. ඉමා තිස්සො තණ්හා.

තත්ථ කතමා අපරාපි තිස්සො තණ්හා? රූපතණ්හා අරූප තණ්හා නිරොධ තණ්හා. තත්ථ කතමා රූපතණ්හා? රූපධාතුපටිසංයුත්තො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති රූපතණ්හා. තත්ථ කතමා අරූපතණ්හා? අරූපධාතුපටිසංයුත්තො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති අරූප තණ්හා. තත්ථ කතමා නිරොධතණ්හා? උච්ඡෙදදිට්ඨි සහගතො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— අයං වුච්චති නිරොධතණ්හා. ඉමා තිස්සො තණ්හා.

තත්ථ කතමා තිස්සො එසනා? කාමෙසනා භවෙසනා බ්‍රහ්මචරියෙසනා. තත්ථ කතමා කාමෙසනා? යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමජ්ඣොසානං— අයං වුච්චති කාමෙසනා. තත්ථ කතමා භවෙසනා? යො භවෙසු භවච්ඡන්දො භවජ්ඣොසානං— අයං වුච්චති භවෙසනා. තත්ථ කතමා බ්‍රහ්මචරියෙසනා? සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකො

තිවා —පෙ— නෙව හොති. න න හොති — තථාගතො පරම්මරණාති වා යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො— අයං වුච්චති බ්‍රහ්මචරියෙසනා. තත්ථ කතමා කාමෙසනා? කාමභවො, තදෙකට්ඨං අකුසලං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං—අයං වුච්චති කාමෙසනා. තත්ථ කතමා භවෙසනා? භවරාගො තදෙකට්ඨං අකුසලං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං— අයං වුච්චති භවෙසනා. අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි තදෙකට්ඨං අකුසලං කායකම්මං වචීකම්මං මනොකම්මං— අයං වුච්චති බ්‍රහ්මචරියෙසනා ඉමා තිස්සො එසනා.

තත්ථ කතමා තිස්සො විධා? සෙය්‍යොහමස්මීති විධා. සදිසොහමස්මීති විධා හීනොහමස්මීති විධා. ඉමා තිස්සො විධා. තත්ථ කතමානි තීණි භයානි? ජාතිභයං ජරාභයං මරණභයං. තත්ථ කතමං ජාතිභයං? ජාතිං පටිච්ච භයං භයානකං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො චෙතසො උත්‍රාසො— ඉදං වුච්චති ජාතිභයං. තත්ථ කතමං ජරාභයං? ජරං පටිච්ච භයං භයානකං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො චෙතසො උත්‍රාසො— ඉදං වුච්චති ජරාභයං. තත්ථ කතමං මරණභයං? මරණං පටිච්ච භයං භයානකං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො චෙතසො උත්‍රාසො— ඉදං වුච්චති මරණභයං. ඉමානි තීණි භයානි.

තත්ථ කතමානි තීණි තමානි? අතීතං වා අද්ධානං ආරබ්භ කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති, නාධිමුච්චති, න සම්පසීදති. අනාගතං වා අද්ධානං ආරබ්භ කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති, නාධිමුච්චති, න සම්පසීදති. එතරහි වා පච්චුප්පන්නං අද්ධානං ආරබ්භ කඞ්ඛති, විචිකිච්ඡති, නාධිමුච්චති, න සම්පසීදති. ඉමානි තීණි තමානි.

තත්ථ කතමානි තීණි තිත්ථායතනානි? ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨි, යං කිඤ්චායං පුරිස පුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා. සබ්බන්තං පුබ්බෙකතහෙතූති. ඉධ පනෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨි. යං කිඤ්චායං පුරිසපුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා. සබ්බන්තං ඉස්සරනිම්මානහෙතූති. ඉධ පනෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨි යං කිඤ්චායං පුරිස පුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම-සුඛං වා. සබ්බන්තං අහෙතු අප්පච්චයාති—ඉමානි තීණි තිත්ථායතනානි.

තත්ථ කතමෙ තයො කිඤ්චනා? රාගො කිඤ්චනං දොසො කිඤ්චනං මොහො කිඤ්චනං — ඉමෙ තයො කිඤ්චනා. තත්ථ කතමානි තීණි අඞ්ගණානි? රාගො අඞ්ගණං දොසො අඞ්ගණං මොහො අඞ්ගණං- ඉමානි තීණි අඞ්ගණානි. තත්ථ කතමානි තීණි මලානි? රාගො මලං දොසො මලං මොහො මලං — ඉමානි තීණි මලානි. තත්ථ කතමානි තීණි විසමානි. රාගො විසමං දොසො විසමං මොහො විසමං — ඉමානි තීණි විසමානි.

තත්ථ කතමානි අපරානිපි තීණි විසමානි? කායවිසමං වචීවිසමං මනොවිසමං—ඉමානි තීණි විසමානි.

තත්ථ කතමෙ තයො අග්ගී? රාගග්ගි දොසග්ගි මොහග්ගි — ඉමෙ තයො අග්ගී. තත්ථ කතමෙ තයො කසාවා? රාගකසාවො දොසකසාවො මොහකසාවො — ඉමෙ තයො කසාවා. තත්ථ කතමෙ අපරෙපි තයො කසාවා? කායකසාවො වචීකසාවො මනොකසාවො — ඉමෙ තයො කසාවා.

තත්ථ කතමා අස්සාදදිට්ඨි? ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨි නත්ථි කාමෙසු දොසොති. සො කාමෙසු පාතබ්‍යතං ආපජ්ජති — අයං වුච්චති අස්සාදදිට්ඨි. තත්ථ කතමා අත්තානුදිට්ඨි? ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො — සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති රූපවන්තං වා අත්තානං අත්තනි වා රූපං රූපස්මිං වා අත්තානං. වෙදනං —පෙ— සඤ්ඤං—පෙ—සඞ්ඛාරෙ —පෙ— විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං අත්තනි වා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං—යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො — අයං වුච්චති අත්තානුදිට්ඨි. තත්ථ කතමා මිච්ඡාදිට්ඨි? නත්ථි දින්නං නත්ථි යිට්ඨං — යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති — යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො—අයං වුච්චති මිච්ඡාදිට්ඨි, සස්සතදිට්ඨි අස්සාදදිට්ඨි සක්කායදිට්ඨි අත්තානුදිට්ඨි උච්ඡෙදදිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමා අරති? පන්තෙසු වා සෙනාසනෙසු අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙසු වා අධිකුසලෙසු ධම්මෙසු අරති අරතිතා අනභිරති අනභිරමණා උක්කණ්ඨිතා පරිතස්සිතා—අයං වුච්චති අරති. තත්ථ කතමා විහෙසා? ඉධෙකච්චො පාණිනා වා ලෙඩ්ඩුනා වා දණ්ඩෙන වා සත්ථෙන වා රජ්ජුයා වා අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන සත්තෙ විහෙඨෙති — යා එවරූපා හෙඨනා විහෙඨනා හිංසනා විහිංසනා රොසනා විරොසනා පරූපඝාතො —අයං වුච්චති විහෙසා.

තත්ථ කතමා අධම්මචරියා? කායෙන අධම්මචරියා විසමචරියා වාචාය අධම්මචරියා විසමචරියා මනසා අධම්මචරියා විසමචරියා—අයං වුච්චති අධම්මචරියා. තත්ථ කතමා දොවචස්සතා? සහධම්මිකෙ වුච්චමානෙ දොවචස්සායං දොවචස්සියං දොවචස්සතා විප්පටිකූලග්ගාහිතා විපච්චනීකසාතතා අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා—අයං වුච්චති දොවචස්සතා. තත්ථ කතමා පාපමිත්තතා? යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සද්ධා දුස්සීලා අප්පස්සුතා මච්ඡරිනො දුප්පඤ්ඤා යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සම්භජනා භත්ති සම්භත්ති තංසම්පවඞ්කතා — අයං වුච්චති පාපමිත්තතා.

තත්ථ කතමා නානත්තසඤ්ඤා? කාමසඤ්ඤා ව්‍යාපාදසඤ්ඤා විහිංසාසඤ්ඤා — අයං වුච්චති නානත්තසඤ්ඤා. සබ්බාපි අකුසලසඤ්ඤා නානත්තසඤ්ඤා. තත්ථ කතමං උද්ධච්චං? යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස — ඉදං වුච්චති උද්ධච්චං.

තත්ථ කතමං කොසජ්ජං? කායදුච්චරිතෙ වා වචීදුච්චරිතෙ වා මනොදුච්චරිතෙ වා පඤ්චසු වා කාමගුණෙසු චිත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුප්පදානං කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසක්කච්ච කිරියතා අසාතච්ච කිරියතා අනිට්ඨිත කිරියතා ඔලීනවුත්තිතා නික්ඛිත්තඡන්දතා නික්ඛිත්තධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනධිට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො — ඉදං වුච්චති කොසජ්ජං.

තත්ථ කතමො පමාදො? කායදුච්චරිතෙ වා වචීදුච්චරිතෙ වා මනොදුච්චරිතෙ වා පඤ්චසු වා කාමගුණෙසු චිත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුප්පදානං කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසක්කච්ච කිරියතා අසාතච්ච කිරියතා අනිට්ඨිතකිරියතා ඔලීනවුත්තිතා නික්ඛිත්තඡන්දතා නික්ඛිත්තධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනධිට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො. යො එවරූපො පමාදො පමජ්ජනා පමජ්ජිතත්තං — අයං වුච්චති පමාදො. තත්ථ කතමා අසන්තුට්ඨිතා? ඉතරීතර චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානප්පච්චය භෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි පඤ්චහි වා කාමගුණෙහි අසන්තුට්ඨස්ස භිය්‍යො කම්‍යතා. යා එවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං අසන්තුට්ඨිතා රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො — අයං වුච්චති අසන්තුට්ඨිතා.

තත්ථ කතමා අසම්පජඤ්ඤතා? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලංගී මොහො අකුසලමූලං — අයං වුච්චති අසම්පජඤ්ඤතා. තත්ථ කතමා මහිච්ඡතා? ඉතරීතර චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානප්පච්චය භෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි පඤ්චහි වා කාමගුණෙහි අසන්තුට්ඨස්ස භිය්‍යොකම්‍යතා. යා එවරූපා ඉච්ඡා ඉච්ඡාගතං මහිච්ඡතා රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො — අයං වුච්චති මහිච්ඡතා. තත්ථ කතමං අහිරිකං? යං න හිරියති හිරියිතබ්බෙන න හිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා — ඉදං වුච්චති අහිරිකං.

තත්ථ කතමං අනොත්තප්පං? යං න ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙන න ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා — ඉදං වුච්චති අනොත්තප්පං. තත්ථ කතමො පමාදො? කායදුච්චරිතෙ වා වචීදුච්චරිතෙ වා මනොදුච්චරිතෙ වා, පඤ්චසු වා කාමගුණෙසු චිත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුප්පදානං, කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසක්කච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනිට්ඨිතකිරියතා ඔලීනවුත්තිතා නික්ඛිත්තඡන්දතා නික්ඛිත්තධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනධිට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො. යො එවරූපො පමාදො පමජ්ජනා

පමජ්ජිතත්තං--අයං වුච්චති පමාදො. තත්ථ කතමං අනාදරියං? යං අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා අනද්ධා අනද්ධායනා අනද්ධායිතත්තං අසීල්‍යං අචිත්තීකාරො—ඉදං වුච්චති අනාදරියං.

තත්ථ කතමා දොවචස්සතා? සහධම්මිකෙ වුච්චමානෙ දොවචස්සායං දොවචස්සියං දොවචස්සතා විප්පටිකුලගාහිතා විපච්චනීකසාතතා අනාදරියං අනාදරතා අගාරවතා අප්පතිස්සවතා—අයං වුච්චති දොවචස්සතා. තත්ථ කතමා පාපමිත්තතා? යෙ තෙ පුග්ගලා අස්සද්ධා දුස්සීලා අප්පස්සුතා මච්ඡරිනො දුප්පඤ්ඤා. යා තෙසං සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා පටිසෙවනා භජනා සංභජනා භත්ති සංභත්ති තං සම්පවඞ්කතා—අයං වුච්චති පාපමිත්තතා. තත්ථ කතමං අස්සද්ධියං? ඉධෙකච්චො අස්සද්ධො හොති. න සද්දහති බුද්ධං වා ධම්මං වා සංඝං වා යං එවරූපං අස්සද්ධියං අසද්දහනා අනොකප්පනා අනභිප්පසාදො—ඉදං වුච්චති අස්සද්ධියං.

තත්ථ කතමා අවදඤ්ඤුතා? පඤ්චමච්ඡරියානි— ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං. යං එවරූපං මච්ඡෙරං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතත්තං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුකඤ්චුකතා අග්ගහිතත්තං චිත්තස්ස -- අයං වුච්චති අවදඤ්ඤුතා. තත්ථ කතමං කොසජ්ජං? කායදුච්චරිතෙ වා වචීදුච්චරිතෙ වා මනොදුච්චරිතෙ වා. පඤ්චසු වා කාමගුණෙසු චිත්තස්ස වොස්සග්ගො වොස්සග්ගානුප්පදානං. කුසලානං ධම්මානං භාවනාය අසක්කච්චකිරියතා අසාතච්චකිරියතා අනට්ඨිතකිරියතා ඔලීනවුත්තිතා නික්ඛිත්තඡන්දතා නික්ඛිත්තධුරතා අනාසෙවනතා අභාවනා අබහුලීකම්මං අනධිට්ඨානං අනනුයොගො පමාදො--ඉදං වුච්චති කොසජ්ජං. තත්ථ කතමං උද්ධච්චං? යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස—ඉදං වුච්චති උද්ධච්චං.

තත්ථ කතමො අසංවරො? ඉධෙකච්චො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං. තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා —පෙ— ඝාණෙන ගන්ධං ඝායිත්වා —පෙ— ජිව්හාය රසං සායිත්වා —පෙ— කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා —පෙ— මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තග්ගාහී හොති අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී—යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං. තස්ස සංවරාය න පටිපජ්ජති න රක්ඛති මනින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියෙ න සංවරං ආපජ්ජති - අයං වුච්චති අසංවරො.

තත්ථ කතමං දුස්සීල්‍යං? කායිකො වීතික්කමො වාචසිකො වීතික්කමො කායිකවාචසිකො වීතික්කමො—ඉදං වුච්චති දුස්සීල්‍යං. තත්ථ

කතමා අරියානං අදස්සනකම්‍යතා? තත්ථ කතමෙ අරියා? අරියා වුච්චන්ති බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච, යා ඉමෙසං අරියානං අදස්සනකම්‍යතා අදට්ඨුකම්‍යතා අසමෙතුකම්‍යතා අසමාගන්තුකම්‍යතා — අයං වුච්චති අරියානං අදස්සනකම්‍යතා. තත්ථ කතමා සද්ධම්මං අසොතුකම්‍යතා? තත්ථ කතමො සද්ධම්මො? චත්තාරො සතිපට්ඨානා චත්තාරො සම්මප්පධානා චත්තාරො ඉද්ධිපාදා පඤ්චින්ද්‍රියානි පඤ්ච බලානි සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො — අයං වුච්චති සද්ධම්මො. යා ඉමස්ස සද්ධම්මස්ස අසොතුකම්‍යතා අසවනකම්‍යතා අනුග්ගහෙතුකම්‍යතා අධාරෙතුකම්‍යතා — අයං වුච්චති සද්ධම්මං අසොතුකම්‍යතා.

තත්ථ කතමා උපාරම්භචිත්තතා? තත්ථ කතමො උපාරම්භො? යො උපාරම්භො අනුපාරම්භො උපාරම්භනා අනුපාරම්භනා අනුපාරම්භිතත්තං උඤ්ඤා අවඤ්ඤා පරිභවො රන්ධගවෙසිතා — අයං වුච්චති උපාරම්භචිත්තතා. තත්ථ කතමං මුට්ඨස්සච්චං? යා අසති අනනුස්සති අප්පටිස්සති අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා සම්මුස්සනතා — ඉදං වුච්චති මුට්ඨස්සච්චං. තත්ථ කතමං අසම්පජඤ්ඤං? යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලංගී මොහො අකුසලමූලං — ඉදං වුච්චති අසම්පජඤ්ඤං.

තත්ථ කතමො චෙතසො වික්ඛෙපො? යං චිත්තස්ස උද්ධච්චං අවූපසමො චෙතසො වික්ඛෙපො භන්තත්තං චිත්තස්ස — අයං වුච්චති චෙතසො වික්ඛෙපො. තත්ථ කතමො අයොනිසො මනසිකාරො? අනිච්චෙ නිච්චන්ති අයොනිසො මනසිකාරො. දුක්ඛෙ සුඛන්ති අයොනිසො මනසිකාරො. අනත්තනි අත්තාති අයොනිසො මනසිකාරො. අසුභෙ සුභන්ති අයොනිසො මනසිකාරො. සච්චවිප්පටිකූලෙන වා චිත්තස්ස ආවට්ටනා අනාවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො — අයං වුච්චති අයොනිසො මනසිකාරො.

තත්ථ කතමා කුම්මග්ගසෙවනා? තත්ථ කතමො කුම්මග්ගො? මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකම්මන්තො මිච්ඡාආජීවො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසති මිච්ඡාසමාධි — අයං වුච්චති කුම්මග්ගො. යා ඉමස්ස කුම්මග්ගස්ස සෙවනා නිසෙවනා සංසෙවනා භජනා සංභජනා භත්ති සම්භත්ති තංසම්පවඞ්කතා — අයං වුච්චති කුම්මග්ගසෙවනා. තත්ථ කතමං චෙතසො ච ලීනත්තං? යා චිත්තස්ස අකල්ලතා අකම්මඤ්ඤතා ඔලීයනා සල්ලීයනා ලීනං ලීයනං ලීයිතත්තං ථීනං ථීයනා ථීයිතත්තං චිත්තස්ස — ඉදං වුච්චති චෙතසො ච ලීනත්තං.

තිකං.

තත්ථ කතමෙ චත්තාරො ආසවා? කාමාසවො භවාසවො දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවො. තත්ථ කතමො කාමාසවො? යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දී කාමතණ්හා කාමසිනෙහො කාමපරිළාහො

කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං—අයං වුච්චති කාමාසවො. තත්ථ කතමො භවාසවො? යො භවෙසු භවච්ඡන්දො —පෙ— භවජ්ඣොසානං—අයං වුච්චති භවාසවො තත්ථ කතමො දිට්ඨාසවො? සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා අන්තවා ලොකොති වා අනන්තවා ලොකොති වා තං ජීවං තං සරීරන්ති වා අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා. හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා. න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා. හොති ච න හොති ච තථාගතො පරම්මරණාති ච. නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො—අයං වුච්චති දිට්ඨාසවො සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨාසවො.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාසවො? දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණ ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං—යං එවරූපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං —පෙ— අවිජ්ජාලඞ්ගී මොහො අකුසලමූලං—අයං වුච්චති අවිජ්ජාසවො. ඉමෙ චත්තාරො ආසවා.

තත්ථ කතමෙ චත්තාරො ගන්ථා —පෙ— චත්තාරො ඔඝා —පෙ— චත්තාරො යොගා —පෙ— චත්තාරි උපාදානානි — කාමුපාදානං දිට්ඨුපාදානං සීලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං. තත්ථ කතමං කාමුපාදානං? යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනන්දි කාමතණ්හා කාමසිනෙහො කාමපරිළාහො කාමමුච්ඡා කාමජ්ඣොසානං — ඉදං වුච්චති කාමුපාදානං, තත්ථ කතමං දිට්ඨුපාදානං? නත්ථි දින්නං නත්ථි යිට්ඨං-පෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො—ඉදං වුච්චති දිට්ඨුපාදානං. ඨපෙත්වා සීලබ්බතුපාදානඤ්ච අත්තවාදුපාදානඤ්ච සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨුපාදානං. තත්ථ කතමං සීලබ්බතුපාදානං? ඉතො බහිද්ධා සමණබ්‍රාහ්මණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බතෙන සුද්ධීති යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො—ඉදං වුච්චති සීලබ්බතුපාදානං. තත්ථ කතමං අත්තවාදුපාදානං? ඉධ අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො රූපං අත්තතො සමනුපස්සති රූපවන්තං වා අත්තානං අත්තනි වා රූපං රූපස්මිං වා අත්තානං. වෙදනං —පෙ— සඤ්ඤං —පෙ— සඞ්ඛාරෙ —පෙ— විඤ්ඤාණං අත්තතො සමනුපස්සති. විඤ්ඤාණවන්තං වා අත්තානං, අත්තනි වා විඤ්ඤාණං. විඤ්ඤාණස්මිං වා අත්තානං. යා එවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං —පෙ— විපරියෙසග්ගාහො—ඉදං වුච්චති අත්තවාදුපාදානං. ඉමානි චත්තාරි උපාදානානි.

තත්ථ කතමෙ චත්තාරො තණ්හුප්පාදා? චීවරහෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. පිණ්ඩපාතහෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. සෙනාසනහෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. ඉති භවාභවහෙතු වා භික්ඛුනො තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. ඉමෙ චත්තාරො තණ්හුප්පාදා. තත්ථ කතමානි චත්තාරි අගතිගමනානි? ඡන්දාගතිං ගච්ඡති. දොසාගතිං ගච්ඡති. මොහාගතිං ගච්ඡති. භයාගතිං ගච්ඡති. යා එවරූපා අගතිගමනා ඡන්දගමනා වග්ගගමනා වාරිගමනා—ඉමානි චත්තාරි අගතිගමනානි.

තත්ථ කතමෙ චත්තාරො විපරියෙසා? අනිච්චෙ නිච්චන්ති සඤ්ඤාවිපරියෙසො චිත්තවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො. දුක්ඛෙ සුඛන්ති සඤ්ඤාවිපරියෙසො චිත්තවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො. අනත්තනි අත්තාති සඤ්ඤාවිපරියෙසො චිත්තවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො. අසුභෙ සුභන්ති සඤ්ඤාවිපරියෙසො චිත්තවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො. ඉමෙ චත්තාරො විපරියෙසා. තත්ථ කතමෙ චත්තාරො අනරියවොහාරා? අදිට්ඨෙ දිට්ඨවාදිතා අස්සුතෙ සුතවාදිතා අමුතෙ මුතවාදිතා අවිඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා — ඉමෙ චත්තාරො අනරියවොහාරා. තත්ථ කතමෙ අපරෙපි චත්තාරො අනරියවොහාරා? දිට්ඨෙ අදිට්ඨවාදිතා සුතෙ අස්සුතවාදිතා මුතෙ අමුතවාදිතා විඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා. ඉමෙ චත්තාරො අනරියවොහාරා. තත්ථ කතමානි චත්තාරි දුච්චරිතානි? පාණාතිපාතො අදින්නාදානං කාමෙසු මිච්ඡාචාරො මුසාවාදො - ඉමානි චත්තාරි දුච්චරිතානි. තත්ථ කතමානි අපරානිපි චත්තාරි දුච්චරිතානි? මුසාවාදො පිසුණාවාචා ඵරුසාවාචා සම්ඵප්පලාපො—ඉමානි චත්තාරි දුච්චරිතානි.

තත්ථ කතමානි චත්තාරි භයානි? ජාතිභයං ජරාභයං ව්‍යාධිභයං මරණභයං—ඉමානි චත්තාරි භයානි. තත්ථ කතමානි අපරානි චත්තාරි භයානි? රාජභයං චොරභයං අග්ගිභයං උදකභයං—ඉමානි චත්තාරි භයානි, තත්ථ කතමානි අපරානිපි චත්තාරි භයානි? ඌමිභයං, කුම්භිලභයං, ආවට්ටභයං, සුසුකාභයං—ඉමානි චත්තාරි භයානි. තත්ථ කතමානි අපරානිපි චත්තාරි භයානි? අත්තානුවාදභයං පරානුවාදභයං දණ්ඩභයං දුග්ගතිභයං—ඉමානි චත්තාරි භයානි. තත්ථ කතමා චතස්සො දිට්ඨියො? සයං කතං සුඛදුක්ඛන්ති සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති. පරං කතං සුඛදුක්ඛන්ති සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති. සයං කතඤ්ච පරං කතඤ්ච සුඛදුක්ඛන්ති සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති. අසයංකාරං අපරංකාරං අධිච්චසමුප්පන්නං සුඛදුක්ඛන්ති සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති. ඉමා චතස්සො දිට්ඨියො.

චතුක්කං

තත්ථ කතමානි පඤ්චොරම්භාගියානි සඤ්ඤොජනානි? සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො කාමච්ඡන්දො ව්‍යාපාදො—ඉමානි

පඤ්චොරම්භාගියානි සඤ්ඤොජනානි. තත්ථ කතමානි පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සඤ්ඤොජනානි? රූපරාගො අරූපරාගො මානො උද්ධච්චං අවිජ්ජා—ඉමානි පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සඤ්ඤොජනානි.

තත්ථ කතමානි පඤ්චමච්ඡරියානි? ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණ්ණමච්ඡරියං ධම්මමච්ඡරියං ඉමානි පඤ්ච මච්ඡරියානි. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච සඞ්ගා? රාගසඞ්ගො දොසසඞ්ගො මොහසඞ්ගො මානසඞ්ගො දිට්ඨිසඞ්ගො—ඉමෙ පඤ්චසඞ්ගා. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච සල්ලා? රාගසල්ලං දොසසල්ලං මොහසල්ලං මානසල්ලං දිට්ඨිසල්ලං—ඉමෙ පඤ්ච සල්ලා. තත්ථ කතමෙ පඤ්චචෙතොඛිලා? සත්ථරි කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති ධම්මෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති. සඞ්ඝෙ කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති, සික්ඛාය කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති. සබ්‍රහ්මචාරීසු කුපිතො හොති අනත්තමනො ආහතචිත්තො ඛිලජාතො—ඉමෙ පඤ්ච චෙතොඛිලා

තත්ථ කතමෙ පඤ්ච චෙතසො විනිබන්ධා? කාමෙ අවීතරාගො හොති අවිගතච්ඡන්දො අවිගතපෙමො අවිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො අවිගතතණ්හො. කායෙ අවීතරාගො හොති. රූපෙ අවීතරාගො හොති. යාවදත්ථං උදරාවදෙහකං භුඤ්ජිත්වා සෙය්‍යසුඛං ඵස්සසුඛං මිද්ධසුඛං අනුයුත්තො විහරති. අඤ්ඤතරං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං චරති-ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වාති-ඉමෙ පඤ්ච චෙතසො විනිබන්ධා. තත්ථ කතමානි පඤ්ච නීවරණානි? කාමච්ඡන්දනීවරණං ව්‍යාපාදනීවරණං ථිනමිද්ධනීවරණං උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං විචිකිච්ඡානීවරණං—ඉමානි පඤ්ච නීවරණානි. තත්ථ කතමානි පඤ්ච කම්මානි ආනන්තරියානි? මාතා ජීවිතා වොරොපිතා හොති. පිතා ජීවිතා වොරොපිතො හොති. අරහන්තො ජීවිතා වොරොපිතො හොති. දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදිතං හොති සඞ්ඝො භින්නො හොති—ඉමානි පඤ්ච කම්මානි ආනන්තරියානි

තත්ථ කතමා පඤ්ච දිට්ඨියො? සඤ්ඤී අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති—ඉත්ථෙකෙ අභිවදන්ති. අසඤ්ඤී අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති-ඉත්ථෙකෙ අභිවදන්ති නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති—ඉත්ථෙකෙ අභිවදන්ති. සතො වා පන සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති. දිට්ඨධම්මනිබ්බානං වා පනෙකෙ අභිවදන්ති—ඉමා පඤ්ච දිට්ඨියො. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච වෙරා? පාණාතිපාතො අදින්නාදානං කාමෙසුමිච්ඡාචාරො මුසාවාදො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං - ඉමෙ පඤ්ච වෙරා. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච ව්‍යසනා? ඤාතිව්‍යසනං භොගව්‍යසනං රොගව්‍යසනං සීලව්‍යසනං දිට්ඨිව්‍යසනං—ඉමෙ පඤ්ච ව්‍යසනා. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච අක්ඛන්තියා ආදී

තවා? බහුනො ජනස්ස අප්පියො හොති අමනාපො වෙරබහුලො ච හොති වජ්ජබහුලො ච සම්මූළ්හො කාලං කරොති. කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති—ඉමෙ පඤ්ච අක්ඛන්තියා ආදීනවා.

තත්ථ කතමානි පඤ්ච භයානි? ආජීවිකභයං අසිලොකභයං පරිසසාරජ්ජභයං මරණභයං දුග්ගතිභයං— ඉමානි පඤ්ච භයානි. තත්ථ කතමෙ පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බාණවාදා? ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවං වාදී හොති එවං දිට්ඨි. යතො ඛො භො අයං අත්තා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා පරම දිට්ඨ ධම්ම නිබ්බාණප්පත්තො හොතීති— ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරම දිට්ඨධම්ම නිබ්බාණං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ. අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා පරම දිට්ඨ ධම්ම නිබ්බාණප්පත්තො හොති. තං කිස්ස හෙතු? කාමා හි භො අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාම ධම්මා, තෙසං විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජන්ති සොක පරිදෙව දුක්ඛ දොමනස්සුපායාසා.

යතො ඛො භො අයං අත්තා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පඨමජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්ම නිබ්බාණප්පත්තො හොතීති ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්ම නිබ්බාණං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ—අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි. නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බාණප්පත්තො හොති. තං කිස්ස හෙතු? යදෙව තත්ථ විතක්කිතං විචාරිතං එතෙන එතං ඔළාරිකං අක්ඛායති. යතො ඛො භො අයං අත්තා විතක්කවිචාරානං වූපසමා —පෙ— දුතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා පරම දිට්ඨධම්ම නිබ්බාණප්පත්තො හොතීති ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරම දිට්ඨධම්ම නිබ්බාණං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ— අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා පරම දිට්ඨ ධම්ම නිබ්බාණප්පත්තො හොති. තං කිස්ස හෙතු? යදෙව තත්ථ පීතිගතං චෙතසො උප්පිලාවිතං* එතෙන එතං ඔළාරිකං අක්ඛායති.

යතො ඛො භො අයං අත්තා පීතියා ච විරාගා —පෙ— තතියජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්ම නිබ්බාණප්පත්තො හොතීති ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බාණං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ—අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා පරම දිට්ඨ ධම්ම නිබ්බාණප්පත්තො හොති.

---

* උබිල්ලාවිතත්තං- සී- උබිල්ලාවිතං- උබ්බිල්ලාවිතං- ඉ. Mrs. R. D.

-තං කිස්ස හෙතු? යදෙව තත්ථ සුඛ පීති† චෙතසො* ආභොගො එතෙන එතං ඔළාරිකං අක්ඛායති. යතො ඛො භො අයං අත්තා සුඛස්ස ච පහානා —පෙ— චතුත්ථජ්ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානප්පත්තො හොතීති ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස පරමදිට්ඨධම්මනිබ්බානං පඤ්ඤපෙන්ති— ඉමෙ පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා.

පඤ්චකං

තත්ථ කතමානි ඡ විවාදමූලානි? කොධො මක්ඛො ඉස්සා සාඨෙය්‍යං පාපිච්ඡතා සන්දිට්ඨිපරාමාසිතා— ඉමානි ඡ විවාදමූලානි. තත්ථ කතමෙ ඡ ඡන්දරාගා? ඡන්දරාගා ගෙහසිතා ධම්මා. මනාපියෙසු රූපෙසු ගෙහසිතො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො. මනාපියෙසු සද්දෙසු —පෙ— මනාපියෙසු ගන්ධෙසු —පෙ— මනාපියෙසු රසෙසු —පෙ— මනාපියෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු —පෙ— මනාපියෙසු ධම්මෙසු ගෙහසිතො රාගො සාරාගො චිත්තස්ස සාරාගො— ඉමෙ ඡ ඡන්දරාගා. තත්ථ කතමානි ඡ විරොධවත්ථූනි? අමනාපියෙසු රූපෙසු චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස. අමනාපියෙසු සද්දෙසු —පෙ— අමනාපියෙසු ගන්ධෙසු —පෙ— අමනාපියෙසු රසෙසු —පෙ— අමනාපියෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු —පෙ— අමනාපියෙසු ධම්මෙසු චිත්තස්ස ආඝාතො පටිඝාතො චණ්ඩික්කං අසුරොපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස— ඉමානි ඡ විරොධවත්ථූනි. තත්ථ කතමා ඡ තණ්හාකායා? රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා— ඉමෙ ඡ තණ්හාකායා.

තත්ථ කතමෙ ඡ අගාරවා? සත්ථරි අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. ධම්මෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. සඞ්ඝෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. සික්ඛාය අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. අප්පමාදෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො. පටිසන්ථාරෙ අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො ඉමෙ ඡ අගාරවා. තත්ථ කතමෙ ඡ පරිහානියා ධම්මා? කම්මාරාමතා භස්සාරාමතා නිද්දාරාමතා සඞ්ගණිකාරාමතා සංසග්ගාරාමතා පපඤ්චාරාමතා— ඉමෙ ඡ පරිහානියා ධම්මා. තත්ථ කතමෙ අපරෙපි ඡ පරිහානියා ධම්මා? කම්මාරාමතා භස්සාරාමතා නිද්දාරාමතා සඞ්ගණිකාරාමතා දෙවචස්සතා පාපමිත්තතා— ඉමෙ ඡ පරිහානියා ධම්මා.

තත්ථ කතමෙ ඡ සොමනස්සූපවිචාරා? චක්ඛුනා රූපං දිස්වා සොමනස්සට්ඨානියං රූපං උපවිචරති. සොතෙන සද්දං සුත්වා —පෙ— ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා —පෙ— ජිව්හාය රසං සායිත්වා —පෙ— කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා —පෙ— මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය සොම-

---

† සුඛං චෙතසො ආභොගො- ඉ. Mrs. R. D. සුඛං ඉති- සී.

නස්සට්ඨානීයං ධම්මං උපවිචරති, ඉමෙ ඡ සොමනස්සුපවිචාරා. තත්ථ කතමෙ ඡ දොමනස්සුපවිචාරා? චක්ඛුනා රූපං දිස්වා දොමනස්සට්ඨානීයං රූපං උපවිචරති, සොතෙන සද්දං සුත්වා —පෙ— ඝාණෙන ගන්ධං ඝායිත්වා —පෙ— ජිව්හාය රසං සායිත්වා පෙ— කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා —පෙ— මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය දොමනස්සට්ඨානීයං ධම්මං උපවිචරති — ඉමෙ ඡ දොමනස්සුපවිචාරා. තත්ථ කතමෙ ඡ උපෙක්ඛූපවිචාරා? චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උපෙක්ඛාට්ඨානීයං රූපං උපවිචරති. සොතෙන සද්දං සුත්වා —පෙ— ඝාණෙන ගන්ධං ඝායිත්වා —පෙ— ජිව්හාය රසං සායිත්වා —පෙ— කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා —පෙ— මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය උපෙක්ඛාට්ඨානීයං ධම්මං උපවිචරති— ඉමෙ ඡ උපෙක්ඛූපවිචාරා.

තත්ථ කතමානි ඡ ගෙහසිතානි සොමනස්සානි? මනාපියෙසු රූපෙසු ගෙහසිතං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං, චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං, චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා, මනාපියෙසු සද්දෙසු —පෙ— මනාපියෙසු ගන්ධෙසු—පෙ— මනාපියෙසු රසෙසු—පෙ—මනාපියෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු—පෙ—මනාපියෙසු ධම්මෙසු ගෙහසිතං චෙතසිකං සාතං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං—චෙතොසම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වෙදනා—ඉමානි ඡ ගෙහසිතානි සොමනස්සානි. තත්ථ කතමානි ඡ ගෙහසිතානි දොමනස්සානි? අමනාපියෙසු රූපෙසු ගෙහසිතං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං—චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං—චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා—අමනාපියෙසු සද්දෙසු—පෙ—අමනාපියෙසු ගන්ධෙසු—පෙ—අමනාපියෙසු රසෙසු —පෙ— අමනාපියෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු —පෙ— අමනාපියෙසු ධම්මෙසු ගෙහසිතං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්ඵස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා— ඉමානි ඡ ගෙහසිතානි දොමනස්සානි.

තත්ථ කතමා ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා? උපෙක්ඛාට්ඨානීයෙසු රූපෙසු ගෙහසිතං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා උපෙක්ඛාට්ඨානීයෙසු සද්දෙසු—පෙ—උපෙක්ඛාට්ඨානීයෙසු ගන්ධෙසු —පෙ— උපෙක්ඛාට්ඨානීයෙසු රසෙසු —පෙ— උපෙක්ඛාට්ඨානීයෙසු ඵොට්ඨබ්බෙසු—පෙ—උපෙක්ඛාට්ඨානීයෙසු ධම්මෙසු ගෙහසිතං චෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චෙතොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදයිතං. චෙතොසම්ඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා—ඉමා ඡ ගෙහසිතා උපෙක්ඛා.

තත්ථ කතමා ඡ දිට්ඨියො? අත්ථි මෙ අත්තාති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති, නත්ථි මෙ අත්තාති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති. අත්තනා වා අත්තානං සඤ්ජානාමීති වා

අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති. අත්තනා වා අනත්තානං සඤ්ජානාමීති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති. අනත්තනා වා අත්තානං සඤ්ජානාමීති වා අස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති අථ වා පනස්ස එවං දිට්ඨි හොති, සො'මෙ අයං අත්තා වදෙ වෙදෙය්‍යො—තත්‍ර තත්‍ර දීඝරත්තං කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකං පච්චනුභොති. න සො ජාතො නාහොසි. න සො ජාතො න භවිස්සති. නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මොති වා පනස්ස සච්චතො ථෙතතො දිට්ඨි උප්පජ්ජති; ඉමා ඡ දිට්ඨියො.

ඡක්කං

තත්ථ කතමෙ සත්ත අනුසයා? කාමරාගානුසයො පටිඝානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භවරාගානුසයො අවිජ්ජානුසයො—ඉමෙ සත්ත අනුසයා. තත්ථ කතමානි සත්ත සඤ්ඤොජනානි? කාමරාග සඤ්ඤොජනං පටිඝ සඤ්ඤොජනං මාන සඤ්ඤොජනං දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං විචිකිච්ඡා සඤ්ඤොජනං භවරාග සඤ්ඤොජනං අවිජ්ජා සඤ්ඤොජනං—ඉමානි සත්ත සඤ්ඤොජනානි. තත්ථ කතමානි සත්ත පරියුට්ඨානානි? කාමරාගපරියුට්ඨානං පටිඝපරියුට්ඨානං මානපරියුට්ඨානං දිට්ඨිපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡා පරියුට්ඨානං භවරාගපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං—ඉමානි සත්ත පරියුට්ඨානානි. තත්ථ කතමෙ සත්ත අසද්ධම්මා? අස්සද්ධො හොති. අහිරිකො හොති. අනොත්තප්පී හොති. අප්පස්සුතො හොති. කුසීතො හොති. මුට්ඨස්සතී හොති දුප්පඤ්ඤො හොති. ඉමෙ සත්ත අසද්ධම්මා. තත්ථ කතමානි සත්ත දුච්චරිතානි? පාණාතිපාතො අදින්නාදානං කාමෙසු මිච්ඡාචාරො මුසාවාදො පිසුණාවාචා ඵරුසාවාචා සම්ඵප්පලාපො—ඉමානි සත්ත දුච්චරිතානි. තත්ථ කතමෙ සත්ත මානා? මානො අතිමානො, මානාතිමානො ඔමානො අධිමානො අස්මිමානො මිච්ඡාමානො. ඉමෙ සත්ත මානා.

තත්ථ කතමා සත්ත දිට්ඨියො? ඉධෙකච්චො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවං වාදී හොති එවං දිට්ඨි. යතො ඛො භො අයං අත්තා රූපී චාතුම්මහාභූතිකො මාතාපෙත්තික සම්භවො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති න හොති පරම්මරණා. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතීති. ඉත්ථෙකෙ සතො, සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ. අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා—එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො භො අඤ්ඤො අත්තා දිබ්බො රූපී කාමාවචරො කබලිඞ්කාරභක්ඛො—තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි.

සො ඛො භො අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති— න හොති පරම්මරණා, එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතීති—ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ - අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති අත්ථි ඛො භො අඤ්ඤො අත්තා දිබ්බො රූපී මනොමයො සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො — තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි, තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො භො අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති, විනස්සති, න හොති, පරම්මරණා. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතීති - ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ- අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො භො අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අනන්තො ආකාසොති ආකාසානඤ්චායතනූපගො. තං ත්වං න ජානාසි න, පස්සසි, තමහං ජානාමි පස්සාමි.

සො ඛො භො අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති, විනස්සති, න හොති පරම්මරණා. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතීති—ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ—අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො භො අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගො. තං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි තමහං ජානාමි පස්සාමි. සො ඛො භො අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති න හොති පරම්මරණා. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතීති - ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති තමඤ්ඤො එවමාහ—අත්ථි ඛො භො එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො භො අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම නත්ථි කිඤ්චීති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගො. තං ත්වං නජානාසි නපස්සසි. තමහං ජානාමි පස්සාමි.

සො ඛො භො අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති න හොති පරම්මරණා. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතීති. ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති. තමඤ්ඤො එවමාහ—අත්ථි ඛො පන එසො අත්තා යං ත්වං වදෙසි නෙසො නත්ථීති වදාමි. නො ච ඛො භො අයං අත්තා-

එත්තාවතා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොති. අත්ථි ඛො භො අඤ්ඤො අත්තා සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගො. තං ත්වං න ජානාසි. න පස්සසි. තමහං ජානාමි. පස්සාමි. සො ඛො භො අත්තා යතො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජති විනස්සති න හොති පරම්මරණා. එත්තාවතා ඛො භො අයං අත්තා සම්මා සමුච්ඡින්නො හොතීති ඉත්ථෙකෙ සතො සත්තස්ස උච්ඡෙදං විනාසං විභවං පඤ්ඤපෙන්ති. ඉමා සත්ත දිට්ඨියො.

සත්තකං.

තත්ථ කතමානි අට්ඨ කිලෙසවත්ථූනි? ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා ථීනං උද්ධච්චං — ඉමානි අට්ඨ කිලෙසවත්ථූනි. තත්ථ කතමානි අට්ඨ කුසීතවත්ථූනි? ඉධ භික්ඛුනා කම්මං කාතබ්බං හොති. තස්ස එවං හොති. කම්මං ඛො මෙ කාතබ්බං භවිස්සති. කම්මං ඛො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කිලමිස්සති. හන්දාහං නිපජ්ජාමීති සො නිපජ්ජති න විරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය — ඉදං පඨමං කුසීතවත්ථු. පුන ච පරං භික්ඛුනා කම්මං කතං හොති. තස්ස එවං හොති. අහං ඛො කම්මං අකාසිං. කම්මං ඛො පන මෙ කරොන්තස්ස කායො කිලන්තො හන්දාහං නිපජ්ජාමීති සො නිපජ්ජති. න විරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා, අනධිගතස්ස අධිගමාය. අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය — ඉදං දුතියං කුසීතවත්ථු. පුන ච පරං භික්ඛුනා මග්ගො ගන්තබ්බො හොති. තස්ස එවං හොති. මග්ගො ඛො පන මෙ ගන්තබ්බො භවිස්සති. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලමිස්සති. හන්දාහං නිපජ්ජාමීති. සො නිපජ්ජති. න විරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය—ඉදං තතියං කුසීතවත්ථු.

පුන ච පරං භික්ඛුනා මග්ගො ගතො හොති. තස්ස එවං හොති. අහං ඛො මග්ගං අගමාසිං. මග්ගං ඛො පන මෙ ගච්ඡන්තස්ස කායො කිලන්තො හන්දාහං නිපජ්ජාමීති. සො නිපජ්ජති, න විරියං ආරභති. අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය—ඉදං චතුත්ථං කුසීතවත්ථු. පුන ච පරං භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො න ලභති ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස එවං හොති- අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො නාලත්ථං ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස මෙ කායො කිලන්තො අකම්මඤ්ඤො හන්දාහං නිපජ්ජාමීති. සො නිපජ්ජති, න විරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය — ඉදං පඤ්චමං කුසීතවත්ථු. පුන ච පරං භික්ඛු ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො ලභති ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස

එවං හොති—අහං ඛො ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය චරන්තො අලත්ථං ලූඛස්ස වා පණීතස්ස වා භොජනස්ස යාවදත්ථං පාරිපූරිං. තස්ස මෙ කායො කිලන්තො අකම්මඤ්ඤො මාසාචිතං මඤ්ඤෙ. හන්දාහං නිපජ්ජාමීති සො නිපජ්ජති න විරියං ආරභති අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය — ඉදං ඡට්ඨං කුසීතවත්ථු.

පුන ච පරං භික්ඛුනො උප්පන්නො හොති අප්පමත්තකො ආබාධො. තස්ස එවං හොති—උප්පන්නො ඛො මෙ අයං අප්පමත්තකො ආබාධො අත්ථි කප්පො නිපජ්ජිතුං. හන්දාහං නිපජ්ජාමීති සො නිපජ්ජති න විරියං ආරභති—අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය—ඉදං සත්තමං කුසීතවත්ථු. පුන ච පරං භික්ඛු ගිලානා වුට්ඨිතො හොති අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා. තස්ස එවං හොති—අහං ඛො ගිලානා වුට්ඨිතො අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා. තස්ස මෙ කායො දුබ්බලො අකම්මඤ්ඤො හන්දාහං නිපජ්ජාමීති. සො නිපජ්ජති, න විරියං ආරභති—අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියාය—ඉදං අට්ඨමං කුසීතවත්ථු. ඉමානි අට්ඨ කුසීතවත්ථූනි.

තත්ථ කතමෙසු අට්ඨසු ලොකධම්මෙසු චිත්තස්ස පටිඝාතො? ලාභෙ සාරාගො අලාභෙ පටිවිරොධො යසෙ සාරාගො අයසෙ පටිවිරොධො පසංසාය සාරාගො නින්දාය පටිවිරොධො සුඛෙ සාරාගො දුක්ඛෙ පටිවිරොධො. ඉමෙසු අට්ඨසු ලොකධම්මෙසු චිත්තස්ස පටිඝාතො. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ අනරියවොහාරා? අදිට්ඨෙ දිට්ඨවාදිතා අසුතෙ සුතවාදිතා අමුතෙ මුතවාදිතා අවිඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතවාදිතා දිට්ඨෙ අදිට්ඨවාදිතා සුතෙ අසුතවාදිතා, මුතෙ අමුත වාදිතා, විඤ්ඤාතෙ අවිඤ්ඤාතවාදිතා—ඉමෙ අට්ඨ අනරිය වොහාරා. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ මිච්ඡත්තා? මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡා වාචා මිච්ඡා කම්මන්තො මිච්ඡා ආජීවො, මිච්ඡා වායාමො මිච්ඡාසති මිච්ඡා සමාධි. ඉමෙ අට්ඨමිච්ඡත්තා. තත්ථ කතමෙ අට්ඨ පුරිස දොසා? ඉධ භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො න සරාමි. න සරාමීති අසතියාව නිබ්බෙඨෙති -- අයං පඨමො පුරිස දොසො.

පුන ච පරං භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති, සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො චොදකං යෙව පටිප්ඵරති. කිං නු ඛො තුය්හං බාලස්ස අබ්‍යත්තස්ස භණිතෙන, ත්වම්පි නාම මං භණිතබ්බං මඤ්ඤසීති -- අයං දුතියො පුරිසදොසො. පුන ච පරං භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදිය මානො චොදකංයෙව පච්චාරොපෙති. ත්වම්පි ඛොසි ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො. ත්වං තාව පඨමං පටිකරොහීති. අයං තතියො

පුරිසදොසො. පුන ච පරං භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති. බහිද්ධා කථං අපනාමෙති. කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති. අයං චතුත්ථො පුරිසදොසො.

පුන ච පරං භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො සඞ්ඝමජ්ඣෙ බාහා වික්ඛෙපකං භණති. අයං පඤ්චමො පුරිසදොසො. පුන ච පරං භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො නෙවාහං ආපන්නොස්මි න පනාහං අනාපන්නොස්මීති තුණ්හීභූතො සඞ්ඝං විහෙසෙති— අයං ඡට්ඨො පුරිසදොසො.

පුන ච පරං භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො අනාදියිත්වා, සඞ්ඝං අනාදියිත්වා චොදකං සාපත්තිකොව යෙන කාමං පක්කමති— අයං සත්තමො පුරිසදොසො. පුන ච පරං භික්ඛූ භික්ඛුං ආපත්තියා චොදෙන්ති. සො භික්ඛු භික්ඛූහි ආපත්තියා චොදියමානො එවමාහ— කිං නු ඛො තුම්හෙ ආයස්මන්තො අතිබාළ්හං මයි බ්‍යාවටා-ඉදානාහං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමීති. සො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිත්වා එවමාහ— ඉදානි ඛො තුම්හෙ ආයස්මන්තො අත්තමනා හොථාති— අයං අට්ඨමො පුරිසදොසො. ඉමෙ අට්ඨ පුරිසදොසා.

තත්ථ කතමෙ අට්ඨ අසඤ්ඤීවාදා? රූපී අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති අසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. අරූපී අත්තා —පෙ— රූපී ච අරූපී ච —පෙ— නෙවරූපී නාරූපී —පෙ— අන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති අසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. අනන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති. අසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. අන්තවා ච අනන්තවා ච අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති අසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. නෙවන්තවා නානන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණාති අසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති-ඉමෙ අට්ඨ අසඤ්ඤීවාදා.

තත්ථ කතමෙ අට්ඨ නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤීවාදා? රූපී අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා. නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. අරූපී අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා. නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. රූපී ච අරූපී ච අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. නෙව රූපී නාරූපී අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා. නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. අන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා. නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. අනන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා. නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤීති නං පඤ්ඤපෙන්ති. අන්තවා ච අනන්තවා ච අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා

නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති තං පඤ්ඤපෙන්ති. නෙවන්තවා නානන්තවා අත්තා හොති අරොගො පරම්මරණා. නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීති තං පඤ්ඤපෙන්ති. ඉමෙ අට්ඨ නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා.

අට්ඨකං

තත්ථ කතමානි නව ආඝාතවත්ථූනි? අනත්ථං මෙ අචරීති ආඝාතො ජායති. අනත්ථං මෙ චරතීති ආඝාතො ජායති. අනත්ථං මෙ චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි, අනත්ථං චරති, අනත්ථං චරිස්සතීති, ආඝාතො ජායති. අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි, අත්ථං චරති, අත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. ඉමානි නව ආඝාතවත්ථූනි. තත්ථ කතමානි නව පුරිසමලානි? කොධො මක්ඛො ඉස්සා මච්ඡරියං මායා සාඨෙය්‍යං මුසාවාදො පාපිච්ඡතා මිච්ඡාදිට්ඨි—ඉමානි නව පුරිසමලානි.

තත්ථ කතමෙ නවවිධා මානා? සෙය්‍යස්ස සෙය්‍යොහමස්මීති මානො. සෙය්‍යස්ස සදිසො හමස්මීති මානො. සෙය්‍යස්ස හීනො හමස්මීති මානො. සදිසස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො. සදිසස්ස සදිසො හමස්මීති මානො. සදිසස්ස හීනො හමස්මීති මානො. හීනස්ස සෙය්‍යො හමස්මීති මානො. හීනස්ස සදිසො හමස්මීති මානො. හීනස්ස හීනො හමස්මීති මානො. ඉමෙ නවවිධා මානා. තත්ථ කතමෙ නව තණ්හාමූලකා ධම්මා? තණ්හං පටිච්ච පරියෙසනා, පරියෙසනං පටිච්ච ලාභො, ලාභං පටිච්ච විනිච්ඡයො, විනිච්ඡයං පටිච්ච ඡන්දරාගො, ඡන්දරාගං පටිච්ච අජ්ඣොසානං, අජ්ඣොසානං පටිච්ච පරිග්ගහො, පරිග්ගහං පටිච්ච මච්ඡරියං, මච්ඡරියං පටිච්ච ආරක්ඛො, ආරක්ඛාධිකරණං දණ්ඩාදාන සත්ථාදාන කලහ විග්ගහ විවාද තුවං තුවං පෙසුඤ්ඤ මුසාවාදා—අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති. ඉමෙ නව තණ්හාමූලකා ධම්මා.

තත්ථ කතමානි නව ඉඤ්ජිතානි? [1]අස්මීති ඉඤ්ජිතමෙතං [2]අහමස්මීති ඉඤ්ජිතමෙතං, [3]අයමහමස්මීති ඉඤ්ජිතමෙතං, [4]භවිස්සන්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, [5]රූපී භවිස්සන්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, [6]අරූපී භවිස්සන්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, [7]සඤ්ඤී භවිස්සන්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, [8]අසඤ්ඤී භවිස්සන්ති ඉඤ්ජිතමෙතං, [9]නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති ඉඤ්ජිතමෙතං. ඉමානි නව ඉඤ්ජිතානි. තත්ථ කතමානි නව මඤ්ඤිතානි-නව ඵන්දිතානි-නව පපඤ්චිතානි-නව සඞ්ඛතානි? [1]අස්මීති සඞ්ඛතමෙතං, [2]අහමස්මීති සඞ්ඛතමෙතං, [3]අයමහමස්මීති සඞ්ඛතමෙතං, [4]භවිස්සන්ති සඞ්ඛතමෙතං, [5]රූපී භවිස්සන්ති සඞ්ඛතමෙතං, [6]අරූපී භවිස්සන්ති සඞ්ඛතමෙතං, [7]සඤ්ඤී භවිස්සන්ති සඞ්ඛතමෙතං, [8]අසඤ්ඤී භවිස්සන්ති සඞ්ඛතමෙතං, [9]නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති සඞ්ඛතමෙතං, ඉමානි නව සඞ්ඛතානි.

නවකං.

---

[1] අස්මීති ඉංජිතමෙතං, [2] අයමහමස්මීති ඉංජිතමෙතං, [3] භවිස්සන්තීති ඉංජිතමෙතං, [4] න භවිස්සන්තීති ඉංජිතමෙතං,-ඉ Mrs R. D.

තත්ථ කතමානි දස කිලෙසවත්ථූනි? ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා ථීනං උද්ධච්චං අහිරිකං අනොත්තප්පං-ඉමානි දස කිලෙසවත්ථූනි. තත්ථ කතමානි දස ආඝාතවත්ථූනි? අනත්ථං මෙ අචරීති ආඝාතො ජායති. අනත්ථං මෙ චරතීති ආඝාතො ජායති. අනත්ථං මෙ චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි, අනත්ථං චරති, අනත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අප්පියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි, අත්ථං චරති, අත්ථං චරිස්සතීති ආඝාතො ජායති. අට්ඨානෙ වා පන ආඝාතො ජායති, ඉමානි දස ආඝාතවත්ථූනි. තත්ථ කතමෙ දස අකුසලකම්මපථා? පාණාතිපාතො අදින්නාදානං කාමෙසු මිච්ඡාචාරො මුසාවාදො පිසුණාවාචා ඵරුසාවාචා සම්ඵප්පලාපො අභිජ්ඣා ව්‍යාපාදො මිච්ඡාදිට්ඨි—ඉමෙ දස අකුසල කම්මපථා.

තත්ථ කතමානි දස සඤ්ඤොජනානි? කාමරාගසඤ්ඤොජනං, පටිඝසඤ්ඤොජනං, මානසඤ්ඤොජනං, දිට්ඨිසඤ්ඤොජනං, විචිකිච්ඡාසඤ්ඤොජනං, සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤොජනං, භවරාගසඤ්ඤොජනං, ඉස්සාසඤ්ඤොජනං, මච්ඡරියසඤ්ඤොජනං, අවිජ්ජාසඤ්ඤොජනං—ඉමානි දස සඤ්ඤොජනානි. තත්ථ කතමෙ දස මිච්ඡත්තා? මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකම්මන්තො, මිච්ඡාආජීවො මිච්ඡාවායාමො මිච්ඡාසති මිච්ඡාසමාධි මිච්ඡාඤාණං මිච්ඡාවිමුත්ති—ඉමෙ දස මිච්ඡත්තා. තත්ථ කතමා දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි, නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා—යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තීති—අයං දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි. තත්ථ කතමා දසවත්ථුකා අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි? සස්සතො ලොකොති වා අසස්සතො ලොකොති වා අන්තවා ලොකොති වා අනන්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරන්ති වා අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති වා—හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා, හොති ච න හොති ච තථාගතො පරම්මරණාති වා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා—අයං දසවත්ථුකා අන්තග්ගාහිකා දිට්ඨි.

දසකං.

තත්ථ කතමානි අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානි අජ්ඣත්තිකස්ස උපාදාය? අස්මීති හොති, ඉත්ථස්මීති හොති, එවස්මීති හොති, අඤ්ඤථාස්මීති හොති, භවිස්සන්ති හොති, ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති. එවං භවිස්සන්ති හොති. අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති හොති, සස්මීති හොති, අසස්මීති හොති, සියන්ති හොති, ඉත්ථං සියන්ති හොති, එවං සියන්ති හොති, අඤ්ඤථා සියන්ති හොති, අපාහං සියන්ති හොති, අපාහං ඉත්ථං සියන්ති හොති, අපාහං එවං සියන්ති හොති, අපාහං අඤ්ඤථා

සියන්ති හොති. කථඤ්ච අස්මීති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අනවකාරිං කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං අස්මීති ඡන්දං පටිලභති. අස්මීති මානං පටිලභති. අස්මීති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති. ඉත්ථස්මීති වා එවංස්මීති වා අඤ්ඤථාස්මීති වා. කථඤ්ච ඉත්ථස්මීති හොති? ඛත්තියොස්මීති වා බ්‍රාහ්මණොස්මීති වා වෙස්සොස්මීති වා සුද්දොස්මීති වා ගහට්ඨොස්මීති වා පබ්බජිතොස්මීති වා දෙවොස්මීති වා මනුස්සොස්මීති වා රූපීස්මීති වා අරූපීස්මීති වා සඤ්ඤීස්මීති වා අසඤ්ඤීස්මීති වා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීස්මීති වා-එවං ඉත්ථස්මීති හොති.

කථඤ්ච එවංස්මීති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො තථාහං ඛත්තියොස්මීති වා—යථා සො බ්‍රාහ්මණො තථාහං බ්‍රාහ්මණොස්මීති වා—යථා සො වෙස්සො තථාහං වෙස්සොස්මීති වා—යථා සො සුද්දො—තථාහං සුද්දොස්මීති වා—යථා සො ගහට්ඨො තථාහං ගහට්ඨොස්මීති වා—යථා සො පබ්බජිතො තථාහං පබ්බජිතොස්මීති වා—යථා සො දෙවො තථාහං දෙවොස්මීති වා—යථා සො මනුස්සො තථාහං මනුස්සොස්මීති වා—යථා සො රූපී තථාහං රූපීස්මීති වා—යථා සො අරූපී තථාහං අරූපීස්මීති වා—යථා සො සඤ්ඤී තථාහං සඤ්ඤීස්මීති වා—යථා සො අසඤ්ඤී තථාහං අසඤ්ඤීස්මීති වා—යථා සො නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී තථාහං නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීස්මීති වා—එවං එවංස්මීති හොති. කථඤ්ච අඤ්ඤථාස්මීති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො නාහං තථා ඛත්තියොස්මීති වා—යථා සො බ්‍රාහ්මණො නාහං තථා බ්‍රාහ්මණොස්මීති වා—යථා සො වෙස්සො නාහං තථා වෙස්සොස්මීති වා—යථා සො සුද්දො නාහං තථා සුද්දොස්මීති වා—යථා සො ගහට්ඨො නාහං තථා ගහට්ඨොස්මීති වා යථා සො පබ්බජිතො නාහං තථා පබ්බජිතොස්මීති වා—යථා සො දෙවො නාහං තථා දෙවොස්මීති වා—යථා සො මනුස්සො නාහං තථා මනුස්සොස්මීති වා—යථා සො රූපී නාහං තථා රූපීස්මීති වා—යථා සො අරූපී නාහං තථා අරූපීස්මීති වා-යථා සො සඤ්ඤී නාහං තථා සඤ්ඤීස්මීති වා—යථා සො අසඤ්ඤී නාහං තථා අසඤ්ඤීස්මීති වා-යථා සො නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී නාහං තථා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීස්මීති වා-එවං අඤ්ඤථාස්මීති හොති.

කථඤ්ච භවිස්සන්ති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අනවකාරිං කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං භවිස්සන්ති, ඡන්දං පටිලභති, භවිස්සන්ති, මානං පටිලභති. භවිස්සන්ති, දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති—ඉත්ථං භවිස්සන්ති වා එවං භවිස්සන්ති වා අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති වා. කථඤ්ච ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති? ඛත්තියො භවිස්සන්ති වා, බ්‍රාහ්මණො භවිස්සන්ති වා, වෙස්සො භවිස්සන්ති වා, සුද්දො භවිස්සන්ති වා, ගහට්ඨො භවිස්සන්ති වා, පබ්බ-

ජිතො භවිස්සන්ති වා, දෙවො භවිස්සන්ති වා, මනුස්සො භවිස්සන්ති වා, රූපී භවිස්සන්ති වා, අරූපී භවිස්සන්ති වා, සඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා, අසඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා, නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා -එවං ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති. කථඤ්ච එවං භවිස්සන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො තථාහං ඛත්තියො භවිස්සන්ති වා. යථා සො බ්‍රාහ්මණො තථාහං බ්‍රාහ්මණො භවිස්සන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී තථාහං නෙවසඤ්ඤී නා සඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා, එවං භවිස්සන්ති හොති.

කථඤ්ච අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො නාහං තථා ඛත්තියො භවිස්සන්ති වා—යථා සො බ්‍රාහ්මණො නාහං තථා බ්‍රාහ්මණො භවිස්සන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤී නාහං තථා නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා, එවං අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති හොති. කථඤ්ච සස්මීති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අනවකාරී කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං නිච්චොස්මි ධුවොස්මි සස්සතොස්මි අවිපරිණාමධම්මොස්මීති එවං සස්මීති හොති. කථඤ්ච අසස්මීති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අනවකාරී කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං උච්ඡිජ්ජිස්සාමි, විනස්සිස්සාමි, න භවිස්සාමීති, එවං අසස්මීති හොති. කථඤ්ච සියන්ති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අනවකාරී කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං සියන්ති ඡන්දං පටිලභති, සියන්ති මානං පටිලභති, සියන්ති දිට්ඨිං පටිලභති, තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති — ඉත්ථං සියන්ති වා, එවං සියන්ති වා, අඤ්ඤථා සියන්ති වා.

කථඤ්ච ඉත්ථං සියන්ති හොති? ඛත්තියො සියන්ති වා, බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා, වෙස්සො සියන්ති වා, සුද්දො සියන්ති වා, ගහට්ඨො සියන්ති වා, පබ්බජිතො සියන්ති වා, දෙවො සියන්ති වා, මනුස්සො සියන්ති වා, රූපී සියන්ති වා, අරූපී සියන්ති වා, සඤ්ඤී සියන්ති වා, අසඤ්ඤී සියන්ති වා, නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා—එවං ඉත්ථං සියන්ති හොති. කථඤ්ච එවං සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො තථාහං ඛත්තියො සියන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො තථාහං බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙවපසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී —තථාහං නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා—එවං සියන්ති හොති. කථඤ්ච අඤ්ඤථා සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො නාහං තථා ඛත්තියො සියන්ති වා—යථා සො බ්‍රාහ්මණො නාහං තථා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී නාහං තථා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා—එවං අඤ්ඤථා සියන්ති හොති.

කථඤ්ච අපාහං සියන්ති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අනවකාරී කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං අපාහං සියන්ති ඡන්දං පටි

ලභති. අපාහං සියන්ති මානං පටිලභති. අපාහං සියන්ති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති. අපාහං ඉත්ථං සියන්ති වා, අපාහං එවං සියන්ති වා, අපාහං අඤ්ඤථා සියන්ති වා. කථඤ්ච අපාහං ඉත්ථං සියන්ති හොති? අපාහං ඛත්තියො සියන්ති වා. අපාහං බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා, අපාහං වෙස්සො සියන්ති වා, අපාහං සුද්දො සියන්ති වා, අපාහං ගහට්ඨො සියන්ති වා. අපාහං පබ්බජිතො සියන්ති වා. අපාහං දෙවො සියන්ති වා. අපාහං මනුස්සො සියන්ති වා. අපාහං රූපී සියන්ති වා, අපාහං අරූපී සියන්ති වා. අපාහං සඤ්ඤී සියන්ති වා. අපාහං අසඤ්ඤී සියන්ති වා. අපාහං නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා. එවං අපාහං ඉත්ථං සියන්ති හොති.

කථඤ්ච අපාහං එවං සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය—යථා සො ඛත්තියො අපාහං තථා ඛත්තියො සියන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො අපාහං තථා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී අපාහං තථා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා. එවං අපාහං එවං සියන්ති හොති. කථඤ්ච අපාහං අඤ්ඤථා සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො අපාහං න තථා ඛත්තියො සියන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො අපාහං න තථා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී අපාහං න තථා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා. එවං අපාහං අඤ්ඤථා සියන්ති හොති. ඉමානි අට්ඨාරස තණ්හා විචරිතානි අජ්ඣත්තිකස්ස උපාදාය. තත්ථ කතමානි අට්ඨාරස තණ්හා විචරිතානි බාහිරස්ස උපාදාය? ඉමිනා අස්මීති හොති. ඉමිනා ඉත්ථස්මීති හොති. ඉමිනා එවස්මීති හොති. ඉමිනා අඤ්ඤථාස්මීති හොති. ඉමිනා භවිස්සන්ති හොති. ඉමිනා ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති. ඉමිනා එවං භවිස්සන්ති හොති. ඉමිනා අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති හොති. ඉමිනා සස්මීති හොති. ඉමිනා සාතස්මීති හොති. ඉමිනා සියන්ති හොති. ඉමිනා ඉත්ථං සියන්ති හොති. ඉමිනා එවං සියන්ති හොති. ඉමිනා අඤ්ඤථා සියන්ති හොති. ඉමිනා අපාහං සියන්ති හොති. ඉමිනා අපාහං ඉත්ථං සියන්ති හොති. ඉමිනා අපාහං එවං සියන්ති හොති. ඉමිනා අපාහං අඤ්ඤථා සියන්ති හොති.

කථඤ්ච ඉමිනා අස්මීති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අවකාරී කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං. ඉමිනා අස්මීති ඡන්දං පටිලභති. ඉමිනා අස්මීති මානං පටිලභති. ඉමිනා අස්මීති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති, ඉමිනා ඉත්ථස්මීති වා. ඉමිනා එවස්මීති වා. ඉමිනා අඤ්ඤථාස්මීති වා. කථඤ්ච ඉමිනා ඉත්ථස්මීති හොති? ඉමිනා ඛත්තියොස්මීති වා. ඉමිනා බ්‍රාහ්මණොස්මීති වා. ඉමිනා වෙස්සොස්මීති වා. ඉමිනා සුද්දොස්මීති වා, ඉමිනා ගහට්ඨොස්මීති වා. ඉමිනා පබ්බජිතොස්මීති වා. ඉමිනා දෙවොස්මීති වා. ඉමිනා මනුස්සොස්මීති වා. ඉමිනා රූපීස්මීති වා. ඉමිනා අරූපීස්මීති වා. ඉමිනා සඤ්ඤීස්මීති වා. ඉමිනා අසඤ්ඤීස්මීති වා.

ඉමිනා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීස්මීති වා. එවං ඉමිනා ඉත්ථස්මීති හොති

කථඤ්ච ඉමිනා එවස්මීති හොති? පර පුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො ඉමිනා තථාහං ඛත්තියොස්මීති වා. යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා තථාහං බ්‍රාහ්මණොස්මීති වා.-පෙ-යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී. ඉමිනා තථාහං නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීස්මීති වා. එවං ඉමිනා එවස්මීති හොති. කථඤ්ච ඉමිනා අඤ්ඤථාස්මීති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො—ඉමිනා නාහං තථා ඛත්තියොස්මීති වා. යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා නාහං තථා බ්‍රාහ්මණොස්මීති වා —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී ඉමිනා නාහං තථා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීස්මීති වා. එවං ඉමිනා අඤ්ඤථාස්මීති හොති. කථඤ්ච ඉමිනා භවිස්සන්ති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අවකාරි කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං ඉමිනා භවිස්සන්ති ඡන්දං පටිලභති. ඉමිනා භවිස්සන්ති මානං පටිලභති. ඉමිනා භවිස්සන්ති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති. ඉමිනා ඉත්ථං භවිස්සන්ති වා. ඉමිනා එවං භවිස්සන්ති වා. ඉමිනා අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති වා.

කථඤ්ච ඉමිනා ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති? ඉමිනා ඛත්තියො භවිස්සන්ති වා —පෙ— ඉමිනා අරූපී භවිස්සන්ති වා. ඉමිනා සඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා. ඉමිනා අසඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා. ඉමිනා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා. එවං ඉමිනා ඉත්ථං භවිස්සන්ති හොති. කථඤ්ච ඉමිනා එවං භවිස්සන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො ඉමිනා තථාහං ඛත්තියො භවිස්සන්ති වා. යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා තථාහං බ්‍රාහ්මණො භවිස්සන්ති වා. —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී ඉමිනා තථාහං නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා. එවං ඉමිනා එවං භවිස්සන්ති හොති,

කථඤ්ච ඉමිනා අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො ඉමිනා නාහං තථා ඛත්තියො භවිස්සන්ති වා. යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා නාහං තථා බ්‍රාහ්මණො භවිස්සන්ති වා. —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී ඉමිනා නාහං තථා නෙව සඤ්ඤී නාසඤ්ඤී භවිස්සන්ති වා. එවං ඉමිනා අඤ්ඤථා භවිස්සන්ති හොති. කථඤ්ච ඉමිනා සස්මීති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අවකාරි කරිත්වා— රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං ඉමිනා නිච්චොස්මි ධුවොස්මි සස්සතොස්මි අවිපරිණාම ධම්මොස්මීති — එවං ඉමිනා සස්මීති හොති.

කථඤ්ච ඉමිනාහං සාතස්මීති හොති? කිඤ්චි ධම්මං අවකාරි කරිත්වා —රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං—ඉමිනා උච්ඡිජ්ජිස්සාමි විනස්සිස්සාමි, න භවිස්සාමීති—එවං ඉමිනා සාතස්මීති හොති. කථඤ්ච ඉමිනා සියන්ති හොති? කිඤ්චිධම්මං අවකාරි කරිත්වා රූපං වෙදනං

සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං—ඉමිනා සියන්ති ඡන්දං පටිලභති. ඉමිනා සියන්ති මානං පටිලභති. ඉමිනා සියන්ති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති. ඉමිනා ඉත්ථං සියන්ති වා, ඉමිනා එවං සියන්ති වා, ඉමිනා අඤ්ඤථා සියන්ති වා. කථඤ්ච ඉමිනා ඉත්ථං සියන්ති හොති? ඉමිනා ඛත්තියො සියන්ති වා, ඉමිනා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා, ඉමිනා වෙස්සො සියන්ති වා, ඉමිනා සුද්දො සියන්ති වා, ඉමිනා ගහට්ඨො සියන්ති වා, ඉමිනා පබ්බජිතො සියන්ති වා, ඉමිනා දෙවො සියන්ති වා, ඉමිනා මනුස්සො සියන්ති වා, ඉමිනා රූපී සියන්ති වා, ඉමිනා අරූපී සියන්ති වා, ඉමිනා සඤ්ඤී සියන්ති වා, ඉමිනා අසඤ්ඤී සියන්ති වා, ඉමිනා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා —එවං ඉමිනා ඉත්ථං සියන්ති හොති.

කථඤ්ච ඉමිනා එවං සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො ඉමිනා තථාහං ඛත්තියො සියන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා තථාහං බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී ඉමිනා තථාහං නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා, එවං ඉමිනා එවං සියන්ති හොති, කථඤ්ච ඉමිනා අඤ්ඤථා සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො ඉමිනා නාහං තථා ඛත්තියො සියන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා නාහං තථා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී ඉමිනා නාහං තථා නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා, එවං ඉමිනා අඤ්ඤථා සියන්ති හොති. කථඤ්ච ඉමිනා අපාහං සියන්ති හොති? කිඤ්චිධම්මං අවකාරිං කරිත්වා රූපං වෙදනං සඤ්ඤං සඞ්ඛාරෙ විඤ්ඤාණං—ඉමිනා අපාහං සියන්ති ඡන්දං පටිලභති. ඉමිනා අපාහං සියන්ති මානං පටිලභති. ඉමිනා අපාහං සියන්ති දිට්ඨිං පටිලභති. තස්මිං සති ඉමානි පපඤ්චිතානි හොන්ති. ඉමිනා අපාහං ඉත්ථං සියන්ති වා. ඉමිනා අපාහං එවං සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං අඤ්ඤථා සියන්ති වා.

කථඤ්ච ඉමිනා අපාහං ඉත්ථං සියන්ති හොති? ඉමිනා අපාහං ඛත්තියො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං වෙස්සො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං සුද්දො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං ගහට්ඨො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං පබ්බජිතො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං දෙවො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං මනුස්සො සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං රූපී සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං අරූපී සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං සඤ්ඤී සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං අසඤ්ඤී සියන්ති වා, ඉමිනා අපාහං නෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤී සියන්ති වා—එවං ඉමිනා අපාහං ඉත්ථං සියන්ති හොති.

කථඤ්ච ඉමිනා අපාහං එවං සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො ඉමිනා අපාහං තථා ඛත්තියො සියන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා අපාහං තථා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා -පෙ-

යථා සො නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී ඉමිනා අපාහං තථා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී සියන්ති වා, එවං ඉමිනා අපාහං එවං සියන්ති හොති. කථඤ්ච ඉමිනා අපාහං අඤ්ඤථා සියන්ති හොති? පරපුග්ගලං උපනිධාය යථා සො ඛත්තියො ඉමිනා අපාහං න තථා ඛත්තියො සියන්ති වා, යථා සො බ්‍රාහ්මණො ඉමිනා අපාහං න තථා බ්‍රාහ්මණො සියන්ති වා, —පෙ— යථා සො නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී ඉමිනා අපාහං න තථා නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤී සියන්ති වා, එවං ඉමිනා අපාහං අඤ්ඤථා සියන්ති හොති. ඉමානි අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානි බාහිරස්ස උපාදාය. ඉති ඉමානි අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානි අජ්ඣත්තිකස්ස උපාදාය, ඉමානි අට්ඨාරස තණ්හාවිචරිතානි බාහිරස්ස උපාදාය. තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි හොන්ති. ඉති එවරූපානි අතීතානි ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි, අනාගතානි ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි, පච්චුප්පන්නානි ඡත්තිංස තණ්හාවිචරිතානි—තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤූහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා අට්ඨ තණ්හාවිචරිත සතං හොති.

තත්ථ කතමානි ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ වෙය්‍යාකරණෙ වුත්තානි භගවතා? චත්තාරො සස්සතවාදා, චත්තාරො එකච්චසස්සතිකා, චත්තාරො අන්තානන්තිකා, චත්තාරො අමරාවික්ඛෙපිකා, ද්වෙ අධිච්චසමුප්පන්නිකා, සොළස සඤ්ඤීවාදා, අට්ඨ අසඤ්ඤීවාදා, අට්ඨ නෙවසඤ්ඤීනාසඤ්ඤීවාදා, සත්ත උච්ඡෙදවාදා, පඤ්ච දිට්ඨධම්මනිබ්බානවාදා, ඉමානි ද්වාසට්ඨි දිට්ඨිගතානි බ්‍රහ්මජාලෙ වෙය්‍යාකරණෙ වුත්තානි භගවතාති.

ඛුද්දකවත්ථු විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

18. ධම්මහදය විභඞ්ගො.

කති ඛන්ධා? කති ආයතනානි? කති ධාතුයො? කති සච්චානි? කති ඉන්ද්‍රියානි? කති හෙතු? කති ආහාරා? කති ඵස්සා? කති වෙදනා? කති සඤ්ඤා? කති චෙතනා? කති චිත්තානි? පඤ්චක්ඛන්ධා, ද්වාදසායතනානි, අට්ඨාරසධාතුයො, චත්තාරි සච්චානි, බාවීසතින්ද්‍රියානි, නව හෙතු, චත්තාරො ආහාරා, සත්ත ඵස්සා, සත්ත වෙදනා, සත්ත සඤ්ඤා, සත්ත චෙතනා, සත්ත චිත්තානි. තත්ථ කතමෙ පඤ්චක්ඛන්ධා? රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො—ඉමෙ වුච්චන්ති පඤ්චක්ඛන්ධා, තත්ථ කතමානි ද්වාදසායතනානි? චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං සද්දායතනං ඝාණායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං—ඉමානි වුච්චන්ති ද්වාදසායතනානි.

තත්ථ කතමා අට්ඨාරසධාතුයො? චක්ඛුධාතු රූපධාතු චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු සද්දධාතු සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝාණධාතු ගන්ධධාතු

ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු, ජිව්හාධාතු රසධාතු ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු ධම්මධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉමා වුච්චන්ති අට්ඨාරසධාතුයො. තත්ථ කතමානි චත්තාරි සච්චානි? දුක්ඛසච්චං සමුදයසච්චං නිරොධසච්චං මග්ගසච්චං — ඉමානි වුච්චන්ති චත්තාරි සච්චානි. තත්ථ කතමානි බාවීසතින්ද්‍රියානි? චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං, ඉත්ථින්ද්‍රියං පුරිසින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං, සුඛින්ද්‍රියං දුක්ඛින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං දොමනස්සින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං—ඉමානි වුච්චන්ති බාවීසතින්ද්‍රියානි. තත්ථ කතමෙ නව හෙතු? තයො කුසලහෙතු, තයො අකුසලහෙතු? තයො අව්‍යාකතහෙතු. තත්ථ කතමෙ තයො කුසලහෙතු? අලොභො කුසලහෙතු, අදොසො කුසලහෙතු, අමොහො කුසලහෙතු—ඉමෙ තයො කුසලහෙතු. තත්ථ කතමෙ තයො අකුසලහෙතු? ලොභො අකුසලහෙතු, දොසො අකුසලහෙතු මොහො අකුසලහෙතු—ඉමෙ තයො අකුසලහෙතු. තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු? කුසලානං වා ධම්මානං විපාකතො කිරියාව්‍යාකතෙසු වා ධම්මෙසු අලොභො අදොසො අමොහො - ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු. ඉමෙ වුච්චන්ති නව හෙතු.

තත්ථ කතමෙ චත්තාරො ආහාරා? කබළිංකාරො ආහාරො ඵස්සාහාරො මනොසඤ්චෙතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො — ඉමෙ වුච්චන්ති චත්තාරො ආහාරා. තත්ථ කතමෙ සත්ත ඵස්සා? චක්ඛුසම්ඵස්සො සොතසම්ඵස්සො ඝාණසම්ඵස්සො ජිව්හාසම්ඵස්සො කායසම්ඵස්සො මනොධාතුසම්ඵස්සො මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සො — ඉමෙ වුච්චන්ති සත්ත ඵස්සා. තත්ථ කතමා සත්ත වෙදනා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා කායසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොධාතුසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා—ඉමා වුච්චන්ති සත්ත වෙදනා.

තත්ථ කතමා සත්තසඤ්ඤා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හාසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කායසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා—ඉමා වුච්චන්ති සත්තසඤ්ඤා. තත්ථ කතමා සත්ත චෙතනා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා සොතසම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා කායසම්ඵස්සජා චෙතනා මනොධාතුසම්ඵස්සජා චෙතනා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා චෙතනා—ඉමා වුච්චන්ති සත්ත චෙතනා. තත්ථ කතමානි සත්තචිත්තානි? චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු — ඉමානි වුච්චන්ති සත්ත චිත්තානි.

කාමධාතුයා—කති ඛන්ධා? කති ආයතනානි? කති ධාතුයො? කති සච්චානි? කති ඉන්ද්‍රියානි? කති හෙතු? කති ආහාරා? කති ඵස්සා? කති වෙදනා? කති සඤ්ඤා? කති චෙතනා? කති චිත්තානි? කාමධාතුයා පඤ්චක්ඛන්ධා, ද්වාදසායතනානි, අට්ඨාරසධාතුයො, තීණි සච්චානි, බාවීසතින්ද්‍රියානි, නව හෙතු, චත්තාරො ආහාරා, සත්ත ඵස්සා, සත්ත වෙදනා, සත්තසඤ්ඤා, සත්ත චෙතනා, සත්ත චිත්තානි. තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා පඤ්චක්ඛන්ධා? රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා පඤ්චක්ඛන්ධා. තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා ද්වාදසායතනානි. චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං සද්දායතනං ඝාණායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං—ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා ද්වාදසායතනානි. තත්ථ කතමා කාමධාතුයා අට්ඨාරසධාතුයො? චක්ඛුධාතු රූපධාතු චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු සද්දධාතු සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝාණධාතු ගන්ධධාතු ඝාණවිඤ්ඤාණධාතු, ජිව්හාධාතු රසධාතු ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු ධම්මධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා අට්ඨාරස ධාතුයො.

තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා තීණි සච්චානි? දුක්ඛසච්චං සමුදයසච්චං මග්ගසච්චං—ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා තීණි සච්චානි. තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා බාවීසතින්ද්‍රියානි? චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං—පෙ—අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං—ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා බාවීසතින්ද්‍රියානි. තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා නව හෙතු? තයො කුසලහෙතු, තයො අකුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු — ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා නව හෙතු. තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා චත්තාරො ආහාරා? කබළිංකාරො ආහාරො ඵස්සාහාරො මනොසඤ්චෙතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො— ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා චත්තාරො ආහාරා. තත්ථ කතමෙ කාමධාතුයා සත්තඵස්සා? චක්ඛුසම්ඵස්සො සොතසම්ඵස්සො ඝාණසම්ඵස්සො ජිව්හාසම්ඵස්සො කායසම්ඵස්සො මනොධාතුසම්ඵස්සො මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො— ඉමෙ වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්තඵස්සා. තත්ථ කතමා කාමධාතුයා සත්තවෙදනා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ඝාණසම්ඵස්සජා වෙදනා ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා කායසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොධාතුසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා— ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්තවෙදනා.

තත්ථ කතමා කාම ධාතුයා සත්තසඤ්ඤා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ඝාණසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා ජිව්හාසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කායසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොධාතුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා— ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්තසඤ්ඤා තත්ථ කතමා කාමධාතුයා සත්ත චෙතනා? චක්ඛුසම්ඵස්සජා

චෙතනා සොතසම්ඵස්සජා චෙතනා ඝාණසම්ඵස්සජා චෙතනා ජිව්හාසම්ඵස්සජා චෙතනා කායසම්ඵස්සජා චෙතනා මනොධාතු සම්ඵස්සජා චෙතනා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා චෙතනා - ඉමා වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්තචෙතනා. තත්ථ කතමානි කාමධාතුයා සත්තචිත්තානි? චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාණවිඤ්ඤාණං ජිව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං. මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු — ඉමානි වුච්චන්ති කාමධාතුයා සත්තචිත්තානි.

රූපධාතුයා කති ඛන්ධා? කති ආයතනානි? කති ධාතුයො? කති සච්චානි? කති ඉන්ද්‍රියානි —පෙ— කති චිත්තානි? රූපධාතුයා පඤ්චක්ඛන්ධා, ඡ ආයතනානි, නව ධාතුයො, තීණි සච්චානි, චුද්දසින්ද්‍රියානි, අට්ඨහෙතු, තයො ආහාරා, චත්තාරො ඵස්සා, චතස්සො වෙදනා, චතස්සො සඤ්ඤා, චතස්සො චෙතනා, චත්තාරි චිත්තානි. තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා පඤ්චක්ඛන්ධා? රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො-ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා පඤ්චක්ඛන්ධා. තත්ථ කතමානි රූපධාතුයා ඡ ආයතනානි? චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං සද්දායතනං මනායතනං ධම්මායතනං-ඉමානි වුච්චන්ති රූපධාතුයා ඡ ආයතනානි. තත්ථ කතමා රූපධාතුයා නව ධාතුයො? චක්ඛුධාතු රූපධාතු චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු සද්දධාතු සොතවිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු ධම්මධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු - ඉමානි වුච්චන්ති රූපධාතුයා නව ධාතුයො.

තත්ථ කතමානි රූපධාතුයා තීණි සච්චානි? දුක්ඛසච්චං සමුදයසච්චං මග්ගසච්චං. ඉමානි වුච්චන්ති රූපධාතුයා තීණි සච්චානි. තත්ථ කතමානි රූපධාතුයා චුද්දසින්ද්‍රියානි? චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං ඉමානි වුච්චන්ති රූපධාතුයා චුද්දසින්ද්‍රියානි. තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා අට්ඨහෙතු? තයො කුසලහෙතු ද්වෙ අකුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු. තත්ථ කතමෙ තයො කුසලහෙතු? අලොභො කුසලහෙතු, අදොසො කුසලහෙතු, අමොහො කුසලහෙතු- ඉමෙ තයො කුසලහෙතු. තත්ථ කතමෙ ද්වෙ අකුසලහෙතු? ලොභො අකුසලහෙතු මොහො අකුසලහෙතු. ඉමෙ ද්වෙ අකුසලහෙතු.

තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු? කුසලානං වා ධම්මානං විපාකතො කිරියාව්‍යාකතෙසු වා ධම්මෙසු අලොභො අදොසො අමොහො. ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා අට්ඨහෙතු. තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා තයො ආහාරා? ඵස්සාහාරො මනොසඤ්චෙතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො— ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා තයො ආහාරා. තත්ථ කතමෙ රූපධාතුයා චත්තාරො ඵස්සා? චක්ඛුසම්ඵස්සො සොතසම්ඵස්සො මනොධාතුසම්ඵස්සො මනොවිඤ්ඤාණ-

ධාතුසම්ඵස්සො— ඉමෙ වුච්චන්ති රූපධාතුයා චත්තාරො ඵස්සා. තත්‍ථ කතමා රූපධාතුයා චතස්සො වෙදනා —පෙ— චතස්සො සඤ්ඤා -පෙ- චතස්සො චෙතනා —පෙ— චත්තාරි චිත්තානි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු— ඉමානි වුච්චන්ති රූපධාතුයා චත්තාරි චිත්තානි.

අරූපධාතුයා කති ඛන්ධා? —පෙ— කති චිත්තානි? අරූපධාතුයා චත්තාරො ඛන්ධා, ද්වෙ ආයතනානි, ද්වෙ ධාතුයො, තීණි සච්චානි, එකාදසින්ද්‍රියානි, අට්ඨ හෙතූ, තයො ආහාරා, එකො ඵස්සො, එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං. තත්‍ථ කතමෙ අරූපධාතුයා චත්තාරො ඛන්ධා? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො— ඉමෙ වුච්චන්ති අරූපධාතුයා චත්තාරො ඛන්ධා. තත්‍ථ කතමානි අරූපධාතුයා ද්වෙ ආයතනානි? මනායතනං ධම්මායතනං— ඉමානි වුච්චන්ති අරූපධාතුයා ද්වෙ ආයතනානි. තත්‍ථ කතමා අරූපධාතුයා ද්වෙ ධාතුයො? මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු—ඉමා වුච්චන්ති අරූපධාතුයා ද්වෙ ධාතුයො.

තත්‍ථ කතමානි අරූපධාතුයා තීණි සච්චානි? දුක්ඛසච්චං සමුදයසච්චං මග්ගසච්චං— ඉමානි වුච්චන්ති අරූපධාතුයා තීණි සච්චානි. තත්‍ථ කතමානි අරූපධාතුයා එකාදසින්ද්‍රියානි? මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං— ඉමානි වුච්චන්ති අරූපධාතුයා එකාදසින්ද්‍රියානි. තත්‍ථ කතමෙ අරූපධාතුයා අට්ඨ හෙතූ? තයො කුසලහෙතූ ද්වෙ අකුසලහෙතූ තයො අව්‍යාකතහෙතූ—ඉමෙ වුච්චන්ති අරූපධාතුයා අට්ඨ හෙතූ. තත්‍ථ කතමෙ අරූපධාතුයා තයො ආහාරා? ඵස්සාහාරො මනොසඤ්චෙතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො—ඉමෙ වුච්චන්ති අරූපධාතුයා තයො ආහාරා. තත්‍ථ කතමො අරූපධාතුයා එකො ඵස්සො? මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සො —අයං වුච්චති අරූපධාතුයා එකො ඵස්සො. තත්‍ථ කතමා අරූපධාතුයා එකා වෙදනා —පෙ— එකා සඤ්ඤා —පෙ— එකා චෙතනා —පෙ— එකං චිත්තං, මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති අරූපධාතුයා එකං චිත්තං.

අපරියාපන්නා කති ඛන්ධා? —පෙ— කති චිත්තානි? අපරියාපන්නා චත්තාරො ඛන්ධා, ද්වෙ ආයතනානි, ද්වෙ ධාතුයො, ද්වෙ සච්චානි, ද්වාදසින්ද්‍රියානි, ඡ හෙතූ, තයො ආහාරා, එකො ඵස්සො, එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං. තත්‍ථ කතමෙ අපරියාපන්නා චත්තාරො ඛන්ධා? වෙදනාක්ඛන්ධො, සඤ්ඤාක්ඛන්ධො, සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො, විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො—ඉමෙ වුච්චන්ති අපරියාපන්නා චත්තාරො ඛන්ධා. තත්‍ථ කතමානි අපරියාපන්නා ද්වෙ ආයතනානි? මනායතනං ධම්මායතනං—ඉමානි වුච්චන්ති අපරියාපන්නා ද්වෙ ආයතනානි තත්‍ථ

කතමා අපරියාපන්නා ද්වෙ ධාතුයො? මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු —ඉමා වුච්චන්ති අපරියාපන්නා ද්වෙ ධාතුයො. තත්ථ කතමානි අපරියාපන්නානි ද්වෙ සච්චානි? මග්ගසච්චං නිරොධසච්චං — ඉමානි වුච්චන්ති අපරියාපන්නානි ද්වෙ සච්චානි. තත්ථ කතමානි අපරියාපන්නානි ද්වාදසින්ද්‍රියානි? මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං අඤ්ඤින්ද්‍රියං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං — ඉමානි වුච්චන්ති අපරියාපන්නානි ද්වාදසින්ද්‍රියානි.

තත්ථ කතමෙ අපරියාපන්නා ඡ හෙතූ? තයො කුසලහෙතූ, තයො අව්‍යාකතහෙතූ. තත්ථ කතමෙ තයො කුසලහෙතූ? අලොභො කුසලහෙතු, අදොසො කුසලහෙතු, අමොහො කුසලහෙතු — ඉමෙ තයො කුසලහෙතූ. තත්ථ කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතූ? කුසලානං ධම්මානං විපාකතො අලොභො අදොසො අමොහො—ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතූ—ඉමෙ වුච්චන්ති අපරියාපන්නා ඡ හෙතූ. තත්ථ කතමෙ අපරියාපන්නා තයො ආහාරා, ඵස්සාහාරො, මනොසඤ්චෙතනාහාරො, විඤ්ඤාණාහාරො.—ඉමෙ වුච්චන්ති අපරියාපන්නා තයො ආහාරා. තත්ථ කතමො අපරියාපන්නො එකො ඵස්සො? මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සො —අයං වුච්චති අපරියාපන්නො එකො ඵස්සො. තත්ථ කතමා අපරියාපන්නා එකා වෙදනා —පෙ— එකා සඤ්ඤා —පෙ— එකා චෙතනා —පෙ— එකං චිත්තං? මනොවිඤ්ඤාණධාතු—ඉදං වුච්චති අපරියාපන්නං එකං චිත්තං.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති කාමධාතු පරියාපන්නා? කති න කාමධාතුපරියාපන්නා? —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති කාමධාතු පරියාපන්නා? කති න කාමධාතුපරියාපන්නා? රූපක්ඛන්ධො කාමධාතුපරියාපන්නො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා කාමධාතුපරියාපන්නා, සියා න කාමධාතු පරියාපන්නා, දසායතනා කාමධාතුපරියාපන්නා, ද්වෙ ආයතනා සියා කාමධාතුපරියාපන්නා, සියා න කාමධාතුපරියාපන්නා, සොළස ධාතුයො කාමධාතු පරියාපන්නා, ද්වෙ ධාතුයො සියා කාමධාතුපරියාපන්නා, සියා න කාමධාතුපරියාපන්නා, සමුදයසච්චං කාමධාතුපරියාපන්නං, ද්වෙ සච්චා න කාමධාතු පරියාපන්නා, දුක්ඛසච්චං සියා කාමධාතුපරියාපන්නං, සියා න කාමධාතු පරියාපන්නං, දසින්ද්‍රියා කාමධාතුපරියාපන්නා, තීණින්ද්‍රියා න කාමධාතුපරියාපන්නා, නවින්ද්‍රියා සියා කාමධාතුපරියාපන්නා, සියා න කාමධාතුපරියාපන්නා, තයො අකුසලහෙතු කාමධාතුපරියාපන්නා, ඡ හෙතූ සියා කාමධාතුපරියාපන්නා, සියා න කාමධාතුපරියාපන්නා. කබළීංකාරො ආහාරො කාමධාතු පරියාපන්නො, තයො ආහාරා සියා කාමධාතු පරියාපන්නා, සියා න කාමධාතු පරියාපන්නා, ඡ ඵස්සා කාමධාතුපරියාපන්නා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො සියා කාමධාතුපරියාපන්නො, සියා න කාමධාතු පරියාපන්නො, ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා,

ඡ චෙතනා, ඡ චිත්තා කාමධාතුපරියාපන්නා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා කාමධාතුපරියාපන්නා. සියා න කාමධාතුපරියාපන්නා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති රූපධාතුපරියාපන්නා? කති න රූපධාතුපරියාපන්නා —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති රූපධාතුපරියාපන්නා? කති න රූපධාතුපරියාපන්නා? රූපක්ඛන්ධො න රූපධාතුපරියාපන්නො. චත්තාරො ඛන්ධා සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා, දසායතනා න රූපධාතුපරියාපන්නා. ද්වෙ ආයතනා, සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා, සොළස ධාතුයො න රූපධාතුපරියාපන්නා, ද්වෙ ධාතුයො සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා. තීණි සච්චානි න රූපධාතුපරියාපන්නා, දුක්ඛසච්චං සියා රූපධාතුපරියාපන්නං, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නං. තෙරසින්ද්‍රියා න රූපධාතුපරියාපන්නා, නවින්ද්‍රියා සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා. තයො අකුසලහෙතු න රූපධාතුපරියාපන්නා. ඡ හෙතු සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා, කබළිංකාරො ආහාරො න රූපධාතුපරියාපන්නො. තයො ආහාරා සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා, ඡ ඵස්සා න රූපධාතුපරියාපන්නා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො සියා රූපධාතුපරියාපන්නො, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නො, ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා, ඡ චෙතනා, ඡ චිත්තා, න රූපධාතු පරියාපන්නා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති අරූපධාතු පරියාපන්නා? කති න අරූපධාතුපරියාපන්නා?—පෙ—සත්තන්නං චිත්තානං කති අරූපධාතුපරියාපන්නා? කති න අරූපධාතුපරියාපන්නා? රූපක්ඛන්ධො න අරූපධාතුපරියාපන්නො. චත්තාරො ඛන්ධා සියා අරූපධාතුපරියාපන්නා, සියා නාරූපධාතුපරියාපන්නා. දසායතනා නාරූපධාතුපරියාපන්නා, ද්වෙ ආයතනා සියා අරූපධාතු පරියාපන්නා, සියා නාරූපධාතු පරියාපන්නා. සොළස ධාතුයො නාරූපධාතු පරියාපන්නා. ද්වෙ ධාතුයො සියා අරූපධාතු පරියාපන්නා, සියා නාරූපධාතු පරියාපන්නා. තීණි සච්චානි නාරූපධාතුපරියාපන්නා. දුක්ඛසච්චං සියා අරූපධාතුපරියාපන්නං, සියා නාරූපධාතු පරියාපන්නං චුද්දසින්ද්‍රියා නාරූපධාතු පරියාපන්නා. අට්ඨින්ද්‍රියා සියා රූපධාතුපරියාපන්නා, සියා නාරූපධාතුපරියාපන්නා, තයො අකුසලහෙතු නාරූපධාතු පරියාපන්නා. ඡ හෙතු සියා අරූපධාතුපරියාපන්නා—සියා නාරූපධාතු පරියාපන්නා.

කබළිංකාරො ආහාරො නාරූපධාතුපරියාපන්නො. තයො ආහාරා සියා අරූපධාතු පරියාපන්නා, සියා නාරූපධාතු පරියාපන්නා. ඡ ඵස්සා නාරූපධාතුපරියාපන්නා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො සියා අරූපධාතුපරියාපන්නො, සියා නාරූපධාතුපරියාපන්නො. ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා, ඡ චෙතනා, ඡ චිත්තා, නාරූපධාතුපරියාපන්නා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු

සියා අරූපධාතු පරියාපන්නා, සියා න රූපධාතුපරියාපන්නා. පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති පරියාපන්නා, කති අපරියාපන්නා —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති පරියාපන්නා? කති අපරියාපන්නා? රූපක්ඛන්ධො පරියාපන්නො.

චත්තාරො ඛන්ධා සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා, දසායතනා පරියාපන්නා. ද්වෙ ආයතනා සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා, සොළසධාතුයො පරියාපන්නා, ද්වෙ ධාතුයො සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා, ද්වෙ සච්චා පරියාපන්නා, ද්වෙ සච්චා අපරියාපන්නා, දසින්ද්‍රියා පරියාපන්නා, තීණින්ද්‍රියා අපරියාපන්නා, නවින්ද්‍රියා සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා, තයො අකුසලහෙතූ පරියාපන්නා. ඡ හෙතූ සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා. කබළිංකාරො ආහාරො පරියාපන්නො. තයො ආහාරා සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා. ඡ ඵස්සා පරියාපන්නො. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සො සියා පරියාපන්නො, සියා අපරියාපන්නො. ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා ඡ චෙතනා, ඡ චිත්තා පරියාපන්නා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා.

කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතිඛන්ධා පාතුභවන්ති?—පෙ—කති චිත්තානි පාතුභවන්ති? කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං පඤ්චක්ඛන්ධා පාතුභවන්ති කස්සචි එකාදසායතනානි පාතුභවන්ති. කස්සචි දසායතනානි පාතුභවන්ති. කස්සචි අපරානි දසායතනානි පාතුභවන්ති. කස්සචි නවායතනානි පාතුභවන්ති. කස්සචි සත්තායතනානි පාතුභවන්ති. කස්සචි එකාදස ධාතුයො පාතුභවන්ති. කස්සචි දසධාතුයො පාතුභවන්ති. කස්සචි අපරා දසධාතුයො පාතුභවන්ති. කස්සචි නවධාතුයො පාතුභවන්ති. කස්සචි සත්තධාතුයො පාතුභවන්ති. සබ්බෙසං එකං සච්චං පාතුභවති. කස්සචි චුද්දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි අපරානි තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි ද්වාදසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි අපරානි නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි අපරානි අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි සත්තින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි පඤ්චින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කස්සචි චත්තාරින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති කස්සචි තයො හෙතූ පාතුභවන්ති. කස්සචි ද්වෙ හෙතූ පාතුභවන්ති. කස්සචි අහෙතුකා පාතුභවන්ති.

සබ්බෙසං චත්තාරො ආහාරා පාතුභවන්ති. සබ්බෙසං එකො ඵස්සො පාතුභවති. සබ්බෙසං එකා වෙදනා—එකා සඤ්ඤා—එකා චෙතනා—එකං චිත්තං පාතුභවති, කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං කතමෙ පඤ්චක්ඛන්ධා පාතුභවන්ති? රූපක්ඛන්ධො —පෙ— විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො. කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං ඉමෙ පඤ්චක්ඛන්ධා පාතුභවන්ති

කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කස්සචි එකාදසායතනානි පාතුභවන්ති? කාමාවචරානං දෙවානං, පඨමකප්පිකානං මනුස්සානං, ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං, නෙරයිකානං පරිපුණ්ණායතනානං, උප්පත්තික්ඛණෙ එකාදසායතනානි පාතුභවන්ති. චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං ඝාණායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං—කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි එකාදසායතනානි පාතුභවන්ති.

කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කස්ස දසායතනානි පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං ඔපපාතිකානං අසුරානං ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං නෙරයිකානං ජච්චන්ධානං උප්පත්තික්ඛණෙ දසායතනානි පාතුභවන්ති රූපායතනං සොතායතනං ඝාණායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං, කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි දසායතනානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කස්ස අපරානි දසායතනානි පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං, නෙරයිකානං, ජච්චබධිරානං උප්පත්තික්ඛණෙ දසායතනානි පාතුභවන්ති. චක්ඛායතනං රූපායතනං ඝාණායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං—කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි දසායතනානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කස්ස නවායතනානි පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡාන ගතානං, නෙරයිකානං, ජච්චන්ධ බධිරානං, උප්පත්තික්ඛණෙ නවායතනානි පාතුභවන්ති, රූපායතනං ඝාණායතනං ගන්ධායතනං ජිව්හා යතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං, කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි නවායතනානි පාතුභවන්ති.

කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කස්ස සත්තායතනානි පාතුභවන්ති? ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං උප්පත්තික්ඛණෙ සත්තායතනානි පාතුභවන්ති රූපායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං කායායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං මනායතනං ධම්මායතනං, කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි සත්තායතනානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කස්ස එකාදස ධාතුයො පාතුභවන්ති? කාමාවචරානං දෙවානං පඨමකප්පිකානං මනුස්සානං, ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං, නෙරයිකානං පරිපුණ්ණායතනානං, උප්පත්තික්ඛණෙ එකාදස ධාතුයො පාතුභවන්ති චක්ඛුධාතු රූපධාතු සොතධාතු ඝාණධාතු ගන්ධධාතු ජිව්හාධාතු රසධාතු කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු—කාමධාතුයා උප්පත්ති-

ක්ඛණෙ එතෙසං ඉමා එකාදසධාතුයො පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස දසධාතුයො පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං, නෙරයිකානං ජච්චන්ධානං උපපත්තික්ඛණෙ දසධාතුයො පාතුභවන්ති. රූපධාතු සොතධාතු ඝාණධාතු ගන්ධධාතු ජිව්හාධාතු රසධාතු කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු—කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමා දසධාතුයො පාතුභවන්ති.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස අපරා දසධාතුයො පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං, නෙරයිකානං, ජච්ච බධිරානං උපපත්තික්ඛණෙ දසධාතුයො පාතුභවන්ති. චක්ඛුධාතු රූපධාතු ඝාණධාතු ගන්ධධාතු ජිව්හාධාතු රසධාතු කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු—කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමා දසධාතුයො පාතුභවන්ති කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස නවධාතුයො පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං, ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං නෙරයිකානං ජච්චන්ධ බධිරානං උපපත්තික්ඛණෙ නවධාතුයො පාතුභවන්ති. රූපධාතු ඝාණධාතු ගන්ධධාතු ජිව්හාධාතු රසධාතු, කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු—කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමා නවධාතුයො පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස සත්ත ධාතුයො පාතුභවන්ති? ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ සත්තධාතුයො පාතුභවන්ති. රූපධාතු ගන්ධධාතු රසධාතු කායධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමා සත්තධාතුයො පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං කතමං එකං සච්චං පාතුභවති? දුක්ඛසච්චං කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං—ඉදං එකං සච්චං පාතුභවති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස චුද්දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? කාමාවචරානං දෙවානං සහෙතුකානං ඤාණසම්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ චුද්දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං වා උපෙක්ඛින්ද්‍රියං වා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි චුද්දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? කාමාවචරානං දෙවානං සහෙතුකානං ඤාණවිප්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං වා උපෙක්ඛින්ද්‍රියං වා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස අපරානි තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? පඨමකප්පිකානං මනුස්සානං සහෙතුකානං ඤාණසම්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති— චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං වා උපෙක්ඛින්ද්‍රියං වා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි තෙරසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස ද්වාදසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. පඨමකප්පිකානං මනුස්සානං සහෙතුකානං ඤාණවිප්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ ද්වාදසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං වා උපෙක්ඛින්ද්‍රියං වා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි ද්වාදසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං සහෙතුකානං ඤාණසම්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං වා උපෙක්ඛින්ද්‍රියං වා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං සහෙතුකානං ඤාණවිප්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති— කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං වා උපෙක්ඛින්ද්‍රියං වා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති, කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස අපරානි නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. ඔපපාතිකානං පෙතානං ඔපපාතිකානං අසුරානං ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං නෙරයිකානං පරිපුණ්ණායතනානං උපපත්තික්ඛණෙ නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති— චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි නවින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං ඔපපාතිකානං අසුරානං, ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං, නෙරයිකානං, ජච්චන්ධානං උපපත්තික්ඛණෙ අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. සොතින්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස අපරානි අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. ඔපපාතිකානං පෙතානං ඔපපාතිකානං අසුරානං ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං නෙරයිකානං ජච්චබධිරානං උපපත්තික්ඛණෙ අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති— චක්ඛුන්ද්‍රියං ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස සත්තින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? ඔපපාතිකානං පෙතානං ඔපපාතිකානං අසුරානං ඔපපාතිකානං තිරච්ඡානගතානං නෙරයිකානං ජච්චන්ධබධිරානං උපපත්තික්ඛණෙ සත්තින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති— ඝාණින්ද්‍රියං ජිව්හින්ද්‍රියං කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි සත්තින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස පඤ්චින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං අහෙතුකානං ඨපෙත්වා නපුංසකානං උපපත්තික්ඛණෙ පඤ්චින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති— කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ඉත්ථින්ද්‍රියං වා පුරිසින්ද්‍රියං වා ජීවිතින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි පඤ්චින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස චත්තාරින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං අහෙතුකානං නපුංසකානං උපපත්තික්ඛණෙ චත්තාරින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති— කායින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං.— කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමානි චත්තාරින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස තයො හෙතු පාතුභවන්ති? කාමාවචරානං දෙවානං පඨමකප්පිකානං මනුස්සානං ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං සහෙතුකානං ඤාණසම්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ තයො හෙතු පාතුභවන්ති— අලොභො විපාකහෙතු, අදොසො විපාකහෙතු, අමොහො විපාකහෙතු.

කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමෙ තයො හෙතු පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කස්ස ද්වෙ හෙතු පාතුභවන්ති? කාමාවචරානං දෙවානං පඨමකප්පිකානං මනුස්සානං ගබ්භසෙය්‍යකානං සත්තානං සහෙතුකානං ඤාණවිප්පයුත්තානං උපපත්තික්ඛණෙ ද්වෙ හෙතු පාතුභවන්ති. අලොභො විපාකහෙතු, අදොසො විපාකහෙතු. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ එතෙසං ඉමෙ ද්වෙ හෙතු පාතුභවන්ති. අවසෙසානං සත්තානං අහෙතුකා පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං කතමෙ චත්තාරො ආහාරා පාතුභවන්ති? කබළිංකාරො ආහාරො ඵස්සාහාරො මනොසඤ්චෙතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො. කාමධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං ඉමෙ චත්තාරො ආහාරා

පාතුභවන්ති. කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං කතමො එකො ඵස්සො පාතුභවති? මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො. කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං අයං එකො ඵස්සො පාතුභවති.

කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං කතමා එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං පාතුභවති? මනොවිඤ්ඤාණධාතු. කාමධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ සබ්බෙසං—ඉදං එකං චිත්තං පාතුභවති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කති ඛන්ධා පාතුභවන්ති —පෙ— කති චිත්තානි පාතුභවන්ති රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ ඨපෙත්වා අසඤ්ඤසත්තානං දෙවානං පඤ්චක්ඛන්ධා පාතුභවන්ති. පඤ්චායතනානි පාතුභවන්ති. පඤ්ච ධාතුයො පාතුභවන්ති. එකං සච්චං පාතුභවති. දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. තයො හෙතූ පාතුභවන්ති. තයො ආහාරා පාතුභවන්ති එකො ඵස්සො පාතුභවති. එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං පාතුභවති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමෙ පඤ්චක්ඛන්ධා පාතුභවන්ති? රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ ඉමෙ පඤ්චක්ඛන්ධා පාතුභවන්ති.

රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමානි පඤ්චායතනානි පාතුභවන්ති? චක්ඛායතනං රූපායතනං සොතායතනං මනායතනං ධම්මායතනං. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ ඉමානි පඤ්චායතනානි පාතුභවන්ති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමා පඤ්ච ධාතුයො පාතුභවන්ති? චක්ඛුධාතු රූපධාතු සොතධාතු මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ ඉමා පඤ්ච ධාතුයො පාතුභවන්ති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමං එකං සච්චං පාතුභවති? දුක්ඛසච්චං, රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ—ඉදං එකං සච්චං පාතුභවති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමානි දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? චක්ඛුන්ද්‍රියං සොතින්ද්‍රියං මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සොමනස්සින්ද්‍රියං වා උපෙක්ඛින්ද්‍රියං වා සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ ඉමානි දසින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමෙ තයො හෙතූ පාතුභවන්ති? අලොභො විපාකහෙතු. අදොසො විපාකහෙතු, අමොහො විපාකහෙතු. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ ඉමෙ තයො හෙතූ පාතුභවන්ති.

රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමෙ තයො ආහාරා පාතුභවන්ති? ඵස්සාහාරො මනොසඤ්චෙතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ ඉමෙ තයො ආහාරා පාතුභවන්ති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමො එකො ඵස්සො පාතුභවති? මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සො. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ අයං එකො ඵස්සො පාතුභවති. රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ කතමා එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං පාතුභවති? මනොවිඤ්ඤාණධාතු- රූපධාතුයා උප්පත්තික්ඛණෙ—ඉදං එකං චිත්තං පාතුභවති.

අසඤ්ඤසත්තානං දෙවානං උපපත්තික්ඛණෙ කති ඛන්ධා පාතුභවන්ති?—පෙ—කති චිත්තානි පාතුභවන්ති? අසඤ්ඤසත්තානං දෙවානං උපපත්තික්ඛණෙ එකො ඛන්ධො පාතුභවති. රූපක්ඛන්ධො, ද්වෙ ආයතනානි පාතුභවන්ති — රූපායතනං ධම්මායතනං ද්වෙ ධාතුයො පාතුභවන්ති – රූපධාතු ධම්මධාතු. එකං සච්චං පාතුභවති — දුක්ඛසච්චං එකින්ද්‍රියං පාතුභවති — රූපජීවිතින්ද්‍රියං. අසඤ්ඤසත්තා දෙවා අහෙතුකා අනාහාරා අඵස්සකා අවෙදනකා අසඤ්ඤකා අචෙතනකා අචිත්තකා පාතුභවන්ති.

අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කති ඛන්ධා පාතුභවන්ති?—පෙ—කති චිත්තානි පාතුභවන්ති? අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ චත්තාරො ඛන්ධා පාතුභවන්ති. ද්වෙ ආයතනානි පාතුභවන්ති. ද්වෙ ධාතුයො පාතුභවන්ති, එකං සච්චං පාතුභවති. අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. තයො හෙතු පාතුභවන්ති, තයො ආහාරා පාතුභවන්ති. එකො ඵස්සො පාතුභවති එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං පාතුභවති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමෙ චත්තාරො ඛන්ධා පාතුභවන්ති? වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො — අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ ඉමෙ චත්තාරො ඛන්ධා පාතුභවන්ති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමානි ද්වෙ ආයතනානි පාතුභවන්ති? මනායතනං ධම්මායතනං. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ ඉමානි ද්වෙ ආයතනානි පාතුභවන්ති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමා ද්වෙ ධාතුයො පාතුභවන්ති — මනොවිඤ්ඤාණධාතු ධම්මධාතු. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ ඉමා ද්වෙ ධාතුයො පාතුභවන්ති.

අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමං එකං සච්චං පාතුභවති? දුක්ඛසච්චං. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ — ඉදං එකං සච්චං පාතුභවති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමානි අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති? මනින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සද්ධින්ද්‍රියං විරියින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං පඤ්ඤින්ද්‍රියං - අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ ඉමානි අට්ඨින්ද්‍රියානි පාතුභවන්ති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමෙ තයො හෙතු පාතුභවන්ති? අලොභො විපාකහෙතු, අදොසො විපාකහෙතු, අමොහො විපාකහෙතු — අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ ඉමෙ තයො හෙතු පාතුභවන්ති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමෙ තයො ආහාරා පාතුභවන්ති? ඵස්සාහාරො මනොසඤ්චෙතනාහාරො විඤ්ඤාණාහාරො - අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ ඉමෙ තයො ආහාරා පාතුභවන්ති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමො එකො ඵස්සො පාතුභවති? මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සො — අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ අයං එකො ඵස්සො පාතුභවති. අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ කතමා එකා වෙදනා, එකා සඤ්ඤා, එකා චෙතනා, එකං චිත්තං පාතුභවති. මනොවිඤ්ඤාණධාතු — අරූපධාතුයා උපපත්තික්ඛණෙ — ඉදං එකං චිත්තං පාතුභවති.

කාමාවචරා ධම්මා, න කාමාවචරා ධම්මා, රූපාවචරා ධම්මා, න රූපාවචරා ධම්මා, අරූපාවචරා ධම්මා, න අරූපාවචරා ධම්මා, පරියා-පන්නා ධම්මා, අපරියාපන්නා ධම්මා. කතමෙ ධම්මා කාමාවචරා? හෙට්ඨතො අවීචිනිරයං පරියන්තං කරිත්වා, උපරිතො පරනිම්මිත-වසවත්තිදෙවෙ අන්තො කරිත්වා, යං එතස්මිං අන්තරෙ එත්ථාවචරා, එත්ථ පරියාපන්නා, ඛන්ධා ධාතු ආයතනා—රූපා වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං—ඉමෙ ධම්මා කාමාවචරා. කතමෙ ධම්මා න කාමාවචරා? රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා—ඉමෙ ධම්මා න කාමාවචරා කතමෙ ධම්මා රූපාවචරා? හෙට්ඨතො බ්‍රහ්මලොකං පරියන්තං කරිත්වා උපරිතො අකනිට්ඨෙ දෙවෙ අන්තො කරිත්වා යං එතස්මිං අන්තරෙ එත්ථාවචරා එත්ථ පරියාපන්නා සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨ ධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා—ඉමෙ ධම්මා රූපාවචරා.

කතමෙ ධම්මා න රූපාවචරා? කාමාවචරා අරූපාවචරා අපරියා-පන්නා — ඉමෙ ධම්මා න රූපාවචරා. කතමෙ ධම්මා අරූපාවචරා? හෙට්ඨතො ආකාසානඤ්චායතනූපගෙ දෙවෙ පරියන්තං කරිත්වා උපරිතො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගෙ දෙවෙ අන්තො කරිත්වා, යං එතස්මිං අන්තරෙ එත්ථාවචරා, එත්ථ පරියාපන්නා සමාපන්නස්ස වා උපපන්නස්ස වා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරිස්ස වා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා—ඉමෙ ධම්මා අරූපා-වචරා. කතමෙ ධම්මා න අරූපාවචරා? කාමාවචරා රූපාවචරා අපරියා පන්නා—ඉමෙ ධම්මා න අරූපාවචරා. කතමෙ ධම්මා පරියාපන්නා? සාසවා කුසලාකුසලාබ්‍යාකතා ධම්මා—කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාව-චරා, රූපක්ඛන්ධො වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො—ඉමෙ ධම්මා පරියාපන්නා. කතමෙ ධම්මා අපරියා-පන්නා? මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච, අසඞ්ඛතා ච ධාතු — ඉමෙ ධම්මා අපරියාපන්නා.

දෙවාති තයො දෙවා—සම්මුති දෙවා, උපපත්ති දෙවා, විසුද්ධි දෙවා. සම්මුතිදෙවා නාම රාජානො, දෙවියො, කුමාරා. උපපත්තිදෙවා නාම චාතුම්මහාරාජිකෙ දෙවෙ උපාදාය තදුපරි දෙවා. විසුද්ධි දෙවා නාම අරහන්තො වුච්චන්ති, දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථ කම්මං කත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති? දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථ කම්මං කත්වා අප්පෙකච්චෙ ඛත්තියමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාලානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ

ගහපතිමහාසාලානං සහව්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ චාතුම්මහා-රාජිකානං දෙවානං සහව්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ තාවතිංසානං දෙවානං සහව්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ යාමානං දෙවානං සහව්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ තුසිතානං දෙවානං සහව්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ නිම්මාණරතීනං දෙවානං සහව්‍යතං උපප-ජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහව්‍යතං උපපජ්ජන්ති.

මනුස්සානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? වස්සසතං අප්පං වා භීය්‍යො.

චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමානං? යානි මානුසකානි පඤ්ඤාසවස්සානි චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංස රත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි පඤ්ච වස්සසතානි චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. මනු-ස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති? නවුතිවස්සසතසහස්සානි.

තාවතිංසානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? යං මානුසකං වස්සසතං, තාවතිංසානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංස රත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො, තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බං වස්සසහස්සං තාවතිංසානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති? තිස්සො ච වස්සකොටියො සට්ඨි ච වස්සසතසහස්සානි.

යාමානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? යානි මානුසකානි ද්වෙ වස්සසතානි—යාමානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි ද්වෙ වස්සසහස්සානි යාමානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති? චුද්දසඤ්ච වස්සකොටියො චත්තාරීසඤ්ච වස්සසතසහස්සානි.

තුසිතානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? යානි මානුසකානි චත්තාරිවස්සසතානි—තුසිතානං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදස මාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි චත්තාරි වස්සසහස්සානි

තුසිතානං දෙවානං ආයුප්පමාණං. මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති? සත්තපඤ්ඤාස වස්සකොටියො සට්ඨි ච වස්සසතසහස්සානි.

නිම්මාණරතීනං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? යානි මානුස්සකානි අට්ඨවස්සසතානි නිම්මාණරතීනං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංස රත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදස මාසියො සංවච්ඡරො තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි අට්ඨ වස්සසහස්සානි නිම්මාණරතීනං දෙවානං ආයුප්පමාණං මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති? ද්වෙ වස්සකොටිසතානි තිංසා ච කොටියො චත්තාරීසඤ්ච වස්සසතසහස්සානි,

පරනිම්මිත වසවත්තීනං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? යානි මානුස්සකානි සොළසවස්සසතානි පරනිම්මිත වසවත්තීනං දෙවානං එසො එකො රත්තින්දිවො තාය රත්තියා තිංස රත්තියො මාසො. තෙන මාසෙන ද්වාදසමාසියො සංවච්ඡරො. තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බානි සොළසවස්සසහස්සානි පරනිම්මිත වසවත්තීනං දෙවානං ආයුප්පමාණං, මනුස්සානං ගණනාය කිත්තකං හොති? නව ච වස්සකොටි සතානි එකවීසඤ්ච වස්සකොටියො සට්ඨි ච වස්සසතසහස්සානී'ති.

ඡ එතෙ කාමාවචරා- සබ්බකාම සමිද්ධිනො.
සබ්බෙසං එකසඞ්ඛාතො- ආයු භවති කිත්තකො?
ද්වාදස කොටිසතං තෙසං— අට්ඨවීසඤ්ච කොටියො,
පඤ්ඤාස සතසහස්සානි- වස්සග්ගෙන පකාසිතා ති.

පඨමජ්ඣානං පරිත්තං භාවෙත්වා කත්ථ උප්පජ්ජන්ති? පඨමජ්ඣානං පරිත්තං භාවෙත්වා බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජානං දෙවානං සහව්‍යතං උප්පජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? කප්පස්ස තතියො භාගො. පඨමජ්ඣානං මජ්ඣිමං භාවෙත්වා කත්ථ උප්පජ්ජන්ති? පඨමජ්ඣානං මජ්ඣිමං භාවෙත්වා බ්‍රහ්මපුරොහිතානං දෙවානං සහව්‍යතං උප්පජ්ජන්ති තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? උපඩ්ඪකප්පො. පඨමජ්ඣානං පණීතං භාවෙත්වා කත්ථ උප්පජ්ජන්ති? පඨමජ්ඣානං පණීතං භාවෙත්වා මහාබ්‍රහ්මානං දෙවානං සහව්‍යතං උප්පජ්ජන්ති, තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? කප්පො.

දුතියජ්ඣානං පරිත්තං භාවෙත්වා කත්ථ උප්පජ්ජන්ති? දුතියජ්ඣානං පරිත්තං භාවෙත්වා පරිත්තාභානං දෙවානං සහව්‍යතං උප්පජ්ජන්ති.

තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? ද්වෙ කප්පා. දුතියජ්ඣානං මජ්ඣිමං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති? දුතියජ්ඣානං මජ්ඣිමං භාවෙත්වා අප්පමාණාභානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? චත්තාරො කප්පා. දුතියජ්ඣානං පණීතං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති? දුතියජ්ඣානං පණීතං භාවෙත්වා ආභස්සරානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? අට්ඨ කප්පා. තතියජ්ඣානං පරිත්තං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති?

තතියජ්ඣානං පරිත්තං භාවෙත්වා පරිත්තසුභානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? සොළස කප්පා, තතියජ්ඣානං මජ්ඣිමං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති? තතියජ්ඣානං මජ්ඣිමං භාවෙත්වා අප්පමාණසුභානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? ද්වත්තිංස කප්පා. තතියජ්ඣානං පණීතං භාවෙත්වා කත්ථ උපපජ්ජන්ති? තතියජ්ඣානං පණීතං භාවෙත්වා සුභකිණ්හානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. තෙසං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? චතුසට්ඨිකප්පා,

චතුත්ථජ්ඣානං භාවෙත්වා ආරම්මණනානත්තතා මනසිකාරනානත්තතා ඡන්දනානත්තතා පණිධිනානත්තතා අධිමොක්ඛනානත්තතා අභිනීහාරනානත්තතා පඤ්ඤානානත්තතා. අප්පෙකච්චෙ අසඤ්ඤසත්තානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ වෙහප්ඵලානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ අවිහානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ අතප්පානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ සුදස්සානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ සුදස්සීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ අකනිට්ඨානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති. අප්පෙකච්චෙ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති.

අසඤ්ඤසත්තානඤ්ච වෙහප්ඵලානඤ්ච දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? පඤ්ච කප්පසතානි. අවිහානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? කප්පසහස්සං. අතප්පානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? ද්වෙ

කප්ප සහස්සානි. සුදස්සානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? චත්තාරි කප්ප සහස්සානි. සුදස්සීනං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? අට්ඨ කප්ප සහස්සානි. අකනිට්ඨානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? සොළස කප්පසහස්සානි. ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? වීසති කප්පසහස්සානි. විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? චත්තාරීස කප්පසහස්සානි. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? සට්ඨි කප්පසහස්සානි. නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනූපගානං දෙවානං කිත්තකං ආයුප්පමාණං? චතුරාසීති කප්පසහස්සානි.

උක්ඛිත්තා පුඤ්ඤතෙජෙන-කාමරූප ගතිඞ්ගතා,
භවග්ගතම්පි සම්පත්තා-පුනාගච්ඡන්ති දුග්ගතිං.

තාව දීඝායුකා සත්තා-චවන්ති ආයුසඞ්ඛයා,
නත්ථි කොචි භවො නිච්චො-ඉති වුත්තං මහෙසිනා.

තස්මා හි ධීරා නිපකා-නිපුණා අත්ථ චින්තකා,
ජරාමරණ මොක්ඛාය-භාවෙන්ති මග්ගමුත්තමං.

භාවයිත්වා සුචිං* මග්ගං-නිබ්බාණොගධගාමිනං,
සබ්බාසවෙ පරිඤ්ඤාය-පරිනිබ්බන්ති අනාසවා'ති.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති අභිඤ්ඤෙය්‍යා? කති පරිඤ්ඤෙය්‍යා? කති පහාතබ්බා? කති භාවෙතබ්බා? කති සච්ඡිකාතබ්බා? කති න පහාතබ්බා? න භාවෙතබ්බා? න සච්ඡිකාතබ්බා? —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති අභිඤ්ඤෙය්‍යා? කති පරිඤ්ඤෙය්‍යා? කති පහාතබ්බා? කති භාවෙතබ්බා? කති සච්ඡිකාතබ්බා? කති න පහාතබ්බා? න භාවෙතබ්බා? න සච්ඡිකාතබ්බා? රූපක්ඛන්ධො අභිඤ්ඤෙය්‍යො පරිඤ්ඤෙය්‍යො. න පහාතබ්බො න භාවෙතබ්බො න සච්ඡිකාතබ්බො. චත්තාරො ඛන්ධා අභිඤ්ඤෙය්‍යා, පරිඤ්ඤෙය්‍යා. සියා පහාතබ්බා සියා භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පහාතබ්බා. න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. දසායතනා අභිඤ්ඤෙය්‍යා, පරිඤ්ඤෙය්‍යා, න පහාතබ්බා, න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. ද්වෙ ආයතනා අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා, සියා පහාතබ්බා, සියා භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පහාතබ්බා. න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. සොළසධාතුයො අභිඤ්ඤෙය්‍යා,

* සුචි මග්ගං — ඉ Mrs. R. D.

පරිඤ්ඤෙය්‍යා, න පහාතබ්බා, න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. ද්වෙ ධාතුයො අභිඤ්ඤෙය්‍යා, පරිඤ්ඤෙය්‍යා, සියා පහාතබ්බා, සියා භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පහාතබ්බා. න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. සමුදයසච්චං අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං පහාතබ්බං න භාවෙතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං. මග්ගසච්චං අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං න පහාතබ්බං භාවෙතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං. නිරොධසච්චං අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං න පහාතබ්බං න භාවෙතබ්බං සච්ඡිකාතබ්බං.

දුක්ඛසච්චං අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං, සියා පහාතබ්බං න භාවෙතබ්බං, න සච්ඡිකාතබ්බං, සියා න පහාතබ්බං. නවින්ද්‍රියා අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා න පහාතබ්බා න භාවෙතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා. දොමනස්සින්ද්‍රියං අභිඤ්ඤෙය්‍යං. පරිඤ්ඤෙය්‍යං පහාතබ්බං න භාවෙතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං න පහාතබ්බං භාවෙතබ්බං න සච්ඡිකාතබ්බං. අඤ්ඤින්ද්‍රියං අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං න පහාතබ්බං සියා භාවෙතබ්බං, සියා සච්ඡිකාතබ්බං. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අභිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤෙය්‍යං න පහාතබ්බං න භාවෙතබ්බං සච්ඡිකාතබ්බං. තීණින්ද්‍රියා අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා න පහාතබ්බා, සියා භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. ඡ ඉන්ද්‍රියා අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා. සියා පහාතබ්බා, සියා භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පහාතබ්බා, න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා.

තයො අකුසලහෙතූ අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා පහාතබ්බා. න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. තයො කුසලහෙතූ අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා, න පහාතබ්බා, සියා භාවෙතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න භාවෙතබ්බා. තයො අව්‍යාකතහෙතූ අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා, න පහාතබ්බා න භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න සච්ඡිකාතබ්බා කබළිංකාරො ආහාරො අභිඤ්ඤෙය්‍යො, පරිඤ්ඤෙය්‍යො, න පහාතබ්බො, න භාවෙතබ්බො, න සච්ඡිකාතබ්බො. තයො ආහාරා අභිඤ්ඤෙය්‍යා, පරිඤ්ඤෙය්‍යා, සියා පහාතබ්බා, සියා භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පහාතබ්බා, න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. ඡ ඵස්සා අභිඤ්ඤෙය්‍යා, පරිඤ්ඤෙය්‍යා, න පහාතබ්බා න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සමඵස්සො අභිඤ්ඤෙය්‍යො, පරිඤ්ඤෙය්‍යො, සියා පහාතබ්බො, සියා භාවෙතබ්බො, සියා සච්ඡිකා-

තබ්බා, සියා න පහාතබ්බා, න භාවෙතබ්බා, න සච්ඡිකාතබ්බා. ඡ වෙදනා ඡ සඤ්ඤා ඡ චෙතනා ඡ චිත්තා අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා න පහාතබ්බා න භාවෙතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු අභිඤ්ඤෙය්‍යා පරිඤ්ඤෙය්‍යා සියා පහාතබ්බා, සියා භාවෙතබ්බා, සියා සච්ඡිකාතබ්බා, සියා න පහාතබ්බා, න භාවෙතබ්බා න සච්ඡිකාතබ්බා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති සාරම්මණා? කති අනාරම්මණා? —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති සාරම්මණා? කති අනාරම්මණා? රූපක්ඛන්ධො අනාරම්මණො. චත්තාරො ඛන්ධා සාරම්මණා. දසායතනා අනාරම්මණා. මනායතනං සාරම්මණං. ධම්මායතනං සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං. දසධාතුයො අනාරම්මණා. සත්තධාතුයො සාරම්මණා. ධම්මධාතු සියා සාරම්මණා, සියා අනාරම්මණා. ද්වෙ සච්චා සාරම්මණා, නිරොධසච්චං අනාරම්මණං. දුක්ඛසච්චං සියා සාරම්මණං සියා අනාරම්මණං, සත්තින්ද්‍රියා අනාරම්මණා, චුද්දසින්ද්‍රියා, සාරම්මණා, ජීවිතින්ද්‍රියං සියා සාරම්මණං සියා අනාරම්මණං, නව හෙතූ සාරම්මණා, කබලිංකාරො ආහාරො අනාරම්මණො, තයො ආහාරා සාරම්මණා, සත්ත ඵස්සා සත්ත වෙදනා සත්ත සඤ්ඤා සත්ත චෙතනා සත්ත චිත්තා සාරම්මණා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති සාරම්මණාරම්මණා? කති අනාරම්මණාරම්මණා?—පෙ—සත්තන්නං චිත්තානං කති සාරම්මණාරම්මණා? කති අනාරම්මණාරම්මණා? රූපක්ඛන්ධො අනාරම්මණො. චත්තාරො ඛන්ධා සියා සාරම්මණාරම්මණා, සියා අනාරම්මණාරම්මණා. දසායතනා අනාරම්මණා. මනායතනං සියා සාරම්මණාරම්මණං සියා අනාරම්මණාරම්මණං, ධම්මායතනං සියා සාරම්මණාරම්මණං සියා අනාරම්මණාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං. දස ධාතුයො අනාරම්මණා, ඡ ධාතුයො අනාරම්මණාරම්මණා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සාරම්මණාරම්මණා. සියා අනාරම්මණාරම්මණා. ධම්මධාතු සියා සාරම්මණාරම්මණා සියා අනාරම්මණාරම්මණා, සියා අනාරම්මණා. නිරොධසච්චං අණාරම්මණං. මග්ගසච්චං අනාරම්මණාරම්මණං. සමුදයසච්චං සියා සාරම්මණාරම්මණං සියා අනාරම්මණාරම්මණං.

දුක්ඛසච්චං සියා සාරම්මණාරම්මණං සියා අනාරම්මණාරම්මණං සියා අනාරම්මණං. සත්තින්ද්‍රියා අනාරම්මණා. පඤ්චින්ද්‍රියා අනාරම්මණාරම්මණා, නවින්ද්‍රියා සියා සාරම්මණාරම්මණා සියා අනාරම්මණාරම්මණා.

ජීවිතින්ද්‍රියං සියා සාරම්මණාරම්මණං සියා අනාරම්මණාරම්මණං සියා අනාරම්මණං. නව හෙතූ සියා සාරම්මණාරම්මණා සියා අනාරම්මණාරම්මණා. කබළිංකාරො ආහාරො අනාරම්මණො, තයො ආහාරා සියා සාරම්මණාරම්මණා සියා අනාරම්මණාරම්මණා. ඡ ඵස්සා අනාරම්මණාරම්මණා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො සියා සාරම්මණාරම්මණො සියා අනාරම්මණාරම්මණො. ඡ වෙදනා ඡ සඤ්ඤා ඡ චෙතනා ඡ චිත්තා අනාරම්මණාරම්මණා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සාරම්මණාරම්මණා සියා අනාරම්මණාරම්මණා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති? දිට්ඨා කති සුතා? කති මුතා? කති විඤ්ඤාතා? කති න දිට්ඨා? න සුතා? න මුතා? න විඤ්ඤාතා? - පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති දිට්ඨා? කති සුතා? කති මුතා? කති විඤ්ඤාතා? කති න දිට්ඨා? න සුතා? න මුතා? න විඤ්ඤාතා? රූපක්ඛන්ධො සියා දිට්ඨො සියා සුතො, සියා මුතො, සියා විඤ්ඤාතො, සියා න දිට්ඨො, න සුතො, න මුතො, න විඤ්ඤාතො. චත්තාරො ඛන්ධා න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤාතා. රූපායතනං දිට්ඨං, න සුතං, න මුතං, විඤ්ඤාතං. සද්දායතනං න දිට්ඨං සුතං, න මුතං, විඤ්ඤාතං. ගන්ධායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං න දිට්ඨං, න සුතං, මුතං, විඤ්ඤාතං. සත්තායතනා න දිට්ඨා, න සුතා, න මුතා, විඤ්ඤාතා. රූපධාතු දිට්ඨා, න සුතා න මුතා, විඤ්ඤාතා. සද්දධාතු න දිට්ඨා, සුතා, න මුතා, විඤ්ඤාතා. ගන්ධධාතු රසධාතු ඵොට්ඨබ්බධාතු න දිට්ඨා න සුතා මුතා විඤ්ඤාතා. තෙරස ධාතුයො න දිට්ඨා න සුතා න මුතා විඤ්ඤාතා තීණි සච්චානි න දිට්ඨා න සුතා න මුතා විඤ්ඤාතා. දුක්ඛසච්චං සියා දිට්ඨං, සියා සුතං, සියා මුතං, සියා විඤ්ඤාතං. සියා න දිට්ඨං න සුතං න මුතං විඤ්ඤාතං. බාවීසතින්ද්‍රියා න දිට්ඨා න සුතා න මුතා විඤ්ඤාතා. නව හෙතූ න දිට්ඨා න සුතා න මුතා විඤ්ඤාතා. චත්තාරො ආහාරා න දිට්ඨා න සුතා න මුතා විඤ්ඤාතා. සත්තඵස්සා න දිට්ඨා න සුතා න මුතා විඤ්ඤාතා. සත්ත වෙදනා, සත්ත සඤ්ඤා, සත්ත චෙතනා, සත්ත චිත්තා, න දිට්ඨා න සුතා න මුතා විඤ්ඤාතා,

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති කුසලා? කති අකුසලා? කති අව්‍යාකතා? -පෙ-සත්තන්නං චිත්තානං කති කුසලා? කති අකුසලා? කති අව්‍යාකතා? රූපක්ඛන්ධො අව්‍යාකතො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා කුසලා, සියා අකුසලා? සියා අව්‍යාකතා, දසායතනා අව්‍යාකතා, ද්වායතනා සියා කුසලා, සියා,-

අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා. සොළස ධාතුයො අව්‍යාකතා, ද්වෙ ධාතුයො සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා, සමුදයසච්චං අකුසලං, මග්ගසච්චං කුසලං. නිරොධසච්චං අව්‍යාකතං. දුක්ඛසච්චං සියා කුසලං. සියා අකුසලං, සියා අව්‍යාකතං. දසින්ද්‍රියා අව්‍යාකතා දොමනස්සින්ද්‍රියං අකුසලං, අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියං කුසලං. චත්තාරින්ද්‍රියා සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා තයො කුසලහෙතූ කුසලා, තයො අකුසලහෙතූ අකුසලා. තයො අව්‍යාකතහෙතූ අව්‍යාකතා, කබළිංකාරො ආහාරො අව්‍යාකතො තයො ආහාරා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා. ඡ ඵස්සා අව්‍යාකතා. මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ඵස්සො සියා කුසලො, සියා අකුසලො, සියා අව්‍යාකතො. ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා, ඡ චෙතනා, ඡ චිත්තා අව්‍යාකතා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති? සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා? කති දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා? කති අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා? —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා? කති දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා? කති අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා? ද්වෙ ඛන්ධා න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි. තයො ඛන්ධා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. දසායතනා න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි. මනායතනං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං. ධම්මායතනං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං. සියා න වත්තබ්බං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි.

දසධාතුයො න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, පඤ්ච ධාතුයො අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, කායවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්ප-

යුත්තා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්ප-යුත්තා. ධම්මධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. සියා නවත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි. ද්වෙ සච්චා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. නිරොධසච්චං. න වත්තබ්බං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි. දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි. දුක්ඛ සච්චං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං· සියා න වත්තබ්බං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි, ද්වාදසින්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි.

ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. තීණින්ද්‍රියා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. ජීවිතින්ද්‍රියං සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං. සියා න වත්තබ්බං සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්ප-යුත්තන්තිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තන්තිපි. දොසො අකු-සල හෙතු දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො. සත්තහෙතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා මොහො අකුසලහෙතු, සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො. කබළිංකාරො ආහාරො න වත්තබ්බො සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො-තිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තොතිපි, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තොතිපි.

තයො ආහාරා සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. පඤ්ච ඵස්සා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. කායවිඤ්ඤාණධාතු

සම්ඵස්සො සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, සියා දුක්ඛාය වෙද-නාය සම්පයුත්තො. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, සත්ත වෙදනා න වත්තබ්බා-සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි, අදුක්ඛම සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තාතිපි පඤ්ච සඤ්ඤා, පඤ්ච චෙතනා, පඤ්ච චිත්තා අදුක්ඛ මසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා. කායවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති විපාකා? කති විපාක ධම්ම ධම්මා? කති නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා? —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති විපාකා? කති විපාක ධම්ම ධම්මා? කති නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා? රූපක්ඛන්ධො නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො. චත්තාරො ඛන්ධා සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්ම ධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. දසායතනා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. ද්වායතනා සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්ම ධම්මා. සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. දසධාතුයො නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. පඤ්චධාතුයො විපාකා, මනොධාතු සියා විපාකා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. ද්වෙ ධාතුයො සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්ම ධම්මා සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්මධම්මා. ද්වෙ සච්චා විපාක ධම්ම ධම්මා. නිරොධසච්චං නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මං. දුක්ඛසච්චං සියා විපාකං, සියා විපාක ධම්ම ධම්මං, සියා නෙව විපාක න ධම්ම ධම්මං.

සත්තින්ද්‍රියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. තිණින්ද්‍රියා විපාකා. ද්වින්ද්‍රියා විපාක ධම්ම ධම්මා. අඤ්ඤින්ද්‍රියං සියා විපාකං, සියා විපාක ධම්ම ධම්මං. නවින්ද්‍රියා සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්ම ධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. ඡ හෙතු විපාක ධම්ම ධම්මා. තයො අව්‍යාකතහෙතු සියා විපාකා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. කබළිංකාරො ආහාරො නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො. තයො ආහාරා සියා විපාකා සියා විපාක ධම්ම ධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. පඤ්ච ඵස්සා විපාකා. මනොධාතු සම්ඵස්සො

සියා විපාකො, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො. මනො-විඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො සියා විපාකො, සියා විපාක ධම්ම ධම්මො, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මො, පඤ්ච වෙදනා පඤ්ච සඤ්ඤා පඤ්ච චෙතනා පඤ්ච චිත්තා විපාකා. මනොධාතු සියා විපාකා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා විපාකා, සියා විපාක ධම්ම ධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාක ධම්ම ධම්මා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති උපාදින්නුපාදානියා? කති අනුපාදින්නු-පාදානියා? කති අනුපාදින්නානුපාදානියා?—පෙ—සත්තන්නං චිත්තානං කති උපාදින්නුපාදානියා? කති අනුපාදින්නුපාදානියා? කති අනුපාදින්න-අනුපාදානියා? රූපක්ඛන්ධො සියා උපාදින්නුපාදානියො, සියා අනුපා-දින්නුපාදානියො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා. පඤ්චායතනා උපාදින්නුපාදානියා, සද්දායතනං අනුපාදින්නුපාදානියං. චත්තාරො ආයතනා සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නුපාදානියා. ද්වායතනා සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා. දසධාතුයො උපාදින්නුපාදානියා, සද්දධාතු අනුපාදින්නු-පාදානියා, පඤ්ච ධාතුයො සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නු-පාදානියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නු-පාදානියා, සියා අනුපාදින්නානුපාදානියා.

සමුදයසච්චං අනුපාදින්නුපාදානියං. ද්වෙ සච්චා අනුපාදින්නානු-පාදානියා. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදින්නුපාදානියං, සියා අනුපාදින්නු-පාදානියං. නවින්ද්‍රියා උපාදින්නුපාදානියා. දොමනස්සින්ද්‍රියං අනුපාදින්නු-පාදානියං. තීණින්ද්‍රියා අනුපාදින්නානුපාදානියා, නවින්ද්‍රියා සියා උපාදින්නු-පාදානියා, සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා. තයො අකුසලහෙතු අනුපාදින්නුපාදානියා.

තයො කුසලහෙතු සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා. තයො අබ්‍යාකතහෙතු සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා, කබළිංකාරො ආහාරො සියා උපාදින්නුපාදානියො, සියා අනුපාදින්නුපාදානියො. තයො ආහාරා සියා උපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්නුපාදානියා, සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා, පඤ්ච ඵස්සා උපාදින්නුපාදානියා, මනොධාතු සම්ඵස්සො සියා උපාදින්නුපාදානියො, සියා අනුපාදින්නුපාදානියො.

මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සෙ
අනුපාදින්නුපාදානියො, සියා අනු
පඤ්ච සඤ්ඤා, පඤ්ච චෙතනා
මනොධාතු සියා උපාදින්නුපාදානි
විඤ්ඤාණධාතු සියා උපාදින්නු
සියා අනුපාදින්න අනුපාදානියා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති
විචාරමත්තා? කති අවිතක්ක
කති සවිතක්ක සවිචාරා? කති
අවිචාරා? රූපක්ඛන්ධො අවිතක්ක
සවිචාරා, සියා අවිතක්ක විචාර
රක්ඛන්ධො සියා සවිතක්ක සවි
සියා අවිතක්ක අවිචාරො, සියා
අවිතක්ක විචාරමත්තොතිපි,
අවිතක්ක අවිචාරා, මනායතනං
විචාරමත්තං, සියා අවිතක්ක
සවිචාරං, සියා අවිතක්ක විචාර
න වත්තබ්බං සවිතක්ක සවිචා
අවිතක්ක අවිචාරන්තිපි.

පණ්ණරසධාතුයො අවිතක්ක
මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සවිතක
සියා අවිතක්ක අවිචාරා, ධම්
අවිතක්ක විචාරමත්තා, සියා අ
සවිතක්ක සවිචාරාතිපි, අවිතක
තිපි. සමුදයසච්චං සවිතක්කසවි
මග්ගසච්චං සියා සවිතක්ක සවි
සියා අවිතක්ක අවිචාරං, දුක්ඛ
අවිතක්ක විචාරමත්තං, සියා අ
සවිතක්ක සවිචාරන්තිපි, අවිත
චාරන්තිපි. නවින්ද්‍රියා අවිතක්ක
සවිචාරං, උපෙක්ඛින්ද්‍රියං සියා
අවිචාරං, එකාදසින්ද්‍රියා සියා
විචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අ

තයො අකුසලහෙතු සවිතක්කා සවිචාරා, ඡ හෙතු සියා සවිතක්කා සවිචාරා, සියා අවිතක්කා විචාරමත්තා, සියා අවිතක්කා අවිචාරා, කබළිංකාරො ආහාරො අවිතක්කො අවිචාරො, තයො ආහාරා සියා සවිතක්කා සවිචාරා, සියා අපිතක්කා විචාරමත්තා, සියා අවිතක්කා අවිචාරා. පඤ්ච ඵස්සා අවිතක්කා අවිචාරා, මනොධාතු සම්ඵස්සො සවිතක්කො සවිචාරො, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සො සියා සවිතක්කො සවිචාරො, සියා අවිතක්කො විචාරමත්තො, සියා අවිතක්කො අවිචාරො. පඤ්ච වෙදනා, පඤ්ච සඤ්ඤා, පඤ්ච චෙතනා, පඤ්ච චිත්තා, අවිතක්කා අවිචාරා. මනොධාතු සවිතක්කා සවිචාරා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා සවිතක්කා සවිචාරා, සියා අවිතක්කා විචාරමත්තා, සියා අවිතක්කා අවිචාරා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති රූපා? කති අරූපා —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති රූපා? කති අරූපා? රූපක්ඛන්ධො රූපං, චත්තාරො ඛන්ධා අරූපා. දසායතනා රූපා, මනායතනං අරූපං. ධම්මායතනං සියා රූපං, සියා අරූපං. දසධාතුයො රූපා, සත්තධාතුයො අරූපා. ධම්මධාතු සියා රූපා, සියා අරූපා. තීණි සච්චානි අරූපා, දුක්ඛසච්චං සියා රූපං, සියා අරූපං. සත්තින්ද්‍රියා රූපා. චුද්දසින්ද්‍රියා අරූපා. ජීවිතින්ද්‍රියං සියා රූපං, සියා අරූපං. නව හෙතු අරූපා. කබළිංකාරො ආහාරො රූපං. තයො ආහාරා අරූපා. සත්ත ඵස්සා අරූපා. සත්ත වෙදනා, සත්ත සඤ්ඤා, සත්ත චෙතනා, සත්ත චිත්තා අරූපා.

පඤ්චන්නං ඛන්ධානං කති ලොකියා? කති ලොකුත්තරා? ද්වාදසන්නං ආයතනානං කති ලොකියා? කති ලොකුත්තරා? අට්ඨාරසන්නං ධාතූනං කති ලොකියා? කති ලොකුත්තරා? චතුන්නං සච්චානං කති ලොකියා? කති ලොකුත්තරා? —පෙ— සත්තන්නං චිත්තානං කති ලොකියා? කති ලොකුත්තරා? රූපක්ඛන්ධො ලොකියො, චත්තාරො ඛන්ධා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. දසායතනා ලොකියා, ද්වෙ ආයතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. සොළස ධාතුයො ලොකියා, ද්වෙ ධාතුයො සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. ද්වෙ සච්චා ලොකියා, ද්වෙ සච්චා ලොකුත්තරා. දසින්ද්‍රියා ලොකියා, තීණින්ද්‍රියා ලොකුත්තරා. නවින්ද්‍රියා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

තයො අකුසලහෙතු ලොකියා ඡ හෙතු සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. කබළිංකාරො ආහාරො ලොකියො, තයො ආහාරා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. ඡ ඵස්සා ලොකියා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු

සම්ඵස්සො සියා ලොකියො, සියා ලොකුත්තරො. යා වෙදනා ලොකියා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා වෙදනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. යා සඤ්ඤා ලොකියා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. යා චෙතනා ලොකියා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සම්ඵස්සජා චෙතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා. යා චිත්තා ලොකියා, මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරාති.

අභිඤ්ඤා ද්වෙ සාරම්මණා*-දිට්ඨි කුසලා වෙදනා,
විපාකා ච උපාදින්නා-විතක්ක රූප ලොකියා'ති†.

ධම්මහදය විභඞ්ගො නිට්ඨිතො.

විභඞ්ගප්පකරණං සමත්තං.

* ආරම්මණා — ඉ. Mrs. R. D.
† විතක්කරූපෙන ලොකියාති — ඉ. Mrs. R. D.